

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**F. Ioannis Andreae Coppensteinii, Ordinis Prædicatorum
Theologi & Parochi Heidelbergæ Castigatio Apologiæ
Calvino-Catecheticæ**

Coppenstein, Johann Andreas

Moguntiaë, 1626

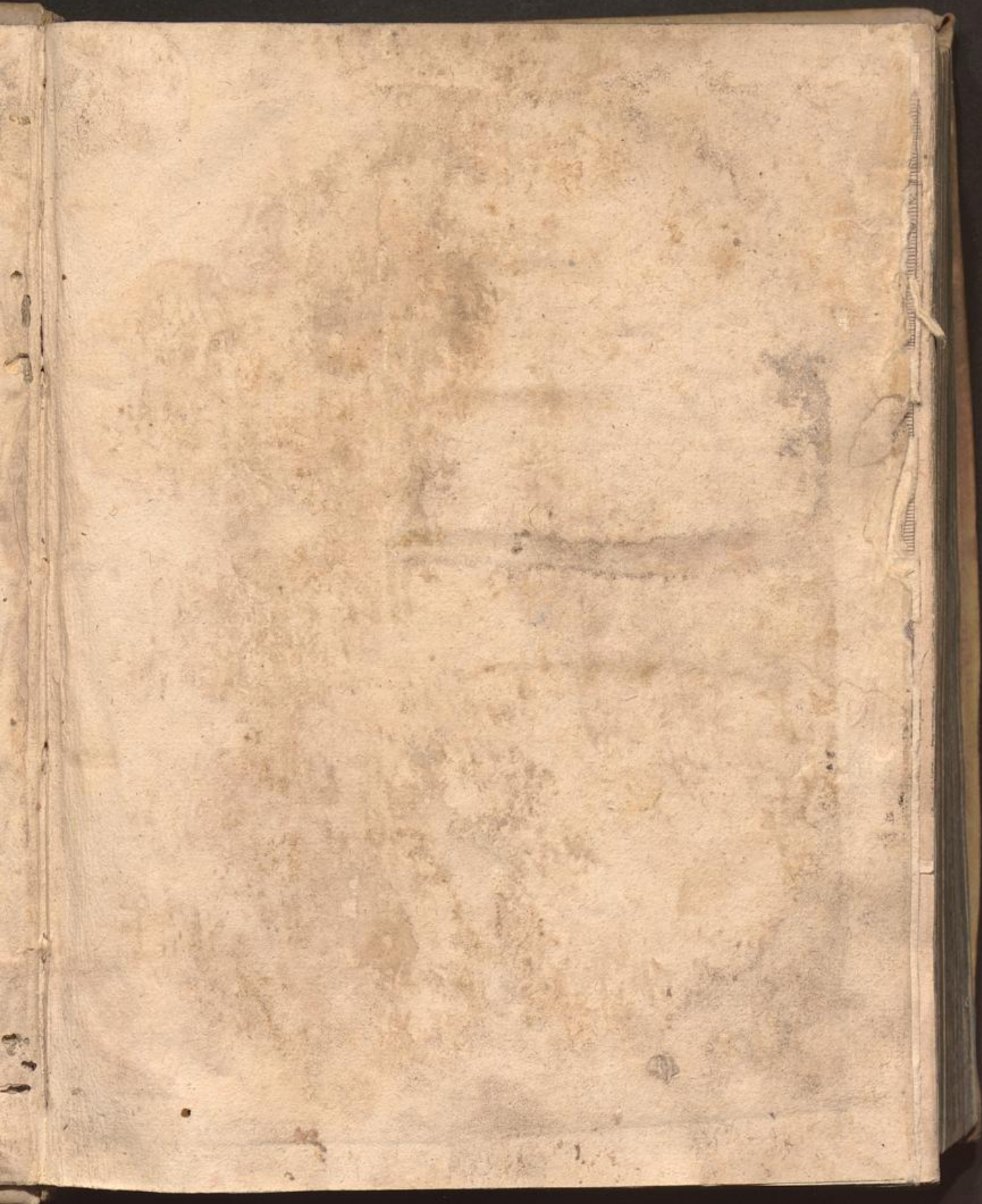
urn:nbn:de:hbz:466:1-35247

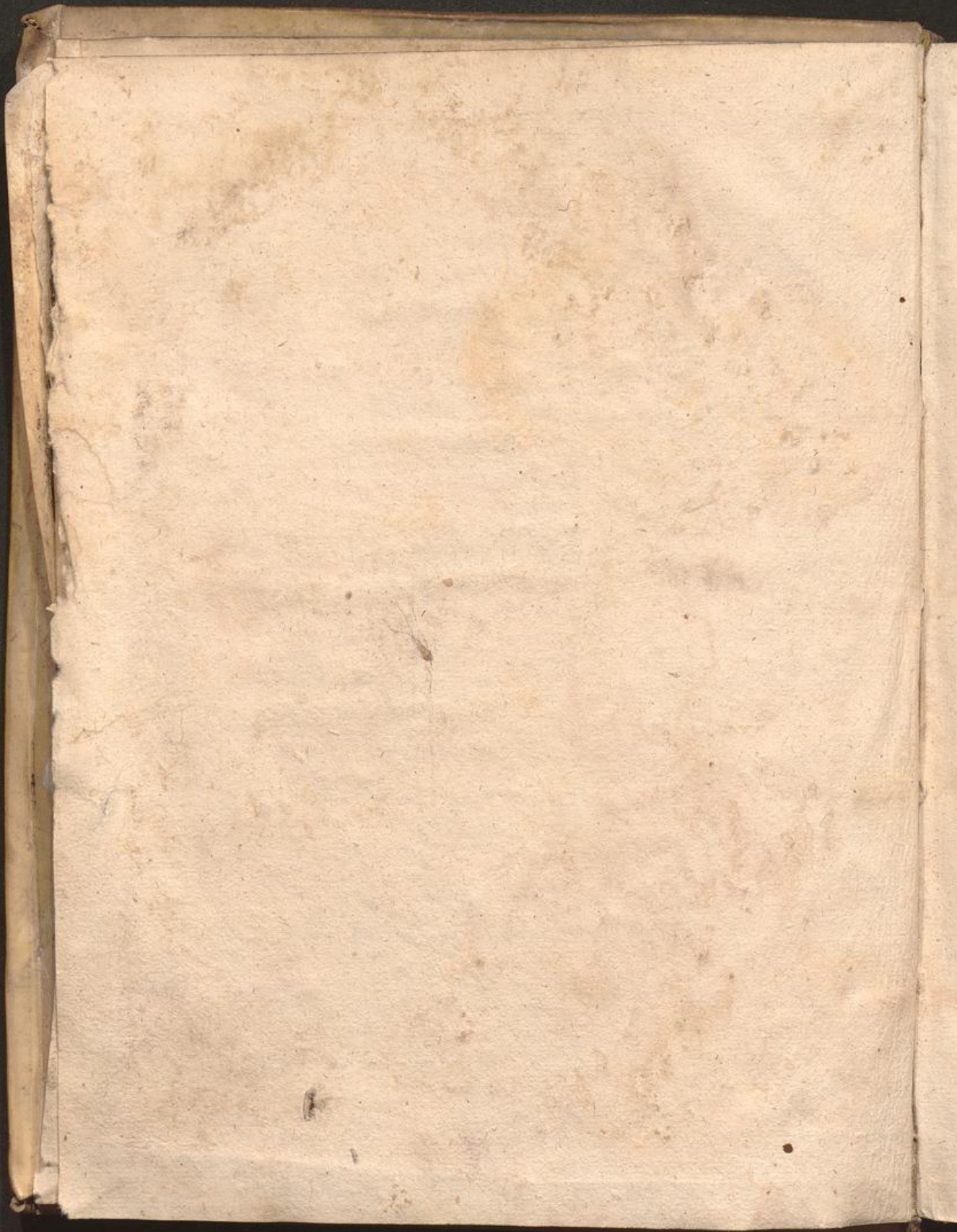
ra
lein

Th. 4984

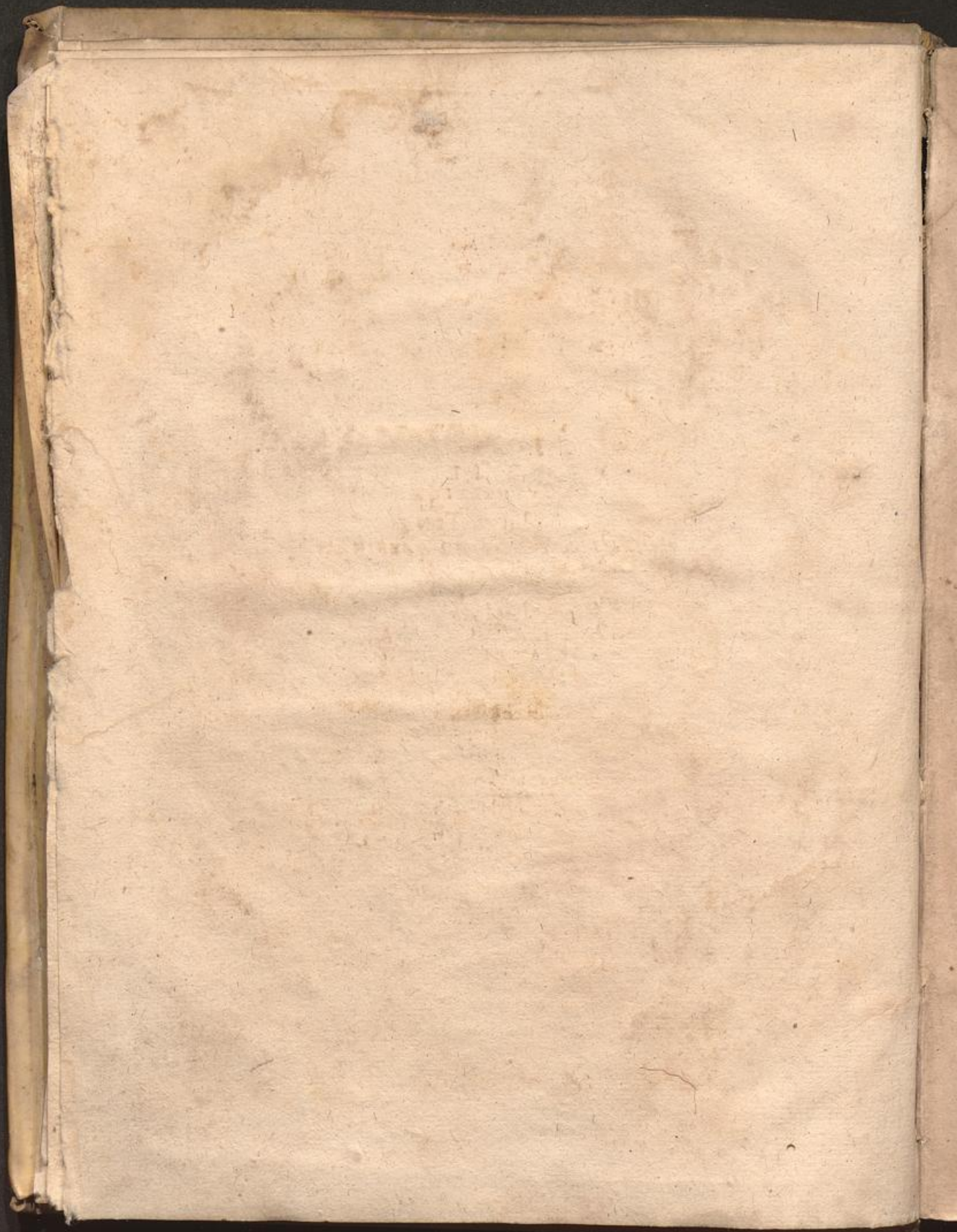
29. III, 81.

F. IOANNIS ANDREÆ
COPPENSTEINII,
Ordinis Prædicatorum Theologi &
Parochi Heidelbergæ

CASTIGATIO
APOLOGIÆ CALVINO-
CATECHETICÆ;

ADVERSUS
IACOBVM LAURENTIVM
Verbi ministrum Amstelredamensem

APOLOGISTAM,
EXCALVINIZATÆ CATECHESIOS
meæ Calvino-Heidelbergensis.
Superiorum permissu.

MOGVNTIÆ
Sumtibus IOANNIS THEOBALDI
SCHÖNVVETTERI,

ANNO MDCCLXXVI.

COPIE...
CASSIAGATIO

ALPHABETI...
CASSIAGATIO

ALPHABETI...
CASSIAGATIO

ALPHABETI...
CASSIAGATIO

ALPHABETI...
CASSIAGATIO

ALPHABETI...
CASSIAGATIO

ADMODVM REVERENDO
Prænobili ac Gratiſſo Domino

D. ANSHELMO CASI-
MIRO WAMBOLT AB VM-
STAT PRÆPOSITO HALBERSTADIA-
no, Canonico Capitulari Metropolitano,
& Scholaſtico ad S. Albani Mogun-
tia, &c.

D. PATRONO MEO
Colendiſſimo,

SALVERE

EXCALVINIZATOR. F. I. A. C. O. P.

Nnupera mea *Excaluinizati Catechiſmi Calui-
no-Heidelbergensis* ad Gr. D. V. Nuncupatoria
Vates fui Excaluinizationi meæ; fore, qui
eam fodicaret, ſimul totam penè Lutherocaluinifmi
Nauim perforaret. Huc altos ſpiritus, auſuſq; pene pares contulit ſuos *Laurentius* quidã Belgicus; tantus præ ſe contemtor ceterorum, ac Cenſor iniquus
Scriptorum; quantus admirator ſui ſupercilioſus: non tamen parum ſtudioſus eluſcator tum S. Patrum, tum & Romanæ Theologorum Eccleſiæ.

);(12

Is ad

EPISTOLA

Is ad paucillas excaluinizati à me Catechismi Notulas feu Voculas; quæ nec vnum chartæ folium complerent, volumen reddidit foliorum plus trium supra triginta. In quo tot pene controuersias mouit sæpè motas; quot ego lapides offensionis Calvinianæ è Catechismo emoui: idque ego, vt Iacob, manu læui: at is, vt Esau, hispida, peraspera, fera: sui pro spiritu Ministerii captioso, fannioso iuxta ac fanioso, subinde & virulente calumnioso.

A quo, cum qua Natura, quæ Gratia Dei sim oppido quam alienus; pari par reddere fugi; hoc tenui solenne tamen, vt sua homini verboso verba redderem, pro re ab ipso data mihi, ac à me refutata. O misissem? Aut quo fanniosa scommata misissem? Nec in mare Creticum vellem. Cum igitur tam atris ac tetrus eorum autore nihil vsquam loci atrioris ac deterioris reperirem, aut nossem; ad Autorem ipsa suum remisi ista cum formula: (*Tua recipe verba.*) Vt hoc minus equitatem Lectoris percellerem; quo ea minus esse mea cognosceret.

Atque istud in ipsa hac Dedicatoria præfari vel imprimis ad Gr. D. Patronum debui; quem cum optimo quoque Viro ab talibus abhorrere noui; quique me nouit eisdem minime delectari. Quem autem gaudere eis, vt scarabeum, didici ex ipso Laurentium; suis à se pascatur egestis ac regegestis: ne ufit, quod conqueratur se perdidisse.

Multa nimis tamen se perdidisse queretur: adeo multus in congestos à sese ex S. Scripturis & S. Patribus, ac Theologis nostris Locos Cōmunes excurrit; vt Opere scilicet grandiret grandiore; & sensu falleret sequiore. Quos ego plerisque verbo distinctionis recōciliaui, actosq; transuersum restitui,

NUNCUPATORIA.

stitui, & restiti raptori. Multas ei sic ictu verbi vno paginas
refecui; simul CASTIGATIONI meæ Sui, breuitatem parauit;
præsertim *Intelligentibus pauca.*

In quibus, quando in Excaluinizationis meæ Nuncupa-
toria, Gr. D. V^{am} eximium ab peracri, & equo Iudicio Virum,
minus quam debui, celebraui; (velut vsu, reque ipsa, & voce
publica cunctis est compertum:) ea potissimum causa meã
hancce Apologiæ Caluinocatechetiæ Laurentianæ Casti-
gationem pariter, vti prius Excaluinizationem, Ad^{um} R^{dæ} &
Gr. D. V^æ. iterato volui humiliter dicatam, consecratamque:
Et vero Honori DEI, Auspice DEO; Ecclesiæ Bono; Nomi-
nique WAMBOLDIANO

DO, DICO, CONSECROQUE

hoc quicquid est opusculi, opelleque meæ menstruæ, cætera
inter parochialia subseciua. In hisce ea quæ ad REM contro-
uersam; apud Ill^{mum} Bellarminum perennant, quam in ære,
perennius: quæ ad *Hominem* Laurentium controuertentem;
cum homine emorientur: labente enim tempore, nos & no-
stra extemporanea collabuntur. Æternat Virtus; & Ver-
bum DEI manet in æternum.

O, si quid mea Vota valent;

WAMBOLDIVS HEROS
ÆTERNET,

quondam Diuorum adscriptus in Album!

Hic ubi ter Sancto gratesque DEO, laudesque canamus.

A M E N.

Heidelbergæ Kalen. Augusti anno Iubilæo 1625.

Admod. Reu. Prænob. & Gra. D. V.æ

Seruus in Christo ac Cliens

F. IOAN. AND. COPPENSTEIN,
Ord. Prædic.

);(3

CEN-

CENSURA PRIOR.

R. P. F. Ioannis And. Coppensteinij Ord. Prædicatorum Theologi & Parochi Heidelbergensis Castigationem Apologiæ Calvinocatechetiæ, ceum multa paucis solide refutantem, nihilque S. Romana Ecclesia aduersantem, prælo dignam CENSURÆ. Moguntia 6. Augusti, anno 1625.

F. Ioan. Georgius Guth Ord. Prædic. Prior Moguntia & General. Prædic.

POSTERIOR.

EX commissione Admod. R. P. F. Ioan. Gödert Prouincia Teutonica Ord. Prædic. Prouincialis Digniss. legi hanc CASTIGATIONEM Apologiæ Calvinocatechetiæ, & reperi eam doctam & Orthodoxam, adeoque ab omnibus vtiliter vsurpari posse attestor. Spira ex Conuentu ff. Prædicatorum Kal. Septemb. anno 1625.

F. Andreas Thlenuorft Prior ibidem.

LICENTIA PROVINCIALIS.

QVIA, iuxta Conc. Trid. Censuram approbatio duorum sibi recte constat facta super Castigatione Apologiæ Calvinocatechetiæ Coppensteiniana; idcirco nos concedimus tibi R. P. F. Ioanni And. Coppensteinio Ord. Prædic. Theologo LICENTIAM, quatenus eam typis euulgetur Omine fausto.

F. Ioan. Gödert Ordinis Prædicatorum per Germaniam uniuersam Prouincialis.

LECTOR

LECTOR AMICE

F
A V E

Pauca memoro memori.

I. **F**ACTVM nunc feci; & Cornicum oculos confixi; transfixi & fibram cordis, & oculi Calviniani pupillam; cum Catechesin Caluino-Heidelbergensem excaluinizavi, anno 1623. in naui, Heidelbergâ forte Moguntiam Numine, & flumine secundo descendens; vt tempus seu fallerem, seu redimerem. Excensione facta, domi autoritates Scripturæ potiores additis Notulis Responsoriis ad obrussam Orthodoxam expendi, dedique prælo de prælio certus inde secuturo. Idque iam mouit Laurentus Belgarum, vt videtur,

Archisynagogus. Enimuerò

Illius mei facti Dolorem intra se Calvinistæ tanti, quanti honorem suæ Catechesios, æstimant. De hac vero ita Laurentius Apologista in Præfatione: Est Fidei atque Doctrina, in Catechesi Heidelbergensi contenta, cum doctrina Ecclesiarum nostrarum in omnibus partibus Vnitas, atque Conspiratio; & qua non minus Catechesis Belgica, quam Heidelbergensis dici posset; vt pote qua in federato hoc Belgio, non tantum in Scholis atque Ecclesiis publice traditur; sed cui etiam, quotquot sumus Verbi DEI Administrari, propria manu, cum ad Ministerium admittimur, subscribimus: Atque adeo etiam, qua in proxima Nationali Synodo Dordracena anno 1619. post accuratum eius examen, communi Theologorum, tam exterorum, quam nostrorum, Consensu est approbata; & speciali Decreto confirmata. &c.

II. Facto huic meo suum reposuit Minister Laurentius, & opposuit sic, vt ex verbo meo Excaluinizationis vnico, mare cieat totum Controuersiæ generalis, quæstiones nos inter & ipsos facile principes disceptatis.

III. Modus autem ipsius ad speciem est fucatus; ad Rem eneruis, ad Veritatem erroneus, ad Rationem inutilis ac puerilis. Nimirum sensit, vt reor, in cauteriata conscientia causam Calvinianam esse caluam, nouaculâ Bellarminianâ depilatam: cuius in & probando Nostra, & refutando Aduersaria aciem cum retundere non possit, nec euertere Propositiones; nec contra Solutiones excipere, aut instare: nec sua eum superbia potius, quam verecundia, sineret iam obiectiones resolutas reproducere: (quamquam hoc non rarò frequenter) vt tamen *Homo Nouus* videretur, non quidem noua S. Scripturæ testimonia; at S. Patrum, & Theologorum nostrorum dicta quædam carptim in Locos Communes, longo, multoque studio compilauit, & vetera suorum argumenta nouis instantiis suis vrget, ac promouere videtur. Ne scilicet ceu cuculus eundem cucularum Calvinianum cucularer.

Istos seu S. Patres, siue Theologos nostros ita suos facit, vt esse cogat: & videtur sibi clauam Herculi: Aut ad Contradictionem detorquet transfuersum actos; aut mendacii, errorisue arguens erro mendax exhibet calumniöse; aut ipsos ex ipsis triumphare se autumat vane.

IV. Inter ea gaudet fannis, cauillis, larcasinis, Creticisimis; & Candorem in sese desiderari sus deque

Præfatio Coppensteiniana ad Lectorem.

deque habet; dummodo sibi argutus esse, viderique aliis videatur Apologista linguaculus, nec edentulus; qui tanto maiorem se videri ducit; quanto minorem eleuatiunculis despiciabundis fecerit alterum. Denique & istud lucri à me abstulit: quod à me Catechesin excaluinizatam recaluinizauit; vt bis excaluinizatam reciperet.

Hæc talia ille: Ego quæ, qualia?

V. EGO quo ad REM, ei pauca repono; vt Respondens; non vt è Cathedra docens: Ad HOMINEM pluscula; præsertim vbi premere videri potest. Sed tria mihi accidunt compendio: 1. Mea nuper edita Luthero-caluinistica; ad quæ persæpè remitto. 2. Testimonia ipsius vnum ad scopum, Locumq; Communem conglobata; quæ ictu plerumq; vno refecare licebat. 3. Deniq; verbosa magis, quam neruosa sua efferendi forma; plana satis, sed insana nimis; cuius succum & medullam eliquatam reddo; & adnumero; simul & Responsum ad numerum ordine reddo.

VI. Reddo & suum ipsi dentium stridorem caninum, sibilumque linguæ Sardonix; idque suis ipsiusmet verbis ad autorem remissis. Vix dum raro epithetum do aliud illi, nisi quod Res ipsa plerumque sua dederit.

VII. Quandoque per æstum, aut æstrum Caluinisticum aliam tangit controuersiam, quam quæ sit scopi, loci, propositiue; talia in non dictis repono, & transeo; quia res controuersas remiscere diuersas nolo; maloque statem ad scopum progredi; quam sequi diuertentem, ac digredi.

Demum precor DEVM pro ipso, non tam ab ore viro fannioso, quam in anima fannioso; vt saniam expectoret hæreticam, sanetque eum DEVS: Equidem Iannas ipsi iam nunc ex animo condono, cum vere Christiana ac Religiosa

A M N I S T I A.

Porro, Pauca libemus Apophoreta Deducatoria Minister;
Consuleque boni: sintque saluti.

DEARTVATA
PRÆFATIO DEDICATORIA
LAURENTII
AD
FRIDERICVM V.

I. NISTER Calvinista. Genius hæreticorum, & pseudodoctorum ab omni æuo fuit fidem orthodoxam sub inuidiosis vocabulis traducere: teste temporum Historia. Ita in ipso Christianismi exordio Doctrina Evangelica dicebatur *Noua*, Act. 17. & *Secta*, siue *hæresis Nazarenorum*: Act. 24. Christiani ab Porphyrio, Luciano, Iuliano apostata *Galilai*; ab Arianis *Romonsiani*, *Athanasiani*. Ita nos hæretici Pontificii vocant *Zvinglianos*, *Luth. Caluinianos*, *Sacramentarios*; &c. quæ nos damnamus nomina, qui, vt ait Athan. orar. 2. contra Arian. à Christo

Deartuata Præfatio Dedicatoria Apologista.

à Christo Christiani & sumus, & nuncupamur. Putant autem fortiter omnia nostra se refellere, si dicant, est Lutheranus, est Calvinista. &c.

EXCALVINIZATOR Papista. Amice, nemo bonus ista legens non cogitat; Mutato nomine de teq; tuisq; fabula dicitur, & quam in icos fabam eudis Romano-catholicos; verbis penè totidem in te recudere liceret eandem, si liberet. Nam quos Apostata Galilæos, Ariani Homousianos & Athanasianos dicitabant; ijdem erant Papistæ, Pontificii, Romano-catholici; quos tu, similesque tui Hæreticos appellatis; omnium hæresium atque hæreticorum inde à Christo hucusque Iudices & Condemnatores. Vide, an non tute sis ille, qui leonis indutus exuuias, sese pro leone gerebat: sed suus ruditus auritum prodebat.

II. MINISTER Calvinista. Ex hac Schola Papistica prodiit nuperrimè quidam Ioan. Copensteinius, homo, pro nomine, dura ceruicis siue capitis lapidei: 2. Ex nescio quo infimo atque obscuro loco factus nunc Parochus Heidelbergensis.

EXCALVINIZATOR Papista. Utinam iste lapis in cœlesti Ciuitate Domoq; Dei fiat olim in caput anguli; neque antetibi, aut cuiquam in Lapidem offensionis. Sed vide, Laurenti, ne tu ista dicens sis dura frontis, & oris infruniti.

AD II. Neq; putes me infimum obscurumq; locum mihi probro ducere; quin gloriæ potius; qui elegi abiectus esse in Domo Dei mei, magis, quam habitare in tabernaculis peccatorum: propter Eum, qui exinanauit semetipsum formam Serui accipiens; & humiliavit semetipsum factus obediens usq; ad mortem. Hæc gloria mea, S. Obedientia quæ indignum me fecit Parochum Heidelbergensem.

III. MINISTER Calvinista. I. Ut videlicet tam sublimi Sede se dignum ostenderet, Spartamq; exornaret suam, Censuram edidit titulata, Catechesis Caluino-Heidelbergensis Excaluinizata. 2. Poterat simpliciter dixisse, Heidelbergensis: vt mandato Illustr. Friderici II. ab Theologis Heidelbergensibus conscripta: sed Caluino-Heidelbergensis maluit; quam tamen Calvinus, anno 1564. mortuus, ne conspexit quidem vnquam: nihil ob aliud, quam vt doctrinam in ea faciat suspectam, & inuisam.

EXCALVINIZATOR Papista. AD I. Scias amice, me minimum ac nouissimum virorum, in S. Ordine Prædicatorum, elegisse nouissimum locum, habitumque Monastices, filii huius lucis despectum; vt discerem, non qui locus, habitusque Virum; sed Vir locum, habitumque infimum ac obscurum ornaret. Tuum tibi, & suum cuique iudicium esto; meum istud est: HUMILE EGO nunquam mutarim Sublimi, me penes si steterit: iam cum S. Obedientia tale quid me fieri voluit, dignus sim an indignus sede tali, mea nihil interest iudicare: huc tamen conuicti cum DEO teneor, vt sede officioque me dignum re ipsa probare laborem.

AD II. Quod autem scripsi, Catechesis Caluino-Heidelbergensis potius, quam simpliciter Heidelbergensis; ratio est: Quia in ea tota non est vlla ad vllam pene questionem responsio, quæ non vel ex solis Caluini Institutionum libris, (ceteros taceo,) esse petita demonstrari queat. Quâ causâ hoc solenne teneo in Castigatione mea apologiæ tuæ, vt ad quamq; interrogationem ex Caluino primam subiiciam responsionem. Id quod non est doctrinam Catechetica inuisam red-

):( ):
dere

Deartuata Præfatio

dere vel suspectam; sed manifestam demonstrare Veritatem, quod *conueniant rebus nomina queq; suis.*

IV. MINISTER Caluinista. Mihi autem cum exemplar *Catechesis Excaluinizate* traderetur, omnino officii mei esse putavi, atque etiam è re Ecclesiæ; vt ad imitationem Veterum Tertulliani, Athanasij, Lactantij, Cyrilli, & aliorum, pro Orthodoxia Apologiam adornarem, quamuis vix è morbo grauisimo reualescens. &c.

EXCALVINIZATOR Papista, Vtinam is esses, qui in Veterum pro Christianis Apologistarum inseri album posses! Iam nosse venerari, adeoq; etiam adorare cum iisdem, quæ nunc blasphemias, & anathematizas contra hodiernam ac priscam illam Orthodoxiam. Sed in Apostasia ab S. Sede Romana esse Tertulliani similior; quam in cæteris, laboras. Sanet te DEVS, vt in vitam nouam respices, respiscas ac viuas.

V. MINISTER Caluinista. Causa me mouit triplex: I. Ratio muneris mei, & Vocationis; quoniam oportet Episcopum non solum i. Tim. 3. *Doctorem, & amplectentem eum, Tit. 1. qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem;* sed etiam vt potens sit *contradictentes arguere.* II. Doctrinæ in Catechesi cum doctrina Ecclesiarum nostrarum vnitas atque Conspiratio, cui, quotquot ad Ministerium admittimur, propria manu subscribimus; quæque in Synodo Dordracena anno 1619. magno consensu est approbata, & speciali decreto confirmata. Præterquam quod in Scholis & Ecclesiis plurimum est necessaria; Originemq; trahat ab Apostolis, & Ecclesia Primitiua: & ipse Origenes Catechisten egerit Alexandria. III. Catechesios quoad materiam solida perfectio, quoad formam perspicua breuitas, quoad modum concinna dispositio; vt ea omnes antecellat, in plures linguas translata, & transferenda.

EXCALVINIZATOR Papista. AD I. Vtinam non profiterere potius inter *habentes speciem quidem pietatis; virtutem autem eius abnegantes, & curiosa sectantes. &c. venientes in vestimentis ouium. &c.*

AD II. Itane hæc Vestra est Augustana Confessio? Negant quotquot Lutherani sunt quæ Molles, quæ Rigidæ Confessionistæ. Sed cum illis tute istud discepta, si velis.

AD III. Formam, Modumq; Catechesios Caluinianæ culparim nihil; at Materiam defectionem esse defectuosissimam, mea aperuit Excaluinizatio.

Quod autem in plures sit translata linguas, ac transferenda, docet esse verissimum illud, 2. Tim. 2. 13. *Sermo eorum vt cancer serpit. Ex quibus est Lutherus & Caluinus, qui à Veritate excidentes subuerterunt quorundam fidem. Profana autem & vaniloquia deuita; multum enim proficiunt ad impietatem.*

VI. MINISTER Caluinista. I. Non deerunt alij viri docti, qui patrocinium Catechesios contra hunc Parochum sunt suscepturi; quibus ego incomparabiliter sum inferior. &c. Quod si cui hæc nostra, quia fere sunt extemporaria, & currente prælo elaborata, (quod vix tres, aut quatuor mentes ad instantes nundinas superessent;) minus satisfaciant; exactiora dantibus haud inmitus cedam. 2. Equidem cum S. Augustino Epist. 7. *fateor, me ex eorum numero esse conari, qui proficiendo scribunt; & scribendo proficiunt:* lib. 3. de Trin. in Proëm. Egoq; ipse multa, quæ nesciebam, scribendo me didicisse confiteor: Ibid. l. 1. c. 2. *Nec pigebit me, sicubi hæsito, dubitare, nec pudebit, sicubi erro discere.*

EXCALVINIZATOR Papista. Quod felix faustumq; fiet, Mihiq; Ipsisque Caluino-catecheticis Patronis aliis, cunctisq; cæteris salutæ eueniat, precor: Ita Voueo.

Dedicatoria Apologista.

Vouco. Interim ad extemporaria tua trimestria aut quadrimestria, plusquam triginti foliaria, ad vix vnicum meum folium, ruptis catatactis effusa; recipe mea hæc dimidiato pauciora menstrua. Adeo minime operosa & anxiosa est Veritas, contra negotiosissimam, anxiamque, machinosam & technosam Falsitatem.

AD 2. Cætera S. Augustini sunt bona bonis; at mala malis; Metuoque tibi; qui nomen profiteris inter, 2. Tim. 3. apprime depictos, *semper discentes, & nunquam ad scientiam Veritatis peruenientes*. Quam enim in multis & magnis erres hæreticè ex tuis te scriptis indicabit orbis; ex factis & cogitatis DEVS. Discere autem a me, opinor pudebit te; qui toties vltroneum te Magistrum profiteris meum; sed, quantum adhuc video, superciliosè putiscentem.

VII. MINISTER Calvinista. 1. Quem Apologia Patronum deligerem, nullus occurrit, nisi M. T. Rex III. Friderice V. idque iure speciali. 2. Fuit Fridericus III. cognomento Pius, M. T. proauus, cuius mandatu Catechesis hæc primitus est cõscripta, & Ecclesiis, Scholisq; commendata. 3. Fuit Fridericus IV. M. T. Pater, quo post Heroem Casimirum, Catechesios patrociniũ suscepit. &c. 4. Neque Tu in fide terminos antiquos es transgressus: 5. Itaque non minus FRIDERICIANA quam *Heidelbergenfis* forte non immerito dici poterit. &c.

EXCALVINIZATOR Papista. AD I. Equidem Friderico V. feliciora, & Maiora ex animo precor, Faucoque, Voucoq; sed saluo isto: *Date Casari, que sunt Casaris*, in Politicis; Et in Sacris, *quæ Dei, Deo*; transferenti regna soli per suum in terris Vicarium Papam Romanum; teste facti multiplicis Historiæ.

AD II. Fridericus III. autem Pij cognomen, ex mutato in Calvinifimum Lutheranismum, sibi inuenit apud similes tui Palpones.

AD III. Heroemque Casimirum miræ, quas dedit, strages fecere, præsertim Vnckeliani pagi.

AD IV. Memoranda vero *Antiquitas* est Catechesios vestræ; vt quæ vltra proauum retrò non ascendat mortuum anno 1576.

AD V. Demum; aut Fidei Calvinianæ; aut Domui Fridericianæ irrogas iniuriam; dum *Catechesin* nominas *Fridericianam*: Et tamen vere. Nam cum Catechesin fateri Calvinianam necesse sit; adeo singularum quæstionum Responsa sunt Caluini: item necesse est *Fridericianam Domum* esse, dicitque debere *Caluinianam*: Quod epitheti tute ipse fugis, & auerfatis; licet tua sit vox ista solennis: *Calvinus noster*. Necessariæ quoque sunt istæ reciprocationes: *Catechesis Calviniana est Fridericiana*; & è contra. *Domus Fridericiana, est Calviniana*.

Quocirca Nomine & Omine infelici tua cadit Dedicatio: nec potest esse grata menti; nisi in reprobam datæ mentem.

MINISTER Calvinista ad
Lectorem.

In hoc nostro Examine *Excaluinizationis Parochiana*, si quid oculos nostros forte prætercurrerit

Deartuata Prefatio Dedicatoria Apologista.

currerit, quod accuratiore examine dignum videri possit; dabitur, (si volet *Parochus*; aut si hæc ipsi non sufficiant,) alias de eo inquirendi oportunitas.

EXCALVINIZATOR *Papista.*

Tua recipe verba; pro *Excaluinationis Parochiana* posito *Apologia Caluino-catechetica*: & pro *Parochus* pone *Minister Calvinista*.

VALE:

Hocque AGE.

COPPENS.

COPPENSTEINIANA
 CASTIGATIO
 APOLOGIÆ CALVINO-
 CATECHETICÆ

Aduersus Apologiam

JACOBVM LAVRENTIVM

Pseudoparochum Ambstelredamensem.

VI tuum mihi titulum *Pseudoparochi* impingis; eundem tibi reddo tuum: I. Vt Ministro Verbi, in Literâ quidem Christi: (vt sapè non Christi) at in Sensu Calviniani. Liqueat tum ex versionibus, & interpretationibus Caluini, Bezae, Castellionis, &c. tum ex Abusu Scripturarum, in quaue controuersia ab Calvinistis ostentabunde solitarum frequentari aut sensu, aut sine se- quiore.

II. Deinde; vt hæreticè intruso; non canonicè vocato, electo, nec ordinato; nisi ab simili sui profano: Ideoque nec vllum Sacramentum, (præter Baptisum:) verè conficienti; nec Verbi Ministerium legitime administranti; tanquam Potestatem habeat.

At mihi, licet indignissimo, mea constat Vocatio, Electio, Ordinatio, Missioq; ad Officium & Sacerdotale, & Pastorale, ritè, ordineque facta, pro Instituto Christi, moreque Apostolorum, & vniuersalis Ecclesiæ Romanæ: Extra quam vnicam vt nulla salus; ita nec vlla ordinaria Vocatio, O dinatio, ac Missio esse cuiquam potest.

Quam Nos inter & hæreticos quæstionem hi variè hætenus impugnarunt; sed nihil dum expugnarunt. Vincit Veritas! Quam docui in meo Bellarminiano *Luthero-Caluinista* p. 2. q. 42. in *Antichristo* part. 2. q. 17. in *Genealogia* part. 2. q. 9. quemadmodum cum Patriarchis suis Chore, Dathan & Abyron aduersus S. Clerum vociferentur: & *quest.* 10. cum Aërianis, Wicleffitis & Waldensibus Hæresiarcho Sacerdotium cum Episcopatu confundant hodierni Nouatores.

AD QVÆST. I.

Quæ est vnica consolatio in vita & morte?

I. An cuiusque certitudo salutis in hac vita sit vnica consolatio?

CALVINVS *Instit. lib. 3. c. 2. § 36. 37. 38.* eam affirmat, & acriter propugnat, ac prolixè.

MINISTER item eum Catecheli confirmat eandem contra Excaluinizatorem Parochum; vt qui pro Iesu Christi sum proprius, reposuit: *Esse debeam ac possim proprius.* Item pro illo Catechetico, *ME quisque suo spiritu de vita æterna CERTVM facit;* scripsit: *Spem quoque nostram de vita æterna certam facit.*

Suaudet I. Scripturis: 1. Corinth. 6. *Non estis vestri; sed Christi.* Rom. 14. *Sive viuimus, sive morimur. Dominis sumus:* Ergo non solum esse debemus, ac possumus. Nac mutatio parochiana est in vocis numero plurali; sed in ESSE mutato in *Posse & debere.*

2. Enumeraciones in scripturis vniuersales fieri vnicuique particulares ac proprias manifestum est.

3. Deinde qui *esse deo*, possum non esse; at in hoc quæ consolatio est? Agrippa, Actor. 26. *Propemodum persuadebatur fieri Christianus:* quia non erat, quod esse debebat; nihil ei profuit. In *posse esse proprium Christi* nihilo maior consolatio est: *Quia à Posse simpliciter non valet consequentia ad Esse.*

4. Dicere *Potentia humanâ posse nos esse Christi*, Pelagianismus est, scripturæ contrarius. Nullâ agnoscit S. Scriptura in homine propriam potentiam ad bonum spiritale; sed *sufficiencia nostra ex DEO est:* 1. Corinth. 5. *Qui in nobis, Philip. 2. operatur & vult, & perficere.* Itaque vt aliquid sit, ad actum re, uiruntur duo, potentia, & voluntas simul, sine quorum alterutro actus produci nequit.

5. Ratio accedit: 1. Corinth. 6. *Non estis vestri; NÂ M. empti estis pretio, 1. Pet. 1. pretioso sanguine Christi.* Itaque proprii sumus Christi. Hæc consolatio elidi *improbi & coniecturalem*, quam docet Romana Ecclesia, fidenciam; quæ hæsitare nos vult in vita & morte an certo simus Christi proprii.

RESPONDEO vniuersè: Nemo in hac vita potest habere de sua Iusticia certitudinem fidei; Neque statim certo potest, ac debet, se esse predestinatum, nisi ex speciali reuelatione. Vtrumque demonstrauit in meo *Luthero-Caluinista par. 4. qq. 66. 67.*

DICO AD I. iam ad eam, similesq; in Catechismo autoritates dixi: De Iure sumus Christi; at de Facto esse possumus ac debemus: Ideoq; fallere Caluinismum in sensu ambiguo, dum Communem Iuris capit pro speciali Facti. Communem vero sensum de iustis vniuersè, esse fidei:

specialem de vnoquoque; esse spei cum timore. Deinde: in specie omnes sumus Christi proprii de iure, & facto singuli: sed quidam ad gloriam sunt Christi eos coronaturi; quidam ad ignominiam eos cruciaturi: Nimirum, vt recipiat vnusquisque, prout gessit in corpore suo.

AD II. Negatur assumptum, Quia Scripturæ tria testantur: 1. Aut Reuelationem certæ salutis suæ aliquibus personaliter factam: 2. Aut Annunciationem, Promissionemve salutis Omnibus vniuersim factam sonant: 3. Sed Conditionalem vel iisdem locis, aut alibi expressam; certè subauditam tacite.

At vero Minister, & Luthero-Caluinismus, talium Scripturarum Sensum specialiter factæ Reuelationis de certis nominatim personis extendit; & capiendum pertendit esse de omnibus vniuersalem: item Annunciationem, aut Promissionem salutis vniuersaliter factam esse, fierique singulis propriam ac specialem. En abusum S. Scripturæ, ac tuum sectarium.

Enimvero ex parte voluntatis diuinæ Antecedentis, Annunciationes, Promissionesve salutis generales, sunt infallibiliter de fide certæ in actu signato; at in effectu, actuque exercito Deus vellet quidem fieri accessuales; quia vult omnes saluos fieri: deberent quoque singuli iustificari & saluari, ac possent; si conditione requisitâ explerent; ac ni sibi ipsis deessent, vt lib. arbitrij creaturæ, in cõsilio manuum suarum relicta. Atque hinc est, etsi omnes velint saluari; non tamen omnes perinde volunt efficaciter.

Deinde, si omnes saluari uolunt, qui uolunt, quique specialiter credunt; damnaretur nullas: quod hæreticum est.

AD III. concedo: totum; simul in Ministrum suum retorqueo discursum: (tua recipe uerba:) *Quod deo esse, possum non esse: sicut Agrippa.* Ergo, inquam certitudinè salutis habere nõ possum; proinde neque vllâ inde consolationem infallibilem: sed spem bonam, timoremque filialem, & curâ faciendi per bona opera certam uocationem meam: sic tamen, vt cum omnia feci, dicere habeam, *seruus inutilis sum.* (Iterum tua recipe retorta:) *A Posse simpliciter ad Esse non valet consequentia:* Ergo, inquam, licet in promissionibus salu-

salutis generalibus possim ac debeam esse: non tamē idcirco SVM certus me ESSE. Certi sumus iure communi Creationis, Redemptionis; stri-ctiore etiā ac propiore tū Baptismi, caractere nos impresso consignantis; tum Fidei, Christo nos captivantis, & emancipantis, sumus Christi proprij; sed ego, nec quāquam est certus, se conditione in requiritā praeiussisse SVO, vt oportet: qualis est; an verā & caritate viam habeat Fidem; de reuelatis; an spē rectam de promissis: an carit. aē in preceptis ritē obseru. is praestiterit; an vsq; ad finem sit perueaturus, &c. Vnde vt certus sum me habere ius ad rem salutis; ita, me ius in re habiturum, incertus sum: sed piē spero, oro, optoq;.

AD IV. Minister mihi affingit dicere, quod nec cogitare auiam. Nā solā potentia humanā, seu viribus natura solus & lib. arbitrij posse quēquam esse Christi: hoc, inquam, Pelagianismum esse demonstraui in Genealogia p. 4. q. 14. & in Luthero-Caluinista p. 4. q. 47. 48. & in Anti-christo p. 4. q. 28. vbi quoq; liquet falsitas istius Caluinismi: Nullā agnoscit S. Scriptura in homine propriam potentiam ad bonū spiritale: Principalē; verū est: Accessori in seu Cooperatoriam; saluum est. A deo Potestas Dei, & nostra voluntas requiruntur ad actum iustificationis necessarios; illa vt causa efficiens primaria; hæc vt secundaria.

AD V. Iam liquet ex di. his: Redemptio nostri in sanguine Christi communis est omnium, & sufficiens. & certa de fide, in se; sed in Conditione præstita sufficiens, certus est nemo: esse tamē spes debet eum timore filiali, concepto non ex parte Dei, fallere nequientis, nec volenti; sed sui cuiusq; deficere valētis: eritq; salus in re, nō cutrenum omnium, sed comprehendētium ex gratia Dei miserentis. Atq; talem recte docet *1. Cor. 10.* Ecclesia Romana contra præsumtionem Luthero-Caluinianam.

II MINISTER. I. Veritas catechetica pbatur Ro. 8. Ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus filii Dei. Si autem filii, & heredes, &c. Iob. 19. Scio quod, &c. in carne mea viabo Deū. Ro. 8. Certus sum, quod nūq; mors, &c. nos separabit a charitate Dei. 2. Tim. 1. Certus sum eum posse depositum meum seruare in illam diem. Dicunt: ex specialireuelatione eis contitisse. At quo teste? Et Apostolus quod de se, affirmat etiā de omnib;.

2. Tim. 4. 7. 2. Cor. 5. 1. Rom. 8. &c. 2. Parochus app. oba, q; carpit: dicit cum Catecheta: *Deus spem nostram d. vita æterna certā facit: ergo sumus certi; aut siincer. i semper, quomodo spes ea certa est?* Rom. 8. *Spe salui facti sumus, cā, quæ non confundit, vt infallibilis.*

RESP. AD I. Apostolis tuæ salutis certitudo cōstabat ex Christo reuelante: *Vos amici mei estis: Dixi vos amicos, &c. Ioan. 15. Luc. 12. Mecum eritis. Minist. abo vobis, &c. Apostolo & Iob. reuelationē factā cōst. t. ex ipsis ijs locis, quæ allegat Minister. Sed & Spiritus testatur spiritui nostro, sc. in spē, inq; fide generali, nō speciali. Affirmat a. Apostolus de se ex fide speciali sua d. se, q̄ habere debuit vt reuelatā: at de alijs, in spē bona.*

AD II. Vanē Minister triumphat me ex me: iudicet Lector, an mihi contradicā: Spe sumus certi salutis, ratione Dei promittētis; incerti ratione nostri, *Spes autē non confundit, sc. seu uata finaliter; & nisi nos ipso ex nobis ipsi cōfundamus; Fide item sumus certi, certitudine conditionata id est, orthodoxa; non absoluta, id est, Luthero-Caluiniana.*

Paulus reuelationem suam prædicat & aliis eandē; sed nō eod. modo. Nam de se absolute ac definite, ex fide: alijs conditionale cum spē. II. *An Mortis ac satisfactionis Christi specialē sibi facere Applicationē possint infallibiliter singuli ad salutē certā, & consolationē?*

CALVINVS Institut. l. 3. c. 2. § 39. Possē ac debere contendit; abell. q; præcul omnen præsumtionē: *Quid, ait, quod spiritus S. inuicem sumus, qui fide, opus etus peculiarē, ab ipso separamus. Hæc cū prima sint pietatis tyrocinia, miserrima est cecitas, arrogantia notari Christianos qui spiritus S. præsentia gloriari ausini: sine qua gloriatio Christianismus ipse non constat.*

MINIST. I. Verbi absolute affirmat cū Catechismo suo. 2. *Suadet, Quia enunciationes generales in scripturis sunt, suntq; particulares eiq; fid. li. ac proprie: Confirmat testimonij pluresculis & Apostoli, & Davidis, quæ me forte nunquam legisse dicit. 2. Dein quærit: Cūr minus mortem Christi, fidē sibi applicare possint Singuli, quā Omnes? Possē singulos perinde, ac omnes, suadet ita: Si iustus seipsum tentat & probat, 2. Cor. 13. an sit in fide, i. verē fidus; & ipse sentit per Dei gratiā verā in se fidem, qua per caritatē & omnia opera bona sit cōiug. & p. Gal. 5. & quod Sp. sanctū habeat in se & habitante & operante, 1. Cor. 6. Quid obstat, quo minus firmissime credens diuinis promissionibus, omnib; fidelibus factis, certo credat, & vere possit affirmare, Christum, sicut mortuus est pro omnib; fidelib; etiā mortuū esse pro se. Confirmat ex Pfalteriis & Litaniis Roman. & 5. Patribus.*

3. Demum infert: Ergo sicut demones credunt, & horrescunt: ita doctrina, quæ negat applicationem mortis Christi specialem in singulis fidelibus, (quam ex Romana Ecclesia præscripto hic defendit Parochus) diabolis atque impiis est communis.

RESPONDEO I. ad affirmationem: Rectè affirmat Minister Verbi verbo; sed non verbi sensu recto, non Intentionis sine recto, non Applicationis Modo recto: ideoque fallit: Ac idcirco voculas in Catechismo expunxi istas, *Meis, mea, me*, substituique *Nostri, nostra, nos*.

Idque eadem ex causa, qua præcedens illud, quod *Christi sim proprius*, mutavi sic: quod *Christi esse debeam, ac possim proprius*. Huius autem mutationis causa est mihi ista: Non, quod negem, singulos æque ac omnes esse Christi proprios: sunt etenim, vt supra declaravi: sed quod pernegem; singulos, in sensu modoq; Calviniano Catechismi ac Ministri, esse Christi proprios, i.e. infallibiliter ad beatam vitã prædestinatos; in Iustitia Christi *Sibi* imputata iustificatos; in Fide nunquam defectibiles; atq; ita quemque in se sentire, & de se infallibiliter credere absolute debere: Hunc sensum, modumque *Essendi proprium* pernego.

Afferoq; I. Quod *Debeo esse Christi proprius ego*, & quisque personaliter: sed an ad gloriam, aut pœnam, nescio: 2. Quod autem, vt *debeo de iure, & facto, ita & possim cum Dei gratia, esse proprius*: hoc credo firmiter & infallibiliter. 3. Quod *vero sim Christi proprius*, scilicet ad gloriam infallibiliter; hoc non credo: vt credere quemque de se volunt Lutheri Calviniani: sed opto, spero, oro, eoque ad laboro. Ecce, vnius propositionis, *suum Christi proprius*, sensus, modusq; duplex: Romano-Catholicus, meus: Ministri & Catechismi Caluino-Heidelbergenfis, hæreticus. Plura inferius ad quæstionem XXI. in quæstiuncula 5.

Ita omnino declaro, ac distinguo, & hic ista: *Christi mors plenissime satisfecit pro MEI peccatis; ME liberavit: Omnia salutem MEÆ seruiunt*. Sensu Romano-Catholico sunt verissima, ac infallibiliter certa: I. Quoad *Christi, mortisq; eius Sufficientiam*: Sicut *Deus vult omnes saluos fieri*, quoad certitudinem & veritatem voluntatis suæ.

2. Item verissima & certissima sunt, quoad *Applicationis facultatem*, Omnibus ac Singulis iuxta & Possibilem cum Dei gratia, & Debitam vi præcepti diuini; nisi qui damnari velint. 3. At vero quoad *Applicationis Modum*, in individuo specialem, & singularem, pauci Iusti rectum rectè tenent; multi non rectum sequuntur; vt Lutheri Calviniani, & quicumque hæretici; aut rectum non rectè obseruant, ceu deberent, ac possent; vt Orthodoxi peccatores. Minister autem verbi, & suus Catechismus, capiunt earum propositionum sensum hæreticum sic, vt supra declaro. Cui elidendo voculas *Meis, mea, me*, in mea Excaluinizatione elisi.

II. RESPONDEO AD SVASIONEM: Enunciationes S. Scripturæ vniuersaliter annunciantes aut promittentes omnibus salutem certam non sunt, nec sunt personales, vt hæreticus per tendit; sed esse, fierique possunt, si obseruatis obseruandis rectè sibi eas quisque applicet. Atque hoc sensu concedo ei: & Affirmationem, & ex testimonij Confirmationem suam; imò Nostram.

III. AD QVÆSTIONEM iam respondi: Possè, & debere tam Singulos, quam Omnes applicare sibi personaliter mortem, meritaque Christi: at sensu, modoque Romano-Catholico; non hæretico. Atque illum, non hunc docent ea, quæ ipse dicit & adducit S. Scriptura, è S. Patribus, Psalterijs ac Litanijis.

IV. AD ILLATIONEM DICO: Demones, quia credentes desperant salutem nolunt: hæretici, quia credentes fide speciali præsumunt de suæ salutis certitudine; non possunt mortem Christi rectè applicare sibi. Illi in defectu; in excessu peccant hæretici: proinde hi damnabiles sunt; isti damnati. At Orthodoxi medium tenemus: Credimus Dei verbo; & bene de se quisque speramus, oramus, laboramus: nil desperamus, hæsitamus nil de Deo, eiusque verbo: at nil etiã de nobis præsumimus. Quare qui negant applicationem meritorum Christi faciendam; Christum negant: qui se specialiter eam sibi applicasse; ideoque iustificatos se credunt; de sese præsumunt. Vt illos desperatio; sic hos præsumptio damnat. His falsa, illis nulla

nulla consolatio est: Aut, si quæ esse videatur; (tua recipe verba) *diabolica, & impia est* utraque.

Sed de fide speciali, deq; Certitudine salutis infra plura ad *quæst. 12. & 25. sect. 5. & in meo Luthero-Caluinista par. 4. q. 51. 53. 66. 67. in Antichristo par. 4. q. 33. 35. 36.*

AD QUÆST. V.

Num hæc omnia (præcepta DEI) servare potes?

I. An homo Legem Dei perfecte servare possit?

ALVINVS Instit. lib. 3. c. 14 § 9. pernegat: quia ait, *Nullum à Sancto exire potest opus, quod non mereatur iustam opprobrij mercedem*: Et specialiter de lege Dilectionis rigide negat in Antidoto ad *sess. 6. c. 11.*

CATECHESIS negat absolute; distinguit nihil.

MINISTER eam cum distinctione sic explicat: I. Ante peccatum originale potuit homo legem Dei perfecte servare, ut creatus perfecte bonus: Post lapsum anteregeneratorem in Baptismo, non potest: Atq; de hoc homine physico seu animali Catechismus *hic. & quæst. 8. & 14.*

2. Agit autem de omnimodè perfecta observatione legis: non iuxta legis depravationem istam Maldonati: *Diligas, &c. ex Toto corde Deum, id est, quantum possumus, diligamus: quia, quantum possumus, Deum vniq; diligere possumus.* O lepidum caput; sed cerebrum non habet, ac impudens! Quia, ait Augustin. *l. 2. Medit. c. 2. Neque restat in nobis aliquid, quod aucti possit ad Totum: si restabit; dici non potest Totum.* Ergo ex Toto diligendus Deus; quod perfecte nemo potest. Crassus aliquis Pelagianus dicit, *Posse perfecte servari.* Negat nobiscum Maldonatus, regentium sine gratia posse: Negat & Parochus; nisi, ait, *cum Deo, & favente gratia.*

3. Sed manifestus stupor est in expurgatore hoc, si non advertit Catechistam loqui de irrogenito: si advertit, voluntaria eius malignitas est: nec purgatione opus, cum idem doceat Ecclesia Romana, quod nosset Catechista.

Sed neq; Regentis potest perfecte servare legem: patet *quæst. 11. 4.* etsi quadam tenus possit.

RESPONDEO AD I. Placet distinctio; etsi lippis, tonforibusque nota. Displicet nec Regentis servare perfecte posse dici; Exigiq; omnimodè perfectam observationem. Quæ, quia ad *quæst. 11. 4.* rejicit; rejicio hic omittoq;

Pro duobus pauca dabo; Maldonato, & Parochio.

AD II. Benè Maldonatus: Sicq; in Ministrum retorqueo: Quia, qui diligit, quantum potest; is ex suo Toto diligit; i. e. perfecte: nam, iuxta August. *nil restat in eo, quod addi possit ad Totum*: Ergo is perfecte diligit. (Nunc tua recipe verba:) *O lepidum caput Ministri; Sed cerebrum non habet! Impudens etiam & qui verscem impudentiæ arguit; continuoque asserit, eundem sentire secum; scilicet, Regentis præcepta Dei servare non posse sine gratia Dei; Parochumque suffragari.* Pelagianus dicit posse servari solis naturæ viribus; nos opus Dei gratiâ dicimus, sicq; posse. Crassus igitur Calvinianus est, qui istud utrumq; posse tam diversum, insinuat tacite similitudinis. Quin fateris ipse, Regentis posse; etsi non perfecte. Carpis; & quem, quare; nescis.

AD III. Catechesin hic loqui de irrogenito ais; ut pugnare nolim; nondum tamen persuadeor satis. Quia ad quos lex de diligendo Deo pertinet in Catechismi q. 4. ad eosdè pertinere consequenter debet quæstionis 5. responsio de legis observatione: at illa pertinet ad recutitos Ver. Testamenti, ut ait Minister; & ad regentis Novi, ut fatetur Paræus in *Explicat. quæst. 5.* Ergo & observatio in quæstio. 5. pertinebit ad utrosque & non ad solos irrogenitos. 2. Deinde Catechesis negat absolute servari posse perfecte; excipit, distinguitq; nihil: Ergo recte ego restrinxi illam ad Regentis solos, recte q; correxisti: *estq; in hoc, (tua recipe verba) manifestus stupor, aut malignitas voluntaria.* Ministri, & non Parochi, corrigentis ad cautelam magis, quam necessitatem.

II. An homo natura sit propensus ad odium Dei, & proximi?

ALVINVS Instit. l. 2. c. 2. tradit, *Hominem arbitrii libertate nunc, post lapsum & regenerationem, scilicet esse spoliatum.* & cap. 3. *ex corrupta hominis natura nihil, nisi damnable prodeire: §. 8. Esseq; nos ad malum toto animo naturaliter propensos.*

MINISTER cum Catechesi affirmat, confirmat: terminos *Natura, & Odium* explicat. *Natura* dicit

tria: Essentiam, inde à creatione. Profapiam, ab origine: In natum quid, in natiuitate. De cor up a hic agimus, ac innata prauitate. Quare impertinens atq; inepta plane est Paro. hi responsio, ad Rom 8. *Inimici Dei sumus per peccatum, non per naturam*: Sumens Naturam, quatenus à Deo creata est bona: cum catech. sis ibi: *Natura sumus propensi ad odium*; intelligat corruptam peccato. Quinimo ibidem ad Rom. 3. Sumit naturam pro vi iat, dicens *posse nos facere bonum, non ex natura; sed gratia*: hoc est consent. re cum nostro Catechista, *nos natura propensos esse ad malum*, scilicet *Odium Dei & proximi*. Ita in paucis lineis aperte ubi contradi. i: miser. Et quod plus est: Sumit etiam Naturam, pro eo quod est ab Natiuitate, dicens: *Natura declinamus omnes & origine*. Quæ hæc stupiditas, & verborum inconstantia? Hic fructus est spiritus vertiginis. Vocem naturam confundit, & ipse turpiter confunditur: *Nec considerat quid; sed quantum loquatur*, ait Hicton. more hæreticorum.

RESPONDEO. Insolens petulantia hic, vt alubi, est linguæ Ministræ; & saniosum ingenium captiosi Sannionis, sinistriq; interpretis alienæ mentis ac verborum: idque per serium ludum in voce Natura. Ecce ass. ta mea, & ea Romano. Catholicè orthodoxa: *Naturali Essentia, etiam post lapsum, tribuo. Bonum morale operari posse*: doceoque in *Luthero. Caluinista part. 4. q. 45. in Antichristo part. 4. q. 15. in Genealogia part. 4. question. 13.* Et naturæ vitiatæ eidem tribuo *Propensionem ad malum*. Et tamen nego, *Nos natura propensos ad Odium Dei, & proximi*. Et aio: *Inimici sumus Deo per peccatum, non per naturam*.

Quæ in hisce sano iudicio vel contradicção; vel stupiditas & Inconstantia verborum; vel Confessio cū Calvinistis; aut impertinēs atq; inepta responsio cerni potest? Serpens ictus in spiras sese conglobat; aliumq; suis implicat inuolueris; vt suam alteri imputet implicationem. Exclamat; *Bone Deus! Quantum odium nostris Ecclesiis vnica illa vox, ODIVM, apud aduersarios concitauit? Et quantum dedit ansam Inimicis nostris doctrinæ nostræ Catechesios traducendi, exhibilandi, blasphemandi? Sed carpunt, quod non capiunt, vel non volunt capere, &c.* Ita Goliathus ille scilicet exprobrat Exercitui & Ecclesiæ Dei vniuersæ.

Statuamus statum quæstionis: *An hominaturæ CORRUPTA sit propensus ad Odium Dei & proximi?* Calvinismus ait: Catholicismus me-

cum negat. Hinc manifestum est Ministræ studium affectatum ac professum dicta mea deprauandi. Nimirum quia deferebat eum veritas, ratio, & doctrina, qua solidum quid profertre in contrarium potuisset; hinc ad locos suos communes confugit calumniarum, virusque ingenij sui dirum.

Quærens, ex qua capillitio suo innodatus pender hic Absolonius Minister, & ille Calvinismus: *Naturam corruptam esse TOTAM*, post lapsum, etiam quoad Essentiam, sic: vt ex ea nihil, nisi damnabile prodeat. Nos, *pura Naturalia* persistere docemus; esse autem debilitata, non in se, sed ex remotione gratiæ originalis, & ex relictis ab origin. peccato Vulneribus: Atque ita essentiam integram cum accedente corruptione originali appellamus *naturam corruptam*: & est. Ex hoc iterum liquet, sibi Dicta constare mea.

Quare (tua recipe verba) impertinens atque inepta plane est Ministræ i cauillatio, & nihil ad rhabum; dum vocem Natura, meam in tam paucis lineis inscite ac malitiose confundit; & ipse turpiter confunditur: atque hæreticorum more nescit miser Pseudoparochus quid, vel de quo asseueret; nec considerat quid, vel quantum loquatur. Hæc quæ stupiditas est? Hic fructus est spiritus vertiginis Calviniani. Hæc vniuersæ: Pedem nunc pedi propius.

1. Age, exculpe hinc vel vmbra Contradictionis: *Operari posse bonum; & Propendere ad Malum*: idque naturam eandem secundum nationem non eandem: Illud, per bonam Essentiam; hoc, per Vitiationem.

2. Age, aliqua hinc vel speciem vllius meæ vobiscum Confessionis: Ego inquam, *Naturam propendere ad malum*; Calvinismus ait: *Natura propensi sumus ad ODIVM Dei & proximi*. 1. Itan? tibi *Malum* est idem, quod *Odium Dei & proximi*? scilicet sicut bestia est homo.

B. Ille Logista! *Odium Dei est malum*; non vice versa. Quantum igitur Genus differt à specie; tantum mea *propensio ad malum*, à *vestro Dei odio*. 2. Quinimo, hoc est actuale malum, & peccatorum pessimum: illa verò, ne peccatum

tum quidem vel habituale forsitan; sed naturæ morbus, qui non est peccatum formaliter, neque ipsa Concupiscentia, nisi materialiter. Vide meum *Luthero-Caluinism. part. 4. questio. 22. & 23.*

II. De Odio DEI.

MINISTER ait: Vox *Odium* propriè est vitium hominum, & *ira inueterata*: at in Scripturis *odisse Deum*, est idem quod, *Non seruare præcepta DEI*: vt Deuteronom. 5. *Vindicans peccata eorum, qui oderunt me.* Deuteronom. 32. vers. 11. Psalm. 139. v. 21. Et hoc sensu capit *Odium DEI* Catechista, in quod natura propensus est homo.

Et quis iure carpet? Quia, Genes. 8. v. 21. *Figmentum cordis hominis ad malum à pueritia.* Roman. 8. *Prudentia carnis inimicitia est aduersus Deum; & legi Dei non subijcitur; ac ne potest quidem.* Ioan. 3. *Quod natum est ex carne, caro est: Ita, vt non sumus idonei aliquid boni cogitare; sed omnis nostra aspiratio sit ex Deo,* 2. Cor. 3. Phil. 2.

OBIECIT ipse sibi: At, *Naturam propendere ad odium Dei*, graue est auditu. Respondet 1. In bonam partem explicatur.

2. Quia, quod bene dicitur, non bene intelligitur.

3. E sensu, non è verbis hæresu æstimandam: vt stultum stiligare de nomine, cum de re constat; estque logomachia. Sed nil opus his effugijs.

4. Ipsa esphrafsi extat. Rom. 1. vers. 30. *Odiosus*, id est, *odiosus*, non, vt vulgata, *Deo odibilis*: Non enim agitur ibi, quales sint apud Deum; sed qualibus ipsi vitijs taminati sint. Hæc Minister.

RESPONDEO. *Odisse Deum* varie significat in Scripturis: 1. *Propriè*, Detestari DEVM, reprobare, spernere, vitare, negligere Deum; vt in adductis à Ministro locis, aliisque multis; vt Prouerbior. 8. *Qui me oderunt, diligunt mortem.* Ioann. 15. *Mundus me priorem odio habuit.* 2. At vero nusquam, nisi improprie, significat, *Non seruare præcepta DEI*: hoc enim est vnus effectuum Odij Dei, vt causæ. Itaque quantum causa differt ab effectu; tantum Dei Odium ab præuicatione præceptorum Dei.

2. Deinde: Odium Dei est solius animæ actus, vel habitus; at *non seruare præcepta DEI* est actus & animæ, & per se corpore ac operis.

3. *Ad hæc*: Odium Dei specie differt ab violatione præceptorum, sicut singuli singulorum præceptorum violatorum actus, specie differunt.

4. *Demum*: Sæpe non seruantur præcepta sine expresso Dei odio, solum ex infirmitate humana, vi tentationis, occasionis, &c. Errat igitur & Catechismus, & Minister.

5. Minister quoque de prauatis verbis recitat Scripturas: En; *Vernasita legit: Sensus & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia.* At Corruptor verbi vertit, *Figmentum cordis*, (quasi totus homo, & quicquid in eo est); *ad malum*, omittit *prona est*: Vt innuat, Concupiscentiam esse ipsum peccatum; non pronitatem ad peccatum. Item, Veritas legit: *Sapientia carnis inimica est DEO*: At Caluiniana prauitas vertit, *Prudentia*; quæ tamen est animæ, non carnis propriè; *est Inimicitia*: Vt eandem Concupiscentiam securius affirmet esse peccatum ipsum, quod manet in regeneratis. Item, *Non sumus idonei, ad &c.* vertit: *Sed aspiratio nostra ex DEO est*: At Veritas legit: *Sufficientes, Sufficientia*: quæ ponit in nobis aliquam boni agendi facultatem, etsi imperfectam; quam perficit *Sufficientia* Christi.

Caluiniana autem corruptio propius accedit ad Concupiscentiam suam in peccato stabili ponendam etiam regeneratis.

Ad vltimum: Responsum eius nulla exhaurit obiectionem, quam ipse sibi fecit. Priores ideo vocat *Effugia*; Postrema procedit item ex deprauatione vocis, *Odibilis*; pro qua supponit, ex Beza, *Odiosus*, *Odiosus*; quo expresse in subiuncta ratione stabilit Concupiscentiam in regeneratis vt peccatum permanentem.

Sed quoad hoc nil hic dicam; Dixi in *Luthero-Caluinistic. part. 4. questione 22.* Et in *Antichristo parte 4. questione 13.* Inque *Genealogia parte 4. quest. 6.*

III. De

III. De Odio proximi.

MINISTER, ad odium proximi naturam nos propensos esse manifestum putat ex 1. Cor. 3. *Cum in vobis sit liuor, &c. nonne Carnales estis?* Id Ephel 4. Col. 3. dicitur. *Vetus bon. o. animalu homo, sapientia animalis, &c.* Ergo falsa est doctrina Parochiana, quod homo natura propensus est ad amorem Dei & proximi.

RESPONDEO. Sequi nego: Vetus homo est carnalis, animalis; quia in eo est liuor, &c. Ergo ex natura est propensus ad odium proximi. Nam antecedens est vitiatæ naturæ non ipsiusmet naturæ simpliciter: at vitia in actu sunt voluntatis cuiusque liberæ; non necessitatis naturalis: vt notauit ad Catechismi autoritates litera b, c.

Manet igitur, Naturam in essentia esse bonam: in peccato originali vitiatam licet, non necessitatam tamen; ad Malum; Quin, minus propensam ad odium Dei & proximi; quã ad amorem vtriusque: Quia, hoc est naturæ essentialis; illud est vitij accidentale. Vide Notulam meam in Excaluinizatione hic: *Quam tu dissimulans præteristi. An quodd contra naturam philosophari horruisti? At, quodd contra Conscientiam ac Scientiam; nil expauiisti.*

AD QVÆST. VIII.

An adeo corrupti sumus, vt ad bene agendum prorsus non simus idonei, & ad omne vitium procliues?

CALVINVS Instit. l. 1. c. 5. § 7. & c. 7. §. 4. 5. affirmat: *Scriptura testatur nos prorsus ineptos, nedum impares obseruanda legi esse.*

MINISTER cum Catecheli affirmat idem de irrogenitis: Suadetq; scripturis catecheticis. 1. Culpat ideo Parochum, quod pro *Certe* substituit *Minimè*. 2. Quod ad Scripturæ testimonia responderit in Catecheli; *Hac de sola nudaq. natura dicuntur; non de coniuncta gratia?* Cum neque Catechistæ mens sit alia; proinde addentis, *Nisi per Spiritum sanctum regeneremur*. 3. Hoc quia Parochus præ somno fortè, vel erapula non potuit animaduertere, non contra nos, sed contra seipsum pro nobis disputat; futiliterque pro *Nisi per Spiritum*, &c. poluit præsertim si per Spiritum; &c. Quare approbat, quod carpit.

RESPONDEO Miser Apologista: miserior causa, talem nacta Patronum; qui ingenio

nullo; dolo multo, causæ patrocinium ab aduersario affectatè quaerit & captiosè, ac falso. Doceo sic & simul

DICO AD I. Fateor, & asserui, Catechelin cum allegatis Scripturis agere de irrogenitis: Ergo, infert Minister, probas, quod carpis. At nego, per meum *Minimè*, irrogenitos adeo corruptos, quin possint solis naturæ viribus aliquid *Morale Verum* cognoscere, & *Morale bonum* operari: ideoque reprobob illud catecheticum *Certe*. Ergo reprobob, quod carpo; & me carpit Minister falso. Istud verò meum *Minimè*, demonstratum vide in meo *Luthero-Caluinista par. 4. q. 24. In Antichristo par. 4. q. 21. 24. In Genealogia par. 4. q. 12. 13.*

AD II. Meam & Catechelos mentem esse eandem, falsum est. Ecce asserta mea: 1. Irrogeniti cum corrupta natura sunt idonei ad *Morale bonum* operandum solis naturæ viribus. 2. Scriptura Catechetica loquitur de corruptæ naturæ impotentia ad operandum bonum supernaturale iustificans, ac meritorium. Vtrumq; negant Catechismus, Minister, Calvinista; & fingunt sibi omnimodam naturæ corruptæ *adversariu* & ad omne bonum. Ad hanc Luthero-Caluinianam tenebram quæ Lucis Romano-Catholicae conuentio?

AD III. (Tua recipe verba:) *Hoc quia Pseudo-parochus præ somno fortè, seu erapula, aut malitia excæcata, vel igno antia, non potuit animaduertere; non contra nos, sed contra semetipsum disputat: futiliterq; meum Præsertim si per, &c. reprobob.*

AD QVÆST. IX.

An DEVS homini iniuriam facit, qui quasi ab eo in Lege flagitet, quæ præstare non queat?

I. *An DEVS homini præcipiat impossibilia?*

CALVINVS Instit. l. 2. c. 7. §. 3. 4. 5. *Impossibile legi obseruationem diximus. §. 4. Itaque si legem intuemur, nihil aliud possumus, quam desperare. Idem: Impossibile appello, quod nec fuit unquam; & ne in posterum sit, Dei ordinatione & decreto impeditur.*

MIR-

MINISTER cum Catechesi præcipi impossibilia affirmat: propter **TOTALEM** corruptionem naturæ: Neque tamen iccirco Deum ullam homini facere iniuriam flagitando legis observationem, tum irrogenitis, tum & Regenitis impossibilem.

Suadet, impossibile præcipi: Quia, **DEVS** exigit veram Pœnitentiam & Fidem: at neutra est in potestate & viribus naturæ neutris seu irrogenitis, seu regenitis. Ergo

1. De Pœnitentia sic docet: Si, 2. Corinth. 3. *Non sumus sufficientes ex nobis ad cogitandum, velut ex nobis; sed sufficientia nostra ex DEO est:* Si, Phil. 2. *DEVS operatur in nobis, velle & perficere:* Si, 2. Tim. 2. *resistentibus veritati, quandoque dat DEVS pœnitentiam, ut respiciant:* Itemq; Act. 11. *& gentibus:* Si, Ezech. 36. *DEVS dat cor novum, & spiritum novum, & auferet cor lapideum:* Ierem. 31. *Postquam enim convertisti me, vgi pœnitentiam:* Ergo pœnitentia salutatis non est in potestate hominis, ei q; possibilis.

2. De Fide sic docet: Si, Ioan. 6. *Nemo potest venire ad me id est, credere, nisi Pater meus traxerit eum; nisi fuerit ei datum à Patre:* Si, Ephel. 2. *Gratia estis saluati per fidem; & hoc non ex vobis: DEI enim donum est:* Philip. 2. *Vobis donatum est, ut credatis:* Ergo fides non est in potestate hominis, & tamen est in præcepto; atq; impossibilis homini.

RESPONDEO. Ante lapsum fuit homini possibile, ex gratia originali, legem Dei perfectè implere: Post lapsum irrogenitis legem naturæ ex viribus naturæ implere possibile est: Regenitis verò per Baptismum, etiam Legem Dei. Idcirco nullam Deus homini facit iniuriam flagitando legis observationem etiam perfectam pro humana fragilitate.

Benè igitur Maldonatus in Matth. 22. 37. *Impietatis summa est dicere, Impossibilia nobis DEVM præcepisse.* Quia, ait S. Augustinus lib. de grat. & libero arbitrio, c. 16. *Ideo iubet qua non possumus, ut nouerimus, quid ab illo petere debeamus.* P. Sandæus: *Iubendo monet & facere, quod possis; & petere, quod non possis.* Illud S. August. ni citat Minister ac dilaudat, vt scitè eleganterque dictum: hoc Sandæi proclamata: *Contradictio manifesta est! Si DEVS non iubet impossibilia, quomodo iubendo monet petere, quod non possis?* R. D. Minister, cur hoc nõ item quæritis ex S. Augustino? Cur hũc non perinde sibi contradicere clamatis, atque Sandæum? Certe quia R. V. D. Vobis contradicitis idem Augustini laudando, & Sandæi vi-

tuperando; & profatis ex eodem ore calidum & frigidum.

Dicite: Ipsum *Petere*, estne impossibile? At Marc. 9. *Omnia posibilia sunt Credenti.* Rem humanitus *impossibilem petere*, estne homini cum DEO impossibile? At Philip. 4. *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Rem eandem dare, estne possibile DEO? At Matth. 19. *Apud DEVM omnia sunt posibilia.* Sic datam igitur & facere, esse possibile debet homini ex DEO. Atque sic quæ DEVS homini iubet humanitus impossibilia; diuinitus ei sunt posibilia.

DICO AD I. & II. Pœnitentiam ais & Fidem solus dar, aufertq; DEVS, ac præcipit; neque sunt in manu hominis: Ergo sunt homini impossibilia præcepta: Nego consequentiam. Quia in hac capis hominem lapsum in puris naturalibus constitutum, & gratia destitutum: at in antecedente, gratia Dei donatum. Itaque omnia dona DEI supernaturalia, salutis necessaria, sunt dantis DEI, ac miserentis, & prius nos diligentis, nostramque impotentiam præuenientis, & adiuuantis, vt cum gratia fiant posibilia nobis, quæ prius ex solius lapsæ naturæ viribus erant impossibilia præcepta. Isthoc demonstratum vide in *Luthero-Caluin. p. 4. q. 76. 77. 78.* In *Antichristo p. 4. q. 42.*

II. An DEVS præcipiendo homini impossibilia, ei faciat iniuriam?

CALVINVS *Instit. l. 2. c. 7. §. 9. 10. II.* Negat: quia plures ex eo deducit utilitates, ad hominem indidem permanentes.

MINISTER negat cum Catechismo. Docet 1. *Quia, Deus hominem talè considerat, vt ea præstare possit.* 2. *Quia, Homo sua ipsius contumacia se illis donis orbauit.* Itaque tota causa & culpa huius impossibilitatis in homine est, non in Deo; cui idcirco non admittitur exigendi impossibilia.

RESPONDI in Excaluinizatione, *Maximè:* faceret iniuriam Deus homini; & maximam Renato; fortè aliquam irrogenito. 1. Renato: quia (verba sunt Ministri:) ex Iurisconsultorum regula, *Ultra posse viri, non vult lex vllarequiri:* Et Solonis: *δὲν ἔτι τὸ δῆνασι ἀδέναι τὰς νόμους, oportet secundum possibile ponere leges.* Nam, ad impossi-

b

bile

bile non datur obligatio. At Calvinismus pertendit etiam regentis Deum præcepisse impossibilia: Idque iam refutavi.

2. Irregeno post lapsum etiam aliquam faceret iniuriam Deus: (Seposita culpa irregeniti, & causis Dei; & naturæ viribus in se præcise consideratis.) 1. Quia, S: p. 11. *Omnia in mensura, & numero, & pondere disposuit DEVS*: Ergo & legem naturalem, ipsi naturæ parem ordinavit; ac proinde naturæ soli factu possibilem. Liqueat in *Luthero-Caluinista meo* p. 4. q. 42. & 43. Quare si Autor naturæ huic, quæ tali soli, præciperet aliquid supra eam, tunc disponderet supra mensuram, non *inmensuram*; abiret ab ordinatione sua; foret mutabilis; negaret seipsum; induceret Inæqualitatem inter datum, & exactum: esset iniustus tum præcipiendo impossibile, tum exigendo; ut qui minus dedisset, & plus repeteret, contra æqualitatem iustitiæ naturalis.

Deinde, Minister, ut ab iniuria Deum purget, inquit, *Hominem propter naturam suam per peccatum TOTALEM corruptionem non posse Legem DEI perfecte servare*; & tamen iuste exigere Deum, quæ homo vel regentis præstare non queat; minus irregenitus. Ut de eam iustitiam Dei, ob culpam hominis, & causam Dei; quid attinet corruptionem ut TOTALEM amplificare? Et forsitan errare? Cum enim Natura dicat duo: Essentiam, & Qualitatem: *Corruptio* item duo: Extinctionem, & Debilitationem. Natura humana in se suisque essendi principiis, nec est extincta peccato, nec debilitata: In qualitate vero non extincta, sed debilitata est per privationem gratiæ, quæ ante lapsum roborabatur. Itaque *Totalem corruptionem* indistinctè affirmare, errare est. Sed non reor ita sentire Ministrum; scribere tamen liquet. *Somnariis, non dormierit, aut crasse erravit*; ceu de me affirmat; nondum affirmo. Istud mecum affirmat, regentis Deum perfecte servare debere: at posse negat. De quo infra ad quæstio. 114. videbitur.

AD QUÆST. XIII.

Possimusne ipsi per nos satisfacere?

CALVINVS Inst. 3. c. 4. §. 25. Negat pernicaciter. Nam ait, *quid est remissio, nisi liberalitatis donum?*

Cur deinde Gratis additur, nisi ad tollendam OMNEM satisfactionis opinionem? &c.

MINISTER cum Catechesi parciter negat: *Nulla ex parte: Quin etiam debitum in singulos dies augemus.* Explicat ita: Cum iustitiæ Dei retributiæ sit pro peccatis satisfaciendum; *Satisfactio autem sit debiti de iure solutio*; idque vel præstando legem perfectè & debitum: Vel luendo; & ænam per legis transgressionem meritam; nam peccatum est debitum: Vtroque modo satisfecit iustitiæ Dei pro nobis Iesus: Neutro autem modo possumus nos satisfacere per nos ipsos.

Suadet ita: 1. Quia, Non possumus satisfacere præstando legem perfectè; quia hoc non possemus, demonstratum est quæst. V. Quin etiam iohannes super, Jac. 3. *in multis offendimus omnes.* Imò tamen etsi legem perfectè impleverimus, ea impletio esset debitoria pro præterito; ideoque non potest esse satisfactoria pro præterito; scilicet præcedens ex Adami peccato reatus nulla subsequente obedientia tolli potest, non magis, quam ipsum peccatum: adeo immutabilis Dei voluntas est.

Non luendo pœnam meritam æternam; ut quæ nunquam satis perferri potest; ideo nulla apud inferos satisfactio, nulla & liberatio est.

2. Quia Parochus approbat, quod carpit. 1. Dicit: Nos per nos satisfacere posse aliqua ex parte; *Nisi debitum in singulos dies augemus, peccata peccata cumulantur*: atque augemus. Ergo nulla ex parte satisfacimus. Deinde ad illud Iob: *Si voluerit contendere cum eo, non poterit ei respondere unum pro mille*; dicit: *Ex rigore iustitiæ, verum est; at poterit, ut promissionis facta.* An non docet idem, quod noster Catechista, qui etiam intelligit iustitiam Dei secundum rigorem, non secundum *imbecitiam*, vel ratione promissionis.

3. Infert: 1. Itaque patet falsitas parochiana; Non possemus per nos Deo satisfacere aliqua ex parte. Atque adeo blasphemus est in Christum. Et eius satisfactio nem perfectissimam pedibus conculcat Bellarminus l. 1. purg. c. 14. sect. 12. Et l. 6. de iustif. c. 3. sect. 6. Et Salmeron: Et doctrina Ecclesiæ Romanæ implicatortia asserens satisfactio nem aliqua ex parte.

2. Ratio est: Quia imperfecta satisfactio non est vera, sed nulla: Quo usque enim aliquid restat, non est satis.

3. Directè est contra Scripturam, 1. Tim. 2. de Vno Mediatore: *Isa. 63.* de Solo torculari calcante: *Hebr. 10.* de Vnica oblatione consummata: *Heb. 9.* de Æterna redemptione inuenta per Sanguinem Christi nos purgantem.

4. Si salus nostra etiam ex aliqua parte est ex nostra satisfactio; ergo frustra Christus satisfecit: iuxta Gal 2. *Si per legem est iustitia, ergo gratis Christus mortuus est.*

RESPONDEO AD I. Possimus aliqua ex parte

parte per nos satisfacere; idque tum præstando legē quadantenus perfectē; vel ut ad quæstionem V. supra patet: tum luendo pœnam temporalem, vel hac in vita voluntariam, aut in purgatorio necessariam. Vide in meo *Lutherocalu* part. 1. q. 91. & par. 3. q. 99. & 100. & par. 4. q. 81. 82. 83. Itemque in *Antichristo* p. 2. qq. 38. 39. 40. Isthic copiosa breuitate distincte, ordine, ac solidè ex Bellarmino omnia. Addo, mutò quenihi: Nisi quod Ministri Apologia hinc scateat hæresibus penè tot, quot crepat sententias.

AD II. Nego consequentiam in ridicula ratiocinatione tali Ministrali: Possimus ex aliqua parte satisfacere; & peccata augemus: ergo ex nulla parte satisfacimus. Præmissæ sunt meæ, & veræ: conclusio est tua, & hæretica. Patet ex meis *Lutherocalu*: citatis. Ergo quod carpo, id reprobo, & anathematizo.

Deinde dixi: istud, Homo non poterit Deo respondere vnum pro mille; *ex rigore iustitiæ, verum est*: id est: non potest ei satisfacere de Condigno: at potest ex Congruo, *ex aliqua parte*. Quam correctionem rectè opposui Caluinismo, de *nulla ex parte*: Nec approbo, quod carpo; sed distinguo.

AD III. I. Contradicit Minister ipse sibi, & falsum assignat mihi. Nam Ego assero, Posseregenitos nos per nos satisfacere *aliqua ex parte*: Et Minister ideo me hætenus impugnavit, vultque, *Nulla ex parte* nos posse seu regenitos, seu irregenitos.

2. Ad Rationem dico: hoc, *Imperfecta satisfactio est nulla*: est contradictio, & Sophisticatio vana. Respectu nostri perfectum dicitur, quod respectu Dei est imperfectum.

3. Ad Scripturas Dico: Eæ loquuntur de *Primario* Mediatore, & Redemptore per Sanguinem; de que vnica oblatione cruenta, vnde ad incruentitas vis omnis dimanar.

4. Ad istud: *Si per legem*. &c. ibi fit sermo de Lege Vetere Iudaica cæremoniali; non de Noua Christiana. De merito Christi passi vide in meo *Lutherocaluinista* part. 1. qq. 59. 60. 61. 62. & part. 4. qq. 51. 53. &c. & p. 4. q. 64. Inq. *Antichristo* par. 1. q. 15. 16. & supra hic ad quæst. 1. in 2.

AD QUÆST. XXI.

Quid est Fides?

MINISTER in Caluino-catechetica descriptione colligit sex à me correctæ, & in totidem status quæstionum ieducit.

I. An fides iustificans sit Notitia?

CALVINUS Instit. 1. 3. c. 2. §. 3. Affirmat: *Ignorantiam humilitate temperatam Fidei nomine insignire, absurdissimum est. Fides enim in Dei, & Christi COGNITIONE, non in Ecclesia reuerentia, iacet.* &c.

MINISTER, & Catechesis aiunt, esse quoque certam.

Suadet I. Quia fides Iustificans includit in se Historicam, & Temporariam, id est, professionem oris, defestibilem tamen: At hæc vtraque est Notitia: ergo & Iustificans.

2. Quia, Ioan. 6. *Nos credimus, & Cognouimus te esse Christum.* Ioan. 17. *Hæc est vita æternæ Cognoscant te.* Heb. 11. *Per fidem Intelligimus.* &c.

3. Quia fides est fiducia; at hæc sine certa notitia nec cogitari potest: ergo & illa.

4. Quia fidei sedes est in intellectu: ergo est notitia.

NOTAT hic: Multa credimus, quæ non intelligimus secundum *de diu. 1. cur, & quomodo* ita sint: vt Trinitatem, Creationem, Incarnationem. &c. Sed nil credere possumus, quod non scimus esse verum, i. secundum *de diu.* id est, quod sit Trinitas, creatio. &c. Ideo nugatur Bellarminus l. 1. de iustif. proferens testimonia Patrum ad probandum; Fidem non esse notitiam, sed ignorantiam simplicem, etiam *de diu. 1. cur, & quomodo*: cum de ea loquantur, quæ est *de diu. 1. cur, & quomodo*. Falsa igitur est Romana *fides implicita*, seu *Carbonarij*, respondentis; *Credo, quod Ecclesia: & hæc credit, quod ego.*

RESPONDEO hic, quod in meo *Lutherocaluinista* par. 4. q. 54. inq. *Antichristo* par. 4. q. 30. Fides non est propriè notitia; sed Assensus; non Apprehensionis fidem præcedentis; sed Iudicij, quod sequitur Autoritatem proponentis; neq;

B 2 quod

quod sequitur Rationem rei; id est, Fides est assensus, seu iudicium *regulae & dicitur*, non *regulae & dicitur*. Propter Quod, credimus; estque Fides Assensus: propter Quia intelligimus, estque fides Notitia. Illa dicit; hæc docet. Illius ratio est Reuelatio: huius intellectio.

AD SVASIONEM I. DICO. VNA fides est iustificans, continens S. Scripturæ Historias, Miracula, Promissiones, & oris professionem: non triplex, vt Caluiniſtis; nõ quadruplex, vt Ministro placet. Et ea est Assensus propter Quod; Notitia verò improprie propter Quia, dici supernaturalis potest, vt, quæ habeatur de reuelatione, Testimonio, Consensuque; Ecclesie.

AD II. Credimus, ex auditu propter Quod: Cognouimus ex miraculis & conformitate ad rationem, propter Quia: Sic & intelligimus supernaturaliter; quod est Credere, non, Scire proprie.

AD III. Fides, Spes seu fiducia, & Charitas sunt tres Theologicae virtutes, specie distinctæ; vt vna esse altera nequeat.

AD IV. Non sequitur: quia est supernaturaliter in intellectu, ei diuinitus infusa: & Infusa effectus est Cognitio, notitiaue Christi; præsupponens reuelantis autoritatem.

AD NOTATIONEM acquiesco: ideoque Vera est Romana, & erat Carbonarij, fides implicita, quæ melius per Ignorantiam definitur, quam per Notitiam.

II. An fides iustificans sit tantum gratia infusa?

CALVINVS Instit. l. i. c. 7. §. 5. *Sciamus veram esse fidem, quam Spiritus Dei cordibus nostris obſignat.* Ergo est infusa gratia. Fidem tamen Scriptura ducit ad cognitionem Dei, ait *Inſt. l. i. c. 16 §. 1.*

MINISTER nec ait, nec negat. Affirmationem tamen meam, vt alienam & peregrinam, eleuat sannis in me iactis. Illustrissimũ Bellarminum ait docere tantum quod fides non sit proprie notitia, sed assensus; quin potius ignorantia simplex: non facere mentionem Gratia infusa.

RESPONDEO: Ab autoritate negative ratiocinari, est nugari: Non dicit id Bellarminus; ergo non est? At dicit Sapiens, Sap. 4. *Qui non est operatus iniquitatem. &c. dabitur illi FIDEI DQ-*

NVM electum. Dicit Petrus in Concilio Generali, Act. 15. *Novit corda DEVS. &c. dans illis Spiritum Sanctum, sicut & nobis, & nil discreuit inter nos, & illos, (gentiles) fide purificans corda illorum.* En infusa gratia Fides iustificans. Dicit Paulus, Gal. 3. *Ex fide iustificat Gentes DEVS: ergo ex gratia iustificante Infusa, non imputata.* Rom. 1. *Euangelium VIRTUS DEI est in salutem omni Credenti.* Rom. 3. *Iustitia Dei per fidem IESV CHRISTI, IN omnes, & SVPER omnes, qui credunt in eum.* Ecce infusionem gratia iustificantis. Heb. 11. *Fides est sperandarum SVBSTANTIA rerũ, argumentum non apparentium.* i. ait Augustinus est *sperantium in xpi & p̄briũ fundamentum*, sustentans nos in spe futurorum bonorum: Vnde *iustus ex fide vivit*, velut ex anima infusa: Estque rerum speratarum quædam substantia in animabus sperantium. Bonum bonorum optimum: ergo *de sursum est à Patre luminum, ac infusum.* Clarissime Apostolus Ephel. 2. *Gratia estis saluati per fidem; & hoc non ex vobis: DEI enim DONVM est.* Ergo gratia infusa.

Dicit & S. Basilius in Asceticis, serm. de fidei confessione. *Fides est eorum, quæ dicta sunt, assentiens approbatio, sine vlla hesitatione, cum animi persuasione, de eorum veritate, quæ DEI MVNERE sunt prædicata: At hoc munus Dei est gratia infusa.* Quocirca, Rom. 8. *Spiritus fidei infusus reddit testimonium Spiritui nostro, credentium actu; quod nemo scit supernaturaliter, i. credit, nisi qui accipit infusam supernè gratiam fidei: Ideo Verbum caro factum est, & HABITAVIT IN NOBIS, per fidem IESV CHRISTI: Et hæc est vita æterna, vt cognoscant te. &c. notitiã supernaturali infusa; non, naturali acquisitã, aut phantasticã imputatã.*

Præclarè S. Bern. epist. 190. (quod contra Noticiassantes recito.) *Fides, ait, est Substantia rerum sperandarum; non inanium Phantasia. &c. Et infra: Quid magis contra rationem, quam ratione (propter Quod, non Quia:) rationem conari transcendere? Et quid magis contra fidem, quam credere nolle, quicquid non possit ratione attingere? Eccles. 19. Qui cito credit, leuis est corde. Curo credere est adhibere fidem ante rationem, (propter quia,) &c: Illam, quæ in Deum est, fidem, Beatus Papa Gregorius,*

gorius, Hom. 26. in Euang. negat planè habere meritum, si ei humana ratio præbeat experimentum. &c. Laudatur Maria, Luc. 1. quod rationem fide præuenit; & punitur Zacharias, quod fidem ratione tentauit. Abraham commendatur, Rom. 4. qui contra spem in spem credidit.

Dic, Minister, porrò: quod tam aliena & peregrina responsio mea hæc: *Fides est gratia infusa*: sit dormienti, quam vigilianti similior. Tuæ animam in patientia satisfactoria sanant sanent meam: tuam, in fide & charitate meliore, DEVS.

Quid, quod tui Caluini sit vox, Inst. l. 2. c. 3. ista: *Fidem gratuitum esse Dei donum cum tota Scriptura clamet*; sequitur, *ex mera gratia esse*, ubi Velle bonum incipimus, qui ad malum toto animo sumus naturaliter propensi.

III. An Verbum DEI distribuatur in Verbum Scriptum, & Traditum?

CALVINVS Inst. l. 4. c. 8. § 8.9 &c. rigidè negat; & pugnat acerbè, Traditumque rejicit omne, atq; condemnat.

MINISTER hic equus in planicie exultans, & insultans, pernegat. Ac E'negodiducogalos arguit Rom. Ecclesiam: 1. Docentem; *In Scripturis non contineri expresse totam doctrinam de Fide, siue Moribus necessariam: sed Traditiones pari pietatis affectu venerandas esse pro Verbo DEI.*

2. Ponentem iraprium discrimen inter Scripturas, & Traditiones; has euehendo, illas deprimendo. Huc è Pontificiis recitat testimonia complurium, & se scilicet reperisse putat.

3. Sugillatque Bellarminum afferentem; *Apostolos non omnia omnibus; sed quædam omnibus, quædam solum Prælati. &c. prædicasse.* Quasi ait, Scriptura non sit, Rom 1. *Virtus Dei in salutem OMNI Credenti.* Quasi, non sit, Ephes. 4. *VNA fides*, sed multiplex: Quasi sint excellentiora mysteria in Traditionibus, non prophananda omnibus.

RESPONDEO: AD I. Romana Ecclesia id vere dicit, ac docet: patet in meo *Lutherocalu. par. 1. q. 5. & in Antichristo p. 1. q. 2.*

AD II. Non Ecclesiæ; sed Scriptorum illud est discrimen: & verum citra S. Scripturarum derogationem, & Traditionum antepositionem. Nec enim tam ipsas inter sese compa-

rant, quoad Ipsas; quàm quoad vtrarumque Verbum; Scripturarum quidem apud hæreticos, earum & frequentatores, & abusores; Traditionum verò apud Romano-catholicos, harum obseruantes præter, non contra Scripturam; ac vtrifq; conterentes Zabulon hæreticam.

AD III. Benè, verè Bellarminus. Nam *omni credenti Scripturam, & Scripturæ, est ea virtus in salutem*: vt continens articulos fidei salutare; omnibus omnes, credendo; at alios his, istis alios exequendo, iuxta vocationem cuiusque, Neque tamen idcirco fides est in sese multiplex; nisi in exercitio; sed *Vna in se, in Communione fidelium, in Consensu.* Sicut erat *Credentium cor vnum & anima vna*: & tamen alij propheta, alij doctores, &c. Neque etiam sunt excellentiora mysteria in Traditionibus reuelata; sed custodita; quæ ortum suum ac reuelationem habeant aut in Verbo Scripto; aut certè in vno eodemque eiusdem Spiritu, in fallibiliter Ecclesiæ Dei Assistente.

II. MINISTER suadet contraria 1. Ex 2. Tim. 3. *OMNIS Scriptura. &c. utilis est ad docendum. &c. ut perfectus sit homo Dei.* Omnis, id est, tota: *Vtilis*, id est, sufficiens, sufficientia totali & essentiali; partes verò scripturæ, vt libri, sententiæ, habent sufficientiam partialem.

Idem S. Patres testantur; quos cum citat, tum recitat, eorum vindice Witakero contra Bellarminum l. 4. de Trad. c. 11. allegato.

2. Quin Bellarminum dicendo; *illa omnia esse scripta ab Apostolis, qua sunt Omnibus necessaria ad salutem*: idem docere cum Caluini ait: *Verum tamen, alia omnibus simpliciter; alia Prælati, Episcopis, Presbyteris, necessaria dicentem*, docere vult nouam hæresin, contra Eph. 4. *Vna fides*: contraque S. Thomam & Caietanum ibidem.

3. Demum, quæ Pontificij referunt ad Traditiones non scriptas; sunt ea, in quibus ab Christo, Apostolis & Orthodoxis dissentiant. Huc enumerat multa ex Soto, Canisio, Costero, Stella, Cano, Lindano; quorum accipit confessiones gratulabundus, canitq; triumphum.

RESPONDEO AD IV. 1. Esto, *Omnis sit tota*; aut *Vtilis*, nunquam est idem quod *Sufficiens*. Atqui de Vtilitate loquitur Paulus, non de Sufficientia vlla, minus de vniuersali.

2. Deinde; *Omnis vt sit Tota*; at non est *Sola* Scriptura sufficiens; sed *Omnis* illa perscripta litera vna cum Spiritu Sancto;

b 3 qui

qui docebit vos omnia; & suggeret vobis omnia; & ducet vos in omnem Veritatem: illa omnis est cum Veritas, tum & Sufficiens. Atque propter illum Spiritum Sanctum, Scripturarum ac Traditionum Dictatorem, utraque pares æstimantur: ac Traditiones eò excellentiores, quò minus vsui semper fuerunt hæreticis, quam Scripturæ; eò quò conformiores erant Scripturæ, aut nihil iisdem contrariæ seu in verbo, seu in sensu.

Atque hæc est S. Patrum mens & consensus. Esto: Sint pauci, qui subinde plus Scripturis, quam Traditionibus dare videantur: At sunt duplo plures, qui traditiones non Scriptas commendat recipiendas, præsertim contra hæreticos. Deinde; plerique S. Patres defendunt Traditiones; oppugnat verò eas nullus: soli eas infestant hæretici: qualis Wittakerus, & Minister Caluino-catecheticus.

AD II. Iam liquet in responsione ad 3. Deinde; Minister, ut subinde me, ita hîc & Bellarminum facit suum: Sed fucus facit fucum: arripit dictum verum solum; & omittit distinctionem additam dicto; aut esse hæresin dicit: Nimirum, quia contra ipsum hæreticum facit, refellere nescium. De me fecit iam supra sæpius idem.

AD III. Tu dixisti, Sed non docuisti; tamen est multum multa enumerasti. Age, doce vel vnicum ex omnibus ijs, in quo Romano-catholici ab Christo, Apostolis & Orthodoxis dissentiunt. Hunc dissensum docere te oportuit magis, quàm tradita solum recensere. Quamquam in iisdem scriptores vocem Traditio capiunt tum latissimè, tum improprie. Patet in multis per eos recensitis.

Quare, Omnino pugnas ineptè, ne dicam ridiculè: neq; minus solida, vel magis solida contra Traditiones est tua exceptio Ministri; quam sinistralami contra Bellarminum distinctio. Agnosce tuas sannas saniofas, & vesanas; verba tibi reddo tua: nec verba danti do verba.

IV. An fides iustificans sit Fiducia?

CALVINUS Inst. l. 3. c. 2. §. 7. affirmat: esse & Noticiam, & Fiduciam, gratuita in Christo promissionis veritate fundatam. &c. & in ordi. us ob signatam. Idem

l. 3. c. 2. §. 6. 7. Eam, ait, extra periculum defectionis esse, quia totum pietati constantiam postulans. Filius Dei, repulsam passus non est. Idem Inst. l. 2. c. 2. §. 16. Fiducia, ait, est ex virtutum Dei recognitione, acquiescendi in eo securitas cum in eo sapientiam, iustitiam, potentiam, veritatem, bonitatem omnem reponentes. sola eius communitatione nos beatos existimamus. Et Fides est ei hæc fiducia.

MINISTER affirmat, Fidem non esse solum Noticiam, nec solum assensum; sed & Fiduciam. 2. Et ob hanc non generatim duaxat appellari *παροφωρεια*, plenitudinem fidei, Hebr. 10. *πεποιθητι*, fiduciam, 2. Cor. 3. *ὑποκεισθαι*, substantiam, Hebr. 3. Sed speciatim quoque *παροφωρεια*, Fiduciam: ut Eph. 3. Habemus fiduciam & accessum in conscientia per fidem. 1. Timot. 3. Acquirent sibi fiduciam in fide. Hebr. 4. Accedamus cum fiducia ad thronum. Rom. 4. Contra spem in spem credit. &c. Non infirmatus est fide &c. non basitavit infirmitas, si a confortatus est fide. Et Bellarminus fatetur, Hoc significare posset, fidem Abradæ fuisse insignem, ita ut Fiduciam quoq; pepererit.

Parochus autem, dicens, Fides non est solum fiducia, calumniatur; ac si nos id doceremus: cum eam definiamus specificè per Fiduciam & præcipue; per Noticiam vero genericè.

RESPONDEO AD I. Minister in hoc non nihil pugnat communi theologiæ Caluinistæ, apud Scharpium Scotobritannum in Cursu theol. Geneuæ impresso, de iustific. controuers. l. 1. Nos affirmamus, ait Scarpius, quod fides NON SIT ASSENSVS in rem incognitam; sed quod ad fidem requiratur notitia verbi, & præcipue Promissionum: freti his argumentis. &c. In Controuersiaz, idem ait: Ad fidem iustificantem non requiratur Notitia tantum, sed multo magis fiducia: Assensum prius excluderat: at Minister requirit. Esto: pugnent de Assensu: de Fiducia eis conuenit. Quam refutauit in meo Lutherocalu. p. 4. quest. 51. 53.

AD II. Scriptura nec generatim, nec speciatim fidem appellat fiduciam proprie. Quia fiducia est spes: spes autem & fides differunt, apud Scharpium Caluinistâ, in duobus: 1. Quod fides versetur circa præsentia apprehensa, gratiam, reconciliationem: Spes verò futurum bonum expectat. 2. Fides spem gignit credendo promissa: at spes fidem sustentat. Sic ille.

Deinde. Credere, non est Fidere, in Scripturis: ergo nec Fides est fiducia; cum fidei actus sit credere: fiducia, Fidere. Vnde habemus fiduciam,

ciam, id est spem, per fidem, scilicet effectum per causam. Item; acquirimus fiduciam in fide, scilicet priore, quam sit fiducia.

Et hoc est, quod Bellarminus ait; quod *Abrahae fides pepererit fiduciam. Quare, affingit ei Minister, quod approbet Calvinisimum suum, & docet Calvinus Inst. l. 2. c. 2. §. 42. 43. idem quod Bellarminus, scilicet, quod fides ex se spem gignat.*

Denique tricitur in voce *solum*; quasi ipsa illa fidei Calvinianæ definitio procul abesset ab sola fiducia, quæ præcipua ducitur. Quicquid sit, hæretica definitio est.

V. *An fides iustificans sit fiducia Specialis in unoquoque fideli?*

MINISTER remittit supra ad quæstionem I.

1. Addit hic: Fiduciam, siue Applicationem Specialem esse quasi uictum fidei. Suadet: Gal. 2. *Viuu in Me Christus: &c. In fide uiuio filij Dei.* 2. Tim. 1. *Scio cui Credidi; & certus sum, quia potens est seruare depositum Meum.* Ibid. c. 4. *Fidem seruauit: quod superest, reposita est Mihi corona iustitiæ.*

2. Notat: Parochus dissentit à socijs suis: Fateatur obiectum fidei iustificanti esse, non solum in genere omnia, quæ Deus in Verbo suo reuelauit; Sed spe. iatim, *Misericordiam Dei.* In quo tenet nobiscum.

3. Notat contradictionem in Parocho, qui ait: *CERTO statuens non solum alijs, sed FORSAN & mihi. &c. remissionem peccatorum donatam esse.* Si certo, ergo non forsan: si forsan, ergo non certo.

RESPONDEO. AD I. Remitto eodem ad quæstionem iam supra: doque ultro, spem ad Fidem infusam consequi à Deo item infusam; differreque specie utramque, sic, ut neutra esse, dicere altera rectè possit: ac proinde Fidem non magis esse Fiduciam, quam spem, posse: cum spes sit fiducia. Verum quemadmodum inde Minister Specialem inferre fiduciam possit, fateor, non video. Nec enim suasiones ex Apostolo loquuntur, nisi de Apostolo solo, cui ex reuelatione speciali constabat de certitudine suæ salutis absoluta, non conditionata. At cui nostrum hodie de se in persona constat; quod, & quomodo constabat Apostolo? Sicque adnotaram in Excaluinizatione; quod Minister silentio dissimulat.

AD II. Fateor, obiectum fidei iustificantis esse omnia, in Dei Verbo reuelata. Caterane-

go; deque crimine Falsi Ministri conuenio duplicis: 1. Quod dissentiam à Socijs meis: 2. Consentiamque Calvinistis. Tua est vox, *Sed speciatim misericordiam Dei*; non mea. Sycophantam agis; Vide in ipsa 21. quæstione Catechismi: vide.

AD III. Proficit Minister; Sycophanta prius, iam fit Sophista: at nescius dialectices. Contradicentia sunt circa idem subiectum, simul, eodem tempore: at hic inquam, *Certo*, de alijs; *Forsan*, de me dico. Quia remissionem esse promissam Omnibus, scio, credo: promissamque obtingere aliquibus ex omnibus, item credo, idque certo statuens. *Mihi* verò *Forsan* etiam obtinet; spero, oro, laboro: sed nescio. Vah; te ita pudite nugari! Respondisses interim Notulis meis, quibus Scripturarum in Catechesi Abusum arguo, atque declaro. Sed pleraque præteris; *forsan* ex conscientia de Abusu Scripturarum Caluino-catechetico.

VI. *An saluemur merito Vnius Christi; an etiam meritis proprijs?*

CALVINVS affirmat Vnius Christi: negat proprijs. Vide supra ad quæst. 1. in 2. & ad quæst. 5. in 1. & ad quæst. 13.

MINISTER item affirmat; remittit supra ad quæst. 13: prætereaque nihil.

PAROCHVS. Nego, Vnius Christi; Affirmo, & Sanctorum, & Nostris cuiusque meritis: Quippe, qui credo communionem Sanctorum in cælis & in terris; ut membrorum vnius corporis sub Capite inuisibili Christo, & visibili Papa, Vicario Christi in terris.

AD QUÆST. XXII.

Quæ sunt illa, quæ necesse est hominem Christianum credere?

CALVINVS Inst. l. 4. c. 8. §. 7. *Omnium hominum Cora clausa esse conuenit, postquam semel locutus est Ille, in quo cælestis Pater omnes scientiæ & sapientiæ thesauros voluit esse absconditos.* Et ita quidem locutus est, ut NIHIL POST SE alijs dicendum reliquerit.

RESPONDEO. Nihil post se. 1. At præcedit, Mar.

Mar. 16. *Ite in mundum vniuersum, & PRÆDICA-
TE Euangelium omni. &c.* Actor. 1. *Vos eritis mihi
TESTES.* 2. Deinde; Quid, post Euangelia qua-
tuor, cætera sunt Apostolorum *de vobis q. 2. An
nihil?* 3. Quid Missionis Officium in Ecclesia
Romana? *Nihil?* 4. Quid tot tantaque S. S. Pa-
trum volumina? *Nihil?* 5. Quæ multa habuit
Christus dicere; at Discipuli non poterant
portare modo; erant ea *Nihil?*

MINISTER & Catechesis sentiunt, dicuntque cum
Caluino.

2. *Ait: Vtrò concedimus, & docemus, quod in
Euangelio non solum continentur Promissiones; sed
etiam Præcepta, Iudicia, Comminationes: Post Euange-
lium à Lege distinguimus: quod Lex sit doctrina O-
perum, sub Conditione PERFECTÆ Obedientiæ: Eu-
angelium sit doctrina Gratiæ, promittens vitam sub
Conditione Fidei.*

3. Nos intelligimus per Euangeliū, stricte & pro-
prietate nuncium, Rom. 10. *Verbum fidei: nō TOTAM
Christi & Apostolorum doctrinam, libris N. T. com-
prehensam; quæ est larga vocis significatio. Id tamen
Præcipit, &c. per accidens: per se, Promittit. Ac proin-
de Hoc, non Illud, est adæquatum fidei obiectum: te-
ste Paræo sentore.*

4. Symbolum Apostolorum ab aliis, an Aposto-
lis, compositum sit; incertum est: sunt qui putent,
vix ante IV. sæculum tali forma extitisse. Magis in-
certum; an Apostoli singuli vnum Articulum contu-
lerint. Neque hæresis est, de hoc dubitare; modò te-
neamus *Doctrinam Symboli.*

5. Denique: Esto, sit Traditum Apostolicè, aut Ec-
clesiasticè; non est tamen Traditio, cuius veritas non
contineatur in Scripturis. Nam etsi hoc Symbolum
non sit in Scripturis hac Formâ; est tamen quoad Ma-
teriam. Ergo malè refertur ad Traditionem non scriptâ.

RESPONDEO. AD I. Quatenus Verbo Tra-
dito standum sit, aut abstinendum; liquet in
meo *Luthero-cal. par. 1. q. 5. in q. Antichristo p. 1. q. 2.
Et in Geneal. p. 1. q. 2.*

AD II. De legis & Euangelii discrimine, vide
ibid. par. 4. qq. 72. 73. in Luth. Interim, quod hic
discrimè assignat Minister, pugnat S. Scripturæ.
1. Heb. 7. *Nihil enim ad perfectū adducit Lex: ergo ea
non est doctrina operum, sub conditione PERFECTÆ
Obedientiæ: ut ais: Matth. 5. Nisi enim ius-
titia vestra abundauerit plus, quam Scribarum. &c.
Si igitur eam tribuis Perfectionem obedientiæ,
debitam Legi; Eccur abnegas Possibilitatem
Legi Gratiæ? Quo de supra ad quest. 5. & 9.*

2. Euangelium promittit Vitam quidem sub
conditione Fidei; at non SOLIUS; vt subaudit
Minister: sed & Obedientiæ PERFECTÆ, quan-
tum humana fragilitas patitur. De SOLA Fide
iustificante nos abunde in *Luthero-cal. p. 4. qq.
51. &c. in Antichristo p. 4. q. 32.*

AD III. 1. Ea Euangelij definitio stricte, est
ficta: Vera est, quæ & Apostolica comprehen-
dit scripta. Nam eadem sunt ab eis & prædica-
ta; iussis, *Prædicate Euangelium in vniuerso mundo.*
Etsi ab Euangelistis non sint scripta.

2. Deinde: Quod stricte sumtum Euange-
lium duntaxat Promittat per se, Præcipiat per acci-
dens; & hoc est fictum, & hæreticum. Dic, so-
des, ubi scriptum id est in Nouo Testamento?
aut, si vis, Traditum?

3. Euangelij Promissiones, & non Præcepta, ef-
se adæquatum Fidei obiectum, hoc verò hære-
ticum est. Docui in meo Bellarminiano *Luthero-
cal. par. 4. q. 74. & Antichristo p. 4. q. 39.*

4. Paræana verò Castigatio Bellarmini, in
testimonium adducta, est noctua: ad solem; est
oppedere tonitru. Vt fuisse Paræus Magnus; eo
factus est Paruus, & in nihilum redactus vel à
semetipso. *Sorex scilicet suo pte perit indicio: nil o-
pus illicio.*

AD IV. 1. Symbolum Apostolicum, ab A-
postolis; & his singulis articulatim; compositum
sit, an non; quia non disputas; non dispu-
to: Neque, secus opinari, hæreticum dixerò.
Verumtamen; Hoc, in tali Formâ; etiam seclu-
sâ Materiâ; negare esse Apostolicum, id est, A-
postolorum; hæreticum duco; dico: Quia est
contra Dei Verbum Traditum: id est, Verbum,
quod, ex quo scriptum, eodem ex Spiritu S. Di-
ctatore est profectum infallibili. At velle & Ma-
teriam negare totalem, aut partialem; id bis,
ter & amplius hæreticum dico.

Quid autem; quin & Quæ, quatenusque in
Symboli materia negent Calvinistæ aliqui, aut
potiores, aut plerique; demonstraui ex ipsismet
in meo *Speculo Fidei Caluiniana: Quicquid Ex-
plicent Magistri vestri, aut Ministri, tecum Cal-
uino-catechetici, D. Guil. Perkinsus Theolo-
gus Anglus; aut Zach. Vrsinus Neostadianus
Minister; aut tuus ille Presbyter David Paræus,
Magnus,*

Magnus, scilicet: aut alij farinae similis Oleuiani, Lagi, Pythopæj. &c. pythopneumatici.

2. Deinde; Minister hic quodammodo contradicit Magistro suo Caluino, affirmanti Instit. l. 1. c. 16. §. 18. *Apostolis CERTE magno Veterum consensu Scriptorum adscribitur Symbolum hoc: de autore interim minime sollicitus: Sive quidd ab illis in commune conscriptum ac editum existimabant; siue quod compendium illud ex doctrina, per eorum MANVS TRADITA, bona fide collectum, tali elogio confirmandum censuerunt. Neque mihi DV-BIV M est, quin à prima statim origine Ecclesie, adeoq; ab IPSO Apostolorum seculo, instar publica, & omnium calculis receptæ Confessionis obtinuerit; vnde cumque tandem initio fuerit profectum. Neque ab Vno aliquo priuatim fuisse conscriptum verosimile est; cum ab vltima usque memoria sacrosanctæ inter pios omnes Autoritatis fuisse constet. &c.*

Sed Minister malle stare videtur cum Caluini hypodidascalo Beza; cuius hæc sunt verba, in sua Confessione cap. 5. art. 17. *Si vniversam salutis doctrinam Apostoli INTEGRAM quidem Voce annunciantur; sed editis libris aliqua tantum ex parte explicantur: quis tandem merito in ipsorum doctrina conuiescet? Certe in primis non Minister Apologista, qui eorum scripta negat esse Euangelia proprie. Id quod illi, De Nomine, largior; at de Re, infitior.*

AD V. Traditio, ais, non est, cuius Veritas non contineatur in Scripturis. Vah, quam hoc implicans seipsum iugulat! Nam, quod est in Scripturis, non est Traditio: sed quod in ijs non est; sed Traditum vel scribitur à S. Patribus, aut non scriptum obseruatur, id proprie Traditio est; nihil contraria Scripturæ.

Tertullianus ista est Minister Apologista. Tertulliani error erat; Reijcere Traditiones nufquam à maiorum testimonio in scriptis proditas; at scriptas acceptare solas. Patet in meo *Indice Saculari, seu Demonstratione historica Romano-catholicae fidei, Saculo 3. anno 201. in varijs. Minister verò, Scriptas, Nonque scriptas rejcit: vult in S. Scriptura contentas. Nescis, quid petas, vel dicas, vel somnies.*

AD QVÆST. XXVI.

Quid credis, cum dicis: Credo in DEVM Patrem. &c.?

CATECHISMVS Caluino Heidel: Credo Deum, qui omnia gubernat propter *semetipsum*, & Christum, esse Patrem meum. Itaque sic ei confido, in eum *spero*, sic in eo acquiesco, vt non dubitem, quin profuturus sit omnibus, tum animo, tum corpori meo necessariis: Quin etiam quæ mihi mala: (*prater peccata*) sibi mittit, in meam salutem sit conuerturus. &c.

MINISTER I Per suum illud insertum *Semetipsum*, & nostrum *Propter*, ait, nos rectius agnoscimus, atque defendimus liberam & gratiosam Dei Voluntatem, quam Pontificij. Nam mors Christi est Vnicum illud meritum, P R O P T E R quod cum Deo sumus reconciliari.

2. Pro illis: *Sic ei confido*, ponit, *spero*. Negat certitudinem, & docet Dubitationem.

3. Illud, *prater peccata*, inserere non erat hic necessesse: Agitur enim de malo pænæ; non culpæ. Interim cogites Parochus, quid responsurus sit B. Augustino in Soliloq. c. 28. *Scriptis in libro Vita omnia cooperantur in bonum, ETIAM IPSA PECCATA. &c.*

4. Nota etiam hic Applicationem gratiæ Dei specialem pro vnoquoque; fideli in particulari. *Item: Certitudinem salutis in hac vita. Quam veramque toties negauit Parochus; hic aperte concedit, atque fatetur. &c. approbat, quod carpit.*

R E S P O N D E O. AD I. Sibyllæ canis folium; scilicet. Ideo ea in controuersia Tor Bellarmino clades tu Drance dedisti; siue tui. Nolo digredi; quod breuis esse volo: Falleris; & fallis. Age, de Christi merito vide meum *Lutherocaluinistam par. 1. qq. 59. 60. 61. 62. & parte 4. quæst. 64. Inque Antichristo par. 1. qq. 15. 16. & part. 4. quæst. 34.*

AD II. Quin imò nego dubitationem, & assero spei firmitatem in, & ex Deo. *Spes* altior est ac diuiniior virtus infusa; quam *Confidentia*; quæ hominem sapit etiam infidelem: at *spes* theologica solum Christianum.

AD III. 1. Quasi malum pænæ non præsupponat relative malum culpæ. Sed vlcusterigi caluinianum, de Autore peccati: quod caute dissimulat Minister. 2. Interim R E S P O N D E O S. Augustino: Verè asserit, quod expertus sensit; vt, sua cui peccata cooperabantur in bonum;

c non

non quidem ipsa formaliter & effectiue; sed eorum acerba recordatio occasionaliter, ceu stimulus pœnitentiæ. 3. Deinde; quia Calvinismus latet sub hoc, Deus immittit mala; ego rectè inferui exclusiunculam hanc, prater peccata, quæ nunquam inmittit DEVS.

AD IV. Nescio quo pruritu gestit Minister, affectatque me, & sæpe Bellarminum suis Calvinismi laqueis irretire; at frustra iacit rete ante oculos Pennatorum Retiarius Sophista. I. Ego verò sic in DEO acquiesco, vt non dubitem, in spe scil. Christiana; non in Fide speciali Luthero-caluiniana; quin prouisurus sit MIHI. &c. Similiter Applicationem gratiæ Dei facio, doceoque in particulari cum spe in fide; sed non sine metu mei: quo excludo damnoque fidem specialem, & eam solam. Dixi; lycophantam agi; non Sophistam, aut sophisticum; qui videri laboras in duabus tuis hic ratiocinatiunculis puerilibus. Pudeat te tui: pro te erubescio propter te; nec me tamen pœnitet tui.

AD QVÆST. XXVII.

Quid est prouidentia DEI?

CATECHESIS Calviniana vniuersè concludit: Omnia non temerè aut fortuito; sed paterno DEI consilio & voluntate contingunt. Ego ad vocem, Omnia, apposui; prater peccatum.

MINISTER, hic ex tempore factus est Magister in Theologia; sed suâ; auferre à me mineralaborat; mouet quaesitum; & docet. Age; sim vt Puer Duodennis; quin & infans, vt me diminuis; tu Rabbi esto. QUÆRIS:

An ergo peccata omnia fiant temerè, casu, atque fortuito: & non Consilio, ac Voluntate DEI?

MINISTER ait fieri consilio & voluntate DEI. Suadet 1. Ita Ioseph aiebat, Gen. 45. Non vestro consilio; sed Dei Voluntate huc missus sum. Vos cogitastis de me malum; sed Deus vertit illud in bonum. Act. 2. Christus definito Consilio & Prouidentia DEI traditus fuit à Iuda. Act. 4. Congregati sunt aduersus IESUM, &c. vt facerent, quacunq; Manus & Consilium Dei prius definerat.

2. Deus vult peccata voluntate Permissiua; non Approbatiua, vel effectiua, vel complacent. Ita August. in En. h. cap. 100. Ineffabili modo non fit prater Dei voluntatem, quod etiam contra eius sit voluntatem: quia non fieret, nisi sineret; nec vtiq; nolens finit, sed volens. Ita & Suarez: Non sunt peccata, nisi Deo volente; neq; ipse influit in ea, nisi voluntariè.

3. DEVS peccata non tantum permittit; sed etiam ordinat, determinat, regit, gubernat ita; vt improbi, & diabolus nil mali possint, nisi permittente, volente Deo. Patet in porcis, Mat. 8. Nec plura possunt mala, quam vult Deus: patet in Iobo, cap. 2. Denique malum exit in finem bonum, quem vult Deus: patet in Iosepho, Gen. 50.

August. l. de Gen. ad lit. imperf. c. 5. Vitiourum nostrorum non est autor Deus; sed tamen Ordinator. Idem in Enchir. c. 27. Melius indicabit de malis bene facere, quam mala nulla esse permittere &c. Quæ omnia non simplicem permissionem indicant, sed etiam aliquid positiui actus Dei. Item August. l. de grat. & lib. arb. c. 21. Operatur Deus in cordibus hominum, ad inclinandas eorum voluntates quocumque voluerit: siue ad bona, pro sua misericordia; siue ad mala, pro merito eorum: iudicio suo vtiq; aliquando aperto; aliquando occulto; semper autem iusto.

Ita & Bellar. l. 2. de amill. grat. c. 13. sect. 8. Deus etiam presidet ipsi voluntatibus malis, casq; regit & gubernat, torquet ac flebit, in eis inuisibiliter operando; vt, licet proprio vitio male sint, tamen à diuina prouidentia ad vnum potius malum, quam ad aliud, NON POSITIVE, sed PERMISSIVE ORDINANTVR.

RESPONDEO. 1. Vniuersè: Remitto te Ministro magistrum ad meum Luthero-caluinistam, par. 4. q. 6. An DEVS predestinavit omnium hominum peccata? q. 7. An impellat diabolus DEVS, vt nos ad peccandum inducat. q. 8. An DEVS occulta vi nos moueat, ac necessitet ad peccandum? q. 9. An DEVS operetur nobiscum peccata nostra? q. 10. An DEVS simpliciter sit dicendus autor peccati? q. 11. An DEVS, & an SOLVS sit autor OMNIS peccati? Vide etiam meum Antichristum par. 4. qq. 6. 7. 8. 9. Et Genealogiam Luthero-caluinismi par. 4. q. 5. Istic tua crepitacula ista dissoluta iacent ex Bellarmino, Becano. &c.

RESPONDEO. 2. Vniuersè: DEVS circa hominum peccata facit ista: 1. Non impedit conatum Volentium peccare. 2. Negat eis, gratia destituti, auxilium speciale contra peccatum. 3. Permissiue finit pronos ad peccandum peccatore. 4. Offert subinde peccandi occasionē. 5. Peccata impiorum dirigit ad salutem electorum.

Vnde

Vnde rectè distinguens ait Bell. l. 2. de amif. gra. c. 17. Istud: *DEVS impellit, sine inclinât aliquem ad malum*; intelligi potest quadrifariam. 1. Ut impellat per se, propriè, & physicè, voluntatem immediatè mouendo: aut Moraliter, id est, verè imperando. Hic modus est falsus, planeque blasphemus. Quia ob illud, esset iniquitas in Deo: ob hoc, laudandi, non puniendi essent obtemperantes DEO. 2. Ut, Permissiue sinens peccari, dicatur tropicè quasi ad peccatum excitare & prouocare peccare sponte paratos. Sicut dicitur canem in feram mittere, qui lorum ei relaxat. 3. Ut deserat pios quo ab impijs pati cogantur. Sic vsus fuit spiritu mendace; Rege Assyrio, &c. contra Israelitas.

4. Ut non solum Permittat impios peccare; aut pios deserat: sed etiam præfideat malis voluntatibus, &c. sic, ut recitauit suprâ ex Bellarmino Minister. Verum *Non dando ijs corruptionem; sed ordinem*: ait Hugo: ideo *Voluntati mala vitium est ex ipsa; ordo ex Deo*. Id est, ait D. Thomas in Rom. 9. Deus etiam Positiue inclinât impios, volentes peccare, in vnum; & auertit ab alio; non quidem per se & physicè mouendo voluntatem eorum; quod libero arbitrio præiudicaret: sed OCCASIONALITER, & MORALITER: Sicut medici vtuntur veneno viperæ.

RESPONDEO. 3. Singulatim ex hisce ad prædicta Ministromagistralia. AD I. De Ioseph & Christo: AD II. De peccatis à Deo permissis, non tamen ei placitis: AD III. De malis ordinatis à Deo: ac similibus: Mala, inquam, facta, seu peccata, fuisse, esseque hominum, ea patrantium, eorumque liberæ voluntatis: Dei verò eorum Permissionem, Ordinationemque; ad bonum: Habuit quoque in ijs se Deus etiam Positiue; non quidem physicè per se; sed occasionaliter. Id est, sumens ex eis occasionem boni. Sic Romano-catholici & orthodoxi.

At Caluinismus facit Deum malos ad mala necessitantem: vt liquet in meo Luthero-caluinista suprâ citatò. Et tu ais; *Etiam IPSA PECCATA subiaccere Dei prouidentia, & ab illa, VT cætera OMNIA, diuinitus regi*. IPSA PECCATA? cum auctus eorum Entitate? Esto. An etiam Formalitate, malitiaque; voluntatis? Nego horrescens.

RESPONDEO. IV. Tuis ipsis verbis; quæ quia mihi das, reddo tibi. *Quæ ergo hæc tua, Ministro magister, inscitia est, vel potius irrogantia? Sane, nisi inter Theologos nomen tuum profitereris, opinarer te nullam sacrorum codicum partem delibasse vnquam: & quoniam infantem te esse cognosco, aut senem bis puerum, quem Magistrum in Israël esse oportuit. Aure animumque, sodes meis iam dictis, ac notatis accommoda: docuero, quæ didicisse iuuabit, si sapias.*

Quæ si necdum intelligis, PECCATA, quæ talia, nequaquam subiaccere Dei prouidentia, actiue, & physicè; sed tantum occasionaliter, ea in bonum ordinando actiue, sicque ab illa, VT cætera omnia, diuinitus regi: Non iam Theologis annumerari potes, inter quos Administrum Verbi profiteris; sed ad ima discipulorum subsellia relegandus es, ignare. Nos pergamus. Hæc tua de me erant; iam sunt Tua de te in te regesta verè.

AD QVÆST. XXIIIX.

Quid nobis prodest hæc cognitio creationis & prouidentia diuina?

MINISTER. Catechesis ait: *Cerò SCIENTES, nil esse, quod nos ab Dei amore abstrahat*: 1. Parochus cortex sic, cerò SPERANTES. *Ecce abstrahat*. 2. Addidit, *Nisi velimus*. 3. Ad hoc catecheticum: *Quandoquidem OMNES creatura ita sunt in eius potestate, vt sine eius arbitrio nil agere, sed ne moueri possint*: addidit Parochus: *Exceptis libero arbitrio præiudicis; ex quibus suum cuique peccatum est, & non ex Deo*.

1. Voce *Sperantes*, pro *Scientes* substituta, ructat fidem salutis certam in spem incertam, siue perpetuam dubitationem. Contra Rom. 8. *Certus sum, quod neque mors, &c. nos poterit separare à charitate Dei*. Quem locum Parochus intelligit cum Paulo de omnibus fidelibus ac singulis: iraq; apertè concedit, quam alias negauit, Certitudinem salutis.

2. Additio illa, *Nisi velimus*, est inepta & superuacua. Quia Deus nos illuminans, *ex nolentibus facit volentes*; ait Aug. contra 2. epist. Pelag. l. i. c. 9. *Facit, vt per viam fidem in charitatem Dei recepti, in ea velimus perpetuo manere, Deo operante in nobis & velle, & perficere; vsq; in diem IESV*. Phil. 2. Vbi Aug. *Ve velimus, operatur incipiens Deus; qui volentibus cooperatur perficiens*.

3. Quod addit: *Exceptis libero*. *Ecce*. 1. Hoc est *ad idò*. 2. Quia, Iob. 12. *In manu Domini anima omnis viuētis*.

c 2 2. Est

2. Est & *κακός*: quia etsi peccatum cuiusque peccantis sit ex ipso, non ex Deo; non tamen inde sequitur, peccantes non esse sub potestate Dei.

3. Neque efficax illa Dei prouidentia tollit in homine libertatem arbitrij: sicut nec ipsum peccatum; sed *IPSUM* potius *ARBITRIUM*, id est, omnem ad bonum potentiam & aptitudinem.

4. Libertatem autem intelligimus *TANTVM A COACTIONE*; non eam quæ est à necessitate; quæ cum libertate arbitrij optime potest consistere: teste Augustino & Bernardo.

RESPONDEO. AD I. Muto præsumtuosam certitudinem specialem salutis Calvinianam, in *SPEM* Christianam, quæ Vniuersalem cunctis, quæ specialem singulis absolutè necessariam. Quo non doceo dubitare; sed piè sperare.

At In isto Pauli, Rom. 10. *Certus sum. &c.* tria intelligo: 1. Certitudinem salutis; sed Vniuersalem, cunctis diligentibus Deum & Electis promissam. Et ita intelligit *S. Aug. l. de corrept. & grat. cap. 7.*

2. Deinde; item cum *S. Aug. l. i. de morib. Eccl. cap. 11.* intelligo vim Caritatis; quæ, si adsit in corde, aduersa vincit omnia; ut nullus sit terror, qui hominem à Deo separare queat. Monet tamen ibidem *S. Augustinus*, eam amitti posse.

3. Intelligo certitudinem salutis de Paulo, ipsi reuelatam, deque sui similibus Electorum. Ipseque Paulus non intelligit certitudinem fidei diuinæ; sed persuasionem & confidentiam: *πιστοῖς*, i. confido. Ita *S. Ambr. hic*; & *S. Hieron. epist. ad Aglasiæ. q. 9. Confido, quia neque mors: &c.* Vide *Bellarmin. l. 3. de Iustit. cap. 9. ad 7.*

Quocirca aperte & constanter assero, quod alias semper: & aperte sycophantari Ministrum nil pudet.

AD II. Ministri cauillatio additiunculæ meæ est inepta; etsi non *superuacua* ipsi, aut mihi. Quia Calvinismus fingit certitudinem salutis specialem cuiusque tam *Inamissibilem*, quam *Infallibilem*. Christianismus vero Romano-catholicus negat, & anathematizat utramque: Vide in meo *Luthero-cal. par. 4. q. 67. in Antichristo. p. 4. q. 37. Inq. Genealogia Luthero-caluinismi p. 4. q. 15.*

At Inamissibilem ibi docet Catechismus; ergo mihi erat necessario excaluinizandus.

AD III. 1. Domine Ministro magister *ἀθεολογικῶς* tu censes meum *ἀθεολογῶν* dictum. Sciuit omnis retro Ecclesia Dei, quod *in manu Domini anima omniū uiuentis*, sine eius arbitrio ne moueri possit: ac isthoc monstrum *ἀθεολογῶν*, quin *ἀθεολογῶν*, nesciuit eadem vnquam, quod Homines non sine Dei arbitrio moueri ad peccatum possint; sed à Deo, simpliciter, & fortè solo, occulta moueantur, adeoque Necessitentur ad peccatum. Atque isti hæresi à Dei prouidentia Physica & actiua excludendo ac elidendo inserta Exceptiuicula mea nec est *ἀθεολογῶν*, neque *κακός*: Etsi tu, & plerique hodie Theologastri Calviniani esse peccatum ex Deo pernegatis verbo in speciem; sed ex peccante esse assertis. Sed de hoc supra satis.

2. Deinde; non mea Exceptio; sed tua impacta mihi Affictio est *inconnexa*, *impertinens*, planeque malitiosa: ut qui negem, *Peccantes esse sub potestate Dei*. Sunt omnino, sunt & Peccantes, & Peccatum; inque vindictam subsunt: at *Peccatum formaliter ipsum* non est sub arbitrio Dei sic, ut peccantes ad illud non *SINE ARBITRIO DEI* active moueri possint, ceu hîc Calvinocathechis subinnuit. Ergo tu Sycophantam agis.

3. Scimus, asserimus; quod Prouidentia Dei non tollat libertatem arbitrij; neque peccatum: sed duas hæses tuas execramur, quas inferis, ac asseris diabolicè, non theologicè: *Prior*: quòd Dei Prouidentia sit *EFFICAX*. *Alter*, quòd tollat *OMNEM AD BONVM* potentiam.

Contra utramque hîc tantum assero; non Docebo *infans* te Magistrum in Samaria Tantum *ἐπιρροῶν*: 1. Assero: *Prouidentia DEI*, etsi cuncta gubernat, etiam malum permittendo, ut bonum positiuâ suâ Ordinatione inde actiue eliciat; *Non* tamen est *Efficax*, ut quæ res efficiat; sed tantum gubernat. Includit enim in se Præscientiam Dei ac prædeterminationem, ut genus ad Prædestinationem; quæ Præscientia non est causa rerum *efficax*; sed est Decretum *dun-*

duntaxat diuinæ voluntatis; esseque potest sine Prædestinatione.

2. *Assero*: Prouidentia diuina non tollit ipsum Arbitrium, id est, Omnem ad Bonum potentiam, & Aptitudinem: vt tu hæreticè asseris: sed Aliquam potentiam ad Aliquod bonum, scilicet Supernaturalem ad supernaturale: relinquit naturalem Potentiam ad naturale, moraleque bonum. Vnde tu, & infideles hæretici, Iudæi, ethnici, potestis ex solis naturæ viribus esse viri moraliter boni. *Aptitudinem* vero ad Bonum etiam supernaturale ab anima peccatoris non tollit, vt eius incapace: sed relinquit ei, dum spirat in corpore. Ne desperet sustulit dæmonibus, cunctisque damnatis, vt desperatis. Atque isto sensu vera sunt, quæ adducis, testimonia Sacra; non tuo sensu hæretico, in quem transuersa rapis sacra testimonia.

AD IV. Libertatem arbitrii à Coactione tantum, non eâ quæ est à Necessitate, relictam homini asseris: sed hæretice. Hoc demonstratui ex Bellarmino, in meo *Luthero-cal. par. 4. q. 37. & in Antichristo par. 4. q. 21.*

Sed hæc, Paroche, vt mihi ais; ego tibi, Minister, forte sunt aliora, quam ad captum tuum. At certe hæc talis dicacitas tua est ad captum geniumque tuum solenniter: nec me plus mouet, quam latratus canis, aut ruditus asini.

AD QVÆST. XXIX.

Quare Filius DEI appellatur IESVS?

MINISTER & sua Catechesis aiunt, & hagiomachizant. *Quia nos saluat ab omnibus peccatis nostris*: Addit Parochus: *Nisi nolimus*. Additio frustra est, & inepta. Nam hoc *Nolle*, si intelligatur simpliciter; *illud perspicuum est*, inquit Arist. *bene beateque viuendi cupiditate esse incensos omnes*, naturaliter innata. Et sic falsum est, quoniam nolle esse beatum. Si intelligatur ratione medi; de Irregentis, qui *Ier. 5. nolunt pœnitere; nolunt, Ier. 11. audire Deum*, seu credere; *nolunt congregari à Christo*; verum est; vt natura propensis ad malum: Sed de Regentis falsum est. Deus enim ex nolentibus facit volentes.

2. Ad hoc, *Nec ulla salus aliunde peti debet*, addit *Vltimata*; Si intelligit consummatam & perfectam;

conferit cum Catechista. Sed contradictorium est, esse sic *Vltimata* in Christo; & tamen etiam in Sanctis mortuis quærendam. Hoc enim est contra Act. 4. 12. & 10. 43. & 1. Cor. 3. 11. Isa. 63. 1. 3. Ioan. 10. 7. 8. Ioan. 4. 16. & 1. Ioan. 5. 11.

3. Addit item, *Sic, vt in DEO*, scilicet, principaliter, &c. Sed hæc frivola sunt. Vbi enim salus est perfecta, ibi nulla datur distinctio inter magis vel minus principaliter: Et vbi tota salus tribuitur vni, ibi nõ tribuitur ex parte, vel minus principaliter alteri. Denique dicere; Non est salus in alio, nisi in Christo, sic, vt in DEO; per se ridiculum est: Quia salus non est aliunde. Proinde, cum docet Parochus, salutem etiam petendam à Sanctis mortuis; docet simul eam ab aliis petendam sic, vt à DEO: Quæ est manifesta Idololatria.

4. Nullam sanctorum mortuorum, in causa nostræ salutis, apud Deum Intercessionem, nobis, implorandam, agnoscit S. Pagina, præter vnum solum Mediatorem vt Reconciliationis, ita & Intercessionis, IESVM. Itaque, vt falsa; eicienda est vniuersa Ecclesiæ Rom. doctrina, de mortuis implorandis.

Speciatim execrabilis blasphemia libri, *Theaurus præconiorum* Deipara, illa; *Nihil vitilius post DEVM memoria Matræ eius; Velocior quæ est nonnunquam salus inuocato nomine eius Mariæ; quam D. IESV CHRISTI*. Idem Barradius. O blasphemiam! Holcottus blasphematur ita: *Si quis forte à Patre torreatur, quia seuerus: à Filio, quia Iudex est; is ad Matrem confugiat, quia medica est & misericors*. Nota ordinem de Maria, Christo, & Patre; in assertionem Hugonis de S. Victore &c. Tantum abest, vt Christus Iudex pios terrere debeat; vt potius maxima & peculiaris in hoc sit consolatio.

RESPONDEO AD I. *Nolle saluari simpliciter*, vix hominis est; nisi hominem ex homine exuerit. Quia ad eum naturaliter innata est cupiditas saluandi omnibus; ait Minister: & rectè.

2. *Nolle saluari, ratione Medi; esse Irregentorum* ait Minister, Rationem assignat: Quia, ad eum naturâ propensum ad malum omnes sumus. Hic bis errat in responsione; & in ratione. 1. in responsione: quia vniuersè affirmat quod verum est ex parte. Nam; etiam Regentis non omnes saluari ratione Medi; volunt: vt qui Medium nolunt; sc. Vnam veram fidem; à qua deficiunt hæretici, licet in baptismo renati. Item, Etiam ethnici, irregentis baptismo, naturaliter Deum agnoscentes vnum verum, ac venerantes; At naturaliter, quæ legis sunt naturæ, facientes, cum pura & simplice ignorantia Christi, piè

consentur saluari posse; vt qui habeant Sufficiens auxilium ad salutem, vt sint *inexcusabiles*: vocetque eas Christus Oves suas: & per cognitionem vnus Dei, ex creaturis collecta, potuerint abstinere ab idolis: & à quibus bona opera fieri queant, siue cum speciali Dei auxilio, siue solis natura viribus. 2. In ratione, errat contradictione sui ipsius: Nā, naturalis propensio ad malū; & naturalis cupiditas salutis; at vtraque in eodem homine simul, sunt contraria. Atqui vtraque Minister affirmat de eadem natura irregentorum. Ergo Minister frustra, & inepta est hic Apologia.

3. Nolle saluari ratione Medij in Renatis, falsum est: ait Minister: At fallitur, & fallit, vti hæreticus, negans Renatos excidere fide, & salute vnquam posse. De quo vide meum *Luthero-caluinistam* p. 4. q. 68. & *Antichristum* p. 4. q. 37. Adeoque necessitari Electos ad bona; Reprobos ad nefanda vel præsupponit, vel subaudit. Vide *Luthero-calui. par. 4. q. 46. 47. 34. 35. Et in Antichristo par. 4. q. 20. 28.* Manet ergo mea hic Additio ad Catechesin, & Censura Rhadamanti *frustra est & inepta*. Tua hæc de me verba erant.

AD II. *Gratiam, & Gloriam dat Dominus solus*, id est, Inchoatam, & Consummatam seu *Vltimatam* salutem: Ad vtramque adiuuat sanctorum Communio tam cælestium, quam terrestrium. Itaque eam quærere in Christo *principaliter*; apud sanctos *secundario*, nihil implicat. Mediatæ salutis sunt item plures; quibus impetrandis alijs alij fauent à Sanctis Patroni. Quo impudentius, sciens, an ignorans; affingit mihi contradictoria meus Sycophanta. Ad probationes suas à Scripturis respondi in *Luthero-calui. p. 1. q. 76. Inq. Antichristo. p. 1. q. 22.*

AD III. *Sic, vt à Deo, salus vltimata quæri à nullo debet alio. &c.* At nos id verè ac solidè docemus: ergo *friuola* obiicit carpitque Minister: eiusque crambe, plus centies recocta, de Vnico Mediatore Christo (quem adoramus;) *per se ridicula est.*

Sed & plus, quam *ridicula* est Ministri probatio eiusdem per idem talis: Dicere, non est salus in alio, nisi in Christo, *sic, vt in Deo*; per se *ridiculum est*: Quia salus non est aliunde. Hæc petitio

principij est. Atque ad hoc probandum, quod nemo negat, ita laborare, vt si Istimum perfo-deret; verè *per se ridiculum est* in Ministro; perinde, si solem accenderet facula, facit.

Demum in sua illatione tali: *Docet Parochus, salutem esse petendam à sanctis; ergo ab alijs sic, vt à Deo: quæ idololatria est*: hic, inquam, est non duntaxat, (sua ei verba reddo) *ineptus, friuolus, & ridiculus*; sed miser est, & non miserabilis vlli Sycophanta.

AD IV. Respondi plus nimio, veterem protritumque occinenti cantilenā Ministro. *Speciatim.* (hæc eius iterum sunt verba:) *Execrabilis est blasphemia Bestiæ loquentis grandia contra Deiparam.* Reddo pauca in re clara: *Quæ Deo Patri, quæ Filio tribuenda, scimus, docemus, tribuimus: eademque rectè, nec satis, amplificat Minister: At eadem amplius nos magnificamus, debitum Deiparæ honorum deferentes, nil eam Patri, Filioque præferentes; sed infinitis modis posthabentes.*

Benè tamen, rectè, optimè Thesaurus, Baradius, Holcotus & Hugo. Hic ab inferiore ad fummos oratione ascendit: illi oratorè Deiparam prædicarunt, nil Deo derogarunt. Vide in meo *Luthero-calui. par. 1. q. 38.*

AD QVÆST. XXX.

Creduntne igitur illi in Vnicum summum Seruatorem IESVM, qui à Sanctis, aut à se, aut aliunde felicitatem aut salutem querunt?

CALVINVS hagiomachus *Instit. l. 1. c. 11. §. 11. & c. 11. §. 1. 2. & c. & l. 3. c. 20. §. 21. 22. & c.* proferbit Sanctorum cultum & inuocationem.

MINISTER hagiomachus cum Catechesi condemnant eundem idololatric, vt abnegationem Christi. Quod à Parocho negari, ineptum, & contradictorium, esse que vacillantis cerebri arguit; eo quod, cū sit *Vnicus summus* Mediator Christus, non possunt esse duo, quorum alter sit inferior etiam Seruator, aut plures Seruatores, & ij Mediat. Cuius toni preculæ ad Deiparam plures sunt, toto corde execranda. &c.

RESPONDEO. Verba proflat Minister, & blasphemanti sua illa regero in sinum. *Ineptè, ex vacillante cerebro suo, mihi affingit contradictionem.*

nem. Dicit, non docet; cur, salvo Vnico Summo, non possint esse inferiores Mediatores. Ego verò esse docui in *Luthero calu. part. 1. q. 75. 76.* ex Bellar. quo aduersarium remitto; hic nil addo. Cætera hinc sua Calviniana, *toto corde execranda*, vt ait, sperno, non Ipsum: ideoque ipsi & suam *ἀγιομαχίαν*, & nostram *ἀγιοδουλίαν* synopticis & methodice perstringam: pleraque ex Bellar. & Becano.

Inuectiuæ, seu Antilogiæ Apologistæ capita potiora videntur ista: Inuocationem Sanctorum cedere in iniuriam 1. Dei: 2. Christi: 3. Esse signū diffidentiae in Deum: 4. Non esse in præcepto diuino: 5. Non vtitam in primitiua Ecclesia fuisse: 6. Eos res nostras, precesue nosse non posse.

INVOCATIO SANCTORUM.

I. An sit iniuriosa DEO?

MINISTER *ἀγιομαχ* ait: Quia, Deut. 6. Matt. 4. *Dominum Deum tuum adorabis, & illi SOLI seruias.* Ergo.

RESPONDEO. 1. Sicque retorqueo. Ergo aduersarij irrogatis iniuriam Deo, cum Sanctos adhuc viuentes oratis opem. Vt S. Paulus ad Thessal. *Fratres, orate pro nobis.* Iacobus: *Orate pro inuicem, vt saluemini.*

2. **Respondeo.** Illud SOLI, explicatur Exod. 20. non alieno: *Non habebis Deos ALIENOS coram me; non adorabis eos, neq. coles.* Ego sum Dominus DEVS tuus. Contra hoc non peccant petentes suffragia viuentium in terra: ergo minus, viuentium in cælo. Quia, neutri neutros Adorant vt Deos; sed intercessionem petunt amicorum.

II. An sit iniuriosa CHRISTO?

MINISTER hagiomastyx ait. Quia 1. Tim. 2. *Vnus Mediator Dei & hominum, homo Christus IESVS:* Ephes. 2. *Per IPSAM habemus accessum ad Patrem:* Et ipsius interpellatio est sufficiens.

RESPONDEO. 1. Sicque retorqueo, vt prius de huius vitæ Sanctis, & alterius. At citra Christi iniuriam licet hic inuocare viuentes mediatores. Ergo. Dic cur non?

2. **Respondeo.** Christus est *Vnicus*, quia Principalis est Mediator: hocque *per proprium Sanguinē*:

quod ALIVS potuit nemo. Ita ibidem 1. Tim. 2. explicat Paulus: *Qui dedit Redemptionem semetipsum pro omnibus.* 1. Pet. 1. *Redempti estis pretioso sanguine.* &c. At Sancti sunt Mediatores secundarij pro nobis intercedendo, vt fructum redemptionis percipiamus.

Quo Mediationem Christi non obscurant magis comprecatores nostri in cælo, quam alij hic in terra sancti; aut quam nos ipsi pro nobis comprecando cum Christo Mediatore. Præsertim cum & nostra, & hic viuentium, & Cælitum comprecatio vim habeat omnem ex meritis Christi: eoque gloriosior Christo est.

III. An sit Diffidentia signum?

MINISTER *ἀγιομαχ* ait. Quia contra inhorrationem Apostolicam, Hebr. 4. *vt cum Fiducia accedamus ad eum*, Hebr. 7. *qui saluare in perpetuum potest accedentes per Semetipsum ad DEVM, semper viuens ad interpellandum pro nobis:* contra hæc, inquam alios ambire mediatores, est diffidere tali primariò.

RESPONDEO. 1. Paulus orabat ipse per Christum; & tamen etiam viuentium petebat suffragia, idque citra diffidentiam in Christum: Ergo & nos pariter.

2. DEVS paratus est exaudire Christum accedentes Solos; cur non ergo accedentes cum Amicis DEI? Ita iussit amicis Iobi Deus, Iob. 42. *Ite ad seruum meum Iob, & offerte holocaustum pro vobis. Iob orabit pro vobis: faciem eius suscipiam, vt non vobis imputetur stultitia vestra.* Ita Regi Abimelech ait Deus, Gen. 20. *Abraham orabit pro te, & viues.* Ostendit sic Deus amicorum dignitatem, suam complacentiam; & docuit peccatores sui demissionem, non Diffidentiam vllam; quin Confidentiam erectiorem.

IV. An Non præcepta sit licita?

MINISTER hagiomastyx sic innuere videtur: Quia DEI, & Christi inuocatio legitur esse præcepta: iuxta Deut. 12. *Quod præcipio tibi, hoc TANTVM facito Domino: nec addas quicquam, nec minuas.*

RESPONDEO. 1. Illud accipiendum est tantum de offerendo Sacrificio; non de quocumque opere.

2. Mul-

2. Multa rectè fiunt, quæ tamen præcepta non sunt: vt seruare Virginitatem: Dare omnia pauperibus: orare flexis genibus; Euchariſtiam ieiune ſumere: initiari Sacris: creari in Doctorem. &c. abſtinere à vino, vt Rechabita.

V. An fuerit uſitata in primitiua Eccleſia?

MINISTER hagiomachus de hoc ſilet; ceteri Lutherocaluiniſtæ diſſentiunt. 1. Melanch. in apol. Conf. a. 21. ignoratam ait fuiſſe ante Gregorium ſub annum 600: 2. Kemnicus ad Sefs. 22. poſt S. Auguſtinum ſæculo quinto: Autoremque inuocandi Deiparam eſſe Petrum Gnaphæum hæreticum in ſæculo quinto.

RESPONDEO. At Sanctos inuocarunt ipſi; docuerunt inuocandos; ac teſtati ſunt, rectè ſemper cultos & inuocatos eſſe antiquiſſimi Patres. In ſæculo 1. S. Iacobus Apoſtulus in *Liturgia*: præfertim ſalutationem Angelicam. Sæculo 2. Iuſtinus *Queſt.* 28. & in *Apologia ſecunda*. In ſæculo 3. Origenes in *Threnis*, in *Iob*. l. 2. & *hom.* 16. in *Ioſuam*. Eulebius l. 6. cap. 5. S. Cyprianus *lib.* 3. *epiſt.* 15. 18. Sæculo 4. Neſtarius Conſtanti-nop. in *orat. de S. Theodoro*. S. Ephræm *ſerm. de S. Martyribus*. S. Athanaſius *de Incarn.* Et in *Euang. de Deipara*. Baſilius *orat. in 40. mart.* Prudentius in *hymno S. Lauren.* S. Gregorius *Nazi. Orat. in Cyprianum*: & *orat. de S. Baſilio*. Gregorius Nyſſ. *ora. de S. Theodoro*. S. Ambroſ. *lib. de uidiis*. S. Hieronymus *epiſt.* 27. c. 14. S. Chryſoſtomus *hom.* 26. in *1. Corinth.* Atqui hi omnes antiquiores ſunt S. Auguſtino. Item ipſe S. Auguſtinus *lib. Medir.* c. 24. 40. & l. 7. *de Baptiſmo contra Pelag.* c. 1. inuocat S. Cyprianum. *lib.* 22. *Ciuit.* c. 8. Refert miracula de inuocatis. Et iſtis longe poſterior fuit S. Gregorius Papa.

VI. An Cælites res, precesque noſtras nesciant?

MINISTER hagiomachus ſilet; ſolum Mortuos appellat Sanctos: *Eccl.* 9. *Mortui uero nihil no-uerunt amplius.* *Iob.* 14. *Si uo nobiles fuerint filij eius, ſiue ignobiles; non intellegit.* *Ma.* 63. *Abraham nesciuit nos, & Iſrael ignorauit nos.* At uero *DEVS*, 3. *Reg.* 8. *Tu*

neſti ſolus cor omnium. Ergo inuocandus ſolus; non alij.

RESPONDEO. 1. Angeli norunt preces noſtras: *Tob.* 12. 12. *Pœnitentiam noſtram internam; quia gaudent ſuper peccatore.* & c. *Luc.* 15. *Cultum Deo præſtitum,* *Pla.* 137. *In conſpectu Angelorum pſallam.* *Habitu mulierum,* *1. Cor.* 11. *Ideo debet mulier uelamen habere ſuper caput propter Angelos.* Ergo & Sancti pariter. 1. *Quia,* *Luc.* 20. *Similes Angelis in ſtatu beatitatis.* Ecce *Apoc.* 5. *Seniores XIV. ceciderunt coram Agno, habentes citharas, & phialas aureas, plenas odoramentorum, quæ ſunt orationes Sanctorum.*

2. *Quia: Sancti in cœlis ſunt perfectiores Sanctis in terris: at hi cognoscunt arcana cordium: Vt,* *1. Reg.* 9. *Samuel, quæ erant in corde Saulis.* *Elifeus,* *4. Reg.* 5. *abſentis Giezi auaritiã:* & *4. Reg.* 6. *ſecreta Regis Syriæ: Daniel,* *cap.* 2. *ſomnium Nabuchi: Petrus,* *Actor.* 5. *occultam fraudem Ananiæ.* Ergo Sancti in patria non erunt deterioris conditionis, quam ſancti in exilio. Ita S. Aug. l. 22. *Ciuit.* c. 29.

Ratio: *Quia Amicus amico ſua manifeſtat: at ſancti ſunt amici Dei,* *Ioan.* 15. *Et in Deo diſtincte uident creaturas ut in quo reſucent omnes, & omnia.*

RESPONDEO II. ad autoritates. Eæ loquuntur de mortuis Vet. Teſt. qui non erant in ſtatu beatitudinis; ſed in tenebris, inque ignorantia rerum orbis huius: Secus Beati N. T. Plura in meo *Lutherocaluiniſta: inq. Nucleo Concionum de Sanctis ſub ſinem.*

AD QVÆST. XXXI.

MINISTER hic Myſteriomachus ait: 1. Nullum eſt aliud ſacrificium propitiatorium Corporis & Sanguinis Chriſti; niſi Cruentum in cruce. *Id ſecit SEMEL,* *Heb.* 7. & 9. *Per proprium Sanguinem ingreſſus eſt ſemel.* & c. *1. Pet.* 3. *Semel paſſus eſt.*

2. Diſtinctionem Cruenti & Incruenti Sacrificij qua miſſæ abominatio tegitur, reſutat Apoſtulus, *Heb.* 9. *Absq. ſanguinis effuſione non ſit remiſſio: Mors intercedat neceſſe eſt. Vbi eſt peccatorum remiſſio, non eſt amplius Oblatio pro peccato.* Ergo eſt vnicum cruentum. Implicatque, Miſſam eſſe Sacrificium incruentum; qua Filius Dei conculeatur, iterum crucifigitur. &c.

S. Patres ubi meminerunt Incruenti Sacrificij, de Spirituali hoſtia ſunt intelligendi, deque memoria cruenti excitanda, 3. **MINI-**

3. MINISTER, Ecclesiomachus & ἀκίφαλος: sit: ait que: S. Scriptura nullum agnoscit Caput Ecclesie, nisi Christum. Ephes. 1. 4. 5. Col. 1. Neque corporalis præsentia Christi est necessaria Ecclesie; quippe Corpori πολιτικῷ, Μουσικῷ, πῶς μαθητῶν. Magnum est hoc mysterium, inter Christum & Ecclesiam.

4. Ascendens Christus instituit regimen mystici Corporis, iuxta Eph. 4. 11. non Monarchicum, non Præmaturum: Hoc erant viginti & ceteri Apostoli, ait Cyprius. Ideo Vnit. Eccl. quod fuit Petrus, pari consorcio prædicitur & honore & Potestate. Hieronymus in Gal. 2. sub Persona Pauli: In nullo sum illo inferior: quia ab uno DEO sumus in Mysterio ordinati. Omnes sumus Fratres, Consecuti, Socij, Commilitones, cooperarii. Augustinum vocat etiam Papam Hieronymus epist. 11. 13. 14. &c. Et Papa significat Patrem, ac Patres sunt & Episcopi. Quare titulos Papæ tribui solitos reuicimus ut eius proprios.

5. Si Papa est Caput Ecclesie, ergo Ecclesia erit Corpus Papæ, et responsa Papæ: erit aliquando ἀκίφαλος, ut fuit, ex quo cecidit, cecidit Babylon. Apo. 14. cum Cleus rex: Ecclesiam post Fabianum: Aliquando πολιτικός: semper ἀκίφαλος: haberet Caput in cælo, alterum in terra.

Esto: dicatur Christus Principale Caput, Papa Ministeriale; Capitis est regere corpus: non ei ministrare. Beo Stapleronus ait, Papam esse caput externum cum in cæno Capite Christo: Bellarminus verò ait, Papam esse Caput cum Christo: Et Fieri non posse sine miraculo, ut vnus homo solus totam perse regat Ecclesiam: Ergo aut est Caput miraculosum; aut regere orbem non potest. Idcirco Veteres Patres Romano Papæ abiudicant Monarchiam: Cyprian. August. &c.

Ex quibus elicio ista ποίηματα: I. Ecclesia Caput est Christus SOLVS: Cyp. 11. Omnes Episcopi, Presbyteri, Diaconi sunt Apostolorum ex a quo successores: Hieron. 111. Sunt eiusdem honoris, meriti, sacerdotij, potestatis: Cyprian. Greg. 11. Nomen, Patriarchæ Vniuersalis, est Antichristicum, diabolicum. &c. Greg. 6. Papa Romanus non est Caput Ecclesie Vniuersalis. VI. Non est successor Petri, vel Apostolorum. VII. Non Monarcha omnium, Iudex. VIII. Arrogans id sibi, est Antichristicus, diabolicus. &c. IX. Morienäum potius, quam hoc nomen Papa Romano tribuere.

RESPONDEO AD I. Iterata Christi morte nil opus, ea docent Scripturæ, postquam, Hebr. 9. Vna oblatione consummauit in sempiternum sanctificatos: adeo vis infinita est Sacrificij in cruce: At verò est opus, tum vt tanti memores beneficij simus; tum vt eius fructus nobis in particulari applicetur. Id quod fit per fidem, sacramenta, prædicationem; & incruentum sa-

crificium frequentatum: Sicut igitur post sacrificium crucis necessaria sunt fides, sacramenta, &c. Sic & Sacrificia, ad illud tum representandum memoriæ, tum participandum. Itaque falsum est Assumptum: Missam autem esse verè sacrificium Propitiatorium docui in meo Bellarminiano Luthero-caluinista p. 3. q. 76. Inq. Antichristo par. 3. q. 28.

AD II. 1. Sacrificio opus est aliquo; Cruentum verò iterari nequit; utpote Vnum semel: ceu dictum: At nullum fuit, estque aliud, quam Incruentum. Ergo. Vide in Luthero-calui. par. 3. q. 70. Apostolus autem loquitur de sacrificio Vet. legis. Vnde addit ibidem, Omnia pene in sanguine SECVNDVM LEGEM mundantur.

2. Si retorqueo. Nulla fit remissio peccatorum sine sanguine fuso: At in fide iustificante non est effusio sanguinis: ergo ne remissio pec-

3. Nisi in cruce fudisset sanguinem Christus, nulla fuisset remissio in V. aut Nouo Testam. Remissio tamen ea applicabatur pijs in V. T. per cruenta sacrificia: in Nouo per incruentum. Quare Missa non implicat contradictorium, vt fingit Mysteriomastyx.

S. Patres verò, quos allegat de Missæ sacrificio incruento scripserunt; quod ad aram ipsi patrarunt: ipsos igitur malus malè intelligit de spiritali oblatione: De quo vide in Luthero-calui. p. 3. q. 69. ad 4.

AD III. Scriptura facta agnoscit Christum Caput Ecclesie visibile, dum eam institueret ac regeret, Visibile: item Eundem eiusdem Inuisibile deus & pater post ascensionem. Et de hoc Eph. 1. 4. 5. Col. 1. Atque huius præsentia nil opus Ecclesie est Visibili ac Monarchicæ; non merè πολιτικός, etsi μωσικῷ, ego autem dico in Christo, & in Ecclesia; non vt legit Ecclesiomastyx Minister, inter Christum & Ecclesiam. De Capite Christo in Luthero-calui. part. 1. q. 70. & p. 2. q. 3. & in Antichristo part. 1. quæst. 20.

AD IV. Regimen Ecclesie Christus instituit Monarchicum, ipseque rexit; regendumque sic reliquit Petro. Neque enim semel institutum intercidit; cum perennare debuit; neque mutatum est à quoquam unquam. Vide Luthe-

d

S. Patres

S. Patres igitur sicubi seu Apostolorum inter sese, siue Sacerdotij Ordinum, ac graduum paritatem loquuntur; id intelligunt semper *secundum quid*, non absolute; salua disparitate Ordinum, & officiorum, & sua cuiusque proprietate, ac ab alijs distinctione, cum mutua subordinatione.

De nomine *Papa*, quoad officium Sacerdotij, commune est; quoad Iurisdictionis excellentiam, proprium Romani est Episcopi ex Vsu. De eo, alijs synonymis vide in *Luthero-caluo. p. 2. q. 13.*

AD V. Et verò Ecclesia est Corpus & Sponsa Capitis Christi, quoad internum gratiarum influxum à Christo dimanantem; at quoad externam gubernationem, est ea & Christi, & Papæ Corpus ac Sponsa: Christi quidem primario, & propria virtute; Papæ autem secundario, & virtute participata.

Proinde nunquam esse *ἀνιψάλω* potest, etiam Rom. Clero vices Papæ supplente. Neque *πολυψάλω*; quia in omni schismate semper unus fuit, esse debet Papa legitimus. *ἀνιψάλω* verò quod esse semper dici queat, verum est; sed sub primario Capite Christo inuisibili, & secundario Papa Visibili: Sic quisque dici biceps, aut triceps potest, vt vxor. Atque ita Bellarminus & Stapletonus nil pugnant, diuerso sensu, atque respectu.

Nec absurdum est, dici Papam *Caput miraculosum*; ab regiminis Vniuersalis miraculo scilicet; non ab persona sua: vt miracula patrans sanctus dici miraculosus potest à factis, non à persona. Sed Papam astyx meus isto fit nugator triualis.

Quos recitat S. Patres abiudicare Monarchiam Papæ; ijdem eam Papæ semper tribuerunt ipso facto & scriptis, apud Bellarm. de Pontif. l. 2. cap. 12. vsq. ad 31.

Demum quæ elicit *πολιτεία*, id est, excogitata seu corollaria; digna sunt te Porista quaestioso, inuenta lucro Ministrali. Atque ea præclare docuisse videris; sed tibi; idque thra-sonicis. Sat verborum.

AD QVÆST. XXXII.

Cur verò tu Christianus appellaris?

CALVINVS passim inter appellationis causas tribuit primas Fidei, internæque Vnctioni. Vt Inst. l. 2. c. 15. §. 5. *Quod Regis sui fortitudine iuuisti stant Fideles, non immeritò dicuntur Christiani: velut vncti Spiritu. A fide autem Fideles dictos vult primas deferre fidei; & quidem SOLI Inst. 3. cap. 11. §. 19. & c. 17 §. 10. A deo, vt morte præreptos baptismo infantes fide saluari fingat, Inst. l. 4. c. 16. §. 26.*

MINISTER & Catecheticus respondent: 1. *Quod per Fidem membrum sum Christi. Ecce Adde, & Baptismum. Quod non improbat quidem: Speciatim tamen, ait, de Fide dicit Scriptura; quod Christus per Fidem habitas in cordibus nostris.*

2. Officium Christiani est, pugnare contra quæuis peccata, Rom. 6. 12. S. Scriptura autem non agnoscit distinctionem Papisticam inter pec. mort. & ven. Omne peccatum ex sua natura & merito, coram Deo, est mortale. Suadet Scripturis. Dein, definitione; *ἡ ἀμαρτία ἴση ἡ ἀρετή. Iam, Deut. 27. Maledictus omnis, qui non permanet in OMNIBVS quæ scripta sunt in libro Legis, vt ea faciat. Demum, testimoniis Romanorum, Rosensis, Vasquez, Bellar.*

Quocirca Definitio peccati ven. est rejicienda, quod sit venia dignum.

3. Parochus ait: *Fili sumus; ira, autem quisque, an gratia, nemo scit: Sicut & viuumne, an mortuum sit membrum. Quæ hæc nona Theologia est? Quæ hæc impietas? Sueturque diuersior ex Ephes. 1. 5. Gal. 4. 7. Rom. 8. 17. Aque fallum est, viuum an mortuum sit membrum, nemo scit: contra 1. Cor. 13. 5.*

RESPONDEO AD I. Quia Calvinismus necessitatem Baptismi, quam Fidei, minorem statuit ad salutem; ego hic voculam *Baptismum* censui inserendam, hæresi occupandæ, & eliminandæ. De eavide *Luthero-caluo. par. 3. q. 21. & Antichristum p. 3. q. 9. & in Genealogia p. 3. q. 5.* Itaque Calvinista in hoc Pelagianizantem cum Wiclefistis; & Zvinglio.

AD II. S. Scriptura agnoscit distinctionem peccati Mort. & Ven. contra Iouinianistas & Pelagianos nouos. Vide meum *Luthero-caluo. par. 4. q. 4. & in Antichristo p. 4. q. 2. & in Genealogia p. 4. q. 4.* Itaque, Calvinista in hoc Iouinianisant, & Pelagianizant.

Scripturæ ab aduersario citatæ loquuntur omnes de peccatis mort. solis, vt docet Bellar. l. 1. de amiss. gra. c. 12. §. 4.

Defini-

Definitio peccati illa non est peccati venialis; sed cuiuscunque in genere: nam Peccatum dicitur analogicè de & Mortali, & Veniali, quod est venia dignum; idque ob imperfectionem vel Operis, vel Voluntatis; ac propriè opponitur Mortali.

Quos adducit Romano-catholicos testes; ij nil dicunt aliud, quam peccatum ven esse absolute ex natura sua peccatum; non tamen ideo mortale; neque etiam floccipendendum: eò quod multa venialia quadantenus quasi æquivalent mortali. Quo minus peccati ven. definitio rejicienda est, vt scepticè iubet Minister.

AD III. Specialem fidem de certitudine salutis in hac vita anathematizo, vt impiè præsumtuosam; & credo, quòd, Eccl. 9. *Nescit homo, vtrum amore an odio dignus sit.* Ac proinde tuum tibi recipe verbum: *Quæ igitur ista est Theologia Calviniana? Quæ tua impietas?*

AD QUÆST. XXXV.

Quid credis cum dicis, *Conceptus est de Sp. Sancto, natus ex Maria Virgine?*

I. An DEI Filius sit Patri Coequalis?

CALVINVS sæpè, pluresque Calvinistæ negant. Vide in *Luthero-calvinista meo par. 1. q. 9. & 12. In Antichristo par. 1. q. 5. In Genealogia par. 1. q. 5. & 6.*

MINISTER affirmat cum plerisque hodie Symylists; Suidet & Catechismum, etsi verbum *Coequalis* omiserit docere idem, cum dicit *verum & æternum DEVM Christum* Ideoque nil opus fuisse additiunculæ Parochiana vocis *coequalis Patri*. Proinde accusat *maleuolam, voluntariamq; Iesuitarum calumniam*, qui nos ait, Christi diuinitatem insinuari, & à Filio auferre Æqualitatem. &c. mentiantur. Cum Bellarminus fateatur nos Arium pro hæretico habere; nihilominus tamen Arianiismi reos faciat vnà cum pluribus.

RESPONDEO. Et ipsi illi, quos in *Luthero-calvinista* locis citatis recito, *Luthero-calvini-*

anasserunt etiam Christum *verum æternumque DEVM* esse; negantque nihilominus, & Diuinitatem, & Æqualitatem naturæ, & Distinctionem Personarum. &c. Quare opus erat meâ additiunculâ *Coequalis Patri*.

Neque *maleuolam voluntariamq; Iesuitarum esse calumniam* in Calvinistas vllam, patet ipsidem locis citatis; sed Vestram infandam blasphemiam.

II. An B. MARIAM vouisse, & seruasse Perpetuam Virginitatem sit de Fide?

MOLINÆVS Calvinista in *Harmonia par. 3.* asserit: Christus natus ex Maria est cum Virginitatis iactura. Quæ alia blasphemia in Deiparam *Luthero-calviniani* vomant, vide in meo *Luthero-calv. parte 1. q. 37. & 38.*

CATECHESIS Calvinio-Heidelbergensis ait, *Virginis Maria: vocem Perpetua omittit: Parochus infertur.*

MINISTER, hic Antidicomarita, distinguit: Consentimus cum Ecclesia Romana: 1. Quòd Maria verè fuerit Virgo, antè, in, post Partum. 2. Quòd hoc ipsum sit de fide Catholica, & articulus fidei fundamentalis: quo negato, etiam negetur ipse Christus: vt qui non fuisset verus ille Messias, de quo Isa 7. & Mat. 1. *Eccè VIRGO concipiet. &c.*

DISSENTIMVS in tribus: 1. Quòd Pontificii statuant, Virginem PERPETVAM mansisse, toto vitæ suæ in terrens tempore.

2. Quòd Vouerit perpetuam Virginitatem: dicens *Luc. 1. Quoniam virum non cognosco.* Bellarminus asserit, quòd nunquam habuit explicitum animum consummandi matrimonium. *Did. Stella sic loquentem facit: Si mea Virginitatis iacturam aliquam sum passura, & promissum votum violare; Nolo esse Mater. &c.*

3. quòd, quia dicimus Mariam pepetisse cum apertione vulvæ, Pontificij existiment nos dicere, Mariam amisisse Virginitatem carnis: quæ hæresis Iouiniani est.

I. DICIMVS ergo, sententiam de PERPETVA Virginitate non esse contra Scripturam; quin esse piam & PROBABLEM. Ac propterea & Nos damnamus Heluidium, qui pertinaciter asseruit, Mariam postea ex Iosepho plures liberos genuisse. &c. Negamus eam sententiam esse contra fidem, & hæreticam. Vel Pontificiam esse de fide, & ad salutem creditu necessariam. Nempè; Nec Mariam post partum Iosephum alium, ue virum cognouisse CERTO statuentes cum Heluidio: Nec Perpetuam Virginem permanuisse, tanquam de fide statuentes cum Pontificiis.

Suadet. Ita Caluinus in *Harm. in Mat. 1. 25.* & Pet. Martyr in Rom. 4. 2. Cur ergo Non statuamus, Sententiam Rom. Ecclesie esse de fide, ratio est duplex. 1. Quia, (vt Pontificii fatentur:) non continetur in Scriptura, conueniente omnia saluti necessaria. 2. Quia altera sententia non est contra fidem: fat enim est credere, *Christum Natum ex Maria Virgine*: tamen si postea plures liberos ex Iosepho, vel alio susceperit: sic *Ba. filius serm. de S. generatione Christi.*

3. Quia ex hoc, *Virum non cognosco*, non sequitur perpetuam Virginitatem vouisse. 1. Quia nulla tunc monasteria fuerunt; nec vllum prauum exemplum. 2. Quia non verisimile eam contraxisse matrimonium sub voto abstinentie; sed contrarium potius euincuntilla, *Mat. 1. Antequam conuenirent, inuenta est.* &c. ergo contraxerunt, vt conuenirent. Ideo & Ioseph eam duxit in domum suam, in qua & Christum concepit. 3. Quia non verisimile est Mariam vouisse post initum Matrimonium, idque non ideo exemplo. Quare non *Cognosco*, id est, non *cognoui*: non, vt Pontificij volunt, non *cognoscam* ex voto; est interpretandum.

II. DE APERTIONE VULVA docebore, Patroche, &c. 1. *Christus vere & proprie vuluam aperuit Matris sue, ipsa patefacti corpori lege.* Ita Patres: vt Tertu &c. Idq; non solum apertionis effectum, quasi tam vere existeret, ac si aperuisset, vt Iesuita volunt. 2. *Dicere, quodammodo apertam fuisse, non est error, vel heresis.* Vide Maldonatum & Iansen. 3. *Apertio in Maria & aliis feminis differt in modo. i. in persona aperiente; non re ipsa.* Sic Orig. & Erasmus, contra Maldon. 4. *Per apertionem non est corrupta corporis Virginitas; quia non à viro, sed à Christo facta est.* Ita B. Renanus, Iansenius. Proinde euariat doctrina Romana ab sententia Patrum.

I. De perennitate Virginitatis Deiparæ?

RESPONDEO I. Vestrum cum Ecclesia Romana Consensum in duobus, amplector; etsi te ipsum, tuosque cum eo mallem: at Dissensum in tribus detestor.

Verum in Dissensu bis tute dissentis tibi. 1. Dum *Damnas* Heluidianam Sententiam, de amissa Virginitate *POSTEA*: & tamen *Negas* eam esse contra Fidem, aut Heresin.

Cur igitur, & vnde *damnas*? Cur? An ob Falsitatem? At contra quam hæc erit Veritatem? Scripturæ? *Negas*. Fidei? Consequenter *negas*. Nihil enim est Fidei, (iuxta Lutherocaluinianum axioma) quod Scripturæ non est.

Atqui est sententia de re sacra, de læsa Virgi-

nitate Deiparæ: cuius veritas item constare ex Doctrina sacra debet: Et hanc quauis in controuersia esse negatis aliam, nisi Verbum Scriptum. Quare, *Vel* ex hoc liquere oportet falsitatem damnabilem Heluidianam; *Vel*, si minus, malè eius asseri *Damnabilitatem*; peius verò *Damnari*; necesse est. Quid hic dices?

Nobis expedita & Responso est; *Damnanda* esse sententiam Heluidianam: & Ratio: Quia heresis est contra S. Traditionem, S. Petrum, & Ecclesie testimoniis infallibilem.

2. Deinde sentis rectè; *Fuit Virgo in partu, & POST partum*: & hoc est de Fide: tibi; mox non rectè dissentis isto: *POSTEA permansisse Virginitatem, non est de fide, nec heresis.* At, inquam, *Fuit POST partum Virgo*; ergo aut *POSTEA* permansit; aut *POST partum* non fuit. Quia *IN partu* perstitit Deiparæ Virginitas illa: ite mque & *POST partum*, vt credis bene, à nullo læsa seu partu alio, seu genitore; ergo & *POSTEA* sic permansit illa: at quocunq; partu, aut viro altero. Nam *POSTEA*, est *Post partum*; & hoc *post partum*, est *postea*. Aut dic: à quo fuit *post partum* illa læsa, lædine potuit; & non item *postea*? Quid hic dices?

Nobis expedita est eum responso: *Post partum*, hæc in re, est *Postea*; & contra: tum ratio: *Quia sic Traditum est; nil queras vterà.* Age: Quicquid in rebus sacris credendum asseritur *CONTRA*, vel, vt vultis, *EXTRA* S. Scripturam; idem militat proinde vtrumq; contra Fidem, & contra Scripturam; estque heresis. At Heluidiana sententia est talis: *EXTRA* Scripturam: vt nobis contentis: Ergo, per Vestrum Consequens, est & *CONTRA* Scripturam, Fide: mque vestram; quæ nil credere vult, nil debet, nisi in Scriptura contentum; vt ipse ais. Ergo eadem Heluidiana sententia est *Hereticum*: quod tu negas. Confirmo: quia extra Scripturam est de re sacra; in qua definiuit Ecclesie Vniuersalis Consensus ex Traditione sacra non scripta. *Qui autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus.*

II. DOCEO. *Quoniam* te, Minister, repente Magister noster factus; sed à te ipso: (nox Antidicomaritanæ hereticum fecit) *Quoniam* te, inquam tuismet verbis tibi reddis, *neg*, in Patri-

bus, neque in Theologis multum Bene esse versatum animaduerto; docebo te breuiter, quid in hac re Patres, & Theologi sentiant.

Heluidiana sententia contineri in Scriptura VIDETVR; & CONTINETVR quodam modo.

I. VIDETVR, apud D. Thomam in 3. p. q. 28. a. 3. ita contra Veritatem obiicientibus.

1. Dicitur Matt. 1. Antequam conuenerent, Maria & Ioseph, inuenta est in utero habens de Spiritu S. Non autem diceret, Antequam conueneret, nisi de conuenturis. Quia nemo dicit de Non præsuro, antequam pranderet. Ergo videtur quod B. Virgo quandoque conuenit carnali copula cum Ioseph: & non permansit Virgo post partum.

2. Dicitur ibidem: Ne timeas Mariam accipere conjugem tuam: coniugium autem consummatur per copulam carnalem: ergo hæc aliquando inter eos interuenerit.

3. Ibidem subditur: Et accepit Coniugem suam, & non cognoscebat eam, DONEC peperit filium suum primogenitum. DONEC constituit determinatum tempus significare, quo impleto fiat id, quod vsque ad illud tempus non fiebat. Verbum autem cognoscendi ibi ad coitum refertur: ut Gen. 4. Adam cognouit uxorem suam. Ergo.

4. Primogenitus non potest dici, nisi qui habeat fratres subsequentes: ut Rom. 8. Quos præsciuit conformes fieri imaginis Filij eius; ut sit Ipse Primogenitus in multis fratribus: at Christus fuit Mariæ Primogenitus. Ergo.

5. Dicitur Ioan. 2. Post hoc descendit Capharnaum ipse, Christus, & Mater eius, & Fratres eius.

6. Dicitur Matt. 27. Erant ibi, iuxta crucem, mulieres, &c. inter quas erat M. Magd. & Maria Iacob & Ioseph mater; at hæc videtur esse etiam Mater Christi: Dicitur enim Ioan. 18. Stabat iuxta crucem IESV Maria Mater eius. Ecce quod VIDETVR esse in Scriptura pro Heluidio, contra te ac tuos.

II. Nunc quod CONTINETVR quodammodo, contra Heluidium, & Te, ac Tuos in Scriptura, discito. Ezech. 42. Porta hæc clausa erit, & NON APERIETVR, & VIR non transiet per eam; quoniam Dominus DEVS Israel ingressus est per eam.

Quod exponens Augustinus, serm. 14. de Nat. Dom. dicit: Quid est porta in Domo Domini clausa, nisi quod Maria SEMPER erit intacta? Et quid est; homo non transibit per eam, nisi quod Ioseph non cognoscebat eam? Et quid est: Dominus solus intrat, & egreditur per eam, nisi quod Spiritus S. impregnauit eam, & Angelorum Dominus nascetur per eam? Et quid est, Clausa erit in æternum; nisi quod Maria Virgo est ante partum, & Virgo in partu, & Virgo POST partum: Hæc D. Thomas. Qui istius Congruentias subiungit ibidem quaternas: quibus duas addit Toletus in Luca c. 1. Annotat. 96.

Ac adnotat idem ibid. in Annot. III. Hæc Ezechielis verba non possumus accommodare illi Templo materiali; nulla enim talis porta in eo erat, quæ Principi esset clausa. Necessè est igitur eam esse B. Virginem, per quam Christus ingressus est in hunc mundum. Quæ si verba consideres, erit dicta est CLAVSA: quia ante partum, in partu, & post partum Virgo permansit. Imò Causa assertur, quare post partum Virgo fuit: quia, inquit, Dominus ingressus est per eam. Non enim decebat hominem peccatorem per eam ingredi portam, per quam ingressus fuit Saluator hominum.

Ecce tibi Theologos, & cum hisce classem totam Theologorum quæ Scholasticorum, quæ Biblicorum, quæ Ecclesiasticorum siue Homilistarum: quos tu despicias tuo pro supercilio.

III. DISCE, quod & S. PATRES idem & sentiant, & scribant. S. Ambr. lib. de Institutione Virginum, cap. 7. & 12. & epist. 81. S. Hieron. in Commentariis illius loci. S. Chrysostomus homil. de Ioan. Baptista. S. Augustinus serm. 14. de Natu. Dom. Damascenus lib. 4. de fide, cap. 15. Amphiloctus Iconij Episcopus homil. de purificatione: qui Patres sæcæ scribentes docet, quo modo sint intelligendi. Quos, aliosque apud Pet. Canisium vide in Mariali, verbatim reddere longum nimis caderet, ac molestum: In quibus tamen recitationibus tu places tibi ostentabundè Ministri; Sed alio nec fructu, nec fine; quam ut Apologia tua grandescat, & testimoniis inspiciata videatur, suffartaque magis sit, quam suffulta.

IV. DISCE denique quæ ex Scriptura, & S. Patribus ad illas Heluidianas catiunculas respondeat solidè S. Thomas ibidem: Teque refutet negantem, quod Heluidij sententia sit Hæresis. Ita porro S. Thomas. *Absq; dubio detestandus est ERROR Heluidij; qui dicere præsumsit, Matrem Christi. POST partum à Ioseph esse carnaliter cognitam, & alios filios genuisse. &c. Quod 1. Derogat Christi perfectioni: 2. Iniuriam facit Spiritui Sancto. 3. Derogat dignitati Matrù. 4. Iosepho esset præsumtuosum. &c. Et ideo simpliciter est asserendum; Quod Mater Dei, sicut Virgo concepit, & Virgo peperit: ita etiam & Virgo Post partum IN SEMPTERNVM PERMANSIT.* Sic & OMNES Thomistæ, id est, securi Theologi Pontificij.

Deinde RESPONDET AD I. S. Thomas: Hieronymus dicit lib. contra Heluidium. Hæc præpositio ANTE, licet sæpè consequentiam indicet; tamen nonnunquam ea tantum, quæ prius cogitabantur, ostendit. Nec necesse est, ut cogitata fiant; cum ideò aliud interuenerit, ne cogitata fierent. Sicut, si quis dicat, Ante, quam in portu pranderem, nauigauit; non intelligitur, quòd in portu prædeat postquam nauigauit; sed quia cogitabat in portu pranurus. Ita, ANTE, quæ conuenient, inuenta est in vtero habes de Sp. S. Non quod postea conuenierint; sed quia, dum viderentur conuenturi, præuenit conceptio: ex quo factum est, vt vterius non conuenirent.

AD II. Augustinus lib. de nupt. & concup. Coniux vocatur Mater Dei ex priore desponsationis fide; quam per concubitum nõ cognouerat, nec fuerat cogniturus. Vt enim dicit Ambrosius in Lucam: Non Virginitatis ereptio; sed coniugij testificatio, nuptiarum celebratio declaratur.

AD III. Chrysostomus ait, id intelligendũ de cognitione NOTITIÆ, non COITVS. &c. Hieronymus ait, de cognitione Coitus. Sed vsq; vel Donec aliquando significat definitum tempus, Gal. 3. aliquando Infinitum, Psal. 122. Et hoc modo significantur ea, de quibus posset dubitari, si scripta non fuissent: cætera verò nostræ intelligentiæ derelinquantur. Et sic dicitur Matrem Dei non esse cognitam à viro vsq; ad partum; vt

multò magis intelligamus, cognitam non fuisse post partum. &c.

AD IV. V. VI. Vide ipse D. Thomam: ac DISCE ex ipso, non ex me, tibi efflictim despecto: Quod spernere scio; tu fortè necis admirator tui, Magister? Ne sat Minister quidem, sed pseudopetrochus.

AD S. PATRES à te prote citatos (in quibus & Erasmus tibi numeratur: Nimirum, sicut *aroma cupit Muscerda videri*) iam ipse tibi respondisti ex B. Rhenano in Tertullianum dicente: *Sed HÆC sunt boni consulenda, presertim in tam vetusto autore.* 2 Respondit Toletus, Tertullianum in hoc grauitè & impie errasse. Nec Patrum sententia coniungenda est cum ERRORE Tertulliani.

3. Respondeo ego: Tertullianus, iam tum Marcionita hæreticus, amplexabatur Traditiones solas, in S. Patribus scriptas: at, nusquam scriptas ab vilo, rejiciebat, oppugnans Ecclesiam Romanam. Inter hæc autem non scriptas tum temporis erat hæc: *B. Virgo in partu, & post partum permansit Virgo.* Quocirca, damnatus eatenus in Heluidio ab Ecclesia, non est in testem hac in causa idoneus. Sed infra de Apertione vuluæ pluscula. Hæc breuiter de perpetuata Virginitate Mariana.

RESPONDEO AD II.

De Ecclesie Rom. Definitione, quod Perpetua Virginitas S. Mariæ sit de Fide?

MINISTER Heluidianizans, Iouinianizans, Antidicomarizans, pernegat. 1. Quia non continetur in Scriptura. 2. Quia non dicitur, *Non cognoscam; sed non cognosco. &c.*

RESPONDEO tuis verbis Tibi; Minister: *Quoniam tenes, in Patribus, neq; in Theologis multum Bene versatum animaduerto; docebo te breuiter, quid in hac re Patres, & Theologi sentiant.*

PERPETVAM Virginitatem Deiparæ Credo, Confiteor, & Confirmo etiam quod sit de fide: & cõtrarium sit hæresis. 1. Quia sic Traditio. 2. Sic apparentia ex Scriptura: 3. Sic S. Patres:

Patres: 4. Sic Theologi: 5. Sic Ecclesia Universalis. Liquebunt hæc è subiectis.

Et vero sic est de fide, quod Alma Virgo eam VOUIT ante Conceptum Seruatorem, non exemplo; & Seruauit PERPETVO.

I. VOUIT; vt putatur, post desponsationem simul cum Iosepho; antè verò habuit eam in desiderio: Tamen hoc, de tempore, sit opinabile: de Re ipsa est indubitabile.

1. De tempore, quando vouerit, i. Greg. Nyss. orat. de Nat. Christi, & Nicephorus putant, à parentibus Mariam esse Deo consecratam; inque ea consecratione etiam Votum Virginitatis contineri. 2. Theologi recentiores putant post desponsationem vouisse Mariam. 3. Alij, ante desponsationem: quo inclino cum Maldonato.

Neque iccirco illicitè se desponsauit: Nam licet etiam impotenti ducere scientem impotentia: ergo & licuit habenti votum Virginitatis nubere scienti illud ex reuelante Deo; & consentienti. Licet item coniugatis post contractum matrimonium ex mutuo consensu, ab eius abstinere vsu; ergo licet & ante contractum eadem conditione? Vide D. Thomam 3. p. q. 29. a. 2.

2. De Re ipsa & Facto Voti ita docet S. Tho. 3. p. q. 28. a. 4. ex August. lib. de S. Virginit. cap. 4. *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Quod profecto non discret, nisi prius se Virginem DEO Vouisset.*

1. Causa quæ sit erat; quod nondum intellexit Virgo, Modum concipiendi, sc. se salua Virginitate concepturam; ideo causam subiecit: *quoniam virum non cognosco*: id est, nec cognoui, nec cognoscam; quia Vouit. q. d. Non soleo, non debeo cognoscere. Sicut dicimus; non bibo vinum, i. non soleo bibere, aut non debeo, ob promissum. B. Maria autem non ex Impotentia naturali non cognoscebat: ergo ex morali, scil. Voro.

2. Ita S. Patres: Gregor. Nyssen. orat. de S. Nat. Christi: Augustinus lib. de S. Virginit. cap. 4. Ven. Beda in Luc. 1. & homil. super Missus est. Bernardus serm. super Signum magnum app. Anselmus lib. de excellentia B. Virg. cap. 4. Rupertus lib. 3. in Cantica.

3. Ratio fauet. Si Angelo, ait Toletus in Luc. 1. annotat. 111. reuelante Filii Dei Conceptionem, opposuit B. Virgo, se non cognoscere virum; quia ratione induci potuit postea virum cognoscere propria voluntate, Angelo non reuelante; idque ad concipiendum peccatorem? Profecto alienum ab omni intellectu est.

II. SERVAUIT quoque Virginitatem Virgo; Quia Vouit. Quia tamen non inuincibili euidencia ex litera Verbi scripti doceri, absque S. Patrum, Doctorumque Consensu, potest alterutrum, aut Vouisse, aut Seruasse Votum perpetuæ Virginitatis Mariam; idcirco S. Traditione standum est: præsertim ex quo sic definit, tenetque Ecclesia tota.

Definitionem ex Verbo Tradito, non Scripto caularunt hæresiarchæ: Heluidius; dum ab S. Hieronymo confutabatur Romæ; simul & condemnabatur anno 382. Iovinianus; dum ab S. Hieronymo confodiebatur stylo Romæ; & à Syricio Papa Romæ; itemque huius nomine ab S. Ambrosio Mediolani in Concilio anathematizabatur, anno 390. proscribiturque eum sequacibus à Theodosio: confutatur ab Augustino & Ambrosio. Antidicomarianita, perpetuam Deiparæ Virginitatem negantes, damnabantur anno 373, sub S. Damaso Papa. Ita Deus de hæresiarcharum tenebris fecit splendescere lumen Romanocatholicæ Veritatis, ex S. Traditione definitæ.

Et vero, mi Lector, hæc causa est interior, cur Minister cum Calvinisticis hodiernis damnat Heluidij sententiam; neget tamen esse de fide, vel hæresin: nimirum ne Traditionem admittere vllam cogantur, aut omittere suam Maximam hanc: *Nil creditu ad salutem necessarium, quod non continetur in Sacra Scriptura.*

AD SVASIONES Ministri. AD I. DICO. Calvinus & Pet. Martyr allegati, non sunt Veritatis testes idonei, nisi hæresios, vt damnati hæretici. AD II. Non habetur in Scriptura; iam liquet. AD III. Item: *non cognosco*, id est, non cognoui; falsum est, ineptum, vanum.

AD tertij Confirmationem I. istam: Maria non nouit; quia nulla tunc monasteria erant.

Quis

Quis non subsiliat risu, pulsetque cachinno-
ilia? Tu es Magister in Hollandia, & ita argu-
mentaris?

Ad II. Confir. B. Mariam contraxisse matri-
monium sub voto abstinentiæ, non est tibi ve-
rissimile: at mihi & Orthodoxis est de fide; vti
supra te docui ex S. Thoma. &c.

III. De Apertione B. Vteri Mariani.

RESPONDEO Ministro, Ministri verbis
in Ministrum retortis, vt supra.

AD REM verò sic. Exiuit Dominus de vtero
Matris CLAVSO, inuiolata manente carnis inte-
gritate. Ita Bellar. lib. 3. de Euch. c. 6.

DOCEO. I. Ex Symbolo Apost: *Natus ex Ma-
ria Virgine*: Illa nimirum, de qua Isa. 7. Ecce, Vir-
go 1. *Concipiet*: 2. & *pariet filium* Virgo perman-
ens, Vtpote quæ fuit, Ezech. 44. *porta CLAV-
SA*. &c. id est Ambrosio & Hieronymo, habuit
Vterum semper clausum.

II. RATIONE. I. Quia B. Virgo in partu
permanfit Virgo; vt docet S. Thomas 3. p. q. 28. a. 2
Et ibidem Theologi quod est Ministro, & verè,
articulus fidei fundamentalis: At Virginem esse in
partu nil aliud significare potest, quam in ipsa a-
ctione pariendi vterum illæsum permanere.
Quod negat minister: ergo sibi contradicit,
Virginem asserens, & apertionem simul. At
& Iouinianus hæresiarcha negabat vterum
clausum; dogmatizabat Apertum.

2. Item: B. Virgo peperit sine dolore: at ru-
ptura vteri fuisset dolorosissima; vt fuisse Beza
contra Smidlium diuulsiones exaggerat.

3. Item: B. Virgo mansit post partum Virgo:
quod credit Minister; & rectè: At Virginalis
Claustris ruptura est amissa carnis virginitas;
quæ reparari non potest, ait S. Hieron. *epist. ad Eu-
stoch.* Esse namque Virginem est nunquam fu-
isse ruptam, aut corruptam. Ergo Minister as-
serens Virginem Mariæ post partum; & si-
mul eiusdem diuulsionem seu apertionem; sibi
contradicit; cum hæc ista saluâ esse nequeat.

III. Ex S. PATRIBVS. Hos bipertitur Tole-
tus in Luca c. 2. annot. 36. super illud: *Omne mascu-
linum, aperiens vuluam, sanctum Domino vocabitur.*

Quidam, ait, existimant Christum ea lege com-
prehensum fuisse; imo propter eum solum da-
tam. Quidam negant comprehensum; imo po-
tius exclusus.

Prioris sententiæ ratio est: quod omnes primo-
geniti inueniunt apertam vuluam ex commi-
ssione viri; solus Christus inuenit clausam, id-
eo solus aperuit. Ita Orig. *hom. 14. in Lucam*: Am-
brosius in *Luc. 2.* Hieronymus *lib. 2. contra Iouini-
anum*: Gregorius Nyss. *hom. de occurso Christi*:
Amphilochius *hom. de Purificatione*. Qui docet,
Patres, apertionem loquentes, intelligi debere,
salua manente Virginitate: Isidorus Pelusiota,
lib. 1. epist. 13. Theophylactus, Euthymius. Quos
verbatim recitat Toletus.

Hi omnes apertum vterum intelligunt Perui-
um fuisse absque impedimento transeuntis Chri-
sti. Sic & Matth. 3. *Ecce, aperti sunt ei caeli.* Marc. 1.
Vidit caelos apertos. Act. 7. *Video caelos apertos.* Marc.
7. *aperta sunt aures eius.* Quæ non significant ru-
pturam, sed sine impedimento peruium, & pa-
tens. Atque ita Patres sensisse, nec licere sequi-
us interpretari, docet ex ipsis ibidem Toletus:
Tertullianumque iure merito redarguit falsi,
& impietatis.

Posterior sententiæ S. Patrum est: Prædicta lege
Christum exclusum; non comprehensum fuisse:
quia, *Omne masc. aperiens vuluam, sanctum Do-
mino vocabitur*: at Christus *Sanctus Sanctorum* vo-
catus est: Sicut Iohannes dictus est *Magnus co-
ram Domino*; vt seruus: at Christus simpliciter
Magnus, vt Dominus: Ergo non aperuit vul-
uam; vti ea lege exclusus: Sicut nulla humana
lege conceptus; ita & natus: vtrumque Clau-
stro pudoris saluo.

Ita S. Patres, Cyrillus Ierosol. *hom. de occurso*
Domini: Ambrosius *serm. de Purificatione*: Hay-
mo: Augustinus *de fide ad Petrum cap. 2.* Grego-
rius *hom. 36. in Euang.* Hosce ad longum reddit
Toletus; ac sequitur. Hinclinet responsio ad
Ministromagistrales Conclusunculas quater-
nas.

D I C A D I. Ille Tertullianismus est impius;
à quo cateri Patres sententiæ etiam prioris
abhorraerunt, certe S. Hieronymus dicit, *Ter-
tullianum hominem Ecclesia non fuisse.* Atque in eo
sibi

sibi contradicit etiam Minister, asserens esse de fide fundamentale; quod Deipara fuerit ante, in, post partum Virgo; & simul tamen asserens Tertullianæ um istud: *Virgo; quantum à viro: Non virgo; quantum à partu. &c. Magis Non Virgo dicenda est, quam Virgo.* Bene igitur, P. Sandeus.

AD II. Quodam modo Apertam fuisse, scilicet effectu egressi Christi absque impedimento saluæ Clausuræ: seu Christo peruiam fuisse modo suæ omniscientiæ noto, & omnipotentia solius seruato: hoc dicere est verum, pium, Christianum: At dicere apertam, id est, ruptam, diuulsam, conuulsam, &c. Si non hæreticum; certe est erroneum, impieque temerarium; ac plane implicat contradictionem.

AD III. & IV. Et hæc implicat contradictionem impiam: Esse apertam re ipsa, ut cætera fœminæ; & tamen saluam esse Virginitatem. Quam assignant, (Quia fœminarum à viris, Maria, à Christo apertio facta est;) vera est causa; sed non causa. Nam de Apertione ipsa reali, formali, est quaestio; non de Apertiente. Apertio illa est Clausuri, & per consequens necessarium ipsissima Violatio corporalis Virginitatis.

Neque hæc est in fractione vllius membranae, ait Ioan. Fernellus lib. 1. de partibus hum. ca. 7. sed in sola dilatatione partium contiguarum. Quare hanc asserens Durandus in 4. dist. 44. q. 6 inducens Dilatationem Vteri, non est ferendus: Certe Iouinianus violatricis Apertionis nomine inter hæreticos est reiectus, & condemnatus à Papa Syricio, & Ambrosio Epist. 80. & 81. August. lib. de heresibus c. 82.

Minister tamen S. Ambrosium & Origenem pro se allegat, uti & Bezæ; at sensu improbo: Quia docent ij Christum sua virtute, non humana ope exisse vtero: Exisse autem, mirabiliter vterum penetrando, Non Diuidendo. Ita August. lib. de Instit. Virg. c. 7.

DE NI QVÆ; Causa Luthero-caluinistis, cur adeo beatum Deiparæ Ventrem scrutentur, & Apertiones crepent, est, ne cogantur concedere, Corpus Christi non esse in Eucharistia, & tamen locum non occupare. Sed bene de ijs præ-

dixit, uti olim de eorum similibus S. Hilarius lib. 3. de Trin. dixit: *Integra sunt omnia & obseruata: sed ecce assistit medius, cuius per virtutem suam vniuersa sunt Peruia. &c. Cedit ad hæc & sensus, & sermo; & extrarationem humanam est veritas facti idcirco ergo; (sic loquentes facit hæreticos:) Vt de Natiuitate Domini fallimur; ita & de ingressu Domini nimentiamur. Dicamus, Factum non fuisse; quia intelligentiam facti non apprehendimus; & cessante sensu nostro, facti ipsius cesser effectus. Sed mendacium nostrum facti ipsius fides vincit. S. Augustinus epist. 3. dicit de Christi egressu ex vtero, & ingressu ianuæ clausis; in huiusmodi operibus totam rationem facti esse potentiam Facientis.*

AD QVÆST. XXXVI.

Quem fructum percipis ex sancta Conceptione & Natiuitate Christi?

CATECHESIS. Quod mea peccata, in quibus conceptus sum, tegat.

MINISTER. 1. Mirum hic Parochum non mutasse vocem Peccata, uti fecit quæst. 7. Proprie enim naturalis illa corruptio, in qua concipimur, peccatum orig. vocatur. Veruntamen Christus non tantum tegit peccatum orig. sed omnia etiam peccata actualia

2. Pro voce, peccat. Tegat, substituit Tollat. Non negamus ea Christum tollere; sed dicimus etiam tegere. Nam sic loquitur ipsa Scriptura. Rom. 4. *Beati, quorum tecta sunt peccata. Quod orat Psal. 51. Absconde faciem tuam à peccatis meis.* Itaque Parochus expungendo vocem tegere, videtur eam negare; sicque aperte contradicit Scripturis.

Incerim latet anguis in herba sub voce Tollere, tegiturque Rom. Ecclesie impediendi causa circa Iustificationem; quam per Habitalem inhesionem iustitiæ propriæ; non per Iustitiam Christi nobis fide imputatam: Confundentes nimirum Iustificationem cum Sanctificatione; contra Scripturam. Tollere igitur peccatum est Pontificis non tantum ut Non imputetur, sed ut omnino NON SIT. Quod falsum: contraque Aug. l. 1. de nupt. & Concup. c. 25. dicentem, *dimitti in baptismo, concupiscentiam, non ut non sit, sed non imputetur: iuxta Rom. 7. 20. Aug. in Psal. 31. Beati, non in quibus non sunt inuenta peccata; sed quorum tecta sunt, ABOLITA sunt.*

RESPONDEO AD I. Ideo mutauit, quod phrasia hæc; *mea peccata, in quibus conceptus sum;*

e sonct

sonet multitudinem peccatorum originalium vno in homine; Vel, innuat, peccatum orig. cum actualibus: Quod vtrumque falsum est; Prius: Nam vnicum est cuique solum peccatū orig. vt Minister ex Catecheti germanica, & Patreus declarat. Alterum; Quia *concepti* quisque sumus in vno solo peccato orig. sine actualibus. Neque enim pec. Originale est Actuale; vt Lutheranis multis placet: Neque relicta ex peccato orig. Vulnera sunt ipsum originale pecc. vt Lutherano-caluiniani contendunt. De quibus vide meum *Luthero-caluin. par. 4. q. 21. 22.* Quocirca vt ista talia cum speciali fide excluderem; sic correxi; *nostra peccata, in quibus concepti sumus.* Fortè compendiosius ex caluinizallem reponendo, *Meum peccatum, in quo conceptus sum: sed odi specialem Præsumtionem.*

AD II. Rursum hîc Ministromagistrales admittit contradictiones; sed communes suis, sibi non proprias. Ait 1. Christus peccata tollit: Et negat sic; *Non, vt NON SINT; sed, Non imputentur:* 2. Tollit; & Tegit: 3. Tollit, & Non imputat; esse vult synonyma in Scripturis; cum sint diuersissima in se realiter & formaliter. Atque hîc Lutherano-caluinianus later anguis in herba. Nô nego ista *Tegere, Non imputare;* minus Scripturis contradico: quin ea adstruo constanter, & collo: Sed nego *Tegere, & Non imputare,* propriè & strictè sumpta, esse synonyma cum hisce *Remittere, Tollere, Delere, Purgare, Abluere, Non recordari, &c. peccata.* Quia, Res, quæ tegitur, manet: quæ tollitur, non manet: Res, quæ non imputatur, EST; quæ tollitur, Non est. Ecce contradictiones formales, reales. Non imputari, est factum pro infecto haberi; quando factum esse infectum non potest. At in latiore significato improprie sumpta, *tegere, non imputare peccata;* pro non esse peccata realiter; concedo esse cum cæteris dictis synonyma, atque illa cum hisce inter sese conuerti.

Atque ita simul respondi ad & Scripturas obiectas; & ad S. Augustinum: Qui ipse ibidem ait: *Tecta sunt, Abolita sunt. &c. NEC sic intelligatis, quod dixit; peccata cooperta sunt, quasi IBI SINT & Viuant.* Et hæc est *oprobriosa* Romana.

Verum, quod sequitur Lutherano-caluinistæ voces *Tegere & Non imputare* accipiant, idq; improprie tanquam strictè & propriè, manifestat sua ipsorum definitio *Iustificacionis,* per Iustitiam Christi nobis fide imputatam: & nostra, per habituale inhaesionem iustitiæ. Circa quæ iam diu feruent hæc controuersia: Quæ sit formalis causa Iustificacionis absolutæ: an Iustitia nobis inhaerens? An sola fides? An remissio peccatorum non imputatorum? An Iustitia Christi fide imputata? An ipsissima iustitia Christi donata nobis? De quibus vide meum *Luthero-caluin. par. 4. qq. 61. 62. 63. 64. 65. Antichristum par. 4. qq. 32. 33. 34.*

AD QVÆST. XXXVII.

Quid credis, cum dicis: Passus est?

MINISTER hic culpatur Excaluinizatorem ab inferis quinque.

1. Quod Christus itam Dei corpore & anima, sed *Sensitiua,* sustinuit. *Noua & stulta* hæres hic inter animam Christi Sensitiuam, & Rationalem distinguit: cum tantum vna sit in homine anima rationalis, tota in toto, & tota in qualibet parte; habens tres proprietates & operationes. In hac Christum passum Scriptura testatur.

RESPONDEO. Pueris ista garris, Ministromagister: vitis hîc verè lycophantaris. Non distinguo tres animas in homine; non: sed vnus anima tres Porentias, seu partes; quas tu potius *noua & stulta* hæresi proprietates & operationes appellas. Sed mitto hæc aliena.

Quia Caluinista fingitis blasphemè, Christum in tota passum anima; id quod ipse hic effutisti; idcirco eum Caluinismum inserta voce, *Sensitiua,* elisi, exclusi. *Anima autem sensitiua* in homine dicitur nobis, & sanis philosophis, *anima pars sensitiua.* Vide in meo *Luthero-caluin. par. 1. q. 42.* Ita in sensitiua parte sola passum Christum, vt ad Rationalem, quippe Beatam, nullus dolor adspirarit.

II. MINISTER. 1. Catecheticus ait: *Iram Dei aduersus peccatum in anima sensitiua sustinuit Christus; addit Parochus, quoad penam solam hîc temporalem; non infernalem.* Hoc ipsissimum Socinianorum est argumentum, vt probent Christum non tibi fecisse pro nostris peccatis: quod horum pena erat mors æterna; at mors Christi temporalis,

2. Sed

2. Sed in æterna morte est Immenitas pœnæ, & Perpetuas durationis: Veramque asserit sustinuisse Christum Bellarminus l. 2. de Iust. c. 5 §. 12. Passio & Mors Filij DEI, quamuis in se, essentialiter fuerit finita; tamen ratione Patientis & Morientis INÆNITA fuit.

1. Ergo & æterna: nam æternum est infinitum. 2. Non solum ratione Patientis; sed magis Immenitatis pœnatum, quam æternitatis; cum etiam pœna leuis esse possit æterna.

3. Cur Christus crucem a deo exhorruit; Sanguinem sudauit; se de eodem exclamauit: si pœnam solam temporalem passus est?

4. Quin etiam Parochus approbat, quod capiti: Facetur sustinuisse iram Dei aduersus peccatum Vniuersi generis humani: quomodo ergo pœnam solam temporalem? An ira Dei ob illud est irantum, hoc est, pœna temporalis? At Scripturæ ea est pœna æterna.

RESPONDEO. AD I. Recte, & necessitati addidi, ob Caluinistarum blasphemiam, Inferni pœnas passum Christum euomentiam. Quo de vide meum *Luthero-caluin. part. 1. qq. 45. 46. 47. 48. 49.* Neque Socinianis faueo: quia mortem Christi Temporalem assero duratione; at merito, infinitam: quod illi negant. Ergo Minister est calumniator meus & lycophanta.

AD II. Iam in Bellarminum lycophantaris: Is loquitur de infinitate Passionis ratione Patientis infiniti, eiusque meriti: at tu eum peruersè trahis ad infinitatem gravitatis, & durationis: simulque futiliter in circulum eundo nugaris, oleum & operam perdis.

AD III. Idcirco adeo expauit, sudauit, se derelictum clamauit; quod solus Homo pateretur vltima: nil patiente Diuinitate; vt eam passam vos Caluinistæ blasphematis. Vide in meo *Luthero-calui. par. 1. q. 43.*

AD IV. Sicut quoduis peccatum mortale habet malitiam culpæ infinitam; ita & iram Dei, seu pœnam meretur æternam: At quacunque hora quicumque peccator se conuerterit, cum ira sua DEVS æternitatem pœnæ remittit, acquiescens ad temporalem satisfactionem peccatoris. Quanto magis ad CHRISTI satisfactionem pretio infinitam, duratione temporalem? Si aliter nescias, doceat te rectius Scripturæ: (tua recipere verba,) quas aliquas vide in *Luthero-caluin. par. 1. q. 59. 60. & par. 3. q. 98. 99.*

Cum igitur me approbare, quod carpo, dicis; pro more tuo lycophantaris. Miror; quia te & Vi-

rum, & grauem esse arbitror.

III. MINISTER. De Vnico, & Cruentio Sacrificio remittit ad Quæst. 31.

RESPONDEO. ibidem. Require.

IV. MINISTER cum Catechisi: Christus acquisiuit nobis Iustitiam: addit Parochus, *Inb. & seram nobis.* Si de *Sanctificatione* loqueretur; nil contradiceremus: sed quia in *Iustificatione* ponit habituales infusionem; nullam iustitiæ p. op. æ in habitationem agnoscimus. Vide supra quæst. 36.

RESPONDEO. Iustificationis effectum Sanctificationem esse opinatur: sicut Remissionis peccatorum, esse animæ renouationem. Sed ibidem te remisi ad Luthero-caluinistam meum.

V. MINISTER cum Catechisi: Christus acquisiuit nobis Vitam æternam: addit Parochus: *Nis te nos indignos reddamus.* 1. At indignos in nobis, Deus gratis fecit dignos in Christo. 2. *Quam* Nolint vere fideles se reddere indignos; vide quæst. 28.

RESPONDEO. Primum affirmo: secundum, quatenus nolint vide quæst. 28.

AD QUÆST. XLII.

At cum Christus pro nobis mortem oppetierit; cur nobis quoque est moriendum?

MINISTER hic tria culpat mutata Excaluinizatoris Parochi.

I. Catechisi ait: Mors nostra Non est pro peccatis nostris satisfactio: Parochus verò, *est aliqua,* ait. At de Christi perf. tissima; de nostra Nulla, satisfactio supra quæst. 13. 29. 30. Matth. 16. *Quid prodest homini, si totum mundum lucratur; anima vero sua detrimentum patiatur?*

RESPONDEO. Opera laboriosa pœnitentium valent ad aliquam pœnæ temporalis satisfactionem, remanentis post remissam culpam: Vide in *Luthero-caluin. par. 3. qq. 98. 99. 30.* Atqui mors nostra est pœna temporalis post remissam in baptismo culpam originalem: Ergo est ad aliquam satisfactionem. Atq; idcirco id hic inferui, vt Excaluinizaretur Caluinismus multiplex: 1. de valore pœnosorum operum; 2. de pœnitentia satisfactio: 3. de pœnæ temporalis residuo post remissam æternam cum culpa: 4. de effectu baptismi delentis peccatum; 5. de certitudine Satisfactionis Dominicæ, sed incertitudine applicationis nostræ. De qua supra ad qq. 13. 29. 30. Porro, Matth. 16. Animæ detrimentum pati, est peccare, vel damnari; non corpore mori. Ergo nugatur Minister.

II. MINISTER. Catechesis affirmat, mortem nostram esse peccati abolitionem: Parochus negat esse *Omnis peccati*. I. An; quod statuat fideles non exire è vita omni peccato vacuos? An; eos etiam peccare post mortem?

Si prius; iam aberrat à scopo; contra seipsum disputat; & non tangit mentem Catechismi: qui affirmat, Mortem aboleri non solum miserias vitæ; sed & peccatum, hoc est, cessare peccatis, operibus carnis. &c. iuxta Scripturas; S. Paires; Bellarminum; Rationem. 1. *Quia*, cum morte cessat lucta carnis & spiritus. 2. *Quia*; Mors est transitus ad vitam æternam immediate dandam: ergo aboletur omne peccatum.

2. Fideles decedentes non sunt liberi in se. b omni peccato: exeunt tamen plene purgati in Christo, eiusque Sanguine. I. Ioan. I. *Sanguis IESU CHRISTI purgat nos ab omni peccato*. Rom. 8. *Nulla est damnatio ijs, qui sunt in CHRISTO IESU*: Damnatio, id est Thomæ Aquinati ibi: *damnatione & poena dignum, ac consequenter nullum peccatum*. Quam glossam pro hæretica habemus.

Hinc fideles dicuntur *abluti, Sanctificati*. I. Cor. 6. *Sancti, immaculati, irreprehensibiles*, Eph. 1 & 5. *digni, idonei in partem sortis Sanctorum in luce*.

RESPONDEO: *Ut in hoc Minister (tu accipe verba paulo rectius instruat; Nam aberrat à scopo, nec mentem tangit meam.*

AD I. Statuere; Mortuos post mortem peccare, est absurde errare: & simile huic est Ministri idem de me diuinare. Neque enim vel per somnium id mihi vnquam in mentem: aut tuam minus hic capio mentem. Statuo igitur, Fideles posse; at vix raros exire è vita hac ab omni vacuos peccato seu Veniali, seu Mortalis residuo pœnæ temporalis, licet expiati à culpa. Ita firmiter statuo, credoque; ac doceo in *Luthero-caluinisticis par. 1. quæst. 91. 92. & in Antichristo pa. 1. q. 29.* Mortem vero suam Catecheseos capio dictã; sed morte aboleri peccatũ, id est, desinere fideles peccare, & opera carnis operari; ecquis adeo vel ignorax, vel brutus est ac barbarus, id qui nesciat; nisi omni mente motus? Quare (tu accipe verba) *frustra agis, Minister, & sententiam, quam nemo carpit, tam operose probare laboras. Concedo tibi totam.*

Fateos, quod res est: *Istud, Mors est peccati abolitio, scilicet præteriti in ante acta vita extinctio: sic intellexi; ideo correxi per Non omnis peccati, sibi audi, semper, vel sæpe; sed quandoque.*

Huic intellectui suberat Theologiæ gustus: lub altero, nullus: ideo vel mouere hic cum puiduit.

AD II. Concedo, asseroque vtrumque: Fideles à vita cedere Purgatos in se Nullos: Omnes in Christo sed prius absolutè, & fermè plerumque in se: in Christo posse alterum; sed conditionate; prout suprà ad quæst. 1. declarauit: Et huc faciunt, quæ congeris testimonia, ad instructionem Parochi, scilicet: *Vitam sapietes, & intelligeres, & nouissima præcideres*. Sed vt Minister: (tu accipe verba:) *erras impie, vel disputas Frustra.*

III. MINISTER illud Catechismi, *Mors est transitus ad vitam* iam distinxit hæreticè: quod annui tamen Romano-catholicè. Sugillat porro meam excaluinizatoriam appêdiculam: *Mediate, vel immediate post dandam*: quod ibi lateat Papistici Purgatorij figmentum. Queritur itaque

An sit Purgatorium?

CALVINVS *Inst. l. 3. c. 5. §. 6.* Ad purgatorium negat esse conueniendum, cum sit exiiale fatanæ commentum, quod Christi crucem euacuat §. 10. Sitque lapsus Veterum.

MINISTER. Pugnât id cum S. Scriptura, Patribus, & Ratione.

1. Scriptura id ignorat. 1. Quia nusquam in ea continetur. Tert. l. contra Hermetog. c. 12. *Scriptum esse docet Papa officina: legant nobis hoc de Scripturis sacris, & credemus.* Aug. l. de Vnit. Eccl. cap. 15. idem: Hieron. in Matt. 23. *Hoc, quia de Scripturis non habet auctoritatem, eadem facilitate contemnitur, qua probatur.*

Quin Scriptura id refutat ijs locis, 1. Vbi Sanguis Christi dicitur nos purgare ab omni peccato. I. Io. 1. 7. Item Vnicum Sacrificium Christi: *suprà quæst. 1. §. 25. 30.*

2. Ijs locis, vbi negat vllum peccatum esse natura sua Veniale; sed omnia in se Mortalia: *suprà quæst. 32.* Nam Bellar. l. 2. de Purg. c. 1. *Purgatorium, ait, pro ijs tantum esse, qui cum Venialibus moriuntur.*

3. Ijs locis, vbi dicitur, *qualem quemque inuenit Deus cum vocat, talem pariter iudicabit*, ait Cyprianus: at qui per Purgatorium venit ad iudicium, ille non venit qualis fuit mortuus. Res est manifesta.

4. Ijs locis, quæ dicunt post mortem nil restare, nisi iudicium, *Heb. 9. 27.*

5. Ijs; quibus docet non nisi duo esse loca mortuis, cœlum, infernum: iuxta Augustinum: *Qui tamen alibi videtur ad id inclinare: Sed non tam asserit*

tiè

tiudè id docuit, quam dubitatiudè credidit. 21. Ciu. c. 26
Non redarguo: quia forsàn verum est. Ench. c. 69. Tale
quid post hanc vitam fieri incredibile non est: & verum
ita sit, quæri potest. &c.

6. Istis, quæ docent fideles post mortem Quiesce-
re. Apoc. 14. 13. Accipere refrigerium, Sap. 4. 7 Gaudi-
um, Ioan. 16. 10. Luc. 16. 25.

7. Istis, quæ docent, ipsum *Mori lucrum esse* fide-
libus, Phil. 1.

8. Istis, quæ docent, fidelium animas à morte sta-
tura transire in cælum. Luc. 23. 43. Ioan. 5. 24. &c.

II. Patres id refutant: Iustinus, Athanasius, Cy-
prianus, Augustinus &c. item Bellar. Conc. 4. nouiss.
Moribundum pro comperio habere, post duas horas vel in
at. gaudis, vel supplicis se futurum. Et, qui in purgato-
rio degunt, inter beatos numerari.

III. Rationes id refutant. 1. *Quia*: moribundos,
consideratis eius flammis, & rigore Vin dicis in labe-
culas, ducit in desperationem.

2. *Quia*: in purgatorio non perfectè purgatur ho-
mo; ait Orig. cum solum anima purgetur. Ideo is ex-
tendit tempora purgatorij ultra diem resurrectionis, ait
Ber. & refutat: quod sequeretur, animam separatam
non posse puniri in inferno. At, in inferno post resurre-
ctionem quoque corpora punientur; quia hic eum a-
nima peccarunt: ergo & in purgatorio punientur: ut
vult Origenes, negat Bell. Non autem tunc punientur
in purgatorio: ergo neq; nunc punientur in eo,
estque nullum.

3. *Quia*: Mors nostra est transitus in vitam at. ut
probatum: ergo non datur Purgatorium. At per hoc
implicat Parochus contra dictionem manifestam.

RESPONDEO: I. Esse Purgatorium non
ignorat S. Scriptura; quin id affirmat V. ac N.
Test. 2. S. Concilia affirmant idem; Sanctiq;
Patres: 3. Ratio item. Vide meum Bellarminianum
Luthero caluinistam par. 1. q. 90. Antichristum
par. 1. quæst. 29. Genealogiam Luthero caluinismi
par. 1. q. 31. Antipapistam Mendacem par. 1. q. 10. Qui-
bus in locis, (tua recipe verba) nos hoc delirium
Luthero-caluinisticum iam anteresutauimus: &
per se est ineptissimum, atq; futillissimum. Non igitur,
(tu sus tua recipe verba) hoc, Mors nostra est
transitus in vitam at. etiam immediatè, cum ne-
gat Parochus; & Scriptura, & Patribus aperte contra-
dicit: ut abundè patet ex iam dictis: Sed minister e-
isdem contradicit *amis*.

RESPONDEO II. ad loca S. Scripturæ. Ad I.
Vide suprà ad quæst. 13. 29. 30. Ad II. Vide su-
prà q. 29. Ad III. Inepte Minister: Ab morte,
non per Purgatorium, venit ad Iudicium:

(tua recipe verba) Res est manifesta. Ad IV. Iam
etiam cælum neget Minister; Post mortem,
ait, nil restat, nisi iudicium: ergo non Purga-
torium. Cur non ergo & cælum, & infernus?
Vah!

Ad V. Erunt duo loca tantum post Iudici-
um extremum. S. Augustinus Purgatorium esse
diserte, persæpe affirmat: Vide Bellarm. l. 1. de
Purg. c. 10.

Ad VI. In Purgatorio in iure certo ad rem; in
cælo; in iure in re anima quiescunt, gaudent.
&c.

Ad VII. Et hinc decedentibus ad Purga-
torium ipsum *Mori lucrum est*, indubitata salu-
tis.

Ad VIII. Respondi iam suprà. Itemque
ad S. Patres Bellarminus vbi suprà.

Ad RATIONES: ne Suasiones quidem sunt,
nisi ineptæ. Ad I. Ego dico: Purgatorii con-
sideratio ex fide ducit moribundos in spem cer-
tam. Age sis, doce contrarium; Dixisti, nil do-
cuisti.

Ad II. Duo sunt duntaxat loca, cælum &
orcus, in quibus vnusquisq; recipiat, prout gessit in
suo corpore; idque post Iudicium extremum: at
tertius est medius Purgatorium tempore inter-
medio mortem inter & extr. iudicium: ut o-
stendit responsio prior. Origenis errorem Bel-
larminus refutat solidè; Minister hunc stolidè;
atque etiam hæreticè. *Quia*: S. Scriptura do-
cet impios post resurrectionem etiam corpora-
liter fore cruciandos in inferno: at de Purgato-
rio id non docet: Docet autem, iustos post re-
surrectionem etiam in corporibus conformes
Christo fore glorificandos; quo simul docet
Purgatorium tunc fore nullum. Non gestio,
pro solenni tuo, hic, a ubique Scripturarum, S.
Patrum, &c. testimonia producere; quia volu-
men nolo grandescere.

Ad II. Liqueat iam suprà. Minister verò sor-
didus sordescit adhuc: Sordidus peccatis in se mo-
rietur, ut ait, Opto meliora! at purus in Christo
transibit certus ad vitam; Quod opto! Sed il-
lud quia credit, ac scit; ego non credo; & hoc
scio. Ideo sordidus sordescit adhuc, ut hæreticus;
& sordescet æternum; nisi relipiscat.

At Parochus, ait, implicat Contradictionem manifestam per hoc: Mors est transitus ad vitam: ergo non est Purgatorium. Iterum me tui pudet, ac miseret. Tu vtrumque asseris absolute; & erras: Ego prius distinguo, mediate vel immediate; idcirco esse Purgatorium credo: & tibi, non mihi, contradico Minister vane, aut maligne, aut cae; qui adeo nihil aut vides, aut videre vis; vt manifestam falsitatem contradictionis de me assereret nil erubescas.

AD QVÆST. XLVI.

Quomodo intelligis istud: Ascendit ad Caelos?

MINISTER ad illud Catechismi: Christus de terra in cœlum sublatuſ est, ait, ista additione Parochi, *Vi propria*, nil opus erat: & nos confitemur, atq; docemus idem.

RESPONDEO. Et nos scimus docere vos idem; vt qui (velut gloriose prædicas in præf. dedicatoria) Belgico-Heidelbergensi Catechisi: quotquot sumus Verbi DEI Administrari, propria manu, cum ad Ministerium admittimur, SVBSCRIBIMVS: atque adeo etiam qua in proxima Nationali Synodo Dorodravana anno 1619. post accuratum eius examen communi Theologorum, tan exterorum, quam nostrorum, consensu est approbata, & speciali Decreto confirmata.

Scimus inquam; at quia verbum est passiuum, sublatuſ est, id volui per additiunculam, *Vi propria*, restringere: Non obstante, quod etiã S. Scriptura perinde ea in re passiuis verbis vtatur. Verũ hæc esse nemini suspecta debet: at Calviniana Catechesis priorum nemini non esse suspecta potest. Præsertim, cum etiam S. S. Trinitati, ac Christi Diuinitati tot Calvinistæ tam blasphemè derogent. vt patet in meo *Luthercalu. par. 1. qq. 6. 7. &c.*

An Christus sit in cœlo, & alibi; ac quomodo?

CALVINVS Instit. l. 2. c. 16. §. 14. Omnem Corporealem ac Carnis præsentiam Christi ademit Ecclesiæ: solam Spiritalem ac Maiestatis reliquit. Sui

præsentiam à conspectu nostro sustulit, non vt adesse fidelibus desineret; sed vt præsentiore virtute cœlum & terram regeret. Sic & Instit. 4. c. 17. §. 26. 27. 32.

CLYBEVS Fidei G. neuen. ita habet, *In cœlis confectus sedet, & ita in vnum locum inclusus, vt se inde commonere, ante iudicii diem, non possit. Et quid otiosus in terris degeret; cum nec docere hic possit, nec signa facere, nec sibi, nec nobis quicquam prodesse?*

MINISTER isti in Catechisi in cœlum sublatuſ est; atque etiamnum nostra causa IBIDEM EST, & erit: additam hanc notulam disputat: *Vt tamen sit & alibi: præsertim in S. Euchariſtia.* Statuit autem hanc thesin: Christum non esse secundum Essentiam sui Corporis præsentem nisi in Vno loco, in cœlo, & ibi mansurum donec redeat ad iudicandum; docet Scriptura, & veri corporis humani natura.

1. Scriptura, Act. 3. *Quem oportet cœlum suscipere, vsque in tempora resurrectionis.* Ioan. 16. *Iterum relinquo mundum.* Math. 26. *Me non semper habebitis.* Col. 3. *Qua sursum sunt querite, vbi Christus est.*

2. Natura corporis, seu essentialis proprietates est, vt sit visibile, palpabile, & *æque* in eodem in & loco & tempore simul, ast ita Christi corpus est tantum in cœlo. Ita & Patres, &c.

3. Omnia argumenta, quibus Pontificii contra Vbiq; itas vtuntur, æque valent ad probandum, Corpus Christi non posse esse simul in pluribus locis.

4. Et quidem Corpus Christi verissime, realissime, que præsens est in S. Euchariſtia; sed non per essentialem mutationem panis & vini in Essentialia Corpus & Sang. Christi: sed per modum Spiritualem atq; Sacramentalem. De quo *quæst. 75.*

RESPONDEO. I. Vniuersim. Corpus Christi in cœlo corporeo palpabile adæquato spatio circumscriptum esse, docui in meo *Luthercalu. par. 1. q. 68.*

Atque tametsi Christus Homo sit in cœlo, vt regni throno; tamen etiam extra cœlum corporali præsentia esse potest, vbi voluerit. Reliquit autem mundum secundum humanam conuersationem: de qua tamen essentialiter corporaliter præsens aiebat: *Math. ult. Hæc locutus sum vobis, cum adhuc essem vobiscum; aderatque idem ipsissimus; sed non modo priorre. Quare cum Essentialis sui Corporis est in cœlo localiter, & circumscriptiue: cum eadem est in Euchariſtia Sacramentaliter: neque ideo deserit cœlum, neque motu locali descendit. Hinc vt liqueat suasionum solutio.*

II. RESPONDEO tamen singulatim: AD I. *Oportuit suscipere vsque ad iudicium; non dicitur,*

tur, solum isthuc residere, & nullibi esse posse. Mundum relinquit; sed ut, cum voluerit, in eo essentialiter adesse possit. Me, visibilem, & opis humanæ indigum, qualis tunc erat Christus, cum ob beneficium Magdalenam id diceret, talem non semper habebitis Verbo, quæ loca Christi præsentiam allerunt in cælo, non negant eam & alibi esse posse essentialiter & corporaliter, licet inuisibili modo.

AD II. Ita quidem est natura corporis corruptibilis: at Christi corpus est glorificatum, esseque simul pluribus in locis potest. Vide in *Luthero calu. par. 3. q. 49.* Ita S. Patres ibidem: Si qui secus loqui videntur, quales allegat Minister; ad eos vna satisfacit generalis responsio: Quod loquantur de modo existendi in cælis speciali, quo tantum est in cælis; non de modo quo idem re & numero Corpus in indiuiduo esse simul in terris vere possit, ac solet.

AD III. Si Minister non imprudenter fallitur; profecto (sit venia Veritati) impudenter fallit. Ubiquitarij fingunt, Christi Humanitatem perinde ac Diuinitatem esse ubique: Bellarminus docet corporalem, essentialemque Humanitatis Dominicæ præsentiam solum esse certis in locis, etiam pluribus simul posse: idque ex Scripturis: ex symbolo, ex corporali præsentia Christi in Eucharistia; ex S. Patribus. Quam hæc procul abeunt ab audaci, an mendaci, pronunciatō Ministeri: Et citare capita Bellarmini audeat. Ea vide, age.

AD IV. respondebo infra ad quæst. 75.

AD QUÆST. L.

Cur additur: Sedet ad dexteram Dei?

MINISTER ad illud Catechesios: *Vt se ibi Caput Ecclesie sua declararet: disputa ex caluinaticam appendiculam hanc: Vitta meritum in terra.* Deinde, quia nihil in Catechico responso ad distinctionem addidi; omissionem sibi rapit in Confessionem meam, uti refutatam alias à me: ac infert: Eo manifestè caput Ecclesie in terris non esse Papam, sed SOLVM Christum: contra Bellarminum, &c.

RESPONDEO ad posterius primum. Apertè

hic fazetur, & Manifeste docet Minister se Caudilatore agere hic, uti pro more iam sæpius gnauiter præstitit sycophantam; ut eo delectari videatur: Id quod non est prudentiæ, sed argutiæ ac vafriciæ; non ingenij, sed maligni genij; non scientiæ, sed sophistiæ ac strophistæ; non Theologi, sed momi & Archilogi; non Viri, sed de fece vulgi ac sannionis. Ex dictis, factisque tuis te iudico. Facere audes? Dicere audeo. Te tute; non me lædis.

Ad Rem. Dixi, docui: Ecclesie Caput in terris Inuisibile est Christus primarium: Papa, visibile & Vicarium ac secundarium. Ecce Confessionem meam, omnique Ecclesie Dei. Iam distinxī, quod isthuc omisi; quia superius distinxeram semel. Porro de priore Quæritur:

An Sibi etiam CHRISTVS aliquid meruerit?

CALVINVS Inst. l. 2. c. 17. § 6. *Scholasticorum non minus stulta est curiositas, quam temeraria ad finitio, ubi hoc idem asserunt.*

MINISTER. 1. Potest: si aiunt gloriam Corporis. &c. de gratia & gloria Anima dissentiant 2. Nos simpliciter cum Augustino dicimus: *Sipænam respicimus, Christus est similis latronibus; si causam interrogamus, respondebit, Propter Vos. Ira Ila 9. Natus est Nobis. &c. 2. Cor. 8. Propter nos egenus factus est. &c. Ambr. orat. de fide resurr. dist. 14. Si Nobis non resurrexit, utiq; non resurrexit, qui SIBI cur resurgeret, non habebat. &c.*

3. Bellarmino est omne præsidium in Phil. 2. PROPTER quod ET Deus exaltauit eum. &c. Et Heb 2. *Videmus Iesum PROPTER mortis passionem, gloria & honore coronatum.* Quia Propter causam ubique significare solet scil. meritariam. At Falsum: nam sæpe etiam Finalem, effectum, consequentiam, teste Tho. Aquin. Rib. ra. &c. Deind. *ix. utiq; id est, donauit gratis, non pro merito.* Demum Heb 2. *Propter mortis passionem, refertur ad præcedens hoc, Inferior Angelis factus; non ad coronatū: teste Aug. contra Max. l. 3. c. 25.*

RESPONDEO AD I. Consentimus de merito corporis; de Anima, dissentiant à portionibus pauci, causa disputationis, absq; pertinacia, præiudicioque fidei & Ecclesie.

AD II. Verè propter nos primariò; propter se Hominem, consequenter de condigno, & excellenter. Sic & S. Ambrosius sentit, alijque S. Patres apud Bellar. l. 4. de Christo. c. 9.

AD III. Et

AD III. Et verò inuidium ijs in locis est Orthodoxis presidium. Esto, *Propter* significet alibi finalem causam: non ergo hic significare potest meritoriam? At hanc docet Bellarminus ex emphatico *ET*: atque ex Matt. 16. confirmat: *Et ego dico tibi, tu es. &c.* id est, propter hoc dico: iuxta Hieron. ibid. & S. Patres. Quam confirmationem non infirmat minister; quia non valuit, ut voluisset.

Neque vox *angelorum* derogat merito Christi corpori magis, quam nostro, nam *per omnia similis factus est nobis, absq; peccato.*

Demum; loco ad Heb. 2. vim infers; ac iniuriam Christo; contra interpretes S. Patres ibid. Neque enim *propter*, sed *per passionem* factus Angelis fuisset inferior: Neque etiam factus inferior, sed tanto superior; ut cui ante, & in passione Angeli, ceu Domino, ministrarunt.

AD QVÆST. LIV.

Quid credis de Sancta & Catholica Christi Ecclesia?

I. *An Christus collegerit Ecclesiam tantum per Spiritum suum, & Verbum; ac non per Merita?*

CALVINVS Instit. l. 2. c. 17. § 6. negat. *Quibus enim meritis ass. qui potuit HOMO (Christus), ut iudex esset mundi, Caput Angelorum, atq; ut potiretur summo Dei Imperio: &c.*

MINISTER I. Pro Catechesi contendit, à Christo colligi Ecclesiam per solum & Spiritum, interit; & Verbum, externa Vocatione: per *Merita*, negat: Meque ai. in se, imperitè Redemtionem cum Vocatione Ecclesie confundere; qua de Vocatione sola hic Catechismus: Ideoque vocem; *ex angelis*, ab euocando sic dictam, significare.

RESPONDEO I. Minister imperitè mihi affingit confusionem Redemtionis & Vocationis Ecclesie: & manifesta est, non iam ipsius *in se, aut incogitantia*; sed malitia hæretica, negantis Ecclesiam, præter Spiritum & Verbum, insuper & *Meritis* Christi esse collectam.

I. Quæro, An non ipse Spiritus, & Verbum numeranda sunt in Meritis Christi; & ex Me-

ritis Christi data Ecclesie? Atqui per Spiritum & Verbum *Sibi ipse collegit Ecclesiam*; ut Catechesis docet: ergo, inquam etiam per Merita. Minor vestra est; maior em negas ex hæretico fundamento, Christum nihil *SIBI* meruisse. Quod everti ad quæst. 50.

2. Quæro: Annon Christus *SIBI* FORMAVIT Sponsam ex perosso in cruce laere suo; ceu ex Adami, Euam *DEVS*: eaque sibi ab initio mundi iunxit in matrimonium, vinculumque Sanguine confirmavit? Atqui in Crucis passione & antecedentium Spiritus, prædicationis, vitæque Dominicæ totius, & præsentium Meritorum summa, visque omnis conuenit, confluit, & ab ea promanauit; idque per modum Meriti: Ergo & Ecclesia.

3. An non ipse dixit, & factum est: Ioan. 12. *Ego, si exaltatus fuero à terra, scil. in cruce, OMNIA traham ad me*, hoc est, dispersa colligam; & Ioan. 14. *Nemo venit ad Patrem, nisi per ME* trahentem. A. qui in istis *OMNIBVS* tractis seu collectis, etiam est Ecclesia: & ipsum *Trahere* seu *Colligere* est inter Effecta & Merita crucis: Ergo & Collectio Ecclesie est Meritum crucis.

4. Annon *DEVS*, Eph. 1. 22. *OMNIA* subiecit sub pedibus eius, in cruce exaltati; & Sic humiliati; ipsumque dedit *CAPVT* super omnem Ecclesiam; qua est *CORPVS* ipsius. &c. idque ex merito passionis; ut doctus supra: Ergo qui meruit quod maius, scil. Caput Ecclesie; etiam meruit quod minus est, *Corpus* nimirum colligi, quod est Ecclesia, Christi pedibus subiecta. Idque pro Redemtionis merito prius, quam dati Spiritus & Verbi. Nam causa prior effectu suo esse debet: fons riuulo prior; sol radio; radius generatione rerum sublunarium.

5. *Ecclesia proprie cepit in die Pentecostes*, ait Bellarm. lib. 3. de Sanct. c. 11. *Tunc enim impletis omnibus mysteriis Redemtionis, promulgatum fuit publice Evangelium.* Vbi rectè distinguit Meritum colligendæ Ecclesie, & effectum Colligi cæptæ per Spiritum & Verbum. Ergo Ecclesie collectio manet primario & originaliter ex Merito Christi passis; secundario ex Vocatione interna, & externa.

Quam hæc singula copiosè ac solidè queant
ex S.

ex S. Scripturis, Patribusque S.S. demonstrari, nemo non videt. Sed amans breuitatis prolixitatem fugio; nec necessariam. Quot tu (tua recipe verba) *inscitius & imperitius manifesta* cum hæresi, Crucem Christi abnegante me, arguis *distincta confundere*; qui *Causam, Merita*, cum effectu Spiritus & Verbi Dominici volui, vt debui, expressè coniungere; Idque ob Caluiniãnam hæresin, SIBI à Christo passio quicquam meritum abnegante. Meruit igitur Christus passione & esse Caput Ecclesiæ; & ipsam colligi, Collectamque Ecclesiam ipsam. Ecce tibi, Hebr. 12. *Sanguinis asperisionem*, & prius, & melius loquentem, quam Spiritum, & Verbum; ad colligendam Ecclesiam.

RESPONDEO II. Operam consumis in docenda Vocatione Interna & Externa; qua de controuertit ne no: Item, in docenda Redemptione Ecclesiæ indubitata: & omittis, quod caput erat, docere; per *Merita* Christi non colligi Ecclesiam, sed per SOLVM quã Spiritum, quã Verbum. De hoc tantum dixi; docuisti nil vel hilo: tuamque prodidisti *manifestam vel incitiam, aut incogitantiam*; vel stropham hæreticam: Et hanc agnosco, & culpo.

II. *An Ecclesia esse consentiens debeat in Vera fide sola: An etiam in Sacramentis?*

MINISTER hic culpatur: Me partim frustra, partim inepte Catechetice voci, in *vera fide*, addidisse, *viua, & in Sacramentis*.

1. Quia Sacramenta, quæ sunt fidei appendices, in ipsa fide comprehenduntur.

2. Quia hic per veram fidem non intelligitur Fides viua iustificans: sed Doctrina fidei, ac veritas. Itaque ait: hic tu suos suam imperitiam ostendit Patrochus, dum duo ista inter se confundit.

3. Demum docet prolixè, & operose, in Veritate doctrinam consentire Ecclesiam: iuxta Apostolos, & Patres, & Beata minam.

4. Infert: Per hoc falsum est illud Costeri in Enchir. c. 2. *Non ex doctrina Ecclesiæ, sed ex Ecclesiæ doctrina est metienda*.

RESPONDEO I. Voculam ex caluinatricem, & in Sacramentis, inferere debui, eò quod Lutherocaluinista fingant, Sacramenta, licet

uilia sint, minimè tamen ita necessaria, vt sine iis saluari nequeamus: sed SOLAM FIDEM iustificare. Vide in meo *Luthero-cal. par. 3. q. 1. & 7.* Item eo, quod negent Sacramenta conferre gratiam ex opere operato: *ibid. quest. 13.* Item eo, quod negent Baptismum esse necessarium salutis: *ibid. quest. 21.* Item eo, quod negent, Sacramenta Veteris & Nou. Test. differre in effectu iustificationis. *ibid. quest. 14. & 6.* Quæ, & qualia fidei portenta hic posita, *vera fide*, subaudi *sola*; & omittis *Sacramentis*, dissimulanter, id est, fraudulenter subintelligunt.

Neque Minister vel sat exprimeret id voluit, vt reor; aut non meminit: *Quæ manifesta eius est incitia, aut incogitantia*; (tua recipe verba) aut versutia; vt opinor.

RESPONDEO II. AD I. Lutherocaluinistis Mysteriomachis Sacramenta sunt appendices fidei: at Orthodoxis sunt de formali essentia fidei, & obiectiua: Atque tamen sub Fide comprehenduntur in se; tamen à Sectariis excuduntur, vt in se necessaria, necessitate intrinseca; sed solum extrinseca.

AD II. *Hic rursus*, (tua recipe verba) suam imperitiam ostendit Minister, dum duo inter se confundit: Veritatem fidei, & Fidem iustificantem. Verum est quidem, hæc subiectis distingui; quatenus illa est sectariis in litera Scripta; hæc in fidelibus ipsis: Attamen Fides reuelata nobis in litera, seu extra literam, est ipsa *Veritas*, quæ apprehensa à nobis liberat nos ab iniustitia; inq; seipsa est eadem, licet diuersa subiectis sic Literæ dicentis, & Animæ credentis.

AD III. Hic vero suam ostentat scientiam Minister: sed *inobis*. Nam non de *Veritate doctrinæ* est questio, quam ostentabunde docet è Scripturis, ac S. Patribus: sed de *Sacramentis* illi NECESSARIO addendis in Vtu & praxi; præter id quod in Fidei Theoria continentur, & credantur: de quo, quod caput erat, nil docet; silet; dissimulat; subrefugit.

AD IV. Per hoc VERVM est idem illud Costeri. Nam Ecclesia docet Veritatis doctrinam in Biblicis & Libris, & sententiis, & apicibus; & istorum Sensu: non contra: nisi per Ecclesiæ Vniuersalis Consensum. Id docui in *Luthero-cal.*

f

par. 1.

par. 1. q. 1. 2. &c. par. 2. q. 14. 15. 16. 17. 18. 31. 32. Inque Antichristo par. 1. q. 1. & p. 2. q. 5. &c.

DEMV. Merè Lutherò-caluinisticum, i. falsum est, (tua recipere verba) adeoque hæreticum: 1. Christum non, sub vno in terris Capite Papa suam colligere Ecclesiam: de quo supra quæst. 31. 2. nec Ecclesiæ membrum esse: Non esse posse, & debere: 3. Me perpetuo mansurum; Non sperare mansurum: de quo ad quæst. 1.

III. An tota in terris Ecclesia DEI sit Visibilis?

MINISTER Romanæ culpæ hæresin Ecclesiæ ducit licem: quod doceat, 1. Totam; 2. Idque in terris semper, esse Visibilem.

I. Nos TOTAM Inuisibilem dicimus dupliciter: 1. Totam Vniuersalem, quæ comprehendit & Militantem, & Triumphantem: certè secundum Cæli es dicitur inuisibilis. Probat ex ipsis aduersariis: vt ex Turriano Ieluita, rati. 2. contra Volanum 1. 3. 4. Si igitur Catholica Ecclesia partim est visibilis, partim inuisibilis: ergo Catholica secundum suum Totum non est visibilis. 2. Qui comprehendit vera & viuam membra Ecclesiæ. Quia enim multi sunt hypocritæ, qui externè sunt in Ecclesia; ideo videri non possunt, si u cognosci, qui ad Ecclesiam pertinent. 1. Titus 2. Cognouit Dominus, qui sunt eius.

II. Deinde; Totam NON SEMPER esse visibilem, docemus per ætates singulas. Ambr. in Rom. 11. Multi Israelitæ per speluncas occultati suos propter Achab. &c. Item 2. Paral. 15. 3. Vbi erat sub captiuitate B. bylonica per annos 1. xx? Vbi tempore Christi patientes? In Iulianæ B. Marini? Aut Costerus, Maldonatus, p. & vulgo credit; Bellarminus, etiam periculosum id ait, & verum non esse. At amen certum fuisse tunc Ecclesiam; vt in perpaucis. Vbi visibilitas erat tempore persecutionis Arianae? Hieron. in epist. ad Lucifer. Ingemuit totus orbis esse Arianaum esse admiratus est. Sic & Pontificii quidam ac S. Patres.

RESPONDEO. AD I. Ista infeliciter effugitiua desperantium distinctio est pro Inuisibilitate Ecclesiæ. Prius membrum, etsi verum; tamen à scopo erroneum est: nam de Ecclesia tota in terris est quæstio. Ministro magistrali autem sophista concludit ex vna parte sola de toto. Hæc Musa die cuius generis est, & toni, & chori? Ecclesia est genus ad species Militantem visibilem, & Triumphantem inuisibilem: sicut animal est rationale, & irrationale: ergo totum vel omne animal est irrationale? Credite Logi-

stæ; si credere fas est Apologistæ, philosophiæ Prisciano. Posterius membrum est hæreticum: vera & viuam membra Ecclesiæ internæ ab solo Deo, non ab hominibus videri possunt. Ergo est inuisibilis. Ecce gladium Goliath; sed ficulneum. Infelix Lutherò-caluinianæ Ecclesiæ patrocinium hoc; an latrocinium? Cerre iugulat se ipsum & Ecclesiam eorum ipsam. Quia autem dicit, non docet hæreticus: vide docentem in meis Lutherò-caluin. par. 2. q. 35. 36.

AD II. Parturiunt montes singularum Ætatum; & nascitur ridiculus mus. Dico ad singula: Israelitæ; vt occultati; erant tamen visibiles. In ipsa Babylone, erat visibilis ecclesia, licet pressa: Sub Christo patiente, erat Ecclesia Visibilis in & Christo ipso, ac Matre eius: In Christo; sicut in Adamo totus hominum futurus mundus erat visibilis; sic Ecclesia: in matre Christi; sicut in Eua sua posteritas. Ita legatus Reip. vnus representat Remp. totam. Sub Ariana persecutione, Ecclesia erat visibilis in Capite Papa, in Clero Romæ, in Concilijs Generalibus Nycæno, & Constantinopolitano: inque Prouincialibus multis toto sæculo quarto. Vide meam Historicam Demonstrationem continue Fidei Romano-catholica in sæculo IV. V. Ergo TOTA interris Ecclesia vera SEMPER fuit, est, eritque visibilis.

AD QVÆST. LX.

Quomodo iustus esse potes (es) coram DEO?

I. MINISTER pro Catechico Et. Parochus supponit Esse potes iustus quod manifestè est. Itum contra Rom. 5. Pacem habemus cum DEO. 1. Cor. 6. Iustificati estis &c. Sed de hoc Posse Parochi supra q. 1.

RESPONDEO. Excaluinizare hic debui Lutherò-caluinianam Certitudinem salutis Specialem, & Solifidiam. Quod dogma (tua recipere verba) manifestè falsum esse, friuolum, atq. erroneum, docet S. Scriptura in Antichristo meo par. 4. q. 32.

II. MINISTER. Catecheticus responder quæstioni: 1. Sola fide in Iesum Christum: 2. adeo vt, licet me mea conscientia accuset, 3. quod aduersus omnia Dei mandata. 4. grauius peccarim. &c. Parochus ad I. addi: Nequaquam sola. &c. Friuolum, falsum, erroneum. Secundum, 3. 4. mu.

3. 4. mutat sic: Sed ita, vt (si quidem rite contritum me mea conscientia non accuset, quod licet aduersus om. Dei man. aliquando grauit. &c. Sed hoc falso dicitur, & implicat. Falso: quia etiam rite contriti reuera sumus conscientiam peccatorum nostrorum. Implicat contradictionem ista: Fateri, se aliquando peccasse, & grauitur, & aduersus omnia Dei mandata. &c. Item dicere tamen; Nos nostram conscientiam non accusare. Hic idem fateretur, & negat; conscientiam, & nescit.

RESPONDEO AD I. vt supra hic. AD 2. 3. 4. contriti, sumus peccatorum conscientij; sed expiatorum, id est, memores cum spe & gaudio; & non rei: at nondum contriti, sumus eorum conscientij; sed in expiatorum, & rei cum pœnitentia ac metu. Quid hic falsum? Doce. Ergo à Ministro istud falso dicitur falsum.

Simile est alterum: Inexpiatum, se peccasse fatentem, accusat conscientiam: Expiatum verò, fatentem se peccasse, non amplius accusat conscientiam. Hic quæ contradictio? Ministri fictio. Vah! Quoties me pudet tui, quod te nil pudeat, pœniteatue talis & Ministerij, & Magisterij tui: tamque infelicis patrocini pro Caluino-catechese. Ageret in circulum hic te alius; sed cere-nolo girare tuum brum.

III. MINISTER: I. Parochus pro Catechético hoc: Beneficia vera animi fiducia amplectar, reponit fide ac spe. Quibus negat fidem iust. esse fiduciam: supra q. 21. Simul pro certitudine fidei statuit spei dubitationem: vt sup. quæst. 1.

2. Pro Catechético; nos iustificari sine vilo nostro merito: reposuit eum aliquo. &c. de quo quæst. 21. sect. 6.

3. Pro Catechético; quod Christi iustitia. &c. nobis imputetur ac donetur: reponit, permittatur ac donetur eius capaci. Falsum, vt supra quæst. 36.

RESPONDEO AD I. Nego & fidem esse fiduciam; & fidei certitudinem; & Spei dubitationem. Ergo, tu dixisti.

AD II. & III. Rectè feci; sic debui.

IV. An SOLA Fides iustificet?

MINISTER: id est, Quid iustificet? SOLA fides in actu. Qualis fides? Vita non mortua, id est, per charitatem cum aliis virtutibus iuncta; non ab eis separata. Itaque, fides sola iustificet; non tamen est so-

la. Proinde manifesta est calumnia & diabolica; quoties Pontificij nos solam & nudam asserere mentiuntur maluntque mentiri & calumniari, quam sibi ipsis credere. &c. En reddo ipsos &c.

PROBO nunc, solam fidem iustificare. Ex scriptura dupliciter.

1. Per Verbum expressum: Gal. 2. Iustificatur homo NON NISI per fidem: id est, TANTVM, seu SOLA fide. Quod significat causam necessariam TOTALEM; non duntaxat ALIQUAM; vt Sandæus callide excipit: At Salmeron in Gal. 2. ait; Non nisi? ergo SOLA; admittendum est. Italica versio habet, *Ma sola per la fedi.*

Sic & Pontificij vtuntur phrasi *Non nisi*: vt Mald. Turrec. Bell. Cost.

Sic & Patres, Aug. *Latria NON colimus, NISI vnum DEVM.*

Ita Scriptura: *Nemo scit, nisi Pater*, Mar. 13. Matth. 14. *Panes*, Mar. 2. *prop. NON licebat manducare, NISI Sacerdotibus.* Luc. 6. *Nisi SOLIS Sacerdotibus.*

2. Scriptura docet hominem iustificari TANTVM Fide: Luc. 8. *Credo tantum.* Quod si istud valere velit Bellarm. l. 1. de Iust. cap. 16. *Expressum Verbum profertur, vbi habetur eius negatio, aut synonyma; vt, Iacob. 2. Quia ex operibus iustificatur homo, & NON ex fide TANTVM: planè & hoc valere debet expressum, vbi habetur eius Assertio, aut Synonyma SOLA.* Ergo falsum Bell. *Nuquam hactenus ostendere potuerunt aduersarij in sacris Literis particulam SOLA, cum de fide iustificante agitur.* Nam ecce ostendimus.

3. Scriptura solum duos ostendit modos iustificationis; scilicet, aut ex operibus, aut ex fide. Sed illum ex operibus tollit, negat, refutat: Alterum ex sola fide ponit, affirmat, probat: Vt Rom. 8. *Arbitramur, n. iustificari hominè per fidem sine operibus legis.* Gal. 2. *NON iustificatur homo ex operibus Legis Nisi per fidem.* &c. Ibid. *Credimus, vt iustificemur ex fide Christi; & non ex operibus Legis.* Item Rom. 3. 20. & 11. 6. Opera à iustificatione excluduntur. At Gal. 3. 11. Ioan. 3. 16. 36. iustificatio ex fide separatim asseritur.

4. Consentiant Patres: Origen. Basil. Chrysof. Nazianzen. Ambros. Hieronym. Theod. Hilar. Augustin. Theophyl. Bern. Vide Apolog. contra Sandæum.

5. Ita & Pontificij vt Ferus, Canus, Senensis, Salmeron, Hofmeisterus.

6. Nota fateri hic Parochum, quod ad omne malum sumus propensi; quod quæst. 5. acriter oppugnavit.

RESPONDEO: Aduersarij adeo pœnitentur etiã, quod SOLA fides in actu iustificationis iustificet: opera in actu iustificationis nihil ad eam conferant. Proinde, (tua recipe verba) manifesta est calumnia & de-

Porro, quoties aduersarii Pontificios mentiri dicunt, quod *Solam* & *nudam fidem iustificare* dicamus. At in Actu iustificationis *Solam* iustificare dicitis; extra cum Opera cum fide coniungitis. Ergo. Vide meum *Luthero-caluinistam part. 4. q. 56. 57. 58. 59. Antichristum part. 4. q. 32. & in Antipapista Mendace par. 4. q. 3.* Atque illud est ipsum quod Pontificii de aduersariis dicere eos asserunt: sed refutant. Proinde frustra eos recitat Minister.

AD I. NON NISI quandoque significat **TOTALEM** causam; quandoque **ALIQUAM** seu partem. *Aliquam* significat Gal. 2: vt recte P. Sandæus. Salmeron *Fidem Solam* admittit, sed vt primariam in iustificatione ac fundamentalem; at non negat quin ei debeant opera superædificari.

Sic & Italica Versio intelligenda est.

Apud S. Patres & Pontificios istud *Non nisi* sumitur promiscue, prout res tulerit, imo pro *aliqua*, nunc pro *Totale* causa rei, qua de sermo. Itaque *Non nisi* subinde significat *Tantum totaliter*; subinde *Tantum ex parte*, pro re nata.

Demum in hisce: *Nemo scit, nisi Pater: Non licet. &c. nisi Sacerdotibus*: istud *Non nisi* significat **TOTALEM** causam: quia Lex alia *Exclusit aliam omnem* particularem; vt prohibens Deos alienos coram Deo: prohibens Laicos comedere. At istud, *Non nisi per fidem, &c.* *Includit* in se tacite legem *aliam*, de operibus fidei ac iustitiæ: idcirco non potest *Totalem causam* significare.

AD II. Luc 8. *Crede tantum*, 1. Subaudi, pro initio fundamentali: 2. At, porro etiam *Serua mandata*. 3. Quin hoc ipsum *Credere*, est actus fidei, opusque bonum iustificans per fidem infusam. Proinde stat, perstat illud Iacobi: *Non ex fide tantum*: nihilque euincit Minister.

AD III. Scriptura ostendit duos iustificationis modos; sed iungendos, non separandos: scil. *ET ex fide, ET ex operibus iunctim*; non *AVT, AVT.* &c. separatim. Deinde tollit, negat, refutat *opera Legis Veteris* iræ, non Nouæ gratiæ. Et illa, non hæc excluduntur à iustificatione: Fides autem subinde separatim asseritur, sed vt *Principalis*; non vt *Sola*.

AD IV. Consensus S. Patrûm valet, militatque pro dicta iam distinctione.

AD V. Sic & Pontificij, quos allegat Minister, sunt interpretandi; vt qui *Solam* in hæretico sensu *Fidem* acerrimè impugnarunt; & verò expugnarunt: etsi disiectus coluber adhuc subfultibus micet: & hydræ truncatæ capita recreseant.

AD VI. Fateor, falsusque sum, *Nos natura ad omne malum propensos*: sed non *solum ad malum*: Nam etiam ad Bonum morale. Ergo Apologia est *Sycophanta*: & quidem *Solemniter*.

AD QVÆST. LXI.

Cur non SOLA Fide te iustum esse affirmas?

CALVINVS *Infl. l. 3. c. 11. §. 19. & c. 17. §. 10.* fufe doce elaborat; doce: que nihil.

MINISTER hic excaluinizata remittit ad superius alibi pertractata. Vnum affirmat Parochus, *Nos dignitate ipsius fidei nostræ placere posse Deo*. Quod nego, quatenus fides confidatur vt est *OPVS Ioan. 6. 29. Aug. lib. de prad. c. 6. Et in Ioan. tract. 25.* Sed quatenus est *Organum* vcl *Manus*, qua beneficia Christi amplectimur. Ergo iustificat nos Sanguis Christi: **MERITORIE**; **FIDES ORGANICE** tantum, & **RELATIVE**.

RESPONDEO: istud in secunda editione Excaluinizationis meæ hic non reperio; in prima num habeatur, non memini: ipsius exemplar in præsens non habeo. Esto tamen: scripserim, vt reor: verè scripsi: Ac demonstrem in *Luthero-caluin. par. 4. q. 60. & in Antichristo par. 4. q. 32.* Nego igitur *Organicam* & *Manicam fidem* iustificare *relatiuè tantum*; assero *Operosam* iustificare *Meritorie*, vt *causam* secundam: sanguinem Christi verò *Meritorie* *quæ* *est* *excelsior* excellenter, vt *causam* primam.

AD QVÆST. LXII.

Cur nostra bona opera nõ possunt esse iustitia, vel pars aliqua iustitiæ coram Deo?

CALVINVS *Infl. l. 3. c. 14. §. 9. 10. 11.* fufe docere videtur idem, quod hic Catechismus refert: ondet.

CAL-

CALVINO-CATECHESIS ait: Quod oporteat eam iustitiam; 1. quæ in iudicio Dei consistat, 2. perfectè absolutam esse, 3. & omni ex parte diuinæ legi congruentem: Addit Parochus; *Quæ humanitus possibile in Christo.*

MINISTER. I. Quæ hæc noua hæresis? An ergo iustitia Christi non sit perfectè absoluta, legique congruens, cum Ma th. 3. *expleat OMNEM Iustitiam?* Quin imo, non solum præcepta, sed & non præcepta, ut sunt vitia, ait bi Maldonatus supererogauit Quopeius est Prouidoxum Parochi.

2. Iustitia illa perfecta, de qua hic, non consideratur respectu iustitiæ Dei; sed Legis diuinæ, ut huic ea sit omni ex parte congruens. At talis fuit Christi.

RESPONDEO. I. Ex errore typographico Minister errat citra culpam hinc; at inde cum culpa hæresios. Ecce tibi vtrumque. Catechesis tria ad iustitiam requirit in genere; nil meminit Christi; nisi quatenus ea tria soli Christo conuenire pettendunt aduersarij; at in hominem Christianum minime cadere queant; ut ei impossibilia. Quæ est hæresis. Ut hanc ex calcuinizarem; è quæstione exposui ad marginem uoculam *Non*: quæ ex mendo typographico, aut quocumque errore, non est in Zytime expuncta, nec ad marginem expolita. Semoto *Non*, quæstio est Romano-catholica; itemque responsio de perfectione iustitiæ Christianæ. Quæ quanta quanta, quod respectu Legislatoris semper; ac Legis, non semper, aliquand imperfectionis habeat; idcirco attemperandæ responsioni; addidi: *Quæ humanitus possibile in Christo.* Iam, cum aduersarii negent hæreticè, legem Christiano possibilem obseruatu; consequenter quoque negant hæreticè, bonis operibus nostris ullam esse partem iustitiæ posse coram DEO. Nos affirmamus vtrumque: Docui in *Luthero-calui. par. 4. q. 75.* Et hic supra ad quæst. 5. ac infra ad quæst. 114. de obseruatione Legis.

RESPONDEO II. Negarem ego summum summæ iustitiæ apicem attigisse Christum, qua hominem? Quin summa etiam omnia supergressum affirmo. Quod parû pie negat *negando* Minister: cui iustitiam Legis hic simpliciter intelligere est satis; eò quod Dominus venerit legem adimplere, Matt. 5. quali dicat, (carpens Maldonatum iniquè:) non superimplere legem.

II. MINISTER cum Catechesi ait: Nostra, etiam præstantissima quæque opera, in hac vita sunt imperfecta; atque adeo peccatis inquinata. Parochus dicit, *pleraque, subinde, etiam præstantissima.* 1. Quæ implicent. Nam si præstantissima; ergo omnia, ut quibus alia non dentur præstantiora. Si quæque; ergo omnia: Si que omnia; ergo semper.

2. Deinde lex dilectionis est perfectè obseruatu impossibilis nobis: supra quæst. 5. Et Isa. 64. *Quasi pannus mestruratus, uniuersa iustitia nostra.* Ita & Bell. Conc. 2. de extr. iud. & Ferus in Matt. 12. Ergo & opera nostra sunt imperfecta.

RESPONDEO AD I. Minister est captiosus sophisticando, *Præstantissima* intelligo intensiue, respectu nostri; non extensiue ad omnia. Vocem *quæque* restrinxi per subiunctam *pleraque.* Hic quid implicat? Quid pueriliter tricaris, digitisque micæ? At tenes solenne tuum.

AD II. *Ibi sæpè reperit prauitatem Deus* (verba sunt Bellarmini, quæ citas): *ubi nos nihil nisi sceleritatem videmus.* Nā (verba sunt Feri) *Eriam in bonis operibus nostris non nihil mali cõcurrit.* An igitur, (ut inferri vult Minister) Lex est perfectè obseruatu impossibilis nobis? Et si in operibus nostris sit *Non nihil* imperfectionis: ergo *Nihil*? Ita infert Minister; seque pueris facit ludibrium.

III. MINISTER Parochus de operum imperfectione ait: *Christi tamen gratia efficit ea digna cælo.* 1. At Deus Ephel. 1. *gratificauit Nos in Dilecto Filio suo: Et dignos Nos fecit in partem sortis Sanctorum:* &c. (In quo Pontifici a nobis dissentiunt, id tribuentes hominis voluntati) Sed scriptura nusquam dicit, *Nostra OPERA* esse digna cælo; ne quidem per gratiam. &c. Ergo, quod sumus iusti coram DEO, & idonei cælo; id non sumus in nobis, vel Operibus; sed in Christo. Ita I Cor. 1. *Christus factus est Nobis Iustitia:* 2. Cor. 5. *Ut nos efficeremur iustitia IN IPSO.* Ita & S. Aug. serm. 6. de Verb. Apost. *Iustitia DEI; non nostra: in Ipso; non in nobis.*

2. Parochus probat hic, quod alias carpit. In ipsa quæstione concedit, *Nostra opera NON posse esse partem iustitiæ.* Nam sine vlla mutatione, vel additione cum Catechista quærit: *Cur nostra, &c.* quod non facit, quando ei interrogatio displicet. At in responsione ait, *debere esse perfectè absoluta.* &c. cum quæst. 13. affirmat, *Nos posse iustitiæ Dei satisfacere per nos ipsos aliqua ex parte.* Quæ manifestam contradictionem implicat.

RESPONDEO. Opera cælo digna, id est, sunt meritoria salutis: ut docui in *Luthero-calui. part. 4. q. 71. 81. Et in Antichristo par. 4. q. 45.* Quod quia

negant aduersarij; quin etiam Optima opera in se esse peccata fingunt: vt ostendi in meo *Luthero-caluinista par. 4. q. 79.* Idcirco libuit hic Ministro nugari suadendo frustra, in solo Christo Nos iustificari. Quasi nos doceremus; opera ex, & in nobis solis; & non ex, & in Christo, esse bona: Quae haeretica in nos calumnia est. At illud *Ministri Operabona non sunt digna caelo; ne quidem per gratiam:* damnata haeresis est.

AD II. Respondi initio quaestionis huius: tolle ex interrogatione, Non; iam saluus mihi caper & hircus vterque est.

AD QVÆST. LXIII.

Quomodo bona opera nostra nihil (aliquid) promerentur; cum DEVS & in presenti, & in futura vita mercedem pro hisce daturum promittat?

CALVINVS *Inst. l. 2. c. 5. § 2.* fufe suadet, iustitiæ præmia ex mera Dei benignitate pendere. Et lib. 3. c. 15. Operum merita dire exagitat.

CATECHESIS: Merces ea, 1. non datur ex merito; 2. sed ex gratia.

MINISTER: Párochus addit: Non ex merito principaliter, nisi de congruo: ex gratia de condigno. Et ideo in interrogatione eiecit vocem Nihil, & supposuit Aliquid promereri opera nostra.

I. Hoc totum est Scholasticum inuentum: Nobis Meritum de condigno falsum est, & indignum: illud de congruo; omnino est incongruum.

Suadet, 1. Quia, Rom. 11. *Si ex gratia; iam non ex operibus qualiscumque meriti: Alioquin gratia iam non est gratia, &c.* Ergo scriptura excludit omne meritum, absolute & simpliciter in negotio salutis.

2. Pontificii definiunt meritum de congruo, quod non fundatur in ulla dignitate & proportione operis, ad gratiam; sed in sola promissione Dei: Ergo aut proprie dici nequit meritum; aut cum gratia confundi debet. Vnde apud Bell. l. 5. *Iust. c. 16. § 2. aliqui consens, non videntur vocibus de condigno, de congruo: sed absolute dicendum, Opera esse meritoria salutis. Sac & Bernardus.*

3. Quia Pontificii docent, in merito de condigno non requiri æqualitatem inter Meritum, & Præmium secundum iustitiam; sed sufficere, vt sit proportio. Ita Bellarm. l. 5. *Iust. cap. 17. § 11.* Quid hoc monstrat? Imò contrarium est: Dignus premio, est dignus secundum

æqualitatem; quæ est inter meritum & præmium, & non secundum proportionem.

4. Catechesis ait: Merces alia est ex merito; alia ex gratia. Iuxta Rom. 4. *Ei, qui operatur, merces non imputatur ex gratia; sed ex debito:* Ergo infirma est probatio Bellarmini l. 5. *Iust. c. 2. § 5.* ista: Opera nostra vere esse merita, quia in Scriptura Mercedis nomine afficiuntur. Si enim, vt docet, datur merces quædam ex gratia, & non ex debito; Ergo non sequitur; opera nostra vocantur merces: Ergo sunt merita; quia sunt merces ex gratia; non ex debito. Nullum autem meritum, nisi ex debito; meritum scilicet verum ac proprie dictum, quale hic intelligunt Pontificij.

Ideo nos agnoscamus mercedem aliquam ex gratia, & non ex debito: tamen Merces proprie dicta est sola ex debito; improprie dicta, ex gratia.

5. Fatemur cum Bellar. Mercedem & Meritum esse relatiua: sed inde contra eum euincimus: Ergo sicut opera non sunt merces, proprie; ita nec meritum. Nam Apostolus dicens, esse mercedem quandam ex gratia, intelligit improprie dicta: Pontificii vero proprie dicta. Atq; illud testantur Augustinus, Vega, &c. Pontificii; quibus Mereri significat Consequi, accipere.

RESPONDEO. AD I. Nego sequi: quin contrarium sequitur. Ita ibi Apostolus: Reliquia, (qui genua non flexerant ante Baal) secundum ELECTIONEM gratia salua facta sunt. Si autem gratia, &c. Intendit docere, quod Iustitia, faciens dignum vita æterna, solum ex lege & fide Christi est: huc inducit istas reliquias, saluatas secundum Electionem gratia; id est, primam gratiam; quam nemo meretur: ideo subiicit, Si ex gratia, scilicet prima; iam non ex operibus: quæ augmentum gratiæ, siue secundam gratiam merentur. Opponit igitur ibi donum merè gratuitum, merito ex operibus: ergo fatetur esse aliquod meritum operum: idque ex lege iustitiæ seruata, & fide in Christum: Itaq; Scriptura contra meritum producta, militat pro merito, contra aduersarios meriti. Porro quot quantæ Scripturæ doceant meritum operum, vide in Bellarm. lib. 5. de Iustif. cap. 3. & cap. 2. Opera iustorum recte vocari merita.

AD II. Meritum de congruo dicitur improprie meritum; quia datur ex promissione alterius, non ex substantia operis. Atque licet iustitiam non fundetur in ulla dignitate, vel proportione operis ad gratiam; non tamen ideo nulla inest ei dignitas; cum sit opus gratiæ, & à DEO, vnde omnis eius dignitas dependet: meretur.

returque non tam homo, quam gratia sese au-
geri, auctamque perfici. Neque necesse est i-
dem cum gratia confundi; sed ab ea distingui,
vt ab efficiente effectus. Quare id non est
nullum; sed aliquod meritum scil. ex promissi-
one: at ex pacto est meritum de condigno, seu
iustitiæ. Nec ipse Bellarminus censet abolen-
dam Meriti distinctionem; sed refert quos-
dam sic sensisse. Impostor est igitur Mini-
ster, qui ita Bellarmino imponit.

AD III. Monstrum hic sese probat esse
Minister, asserens *æqualitatem Meritum inter &
Præmium*; quod est vita æterna, ideoque infi-
nitum. Huic quod par cuiusquam Meritum?
Caloinianum. Quale hoc? *Quo in Scripturis,*
ait, *dicimur digni regno cælorum; sed non in nobis,*
nec secundum meritum; sed secundum gratiam. Er-
gon' homo finitus est capax infinitæ gra-
tiæ? Immane quantum profecisti Minister! Per-
ge sis.

AD IV. In Suasione prima dixit: *Scriptu-
ra excludit OMNE Meritum simpliciter. &c.* Hic
dicit; *Merces alia est ex merito, seu debito.* Item;
Nullum est proprie dictum meritum, nisi ex debito:
Item: *Fatemur cum Bellarm. Mercedem & Meri-
tum esse relatiua. Quomodo igitur Scriptura exclu-
dit omne meritum?*

Porro, infirmam esse Bellarmini probatio-
nem vult docere, seque sic intricat ipsum, vt
nec intelligi sat queat; nec vt reor, seipsum in-
telligat ipse. Age tamen; natabo Delius. Tu
vis, Mercedem proprie esse ex debito, seu meri-
to; improprie, ex gratia: iuxta Apostolum. Bel-
larminus vult contrarium, iuxta Apostolum, non
contra eum: & is rectè: tu male. Quia Me-
ritum est duplex; Personæ & Operis: Item Vi-
ta æterna est duplex; Hæreditas, gratuito pro-
missa; & Merces ex pacto debita. *Merito perso-
nae* potest haberi Vita æterna, vt Hæreditas
promissa gratis: at *merito operis*, vt Merces, ex pa-
cto iustitiæ sic facta, quod acceptanda sunt o-
pera.

Ecce igitur; *Operanti merces* pro merito ope-
ris *non imputatur ex gratia; sed ex debito* iustitiæ,
ratione pacti. At contrarium asserit Minister;
scil. *Operanti merces*, id est, Hæreditas, *non impu-*

tatur ex gratia, scil. vt gratis promissa & data;
sed ex debito: Quod vtrumque hæreticum est.
Prius; quia Hæreditas vitæ gratuito promissa
est; ergo *imputatur ex gratia*. Posterius; quia pa-
ctum iustitiæ importat Debitum, & hoc datur
Mercedi *ex debito*.

Milector, vin' vleus Ministro rangam? Cur
pertendit operanti mercedem imputari ex de-
bito; & non ex gratia? Quia asserit Certitu-
dinem salutis cuiusq; specialem; idq; ex certi-
tudine debiti: nam certitudo gratuita hæredi-
tatis fortè videtur Sectariis minus certa stare
super gratuita donatione. Vt sit; Aposto-
lus Rom. 4. evertit hæresin Ministri, quem pro
ea citat: confirmat autem doctrinam Ecclesiæ
& Bellarmini, contra quem utebatur Apostolo
Minister.

AD V. Ita retorqueo: Merces, debita ex
pacto; & Meritum operis, sunt relatiua: Item
sunt relatiua, Merces hæreditaria; & Meritum
personæ. Hæc veritas Bellarmini est, & Eccle-
siæ. Ergo sicut opera sunt meritum seu meri-
toria; sic etiam sunt merces gratiæ, id est, gra-
tiam ex gratia augent, & donum ex dono. Fal-
sum igitur Minister est illud: *Sicut opera non
sunt merces proprie dicta; ita nec meritum sunt.* Imò
quia sunt Merces gratiæ improprie dicta mer-
ces, vtpote ex gratia promissionis; ideo sunt
meritum personæ.

Atque illud testantur & Patres, & Pontifi-
cij, contra Ministrum, quos pro sese allegat;
quibus *Mereri* improprie, est *consequi* Hæredi-
tatem gratuito promissam. *Itaque* (tua recipe
verba) *dum verbo* Promerentur hic in *interrogatio-
ne* *vtatur* Parochus, ex Scapletoni *sententia*, *verbo* non
vtitur nouo, neque in *sensu falso*. Nam *Mereri*, &
promereri, synonyma duco. Mutare id au-
tem in *interrogatione* nolui; quia, quæ relin-
qui poterant quoq; modo, reliqui. Hinc
non rigido; sed molli bra-
chio, facta est Excal-
uinizatio.

AD QVÆST. LXIV.

An autem Luthero-caluinistica hæc doctrina non reddat homines securos, & profanos?

I. MINISTER. I. Cum Catechesi negat, ut rem impossibilem. Parochus affirmat; & catechetica Rationem hanc: Neque enim fieri potest, quin iij, qui Christo per veram fidem insiti sunt, fructus proferant gratitudinis: sic mutatur. Neque enim fieri potest, quod iij, qui Christo per... fidem solam se insitos putant, fructus proferant: gratia ut debitas, ac meritos.

RESPONDEO. Si quæras ex Ministro, cur fieri non possit, quin fructus proferant gratitudinis, insiti Christo per veram fidem? Respondet: Quia, Ad constituendum liberum arbitrium requiritur libertas à Coactione. Vide in Luthero-caluin.par. 4. q. 37. 2. Quia Efficacia gratiæ ponenda est in Deo Necessitante nos. Ibid. q. 30. 3. Quia, Baptismus reddit homines impeccabiles. Ibid. par. 3. q. 26. 4. Quia DEVS prædestinavit aliquos sine meritis, et si paucos, ad vitam æternam: ideo hi proferunt fructus gratitudinis. Ibid. par. 4. qq. 32. 33. 34. 5. Quia inevitabili necessitate hi saluantur, alij pereunt. Ibid. quæst. 35. 6. Quia Iustificatio consistit in Imputatione iustitiæ Christi. Ibid. q. 64. 7. Quia certitudine fidei quisque certus esse debet, se iustificatum esse. Ibid. q. 66. Quia & prædestinatum. Ibid. q. 67. Nam fides & iustitia amitti non possunt: Ibid. q. 68. Imo, Libertas Christiana reprobatur operum bonorum necessitatem. &c. Ecce Troianum equum hæresium: ferme quot vno in capite papauerino latent semina. Consule de Super & Antichristum, & Genealogiam meos.

II. MINISTER. I. Doctrina nostra non est Lutheranæ, neque Calvinisticæ; sed Christiana, atque Apostolica: Neque nos Lutheranis sumus, vel Calvinisticis; (quæ nomina pro Schismaticis habemus) sed Christiani: Teste Luthero, Erasmo, Athanasio: Teste S. Scriptura de nomine Christiani fidelibus imposito, retento, retinendo, non Pauliani, &c.

2. Cum nos Calvinianos, &c. appellant Pontificij, agnoscimus in eis morem genuinum veterum hæreticorum; in Nobis communem cum antiquis Orthodoxis sortem. Nam Ariani hos vocabant Homousianos, &c. aliterque alii: teste Lorino, Bellar.

3. Papistæ & Romanenses volunt soli dici Catholicos; at similiter & præfati hæretici; teste Aug. Lactant. Bell. Cano.

4. Apertum mendacium est, (ipsum, dolosum, palpabile, vel si vno maius verbo, Iesuiticum; cum nos Lorinos, Bellar. aiunt, Calvinianos Calvinus discipulos suos dici voluit, Lutherus Lutheranos.

5. Hæreticorum privilegium est, impudenter mentiri, ait Costerus. Ideo, religio suspecta habenda est, ait Lessius, cuius auctores, & propugnatores videntur dolo malo, mend. &c.

RESPONDEO. Minister factus est ex tempore Rhetor; sed Vaticanus, & Verinus. Philippicam declamat in me Meorum minimum Vermem, & opprobrium hominum propter Christum pro Christo. Sed conuerso nomine de te fabula dicitur; quam tu aduersum me, Meoque Choragus cecinisti. Vane tu pro Vobis concessisti; quæ præfati Romano-catholici pro Romano-catholicis prædicarunt vere.

Vel largiar id Vobis, certe proopto: Speciem sanè habetis Christianæ & Apostolicæ Pietatis; sed Veritatem eius abnegantes. Quia tamen Alexander esse vult DEVS: Sit DEVS, &c.

AD I. Lutherum, Erasnum testatur. Quia similis simili gaudet: & mulus mulum scabit. Et tamen affectat S. Athanasio similis videri: Sicut iste Leo, Leonis indutus exuviis. Christiani tamen estis ex baptismo quisque Vestrum; Sed vas vacuum; et si caractere indelebili signatum. Scriptura vero, calatrix nominis CHRISTIANI, dicit Vobis, Nescio vos: Ex nobis ex istis; sed non estis ex Nobis. Et quid nobis cum ijs, qui foris sunt. Procul hinc; procul ito profanum Vulgus.

AD II. Ita, inquam, hæretici vocitabant Orthodoxos; sed Romano-catholicos: Hi vero illos ab Hæresiarchis suis: sicuti hodieque hodiernos Sectarios. Minister se suosque componit Orthodoxis Romano-catholicis, quorum dissimillimus esse vult atque laborat. Romano-catholicos verò ponit inter hæreticos, qui soli omnes hæreticos semper anathematizarunt, & extinxerunt. Hui, quot in vno implicat contradictiones; Belle vitur Pelle.

AD III. Volunt, Voluerunt semper, Volentque. Sunt etenim. Similiter suborti pro temporibus hæretici præfati idem nomen Catholicos affecta-

affectarunt, tum per emendicatas aut ementiras Communicatorias Romanas; tum per sparsum vulgo, iactatumque de se titulum, fucumue Catholicae Communionis. &c. Qualia sepius notata videre est in mea *Historica Demonstratione Romano-catholicae fidei*. Testes dem? Eisdem reddo tibi verbis totidem, quos tute dedisti mihi. De tui namq; similibus prodiderunt. *Qua sine scias, (tua recipe verba Minister) vel si dubites, quia in Veterum scriptis Patrum non multum Benee versatus; consule eosdem, de Qualibus ij contestentur. Verè, (tua recipe verba) agnosimus in VOBIS Luthero-caluinianis Morem, geniumque veterum hereticorum.*

AD IV. Si male locuti sunt, testimonium perhibe de mendacio. Sin; quid eos cædis tam immaniter? Sed negas; Et hoc tantum. Ego sto in ore duorum testium fide dignorum.

AD V. Et testimonium Costeri, Lessij. &c. verum est. Atq; in iisdem, (tua recipe verba Minister) habes propositionem à Teipso formatam; tu, si bonus es logicus, assume, atq; conclude.

III. MINISTER. L. De Parochi appendicula, Sola fide, diximos quæst. 60.

2. Catecheticus ait: *Fructus proferunt gratitudinis, qui Christo per Veram fidem insi. i sunt.* Parochus hic manifeste calumniatur, & doctrinæ catechetice sensum depravat ponendo: *Per fidem solam Christo se insitos putant.* Vocem *Veram* expunxit: in quo dolum committit, & fraudulenter agit. Doctrinam nostram de Vera fide Opinionem in te protatur mendacem, & credulam, temerariamque præsumtionem.

3. Nec ipse negare potest, quin Christo insiti fructus proferant gratitudinis; nisi novam hic hæresin nobis fabricet. Iusta de eo querela nostri Catechistæ est &c.

RESPONDEO. AD I. De Sola fide diximus ad quæst. 60.

AD II. Vocem *Veram*, expunxi sciens, prudensq; quia Sectariorum, ac Nouatorum fides, i. Nec *Vera* esse potest; 2. Nec *Fides* quidè; sed mera opinio, atq; persuasio, (tua recipe verba) mendax, credula, temerariaq; præsumptio. Atq; idcirco proprium epitheton *Solam* substitui: *Eidem* ex conuenientia reliqui, loquens vt multi, sentiens vt pauci. In marginem excaluinizatum *Veram* exponere velego inaduertens omisi; vel expositam typographæ præterit casu. Quales quæ mihi, ab typo-

graphia procul absenti quæ typographo meo, casus acciderunt vel in nuperis meis Luthero-caluinisticis, & Historicis plures. Neque in hac ipsa Castigatione melius sperare, nedum spondere mihi certum esse potest. Itaque nec dolum commisi, nec fraudulenter egi: Neque vir bonus id de me vel probabiliter præsumere potest: adeo nec ipsa æstuans Ministri malignitas causam vel fingere poterit, cur expunctam noluissem ad marginem exponere.

Quocirca Minister bis operam ludit: tum, quod suum ipse virulentia animi stylumque in me exerit, & exercet; tum quod è locis communibus suis facti meo dissimillimi iustam querelam iniuste in me promit, atque contorquet.

AD III. Nego, per veram fidem insitos Christo proferte fructus duntaxat *Gratitudinis*; sed insuper etiam ad cumulam Meritorum satagere, vt *PER BONA OPERA certam suam Vocationem & Electionem faciat.* 2. Pet. 1. Neque Minister fecius affirmat, (tua recipe verba) nisi novam hic hæresin nobis fabricet cum suis Luthero-caluinianis Nouatoribus.

AD QUÆST. LXVI.

Quid sunt Sacramenta?

CALVINVS *Instit. l. 4. c. 14. §. 1.* componit definitionem Sacramenti conformem huic Catechetice.

MINISTER. 1. Quod pro *Sigilla* ponat *Instrumenta*, nihil hic opus erat. Nam fatemur Sacramenta esse *instrumenta*. Et eadem quoque *Sigilla*; Vt Rom. 4. circumcisio vocatur *opus*. i. Signum. Sed & *opæ*. i. Sigillum, seu signaculum. Sic & Patres id appellant.

2. Nulla iusta de causa verbum *Obsignare*, deleuit. Quia Sacramenta sunt & signa, & sigilla; ideo & significant, & obsignant, & confirmant. Et manifesta calumnia est, quod Pontificii docere nos auserunt Sacramenta esse nuda signa.

3. Minime erat opus ad *Credientibus* addi *Vere*: quia Solum Vera fides hic intelligitur.

RESPONDEO AD I. Quia *Sigilla* tantum confirmant rem, non conferunt ipsam actu in sese; *instrumenta* autem quid aliud rei & operantur, & conferunt: Quorum prius aiunt; ne-

gant posterius Lutherocaluinistę de Sacramentis: hæc meæ causa mutationis est. Nihil igitur hic opus erat, (tua recipe verba) verba dare nobis æquiuoca; Fatemur & nos Sacramenta esse instrumenta. At qualia? Vestrę Significationis, ob signationis, fidei manicipæ: non causæ, non efficientiæ, non contenti. Porro de *σημείω* & *σφραγίδι* vide in meo *Luthero-caluin. part. 3. quest. 3.*

AD II. Quia Sacramenta Aduersariis sunt, vt signa bonè, at Sigilla male; quibus ob signare respondet; idcirco iusta de causa verbum Ob signare debui ex caluinizare. Et verò manifesta calumnia est Ministri contra Pontificios, Symmetas suos pati ab illis calumniam dicentibus, eos docere Sacramenta esse nuda tantum signa. Nam & Sigilla addimus vestra; etsi vana.

AD III. Vera, sensu quidem, sua usque; vestro singulari; at non Catholico: Quo vos titulo ostentatis inani. Demum Quærit Minister:

*An Sacramenta Conferant gratiam; siue;
An iustificent ex opere operato?*

MINISTER. I. Differentiam ponunt inter Sacramenta Veteris, & Noui Test. quod hæc confectan: gratiam ex opere operato; illa solum cum significen; non proprie operentur gratiam; sed suscipientium fides, aut deuotio, aut Synagoga. Directe contra 1. Cor. 10. Patres nostri omnes eandem escam spiritalem manducauerunt, & eundem potum spiritalem biberunt. August. in Psal. 77. Idem itaque in Mysteriis & potus illorum, qui offer. Sed significatione idem; non specie. Aperte confutans Bellarmini glossema. Non eand. esse escam nostram & illorum; sed eandem illorum omnium. At Aug. in Ioan. tract. 26. In signis diuersa sunt; & in re, qua significatur, paria sunt. &c. Epist. 49. Nec, quia vna eademque Res aliis atque sacris & Sacramentu vel predicatur, vel prophetatur; ideo alias atque alias Res, vel alias atque alius salutes oportet intelligi. &c.

Vbi nota; quod discrimen ponit Augustinus inter V. & N. Sacramenta non in effectu vel efficacia; sed in numero, & modo significationis.

1. Opus Operatum, est noua phrasis, à nemine Patrum vnquam vsurpata; à Scholasticis. Rhenano nimis arguta; inuenta. Est & barbara contra Grammaticam.

3. Doctrina est falsa; Sacramenta conferre gratiam ex opere operato. Quis, Rom. 4. Abraham iustificatus est ex circumcissione: signum accepit circumcissionis, signaculum iustitię fidei.

4. Item si Deus externis Sacramentis alligauit, infuditque gratiam; necessario hæc percipient, quibus externa ea conferuntur: At, August. in Psal. 77. Cum essent communia Sacramenta; non communis erat omnibus gratia, quæ est Sacramentorum virtus. &c.

5. Rationibus si agere vellemus, eiusmodi nobis proferri possent; ad quas ipse Bellarminus pro prima sua responsione ignorantiam suam confiteretur. & diceret: Tenemur quidem rationem reddere eius, quæ in nobis est, spiritus: sed ex principis fidei, non ex Metaphysica. Adeoque se tuc cogere iusto Augustini 13. de pecc. mer. & remis. ca. 14. Ego etiam si istorum argumenta soluere non valeam; video tamen in herendum esse.

RESPONDEO. AD I. De istorum differentia vide in meo *Luthero-caluin. par. 3. q. 14.* In *Antichristo par. 3. q. 5.* & in *Genealogia Luthero-caluin. nisi par. 3. q. 2.*

AD 2. Apostolum iam respondit inuictè inuictus Bell. l. 2. de Eff. Sac. cap. 17. quem aduersari Apostolo & S. August. fingit Minister. Ecce, EANDEM, Iudæi; non nostram, sed suam ESCAM Manna edebant: quæ nec Sacramentum erat; sed figura Eucharistiæ futuræ: Nam eundem potum quoque bestię bibebant: Neque vlla gratiæ promissio facta erat ea sumentibus. Dicitur & Spiritalem, scil. in significatione futuri Calicis sacri; non ob effectum spiritalem. Proinde, ait Caluinus, non requiritur vt parem vim tribuamus Mari & Baptismo, Manna & Eucharistiæ. Quare quod inferiora sunt illa, eò fortius stringit argumentum Pauli: Si enim puniti sunt contemptores figuræ; quanto magis rei figuratę temeratores punientur?

AD S. Augustinum: Nunquam is vsquam dicit esse paria V. & N. Sacramenta quoad Efficaciam; sed quoad Significationem tantum. Quin in Psal. 72. nostra esse salubriora & feliciora dicit. Illud, in Re, qua significatur, paria sunt; id est, quoad vim spiritalem Significandi paria sunt; non in re significata: nam paulò ante sic ait: ALIUD illi, ALIUD nos, sed specie visibili quidem; tamen hoc idem significante Virtute spirituali. Iaque loquitur de REBUS significantibus; non Significatis.

DEMYM; Caluinus & Remnitijs secum ipsi pagnant

pugnant. Hic enim Manna, aquam Petra, Maris transitum, volunt fuisse sacramenta iustificantiæ: Alibi negant idem.

AD Notatum dico, id à Ministro excogitatum. Ostendat ubi agit S. Augustinus de Numero, deque Modo significationis diuerso? Vnus Vtriusque Test. signorum modus est significandi; nisi quod V. T. Rem futuram præfigurabant; Noui Test. signa præsentem indicant. Ergo & S. Paulus, & S. Augustinus, & Bellarminus docent reale discrimen inter sacramenta V. & Nou. Testamenti.

AD II. Phrasin *Opus operatum* nouam esse dicit Minister, non docet: certe antiquior est ea Magistro Scholasticorum Lombardo, qui claruit (ab annum 1140. triploque antiquior, quam Luthero-caluinismus: Et affirmare audeat, à nemine Patrum ynquam usurpatam?

AD III. Docui in *Luthero calu. part. 3. quæst. 13.* &c. doctrinam Romano-catholicam esse veram; falsam Luthero-caluinisticam: fundatam quasi in isto *Rom. 4.* Vbi tamen ex professo docetur; Abrahamum fuisse iustificatum in Præputio; non in Circumcisione: non igitur Vetus Sacramentum iustificabat. Fuit ea tamen illi *signaculum*, id est, testimonium *iustitiæ fidei* ipsius, vt pius haberet hoc sacramentum; quia id meruit sua obedientia & fide; non datum ei idcirco, vt fidem exerceret; sed vt memoriam iuaret. Sic pleraque erant Iudæis Signa Commemoratiua tantum, Verbi Dei; non Confirmatiua. Vide *Bellarmin. l. 1. de Sacram. c. 17. §. 8. 9.* At Sacramenta Christiana sunt signa significatiua, Commemoratiua, & Operatiua.

Deinde; sigillum erat, non pacti & promissionis, sed iustitiæ: habuit enim circumcissionem in corde obsignatam, olim reuelandam. Ipsi ea soli erat & Priuilegium fide promeritum; erat & Sigillum, & *φραση*; ipsi soli; at cæteris *ἀλλοις*, signum.

AD IV. Peccatores vere percipiunt Sacramentum; sed non Rem Sacramenti: quia gratia est signis alligata ex infallibili Institutione; & promissione etiam percipientibus facta; sed expresse, aut tacite conditionata; nisi obicem

posuerint. Quod ipsis derogat, non Sacramentum. Et hoc diserte Augustinus contra Ministrum, quem pro se allegat: *Communia sunt Sacramenta; non communis gratia.*

AD V. Sunt verba & voces; prætereaque nihil. Dic, & Fac.

AD QUÆST. LXVIII.

Quot Sacramenta instituit Christus in Nouo Fœdere?

CALVIN vs Instit. l. 4. c. 19. toto explodit quinque, vt ait, falsa Sacramenta.

MINISTER cum Catecheli pariter. 1. Et quidem Patrochus in ordine recensendi Sacramenta dissentit à Conc. Tridentino, ac Bellarmino. Duo autem sola docet Scriptura, 1. Cor. 12. *Per unum spiritum nos omnes in unum Corpus Baptizati sumus; & omnes in una Porione potati sumus.* Item 1. Cor. 10. 1. 2. 3. & c. Item Ioan. 19. *Exiuit Sanguis & Aqua.* Vnde optimi quique Patres duo probant; Chrysol. Theophil. Augustin. & Bellarm.

Sed, ait, non propterea excluduntur cætera. Sed ea glossa repugnat textui; & Patribus; & c. ipsique Bellarmino l. 2. cap. 28. vbi Baptisimum & Cœnā non habet pro Sacramentis principalibus magis, quam omnia reliqua. & c.

2. Nec Patres recensent plura duobus Sacramentis. Ambr. Cyril. Hier. Iosol. & c.

3. Nullus ex Patribus statuit VII. Sacramenta; quod est certissimum, & fatetur Bellarmin. l. 2. c. 27. §. 10. Et falsum dicit, adeoque se cum pugnat, cum ibidem ait, quod Patres, aut certe *varii eiusdem ætatis omnium VII.* alicubi meminerint.

4. Definitio Sacramenti probat esse duo tantum proprie, & strictè; 1. Instituta à Christo immediate, ita *Bell. l. 1. c. 23 §. 2.* contra quosdam Theologos. 2. Quæ sint signum Visibile, æternum, habens analogiam cum re signata. 3. Habeantque promissionem gratiæ. At qui ista non conueniunt in V. falsa, commentitia & Papiistica Sacramenta. Quia nullum eorum est à Christo immediate institutum; quod fateri aduersarii coguntur, saltem de quibusdam: Vt Lombardus 4. dist. 23. c. 2. Hugo & c. aiunt *Extremam Vnctionem* ab S. Iacobo: Aleoñis par. 4. q. 24. memb. 1. Bonauentura, *Confirmationem* post mortem Apostolorum ab Ecclesia: *Pœnitentiæ* ab Apostolis ijdem. & Bell. l. 2. c. 23. §. 4. & c. 24. §. 7. & 14. fatetur de *Confirm. & Extr. Vnctione.* De *Ordinis* papiistici Gradibus Ost. Lect. Exor. Aco. Subd. Diac. Sacerdot. in Scriptura ne *gèd.*

Matrimonium est à Deo institutum; sed quod nā hic signum visibile? & c. Eph. 5. vocatur *Mysterium*, id est, *arcanum* proprie, non *Sacramentum*, vt vulgata; & malè: proinde manifesta infœcia est, ex mala versione noui

cedere Sacramentum. Nam & Incarnatio, & prædestinatō. 1. *Tim.* 3. 16. & *Eph.* 1. 9. dicitur Sacramentum. Et illud *Eph.* 5. non intelligitur de Matrimonio; sed de Ecclesia: teste August. in *Psalm.* 118. Conc. 22. &c.

RESPONDEO AD I. Nil dissentio; quia ordine nil controuerto: sed hic, ut vbiq; me, meaque S.S. Ecclesie submitto. Minister autem querit nodum in scirpo. S. Scripturam vero docere VII. Sacramenta vide in meo *Antichristo par. 3. q. 7.* At duo nec allegata a Ministro loca docent: Quia nihil isthic de tribus requisitis à Ministro ad Essentiam Sacramenti.

Et esto, sit sermo de duobus; at non esse duorum dicitur; ac cætera non negantur: Similiter de S. Patribus bene, vere respondit Bellarminus; nil Patribus, Scripturæue, aut sibi contrarius: ceu vane iactat calumniator. Iudicet Lector vel hostis.

Quod autem Baptismum & Eucharistiam æquet cæteris quinis; intelligit in genere Sacramenti. Alioquin *lib. 2. c. 28.* toto alia aliis excellere aliter, iterumque cedere præstantia docet. Ut pene ex professo hic, alubique Minister cauillis suis, fannisque agere fannionem videatur aptiosum, ac minime candidum.

AD II. Est putidum figmentum hoc: Nam S. Patres sibi duo memorant; nec plura negant; Et alubi iidem, aut alij septena recensent: Et nullus duorum asseruit.

AD III. Est infame mendacium; Nullum ex Patribus statueri esse VII. Sacramenta. Vide apud *Bell. lib. 2. cap. 25.* integra Patrum Concilia statuentium esse septem; & dicitō nobiscum; (tua recipe verba) *Hoc est certissimum.* Bellarminum autem falsi arguit falso Minister, aut doceat contrarium; quantumuis in S. Patribus se malè verfatum ostentat vanè.

AD IV. Tum à definitione valere possent argumentum; si de ipsa eliqueret prius; at illam Caluini refutat validè Bellarminus *lib. 1. cap. 16.* Deinde: ex tribus, quæ requirit; solum primum suadere studet cæteris quinque Sacramentis non conuenire: alia duo habet aut pro ratis, aut pro desperatis.

Ad hæc, Qui Pontificii Doctores institutionem immediatam nonnullorum Sacramento-

rum controuertunt; ij penitus reijciuntur quoad hoc; neque audiendi sunt: Nisi quatenus eorum promulgationem Apostolicam præsupponere fatentur immediatam solius Christi Institutionem. Demum: id disceptarunt scholastice pro ingenio, absque contradicendi Ecclesie animo, ac pertinaciæ spiritu.

De Sacri Ordinis gradibus maioribus liquido Scriptura: Vide in *Antichristo par. 3. q. 7.* De Matrimonio *ibidem*, *quæst.* 43. inque *Luthero Caluista par. 3. qq. 17. & 107.* vbi liquet & cætera.

AD QVÆST. LXXIV.

Sunt ne etiam infantes baptizandi?

CALVINVS *Instit. l. 4. c. 16 § 26.* refellit, tanquam commentum, eos, qui omnes non baptizatos æternæ morti adiudicant. Pædobaptismum tamen asserit.

CATECHESIS affirmat baptizandos infantes; sed qua necessitate, silet.

MINISTER Necessitatem Præcepti faceret: at *Medij* negat. Refert, exaggeratque (ad exaggerandam de industria nobis inuidiam,) prolixè Pontificiorum dissidia de pereuntium infantum *Loco*, damnationis, ac Pœna. In quo quia omnes sunt *Tortores puerorum*, nos eorum sententiam non tantum pro improbabili; sed pro aperte falsa, atque hæretica reprobemus; ac nostram veram probemus istam.

Aio: Infantes (intellige Fidelium: nam de infidelium est quæstio; Dei iudicio relinquendis) sine baptismo decedentes, saluari:

1. Promissio, *Gen. 17. Ego DEVS tuus, & seminis tui post te*, pertinet ad adultos, infantesque etiam Noui Test. Ideo Petrus de Baptismo, qui circumcisioni sacramento successit. *Act. 2. 38. Baptizetur vnusquisque &c. Vobis enim est repromissio, & filii vestri, & omnibus qui longe sunt.* 1. *Cor. 7. Vir infidelis sanctificatus est per mulierem fidelem; & sanctificata est mulier infidelis per Virum fidelem. Alioquin filii vestri immundi essent.* Nam, *Rom. 11. Si radix sancta, etiam rami sancti.*

2. Deus non instituit Circumcisionem die octaua infantis nati; si in Circumcisi dampnandi fuissent: quorū enim prius obeunt? Vnde Ambrosius solatur sorores Valentiniani de morte fratris absque baptismo mortui: *Dauid, 2. Reg. 12. flere desinit ereptum filium, quem sciebat esse cum Christo.* Cui sententiæ reclamant Pontificii: Lombardus, *Alph. 2. Castro.*

3. Sacramenta vitam æternam de clarant atque obfignant; non primitus gratiam iustificationis conferunt: vt *supra quæst. 66.* Ergo necesse est eosdem saluari.

4. Ratio

4. Ratio docet. Quia infantes æque ac adulti ad fœdus & Ecclesiam pertinent; quod Parochus hic non reprehendit. Ergo saluantur, si moriuntur nondum baptizati.

5. Patres consentiunt nobis: Bern. *epist.* 77. Ambr. *ad sorores Valentiniani*: August. *l. 4. de Bapt. contra Donat.* c. 22.

6. Quod respondet: Baptismo Flamini, seu voto baptismi saluari adultos solos posse, in articulo necessitatis: Si absit contentus: hinc certissimum est, baptismi perceptionem non esse absolute necessariam: Nec ob stare illud Ioan. 3. *Nisi quis renatus. &c. non potest introire in regnum Dei.* Est vero necessitatis articulus infantibus morituris, abestque contemptus; cur non pari iure, ac adulti, ex voto parentum saluari possent? Nec enim horum voluntas potest esse minoris valoris, quam illa Valentiniani; in cuius fratre neglectus erat voluntarius: nam poterat ante expeditionem in Italiam susceperisse baptismum.

7. Nascuntur quidem infantes etiam Fidelium filij ira, Eph. 2. *immundi*, Job. 14. & *carnales* siue *caro*, Ioan. 3. Sed in statu gratiæ fœderalis, non naturæ. &c. Vnde Hieron. *ad Vigilium*: *non nascimur, sed renascimur Christiani.*

Et hanc distinctionem Bellar. lib. 6. de amicitia grat. cap. 16. § 14 applicat B. Mariæ: eam fuisse filiam iræ naturæ; sed gratiæ semper fuisse filiam misericordiæ.

8. Pontificii affirmant infantes ab Herode occisos ut innocentes, esse saluos absolute. Bell. *de bapt.* c. 6. § 10. Ergo & alios non baptizatos saluari negans, sibi contradicit: aut non est absoluta necessitas baptismi.

9. Illud Ioan. 3. *Nisi quis renatus. &c.* habent in speciem; in quo omne præsidium collocant. Sed 1. agitur i de necessitate spiritualis regenerationis, non externi baptismi; nec ratio cogit vlla per aquam intelligere baptismum aquæ. Ita multi Patres.

2. Calvinus ait: *Demus Christum loqui de baptismo; non tamen sic urgenda sunt verba, ut salutem in æterno signo includat; sed potius aquam Spiritui adiungit. Quia sub visibili signo, &c. 1. statatur novitas in nobis & ob signat.*

3. Simile præceptum est Ioan. 6. *Nisi manducaueritis carnem filij. &c.* Ergo & infantes non communicati damnabuntur; uti 600. annis viguit olim consuetudo: ait Mald. in Ioan. 6. & fecit Augustinus.

4. Christus semel mentionem fecit aquæ, at ter, quaterue regenerationis: ergo de hac ei sermo potior.

5. Pontificii dissidunt suo isti præsidio; quia negant Pædobaptismum satis è Scriptura posse probari: ideo ad Traditionem confugiunt. Bellar. *Lindanus.*

10. Sententia Pontificiorum est ipsissima hæresis Pelagiana. Consule Augustinum illius refutatorum.

RESPONDEO. Ministri, communis cum Luthero-caluinistis opinio reprobanda est, (tua recipe verba) non tantum pro improabili, sed pro aperte falsa, atque hæretica. Vide in meo Luthero-caluinista *part.* 3. q. 21. & in Antichristo *part.* 3. q. 9. Et in *Genealogia* *part.* 3. q. 5. Quibus addo ex Ministro: Infidelium infantes, non baptizati ac morientes, iudicio Dei relinquimus, ait: nihilque de eorum exitu temere asserimus: scientes ex rigore Dei eos posse damnari. Nam omnes nascimur à natura filij iræ, Eph. 2. Atque peccaverunt in Adamo, Rom. 2. & iudicium ex vno est ad condemnationem, etiam in eos, qui non peccaverunt in similitudinem prævaricationis Adam. Hæc ille. Atqui & Naturæ, & Peccati orig. & Iudicii causa vna est omnium communis fidelium ac infidelium: ergo & morientium siue baptismi, discrimen statuente, vna parque damnatio est.

AD I. Dixi ex Bellarm. in Luthero-calui. Ea promissio fuit Protectionis peculiaris, non Remissionis peccatorum. Vide *suprà* in *quest.* 66. ad 3. 2. Et esto; fuerit quoque de spiritali gratia; hæc tamen ad nos haud descendit, nisi per Christum ex fide: tunc enim incipimus esse filij Abrahamæ. i. fideles, cum baptizamur, non cum nascimur ex fidei. 3. Neque etiam scimus parentes nostros ex Abraham descendere; hoc scimus, eos fieri Abrahamæ filios, qui ex Deo nati sunt per aquam & Sp. Sanctum. 4. Deinde; si baptismus Circumcisioni successit; ergo illa cessavit, ut umbra lucis ad præsentiam. Atque de Baptismi repromissione iam reali, veraque loquebatur Petrus, Act. 2. non de antiquatæ Circumcisionis figurati. Coniux quoque infidelis saluatur per fidelem quidem, si conuertatur: sin, non saluatur: ita nunc Sancti non sunt, nisi in Baptismo sanctificentur. Istud Rom. 11. *Sancti*, id est, Augustino legitimi: Tertulliano, Hiero: &c. ab altero coniugum Deo consecrati: Anselmo, August. Non ex abusu matrimonij progenti.

AD II. Dicit Minister; sed vnde docet? Et quis est, qui dicat Deo, quare ita facis? Est perinde ut si dicas: Deus condidisset hominem; aut condito gratiam non dedisset; si lapsi damnandi fuissent. Porro Minister affingit S. Ambrosio

AD QUÆST. LXXV.

*Qua ratione in Cæna Domini cibaris, ad-
moneris, & confirmaris, te realiter Vnius
illius Sacrificii Christi, in cruce oblatis, at-
que omnium eius Bonorum par-
ticipem esse?*

CALVINUS Insl. 4. c. 17. officinam aperit, instruit
queque populum Sacramentariis.

MINISTER & Catechesis certatim in ea laborant;
hocque amplius ille etiam depugnat. 1. Fatetur & lu-
os in Cæna cibari, idque Realiter dato Christi Corpore,
& huius substantia pasci animas. Et sic attestari Gre-
gorium de Valentia, Sandæum. Proinde apertum est
mendacium Bell. l. 1. de Eueh. c. 2. §. 6. id negantis. Idem
de poculo Sanguinis fatetur. Nihil igitur opus additio-
ne Patrochi inserentis voces *Cibari, Realiter, Realis:*
nec illa sacramentaliter. Sic enim manifestè docemus.

2. Afferri Patrochi. factam in Cæna promissionem
Christi esse *Generalem, non Personalem;* id est. Est Calum-
nia, quasi doceremus promissiones esse *personales,* et-
iam *speciales* asserimus. 2. Falsum est esse *tantum Gene-
rales.* Vide supra quæst. 3. Contradictio est, Esse *Ge-
neralem tantum,* & asseriri Catechismo ista: *Me, pro
Me, Mihi &c.* quod verumque affirmans in seicè & in-
subsestibi contradicit.

3. D. nique, dicit in Cæna frangi non panem, sed
speciem panis. i. colorem, saporum. Substantia fran-
gitur proprie; accidens nullum frangi potest.

4. Vix d. uinate valeo, cur expunxerit vocem, *pocu-
lum,* & substituerit *calicem benedictionis.* Poculum & ca-
lix quid differunt?

RESPONDEO AD I. Verbo, non Sensu,
dant verba nobis nostra *Cibari, Realiter, Sacra-
mentaliter, corporaliter poculum.* &c. Sed omnia
Spiritualiter intelligunt, Veritatem Christi abne-
gantes in Eucharistia. Adeo in hoc (tua recipe
verba) *apertum mendacium eorum est realissi-
mum.* Quia negant *Transsubstantiationem;* & ta-
men asserunt illas nobiscum voces *Transsubstan-
tiales;* Sed inaniter inanes illis, & contradicto-
rie. Quo in luto hæret eodem Minister.

Legerit igitur voces istas Bellarminus in
Caluinistis literaliter; sed non realiter reales
eas reperit: ideo mendacii eum arguens facit
mendacium Minister. Ac ideo expressa earum
votum in seicè opus mihi erat, contra illa-
rum Omissionem in Catechismo manifestam.

AD II. I. Professus sum initio, me non o-

mnia ubique, Specialitatem fidei sonantia, ex-
pungere; sed aliqua tantum in exemplum.
(Tuum recipe verbum) *Calumnia est* igitur Mi-
nistri, quoties me arguit Contradictionis ad-
missæ.

2. Deinde, Promissionem esse Generalem
dico, quod *pro vobis tradetur, qui fundetur:* debere-
que specialiter ac personaliter ab vnoquoque
vsurpari. Quia sic præcepit Dominus, *Hoc faci-
te in meam commemorationem.* Deinde; Quia Pro-
missio ea simul est iussio faciendæ rei: aliæ pro-
missiones salutis, de quibus *supra ad quæst. 1.* sunt
rerum sperandarum; siquidem conditiones re-
quisitæ præstentur. Promissio autem hic in se
præcisè sumpta sola, *Generalis est tantum* ad om-
nes: Specialis verò; in quantum eam sibi quis-
que applicat, non tantum sumendo Sacramen-
tum; sed & Rem Sacramenti. Et hoc vere as-
sero, & asserui: Ergo Minister falso me arguit
falsi: (tua recipe verba) quin & *in seicè, in seicè,* ac
hæreticè mihi *contradicit.*

AD III. Ista cauilla est sophistica in te; est
scemmatica aduersus me; hæretica, in Re; bla-
sphemica, in Deum; impia, in Sacramentum: Cal-
uinistica, vnde quaque. Solenne est Talibus, e-
nunciaciones circa Eucharistiam metiri ad Lo-
gicam; & in Diuinis, ludere rebus Porphyricè,
Lucianicè, Iuliano. apostaticè. Indignus respõ-
so Minister est. Adeo (tua recipe verba) *porten-
tum & monstrum est dicere, frangi speciem Panis,
hoc est, colorem, saporum.* Quis vnquam ita delira-
uit? Tu dixisti: ergo tu delirasti. Parcat tibi
Deus!

AD IV. Querit; *Poculum & Calix* quid dif-
ferunt? Istud inquam; quòd *Calix* sit Paulinus,
Dominicus, & Biblicus. *Poculum* verò Caluinia-
num, ex singulari hæretica hic versione Calui-
niana. Idcirco & debui ex caluinizare. Absine,
(tua recipe verba) *vales vix diuinare?*

Del. ras forte præsenio; si senex es; quod dicas au-
dacter: *Nos tecum, vel potius cum Apostolo, qui hic to-
tus noster est, non tuus, loquimur;* *Poculum, siæ,
Calix benedictionis &c.* Mecum? Cum Apo-
stolo? Hic vestro toto? Imo sine me, si-
ne Apostolo, sine toto Nouo Testam. *Calicem
benedictionis dicitis Poculum.* Vbi, à quo scriptum
est hoc

est hoc poculum? Equidem bis vocem poculum in Nouo Test. reperio: Apoc. 17. 3, 4. *Vidi mulierem super bestiam, plenam nominibus blasphemis. &c. Et erat &c. habens POCVLVM aureum in manu sua, p'enum abominatione. &c. Iterum Apoc. 18. Exite de illa, Babylone, &c. duplicate duplicia; secundum opera eius: in POCVLO, quo miscuit, misceto illi duplum. Hoc est poculum hic totum vestrum est: Meliora D'vs. Attamen; vt nunc res sunt vestra; EST.*

Deinde; Quæ Minister de Bellarmino dicit, probante Tridentinum de Transsubstantiatione. Decretum ex isto solo Matt. 26. *Hoc est enim Corpus meum; eadem verbis pene totidem in ipsum regeo, qui Calicem dicit Poculum.* (Tua recipe verba) *Vbi obiter notandum, falsarie citare Ministrum verba Christi & Apostoli, & non sine mendacio dicere, esse verba Domini & Apostoli, quæ non sunt. Nusquam enim Christus, aut Apostolus dixit: Hoc est POCVLVM Sanguinis. &c. Poculum gratiarum actionis: sed Christus: Hic est CALIX. Luc. 22. Hic est enim Sanguis, &c. Mar. 26. Mar. 14. Apostolus, Calix benedictionis. &c. Et tamen hanc ipsam vocem Calix de substantia ipsius Cœnæ fortè esse dicit Minister.*

Atque vt verbum pro nostro Bellarmino loquar: 1. ENIM Matthæus posuit ad Sanguinem; quod Marcus & Lucas omiserunt: Bellarminus, & Ecclesiæ Vnus vniuersalis Liturgicus idem ENIM posuerunt in Missalibus ad Corpus; & non in Bibliis Vulgatis. 2. Deinde: Ita verba: *Hoc est Corpus meum*, continent rationem, cur debuerit comedi ille cibus: sicut & illa, *Hic est Sanguis meus.* &c. ideo Matthæus & Marcus addunt ENIM. Hacque de causa & prioribus addidit causalem ENIM in Missali Ecclesia.

An sit Transsubstantiatio?

IMINISTER. I. crepat Transsubstantiationis Papiæ Monstrum, Portentum, nouum Commentum, nomine, & re falsum, prodigiosum dogma: Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum. &c. Non regemus gladio, vt hoc anacemus. &c.

2. Vox noua est: ante Concilium Lateranense anno 1213. nõdum natum & enixum vocabulum. 3. Imo, teste Scoto in 4. dist. 11. q. 3. dogma fidei non fuit. 4. Costerus ait in Enchir. c. 8. ante 300. annos non intellexerunt Christiani, saltẽm non satis clare, substan-

tiam panis & vini, vi diuinorum verborum transf. rri. 5. Fatetur Bellarminus l. 1. de sac. c. 7. *Periculosa est vox nouarum libertas in Ecclesia. &c. Paulus profanas nouitates prohibet. Atqui Vox hæc est nomine, & re noua. 6. Quo rectius Costerus: Fides illa, cuius initium ostendi potest post tempora Apostolorum; etiamsi mille annorum esset, non est vera Fides.*

RESPONDEO AD I. Cœnæ tuæ Caluini- anæ ista sunt epitheta: & ijs diriora.

AD II. Mentitur Minister, teste Bellarmino l. 3. Ench. c. 23. Nam sub annum 1130. Hugo de S. Victore dixit, *Substantiam in substantiam ire: Ante hunc S. Patres annis plus millenis dixerunt; Panem substantialiter conuertri. &c.* apud Bell. ibid. c. 20. Sub annum 1130. disputarunt iustis voluminibus, *Mutari substantiam panis, accidentibus non mutatis.* Et Lutherus nouauit vocem *Transaccidentatio.*

AD III. Scorus errauit ignorantia; nulla pertinacia. **A**D IV. Minister, (tua recipe verba) falsarie citat Costeri sententiam, & non sine mendacio dicit, quæ non sunt. Manifeste hic calumniatur Minister, & verborum doctrineque nostri Costeri sensum deprauat: In quo dolium committit, & fraudulenter agit. Proinde apertum Ministri mendacium est. Sic enim ipse recitat verba Costeri: *Ante 300. annos in Conc. Lat. ad rei istius tam admirabilis clariorẽ explanationem, usurpatum fuit nomen Transsubstantiationis: vt intelligant Christiani, substantiam panis in subst. &c.* Ergo, infert Minister, ex Costeri illa sententia, ante illud tempus **NON INTELEXERUNT Christiani, saltẽm satis clare, substantiam.** &c. Et non dixit P. Costerus; *Non intellexerunt.* &c. Ergo falsum affingit Costero Minister falsarius.

AD V. Falsum dicit Minister: nam vox est nomine antiqua; phrasibus æquivalentibus antiquior, Re antiquissima. Ergo religiosa est vocum antiquarum obseruantia.

AD VI. Falsum dicit Minister: nam Costerus ait *Fides illa; non Vox illa.* nam de Voce disceptat Minister.

II. MINISTER. Nullibi Transsubstantiationem tradit Scriptura; sed potius euerit. Quare Lindanus refert eam ad Traditionem non scriptam: quod verbi, *Hoc est corpus meum*, disputat possint, ait Bell. l. 5. de Buch. c. 23. § 10

Et vere ea non euincunt Transsubstantiationem: Quia figurate sunt intelligenda & improprie sic; Panis est signum, figura, symbolum, sacramentum

Corpo.

Corporis Christi. Ita Patres, August contra Adimantium c. 12. *Non dubitavit Dominus dicere, Hoc est Corpus meum; cum Signum daret Corporis sui. Idem in Pla. 3. Corporis & Sanguinis sui Figuram Discipulo commendavit.* Theodor. Dial. I. c. 8. *Accipiens Symbolum dixit, hoc est corpus meum.* Tertull. l. 4. contra Marcionem num. 60. *Acceptum panem & distributum Discipulis, Corpus suum fecit, Hoc est Corpus meum, dicendo, id est; Figura Corporis mei.*

RESPONDEO. Veritas Transsubstantiationis est in Verbo scripto; at Sensus vnica Veritatis est ex Traditione: Et vtrumque euincit illam: Scriptura, sufficienter; Traditio euidenter. Sensus autem Verborum est proprius; non figuratus: ita: Panis, id est, Species panis, est signum, figurata, symbolum. Sicque S. Patres intelligendi sunt, dum in Contingente denotant Contentum, & vtroque expresso Vnum hoc significant, Hoc est corpus meum, id est, in hoc Contingente Specierum est substantia Corporis mei.

2. Deinde: Si dicti Patres aliter forent intelligendi; iam tum contradixissent ipsi & sibi, & ceteris antecedentibus, coequalibus, & posteris Patribus. Nam & ipsi docuerunt alibi scriptus, *Panem substantialiter conuerti*: itemque & ceteri similiter singulis artibus. Vide Bell. lib. 2. de Ethic. capitibus 39. ipsis.

III. MINISTER. Cum termini disparati, in compossibiles copulantur, necesse est enunciationem esse figuratam: Ita Aug. l. 2. de Gen. ad lit. c. 1. *Si in Verbo Dei dicitur aliquid, quod ad literam, nisi absurde, non possit intelligi; procul dubio figurate dictum accipi debet.* Sed ad literam, *Substantia panis erit substantia Corporis Christi; & substantia poculi erit substantia Sanguinis, ἀλογοῦν est, & ἀδύνατον.* Ergo.

2. Item Aug. contra aduers. f. Legis l. 2. c. 9. *Horribiliter videtur humanam carnem manducare, quam perimere; & hum. sanguinem potare, quam fundere: iam vero, idem, l. 3. de doct. Christiana, c. 16. Si precipua locutio est, & aut flagitium, aut facinus videtur iubere; figurata est.*

3. Item Ipsis aduersariis est tropus in hisce, *Hoc poculum est meus Sanguis*: continens pro contento: cur non igitur & in istis: *Hoc est corpus meum*: cum vna eademque sit enunciaio? Datur, Paroche, si potes, vllam huius differentie ex verbis Institutionis rationem.

RESPONDEO AD I. Data Maiore; (etsi tota S. Scriptura nullibi de Re huic Sacramentaria simili loquatur; vt idcirco hæc ab ea S.

Augustini regula excipi iure posset) Minor tamen falsa est: Nam, quam parum Christo erat ἀλογοῦν & ἀδύνατον istud: *Hoc est Corpus meum: Hic est Sang. meus*: æquè parum & Christianis esse debet istud: *Substantia panis.* &c. Quamquam hoc plus significat quam *Substantia panis*: nam præter substantiam conuersam adsignificat & Species. Nota obiter, plus delectari Ministrum Poculo, quam Calice: id enim solenne illi.

AD II. Data etiam ista regula S. Augustini; (quamquam exceptionem habet in S. Scriptura, Deo subinde g. andia mandante) ita in Ministrum retorque: Atqui hæc præceptiua locutio; *Hoc est corpus meum: &c. Hoc facite*: Nec iubet, nec iubere videtur flagitium, aut facinus: ergo NON est figurata.

AD III. 1. Reprobo spurium hoc Poculum est meus Sanguis: genuina S. Scripturæ sunt ista: apud Matth. 26. Mar. 14. *Hic est enim Sanguis meus Noui Test.* apud Lucam c. 22. & 1. Cor. 11. *Hic CALIX est Nouum Test. in Sanguine meo.* Quod hic et si tropicè loqui videantur, non tropicè tamen intelligi debeant; testentur illi priores, pro CALICE ponentes Sanguis. Quia igitur *Hoc est corpus: Hic est Sanguis*, similes sunt enunciationes categoricæ, non tropicæ: Et quia, *Hic est Sanguis: &c. Hic Calix est Nouum Test. &c.* sunt vna eademque, in re ipsa, enunciatio simplex: HA CAUSA & ista, *Hoc est Corpus meum*, est categorica & non tropica oratio. Hocque minus vel intelligi potest tropicè; quod nusquam dicatur in Scriptura categoricè, *Hic panis est corpus meum*; sicuti dicitur, *Hic Calix est Sanguis.* &c.

Ecce minister, ad tuum CVR, dedi tibi per QVIA istius differentie, sed indifferentis; ex Verbis Institutionis rationem. Ad hanc tu si potes, aut aliud repones, responde; aut refelle: non, vt soles, eleua; si vir bonus esse velis.

III. MINISTER. 1. Ipsum verbum EST quoque non infert mutationem substantialem in subiecto, i. pane, & poculo. 2. Non magis quam in hisce: *Ego sum ostium, via, vitis*: ergo *Hoc est corpus*, locutio est impropria, figurata: Similiter Gen. 17. *Hoc, circumcisio, est pactum meum*; id est; *ibid. ut sit in signum fœderis.* Sic Theodoretus Dial. I. cap. 8. *Seruator nominis commisit, & Corpori id, quod erat Symboli, nomen*

h

impo-

imposuit: Symbolo autem, quod erat corporis. &c. Visibilia signa, Corporis & Sanguinis appellatione honorauit; non naturam mutans; sed natura gratiam adiciens.

RESPONDEO. AD I. Vox EST non infert mutationem, id est, non significat fieri; sed indicat, dicit, docet esse factam, iamque esse, id est, existere.

AD II. In istis: Ego sum ostium. &c. disparata prædicantur de disparatis; quæ propriè esse veranon possunt. 2. In his, aliisque similibus est tropus, aut quid obscurum; addique assolet explicatio. At in, Hoc est Corpus; sunt E A D E M prædicatum & subiectum, quæ, EST, copulat eadem numero, in indiuiduo, reciproce; non disparata.

In illo, Hoc, scilicet, circumcisio est pactum. i. est signum fœderis, seu significat, verè dicitur; & sine tropo: quia prædicati essentia est significare, vt Petra est Christus; Agnus est Phasæ. Neque tamen in hisce etiam EST ponitur tropice, sed substantialiter; cum natura prædicati sit significare.

Atque hac ratione Theodoretus (de quo proxime infra) facit pro nobis contra Ministrum: cum prædicatum corpus, & subiectum Hoc reciprocantur realiter ac verè. Militat item nobiscum aduersum Ministrum S. Augustinus & S. Cypriani regula, quam pro se inaniter citat: Aug. l. 3. in Leuit. c. 57. Solet res, quæ significat, eius rei nomine, quam significat, nuncupari. Cyprius. de vnctione Christi. Significantiæ & significati eisdem consentur vocabulis. Iterum August. epist. 23. Si Sacramenta quandã similitudinem rerum, quarum sunt Sacramenta, non haberent, omnino Sacramenta non essent. Ex hac autem similitudine plerumque etiam ipsarum rerum nomina accipiunt, Atqui verò in Similitudinibus, Parabolis, Visionibus Est accipi sine tropo pro significat potest. Quia talium essentia posita est in significando. At istud, Hoc est Corpus meum, non est explicatio, aut similitudo; sed Assertio. Minister, tu si Hercules fies; tamen ecce tuam tibi clauam extorsit, & S. Patres restitui nobis, quos tu transuersum actos versutè ac veteratorie detorseras sinistrorsum.

V. MINISTER: Transubst. Papiſticam resutant quoque Patres V. ceteros, docentes esse manereque pa-

nem & vinum in substantia propria etiam post consecrationem: Sicut & Scriptura vocat sæpe panem & vinum: 1. Cor. 10. 16. 17. & cap. 11. 26. 27. Ne quid quia panis fuit, vt nugatur Pontificii, sed quia reuera est. Theodoretus, vt supra: Non naturam mutans; sed gratiam natura adiciens. Idem Dialogo 2. cap. 14. Nequaquam post Sanctificationem mystica symbola propriam amittunt naturam. Manent enim in priore substantia, & figura, & specie; & cerni ac tangi possunt, sicut & prius. Sic & Ambrosius, pluresque alii.

2. Qui Mutationem quidem asserunt in Eucharistia; sed Sacramentalem; non Realem ac Substantialem: per quam, ait Irenæus l. 4. cap. 34. iam non communis panis est; sed Eucharistia. i. sacramentalis. Quo corruit omnis probatio ex Patribus Bellarmiana. Aperteque fatetur Greg. de Valentini expressas talium esse sententias.

RESPONDEO. AD I. S. Scriptura & quidam S. Patres S. Eucharistiam appellant panem, aut vinum: non tam quia panis fuit; (tuum recipe v. verbum) vt nugatur Minister, quam quia Species remanent; & reuera tamen NON est. Ad Theodoretum dico cum Greg. de Valent. lib. de Transubst. c. 7. (cuius recitata ab Ministro reddo eidem) Antequam questio ista de Transubst. in Ecclesiapalam ageretur, minime micum est, si vnus aut alter, aut aliqui ex Veteribus minus considerate & recte hac de re senserint, & scripserint. &c. Theodoretus ille de aliis quibusdam erroribus notatus fuit. Addo: Nestorio fauiri aliquandiu; sed demum respuit. Eius tamen scripta contra S. Cyrillum de tribus Capitulis, in Generali Synodo V. damnata sunt: Patet in meo Indice secularis, seculo V. 2. Deinde eum sic exposuerim: Non naturam mutans, quoad accidentia naturæ; nam vox natura includit in se accidentia cuiusque rei; at non item substantia, quæ sine iis esse potest, perque se subsistere.

Quamquam alterum ex eodem testimonium hancingulat expositionem, & omnem excusationem. Itaque in hoc merito reiciendus est vnus cum Gelasio altero, ac tertio Ruperto potius; quam ab cæterorum abire S. Patrum, Ecclesiæque Consensu, & omnium retro sæculorum Christianorum.

AD II. Sic retorqueo: Omnis Mutatio Sacramentalis in Eucharistia est tantum Realis ac Substantialis: Sed Det aliam, doceatque Minister. Sed S. Patres asserunt Sacramentalem, vt fateretur Minister;

Minister: ergo tantum *Substantialem*. Quo corruit, (tua recipe verba,) *omnis probatio ex Patribus Ministri Caluiniana: Fateorque cum Gregor. de Valent. expressas talium taliter esse sententias.*

V. MINISTER. Transubst. pugnat cum natura Sacramentorum dupliciter. 1. Quia *Sacramentum est signum visibile inuisibilis gratia: Vnde Irenæus l. 4. aduersus har. c. 34. ait: Eucharistia ex duabus rebus constat, terrena, & celesti. Sic & Augustinus, vt citatur de Consec. dist. 2. c. Hoc est ordine 48 Constat visibili elementorum specie, & inuisibili D. N. I. Christi Carne & Sanguine, Sacramento & Re Sacramenti. Iam vero per transubst. tollitur visibile Sacramentum, vt, substantia panis recedente, sola maneat Christi caro, ait Conc. Trid. sess. 13. cap. 3.*

Quod. a. ad hæc respondet Bell. l. 3. de Euch. c. 23. §. 24. *Rem terrenam in Eucharistia esse SPECIES sensibiles, nimis est puerile, & repugnat Institutioni Christi: Nec enim instituit sub accidentibus illis, quorum esse est in subiecto inesse; sed sub pane & vino, qui est à terra panis, ait Irenæus, percipiens uocationem Dei, iam non est communis panis, sed Eucharistia. Sic Aug. Tract. 80. in Ioan. Accedat Verbum ad elementum, & fit Sacramentum. Ac per hoc noua est hæresis Iesuitica Bell. Quod Substantia panis non pertinet vdo modo ad rationem Sacramenti; sed sola Accidentia externa.*

2. Quia debet inter Sacramentum, & Rem Sacramenti esse *analogia. Si enim, ait Aug. epist. 23. Sacramenta quandam similitudinem earum rerum, quarum Sacramenta sunt, non habent; omnino Sacramenta non essent. Iam vero sublato pane & vino, quæ remanet portio & analogia? Nulla.*

RESPONDEO. AD I. Benè, Basilicè respondit Bellarminus: & Orthodoxe; Species remanentes sine subiecto supernaturaliter. i. tantum Sacramentaliter, sunt res terrena; sunt Sacramentum quod est *Hoc Corpus Christi. &c.* Sunt Elementum, sunt panis non panis à terra. &c. Minister autem nec hilo refutat Bellarminum, nisi repetitione principii: quod (tua recipe verba) *nimis est puerile; & noua hæresis Wiclefiana Ministri; & repugnat Institutioni Christi dicentis. HOC est Corpus: HIC est Sanguis. &c. quod tradetur, qui fundetur. &c.*

AD II. Analogiam seu similitudinem hic sustinent Accidentia, vim substantialem panis representantia. Nam ad Significationem nil opus hic ipsa substantia; quia Significare est nos per aliquid monere alterius rei significatæ: monemur autem rebus in sensum incurrenti-

bus; qualia sunt in subiecto accidentia rerum; non substantiæ ipsæ; vt quæ nullo percipi sensu queant; solum intelligi debeant, ideoque prius sunt per accidentia, non per se, in sensu; quam in intellectu. Et ita S. Augustinus sentit nobiscum contra Ministrum abutentem verbis S. Patrum, sicut & Scripturæ, in sensu sequiore hæretico.

VI. MINISTER. Transubst. pugnat cum sensibus: Sicutque Bell. *l. de Notis Eccl. c. 11. § 14. ex eo Lutherorum errorem de fide infantium aperte pugnare veritati serbit; quia iniuriam facit sensibus: ita & nos modo refellimus monstrum Transubst. Fatentur & Pontificii, vt Lincianus, Bellar. Myste: ium hoc esse miraculum, non ratione, ingenio, sensuque metiendum. Horrida igitur & horrenda est Beiergarii palinodia, de Consec. d. 2. c. Ego Bereog. Verum Corpus & Sanguinem D. N. I. Christi sensualiter, non solum Sacramentum, sed Veritate manibus Sacerdotum tractari, frangi, & fidelium dentibus atteri.*

RESPONDEO. Nihil est in Eucharistia, quod repugnat sensibus: vt rectè cum Ecclesia P. Sandæus. Horum enim propria sunt Species rerum. Neque tamen vilo sensu metiendum est Sacramentum formaliter ac proprie; vti res supernaturalis; sed tantum materialiter, hocque improprie. Ita benè, verè Pontificii dicunt tangi, frangi, dentibus teri, cerni oculis. &c. Sacramentum, i. species. Fides autem infantum nequit cerni; ideo vere repugnat sensui; si, quæ non est, repugnare dici possit. Quare, (tua recipe verba) *pugnat negatio Transubstantiationis Caluinistica cum sensibus humanis; & est monstrum atque portentum; monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademtum fidei. Consule enim & tu, Minister, nisi forte aliquibus eorum careas, & adhibe sensus quatuor. &c. prorsusque Caluinisticū mendacium esse tibi nunciabunt idem.*

Denique, (tursus tua recipe verba) *Nos, quotquot sumus veri Christiani atque Orthodoxi Romanocatholici, hic propter dogmatis huius Caluiniani dicamus cum S. Augustino, lib. 3. contra Iulianum cap. 3. & disputationem hanc finiamus: Hæc sunt, Luthero-caluinistæ, sententiarum portenta vestrorum; hæc inopinata mysteria dogmatum nouorum, hæc paradoxa hæreticorum; mirabiliora, quam Stoicorum philosophorum.*

Mira sunt, quæ dicitis; noua sunt, quæ dicitis.

Mira stupemus; noua cauemus; falsa conuincimus. Hæc contra nos pro se Minister citat; Sed pro nobis contra se, & suo pte se gladio ferit, ac perit.

VII. MINISTER ad proximè sequentem quæstionem 37. de Clauibus appendit laciniam de explosa Transubstantiatione; seque explicat, & implicat, idq; sic ratiocinando: 1. Si panis & uinum non transubstantiatur, omnino per se falsum est. Christum esse in Cœna præsentem secundum substantiam & essentialitatem sui Corporis corporaliter, ibidemque posse adorari. 2. Interim meta calumnia est, & mendacium nos veram Christi, aut Corporis eius præsentiam in Cœna negare: & credere nuda tantum symbola, sine re. Constat enim Christum, corpus & sanguinem eius in Cœna præsentem esse uerissimè realissimè; Et tantum abest, ut ex Signo concludamus Rei signatam Absentiam; ut ex ipso Signo inferamus Rei signatam Præsentiam: teste Caluino in 1. Cor. 11. Stapleio. Tertul. in Marcionem l. 4. c. 40. dicente: *Figura Corporis non fuisse; nisi Veritas esset Corpus.* &c.

RESPONDEO. Iudicet quicumque intelligens & æquus de Contradictione: *Mendacium est, nos veram Corporis Christi præsentiam negare: Et, Falsum est, Christum esse præsentem secundum substantiam sui Corporis corporaliter.* Verè propositiones verbo implicant; at sensu se explent: ut Caluinus 1. Cor. 11. quem allegat: *Mihi extra controversiam est, Veritatem hic cum Signo coniunctam esse: hoc est: non minus uerè nos (QUANTVM AD VIM SPIRITVALEM attinet,) participes Corporis Christi fieri, quam pane uescimur.* Ecce, ENERGIAM spiritalem asserit: hanc uocat Veritatem; negat CORPORALEM præsentiam substantialem. Ita ludunt æquiocatione ludiones sacrilegi. Simili cum æquiocatione accipit Minister pro se illud Tertulliani. Sed dic; *Quid est ueritas? Energia?* Ais. At hæc est species Veritatis, Christum ipsum abnegans.

AD QVÆST. LXXXIII.

Quid sunt Clauis regni cœlorum?

CALVINVS Instit. l. 4. cap. 6 § 4. *Quoniam Euangelii doctrina nobis cœli aperiuntur, eleganti metaphorâ insinuitur Clauium nomine. Iam non alio modo ligantur, & soluantur homines, nisi dum fides alios reconciliat Deo, alios sua incredulitas magis constringit.*

MINISTER cum Catechese idem, Huius uero sensus

est, ait, non ipsam prædicationem Euangelii esse Clauem propriè, sed metaphorice; quatenus per eam peccata à Ministro absoluitur & liberatur; (Ideo nil opus erat hæc emendatione Parochi dicentis: *Minime prædicatione Euangelij; sed Sacramentalis absolutio.*) Neque enim in Scripturis infrequens, instrumento tribuere, quod est proprium rei 2. Cor. 2. 16. Unde prædicatione uocatur *Verbum reconciliationis. salutis, uita;* quod per id reconciliatio creditur & peccatis, tanquam per *Ministerium*, 2. Cor. 5. 18. annunciat.

RESPONDEO. Duo hic inuoluit Apologista. 1. Forma Sacramentorum an sit Verbum prædicatum. Negamus: uide in *Luthero calu. par. 3. q. 5. & in Antichristo par. 3. q. 2.* 2. An à peccatis peccantes absoluantur per modum Iudicii; an Annunciationis? Istud Pontificij; hoc Aduersarij affirmant. Vide in *Luthero-calu. par. 3. q. 93. 94. 95. &c.* Atque idcirco ex caluinizatione hic mea opus erat. Certè ista Ministri, (tua recipe uerba) nullius sunt momenti; quare ea merito transilimus: non, quod me, sicut te, uiget tempus, & Typographus: sed quod nil dignum afferens calamo, & publico.

AD QVÆST. LXXXIV.

Quo pacto clauditur, & aperitur regnum cœlorum Prædicatione Euangelij? Absolutione Sacramentali?

CALVINVS Instit. l. 4. c. 11. § 1. *Hoc deditur in dicitur & retinendis peccatis mandatum. Matt. 16. Ioan. 20. & illa deligando & soluendo Petro facta promissio; non alio debent referri, quam ad uerbi Ministerium.* &c.

1. MINISTER cum Catechese disertius idem. 1. Sed arguit: Parochus, ait, Contritionem ponit post Absolutionem. Præcedit, si nescis, & præcedere debet in peccante uera Contritio antequam Absolutio ipsi posita Ministro applicari.

2. Ita tamen, ut non possit peccata retinere al cui, qui uerè peccat: Quod asserere uidetur Parochus istis: in seculis ibus perseverant inexpiati, seu uoluntarie non peccando seu peccatis eorum ab Sacerdote retentis: Quasi etiam liceat Sacerdoti peccata retinere peccantibus. &c.

RESPONDEO. AD I. Tenet solenne Minister, captiosum agendo cauillatorem: qui in scirpino nodum; atomosque causatur, ut lucere minus solem meridianum culpet. Omnino, (tua recipe uer-

pe verba) in eo puerilem suam inficitiam ostendit, atq; in rebus sacris, theologicisq; infantiam; aut certe superciliosam sui præ ceteris admirationem; qualem de se Goliath præ Davide profabat. Scire suum nihil putat; nisi alterum nescire dicat. Pueri apud nos, qui micare digitis sciunt, sciunt partium ordinem pœnitentiæ; quem proinde seruare, vel non, mihi sus deque: at Ministro non seruatum culpæ, reconditæ scientiæ visum est: quod puerilior eius inficitia est, aut cauillandi pruritus insolentior.

AD II. Similis hic superiori est cauilla: faniosa aduersum me; & propudiola scientiæ magnæ in re triuiali ostentatio. Quasi vero quicquam nesciat, non licere sacerdoti retinere peccata verè pœnitentibus: vt me inficite insinua-re inficitius autumat Minister.

II. MINISTER. Admittimus tria: Peccatorum confessionem; vt sine qua nemini in iugentia peccatorum daturâ Deo: Publicam Exhomologesin coram Ecclesia: & Particularem confessionem, priuatam coram Pastore; vt si quis angatur, vt se, nisi alieno adiutorio, nequeat explicare. Sed tria in auriculari Conf. Papiistica damnamus: Ne essitatem eius: Particularem enumerationem: & præceptam dici.

I. Negamus esse necessariam: quia seruo pœnitens, Deoque confitens soli remissionem peccati consequitur: Vt Publicanus, Luc. 18. Et 1. Ioan. 1. 2. Si confitemur peccata nostra, fidelis est. &c. vt remittat. &c. Confitemur, inquam, Deo; is enim fidelis. Ita Aug. serm. 29. de verb. Apost. Ridiculi Papiæ eo ex loco auricularem confessionem probare nituntur. Bellarm. l. 3. de pœn. c. 4 § 18. fateatur solum probabiliter doceri. Verius omnino improbabiler, & inepte. Ita Chrysostr. in ad Hebr. hom. 31. Non dico, vt te produas in publicum; Neq; vt te apud alios accuses; sed obedi Propheeta dicenti: Reuerta Domino viam tuam. &c. Aug. l. 10. Confes. c. 3. nil sibi prodesse docet, si hominibus confitatur peccata; prodesse. a. si Deo.

RESPONDEO. AD I. Confessio Deo nunquam est omittenda; sed & illa Sacerdoti est etiam obeunda, tamen si hanc illa præueniat; neque ad hanc sit alligatus Deus; at nos sumus sic, vt nondum erat publicanus.

AD II. Ita Bellarm. vbi supra: Loquitur, omnium consensu, de confessione in specie singulorum: peccata nostra: Et facienda etiam homini: Quia illa fidelis & iustus, referuntur ad promissionem factâ de remittendis: at hæc fa-

cta est Sacerdotibus, Ioan. 20. quorum remiseritis &c. Quæ data potestas frustra foret, si confiteri Deo soli sat foret. Adeo: quorsum data esset potestas retinendi peccata; si Deo soli sat confiteri? Aut scriptura scripturæ foret contraria; aut alterutra superuacua. Nunc autem vna potius explicat aliam.

Ergo (tua recipe verba) omnino improbabiler, & inepte cauillatur Minister. Et ridiculi Calvinistæ ex eo loco auricularem Confessionem reprobare nituntur. S. Chryf. quoque suadet confessionem Deo fieri; Non ideo dissuadet auricularem. Augustinus culpatur confessionem solis factam hominibus; & non Deo: quæ vana est: Vtraque verò necessaria simul.

III. MINISTER: II. Carpimus Auricularem singulorum peccati vt conscientia laqueum, & carnificinam; cuius nullum in Scriptura præceptum, vel exemplum. 1. Non illud, Matt. 3. Confitemur peccata sua: at non omnia, vel singula. Et ea confessio fuit publica, coram Ecclesia, de publicè admissis. 2. Deque hac intelligendi sunt Veteres patres. 3. Ita Pontificij, Vega, Rhenanus; qui auricularem culpatur; item Acoffa, Bellarm. eius difficultatem exaggerat.

RESPONDEO. I. Vt Ioannis baptismus erat typus futuri Christi baptismi; ita & confessio ea typus fuit Christianæ Confessionis: eratque publica fortè; sed non sacramentalis. 2. De publica intelligendos S. Patres dicit; non docet Minister: at auricularem docet Bellarm. l. 3. de pœn. c. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. omnium ætatum, Patrumque consensu. 3. Quia autem in eam quandoque inieruentia seu corruptelæ, seu difficultates; hæc talia prosequentes Pontificij veteratorie interpretantur culpatur auricularem.

IV. MINISTER: Tertio Negamus auricularem esse præceptam iure diuino, vel Institutam à Christo, vel Apostolis: Anathema dicimus Tridentino, id assenti.

2. Quod Bellarm. l. 3. de pœn. cap. 4. probare nititur frustra. Nam de isto, Actor. 19. Veniebant confitentes & annunciantes Actus suos, Lorinus ait: Nullus ex antiquioribus probat hanc Sacramentalem Confessionem; ex recentioribus aliqui negant hic agi de illo.

3. Illud lac. 5. Confitemini alterutrum peccata vestra: id est, inuicem; non dicitur, Sacerdoti: sed vt sequitur, orate pro inuicem. i. quilibet pro quolibet: ita & confessione mutua infirmitates & *μωγεπλδμωλα*. i. lapsus detegite ad consolationem mutuam, vel ad de-

precationem pro inuicem. Huc & Scriptura, & S. Patres nos hortantur: item

4. Glossator ait, institutam Confessionem Vniuersali Ecclesia traditione potius, quam ex Noui, aut V. Testam. auctoritate. Ita & Chyff Bellarmius, & de Valentia idem agnoscunt, & B. Rhenanus.

RESPONDEO. I. Confessionis auricularis instituendae Promissio Specialis Petro est facta à Christo. Matt. 16. *Tibi dabo CLAVES regni caelorum.* &c. Item Vniuersalis, Apostolis cunctis. Matth. 18. *Quaecunque alligaueritis.* &c. Demum exhibitio promissae potestatis formaliter traditae, est ipsissima Confessionis Diuina Institutio, ac Praeceptio. Ioan. 20. *Accipite Sp. Sanctum, quoniam.* &c.

Atqui singula ista duo docent, 1. Promissam, datamque Potestatem, Iudicalem; & non Annunciariam esse: 2. Ideoque Sacramentalem Confessionem, auricularem esse, fierique debere sit euincunt.

1. Quia CLAVES dantur ad aperiendum, & claudendum; non ad significandum, esse vel clausum, vel apertum. Deinde: Magistratui dantur clauis in signum potestatis practicae; non tantum significatiuae: Ergo sic pariter & promissae, & traditae sunt Apostolis Clauis.

2. *Ligare, & Soluere* sonant Actum soluendi; non Annunciationem esse ligatum, aut solutum. Hinc ait, *Remissa, ligata, soluta ERUNT*, scilicet post Actum: ac annuntiatio est remissionis, ligationis, solutionis iam ante factae; non modo faciendae.

3. Annunciandi spiritum impertit, Act. 2. misso in linguis igneis S. Spiritu. At Spiritum remittendi peccata dedit cum hac ceremonia; *Insufflauit, & dixit:* &c. Ita & S. Patres apud Bellarm. l. 3. de pen. cap. 5. 6. &c.

RATIO fauet multiplex. 1. Quia Annuntiatio sit de peccatis iam remissis per Fidem; Ergo, fide sola remissionem operante, illa superuacua est. 2. Ergo nemo perire possit, deficiente eum Annunciatione, aut Reconciliatore; cum fides esse prompta cuique possit. 3. Ergo surdi non possent reconciliari; quod annunciantem audire non queant: 4. Ergo quilibet Christianus, aut Christiana possit Reconciliari; nam potest annunciaré. Plura vide apud Bellarm. vbi su-

pra. Po. ro Confessio auricularis sic docetur: 1. Officium Iudicariae Potestatis acceperunt ideo Apostoli ut exercerent idem in reos sibi subiectos: Quippe in iudicandi non potest dari sine obligatione iudicandorum. Et exercuerunt, Act. 19. 2. Cor. 5. lac. 5. 1. Ioan. 1. Atqui reos iudicare nequierunt, nisi prius cognouissent de re: tu: Cognoscere verò hunc non est, nisi reo aut palam, aut secreto confitente ex conscientia. Atque haec ipsa est auricularis confessio.

Quocirca cum Traditio potestatis iudicariae est iure diuini instituta; eo ipso pariter eiusdem Executio est praecipua: Ad hanc verò necessaria est Confessio rei: Ergo & haec iure diuino simul est quae Instituta, quae Praecepta. Institui autem, praecipique non potuit, (tanquam Sacramentum) praeterquam à solo Christo immediate.

2. Quia dicitur *Quorum remisistis.* &c. q. d. non promiscuè & indefinite omnibus remittitis; sed quos absoluendos iudicaueritis. Et haec est specialis cognitio conscientiarum. At annuntiatio seu praedicatio faciendae est *Omnibus*. Item scire quibus remittenda, quibus retinenda peccata sint, esse nequit nisi ex penitentiore conscientiarum inspectione: At haec fit in auriculari confessione.

3. *Ad haec:* tametsi de Institutione ac praecipio minus liqueret: (quod tamen dederim minime) certe ab Apostolis est fidenter, ceterorum more Sacramentorum, practicata, ac etiam iussa: quod tali in Re factitare ex se non praesumissent.

4. *Deinum;* secus docentes iam olim archiheretios sunt condemnati: Vt *Montanista* & *Novatiani*, sub annum 254. negantes specialem Absolutionem; & per consequens Confessionem; *Audiani*, sub annum 341. Confessionem, & Absolutionem admittentes; sed reiecta satisfactio. *Massaliani*, sub ann. 361. peccata remittentes; sed poenitentiae & S. Canonum nulla habitatione. *Vvicelista*, sub annum 1135. negantes Confessionem Sacramentalem; Sicut hodie Calviniani, cum Nouatianis.

Quare, qui cum Ministro dicunt anathema Tridentino, ii simul & S. Scripturam, ipsumque

que Christum anathematizant: ergo ipsi anathema sunt.

AD II. DICO I. Bellarminus eo in cap. 4. ducit probationes à Praxi Apostolorum; postquam cap. 2. ex Institutione ipsa Veritatem demonstrasset; vti iam strictim ex eo perscripsi. Itaque Ministri candorem, vt alias plerumque, hic desidero, vt qui fundamenta capitis 2. inuoluit silentio; producitque practica loca; quasi his firmiora non suppetent: Et quasi ibidem non luculentius doceret Bellarminus intentum, quam Minister. Lorinus verò ita senserit: ergo ille potius erit audiendus, quam cum plurimum consensu Bellarminus?

AD III. Iam, vt ad superiora, ibidem respondit Bellarminus. Oportuisset Ministrum prius ipsum refutasse; dein sua produxisse. Vide ipsum; nõ ego tibi hic eum perstrinxerim compendio. Quid? ipsius S. Iacobi dictum transuersum agis atque detorques; mihi, aliisque Pontificiis pareceres? In talibus non responsione, sed reprehensione dignus es; si Dei seruum litigare deceret.

AD IV. Distingue: Glossator, & alij sentiunt; Ab Vniuersali Traditione, non ipsum Sacramentum, eiusque Præceptum; sed præcepti Determinationem in modo, tempore, casu, & causa, &c. dispositum potius, quam institutum, dici, ac esse.

AD QUÆST. LXXXVIII.

Quibus partibus constat conuersio hominis ad DEVM?

CALVINVS *Instit.* l. 2. c. 4. & lib. 3. c. 3. Contraia Catech. si & Ministro promit.

MINISTER. I. Imperite dicit Patochus Conuersionem ad Deum constare etiam Remissione peccatorum; quæ certe illius non pars, sed effectus est potius & fructus consequens.

1. Remissio quoque peccatorum est pura pura actio Dei extra nos: Conuersio autem est actio Dei in nobis; siue potius Actio nostra per Gratiã Dei. Itaque Remissio non potest esse pars nostræ conuersionis.

3. Ita Scripturæ suadent Mortificationem & Viuificationem.

RESPONDEO. Imo suus Ministro Paræus respondet in *Explic. Catech.* q. 88. §. 3. Conuersionis

pars prior *Mortificatio* continet, 1. Agnitionem peccati, & iræ Dei; 2. Dolorem de vtroque; 3. Detestationem & fugam peccati: *Viuificatio* tria contraria: Agnitionem misericordiæ Dei & Christi: Lætitiã ex placato Deo natam: Studium nouę obedientiæ. Hęc tria in viuificatione, si rem spectes ipsam, quid sonant nisi remissionem peccatorum; quæ Mortificationem inter ac Viuificationem media interuenit? vt Viuificatio sit effectus potius Remissionis.

Iterum Paræus: §. 4. Conuersionis causa Principalis est Deus: Instrumentalis proxima, Fides: Instrumentales mediæ, Lex, & Euangelium. Non omninò malè: benè, si Remissionem expressisset.

Renouationis internæ hic est processus ac ordo: 1. Peccator iacet: 2. Dei gratia excitat iacentem præueniens: 3. Huic assentiens eligit pœnitentiã: 4. Opera facit pœnitentiæ: 5. Sic disposito gratia Iustificationis infunditur. Et hæc continet Remissionem & Renouationem in quasi renatis: Ista, si libet, prolixius discat Minister ex *Luthero caluinista par. 4. q. 47. 48. 50.* ne porro tum *inepte* ineptiat, ac hæreticisset.

AD II. Sicut in ouo superiore non vnus solum struthio latuit hæreticus; ita & in hoc: *Remissio*, ait, est pura pura actio Dei extra nos, scilicet non imputantis nobis peccata. Quæ est hæresis. Intra nos est, vt scias, impressaque in anima qualitas permanens obice peccati remoto; non tecto solum. Vide *Luthero calu. par. 4. qq. 61. 63. 64. & Antichristum par. 4. q. 15.* Scripturæ vè ò nos hortantur ad mortificationem concupiscentiæ in nobis, & ad Viuificationem per augmentum gratiæ acquirendæ conseruandam.

AD QUÆST. LXXXIX.

Quid est mortificatio veteris hominis?

CALVINVS *Instit.* l. 3. cap. 3. ferè ita dictauit Catechismo: *verè de peccatu dolere, eaque fugere.*

MINISTER: Culpat Excaluinizarorem addentem ista. *Non quidem propriè: sed passionum ac appetituum in ordinem redactio sub lege Christi.* Quia hæc in Scripturis includitur sub voce peccati.

RESPON-

RESPONDEO. Tantum errant isti; quantum probatio Ministri à Scripturis docet potius cohibitionem Concupiscentiæ, quam dolorem fugamque peccati. Vt Rom. 6. *Non regnet peccatum in vestro mort. corpore, vt obediatis CON-
CUPISCENTIIS eius, Col. 3. Mortificate membra
vestra, que sunt super terram. &c. fornicationem. &c.
concupiscentiam.* Quia ideo (tua recipe verba) *hec in scripturis excluditur, excluditur potius, quã
includitur sub voce peccati: ac proinde non erat hic o-
pus tali censura Ministri; eratque mihi opus tali cor-
rectione, vel additione, vt hæresis de concupiscen-
tia, quod sit ipsa peccatum, excaluinizaretur.*

AD QVÆST. XC.

Quid est viuificatio noni hominis?

CALVINVS *Instit. l. 3. c. 3* præcinit Catechesi atque Ministro culpante, quod Parochus inepte remissionem dicit alteram esse viuificationis partem. & frustra addit *operosum* voci studium.

RESPONDEO: Id iam supra ad q. 89. Liquet. Ergo Minister inepte errat. De voce *operosum* frustranea, fateor; nec enim, aduertit clausulam Catechetica hanc: *omniaque bona opera exercendi.* Sed huic nunc addo: *Non solum vt opera Gratiitudinis; sed vt meritoria salutis.* De quo supra.

AD QVÆST. XCI.

Quæ sunt bona Opera?

CALVINVS *Instit. lib. 3. cap. 15. 16. 18.* fuse dicit; Vnde Catechesis cliquauit opera legis diuinæ; & vt vappam euaporauit opera legis Ecclesiasticæ, & Traditionum.

MINISTER, Parochum ad opera conficta addidisse *erroneè, & superstitiose*; nil opus fuisse ait: & in Papatu plurima opera extra, & contra legem DEI, tanquã Cultus Dei, erronea & superstitiosa esse conuincimus ex Deut. 12. *Non facietis singuli, quod rectum est in oculis suis: sed quod ego precipio tibi, hoc tantum facito; nec addas quicquam, nec minuas.* Matth. 15. *Sine causa, colunt me, docentes doctrinas & mandata hominum.* Et omnis *επιλοβητικία* damnatur Col. 2.

2. Negamus penes Ecclesiam esse auctoritatem absolutam condendi leges contra legem Dei: Falsum-

que illud Stapletoni Controuersia 4. l. 3. c. 9. *Non quomodo probet; sed quid dicat Ecclesia, aduertendum est.* Faciunt tamen extra legem Dei habere Ecclesiam quædam præcipiendi potestatem ad Ordinem, regimenque Ecclesiæ: Non tamen ea quæ, vt ad salutem necessaria, sint extra legem Dei. Vide supra *quæstio. 21.*

RESPONDEO. AD I. Opus fuisse additiuncula ista docet Minister, dum Nos insinulat *επιλοβητικία*, Contra Dei Legem confictæ: quod nego & esse calumniam aio: *Extra eam, materialiter, concedo; at non formaliter: Quia ex eodem dictatore Spiritu S. promanarunt Traditiones; ex quo & Dei Verbum scriptum; vt hoc nec esse sciamus, nisi ex illis. Vide supra ad quæst. 21. Deut. 12. agitur de verbo Tradito, quod precipio: non de scripto. Et illa Tradita iubentur seruari; non deprauari, Matt. 15. agitur de superstitiosis.*

AD II. Ecquid Romana Ecclesia præcepit vnquam contra legem Dei? *Extra, quidem, neque pauca, neque ad salutem, vt non omnibus omnia, at aliquibus aliqua, non necessaria: vt docui in Lutherocaluin. par. 1. quæst. 5. Stapletoni autem vox ea vera est: Quia accedentes ad Deum oportet credere: sic & degentes in Ecclesia Dei infallibiliter vera, iusta vtiliaque proponente, adco, vt qui Eam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.* At non audit, sed spernit etiam Minister Romanam, sequiturque Babyloniam.

AD QVÆST. XCII.

Quæ est Lex DEI?

MINISTER ex Caluini *Instit. lib. 2. c. 8.* promittit talia. MI. Papistæ, vt turpissimam suam *επιλοβητικία* velent, secundum Decalogi occulant sub primo, & decimum secant. Imò in Catechismis secundum de imaginibus expunctum est.

2. Sed vitiosa eorum distinctio est: 1. Quia primum agit de vno Deo colendo; secundum de modo colendi DEVM: iuxta duplicem idololatriæ speciem.

2. Decimum est vnum: 1. Quia vna prohibetur concupiscentia: vnde Rom. 7. dicitur huius præcepti, non præceptorum summa esse, *Non concupisces.* 2. Quia Exod. 20. & Deut. 5. repetuntur ordine diuerso: sique

sique diuersa forent, non confundentur. 3. Quia *Ephes. 6.* Quartum dicitur esse primum in tabula secunda; ubi Ambrosius ait, *in secunda sex mandata videntur scripta.* Ergo in priore sunt quatuor. 4. Si ex speciebus concupiscentiæ sint distincta condenda præcepta, iam quinque vel sex forent in decimo. 5. Nomen foret decimum & contra: quia *Exo. 20.* recitantur velut ex igne data sunt; *Deut. 5.* autem ex occasione & ordine non tam stricte seruato. 6. Ex Patribus nullam opinor prodere poterunt aduersarii, qui ita Decalogum distinxerit, ut pñ hodie. Ergo falsum dicit Patrochus nos distinctionem numerate nouate.

Augustinus quidem subinde distinguit, ut Papistæ: sed id non tam dogmaticè, quæ allegoricè scribit: quoniam Trinitatem videntur illa, quæ ad Deum pertinent, insinuare. At Theologia allegorica non est argumentum uia. Idemque in lib. *quest. Vet. & Nou. Test. q. 7.* distinctionem nostram assertiuè probat: sic & Orig. Naz. Athan. Ambr. Hieron. &c.

Mentiturque Ioan. Davidis: quod *S. Ecclesia Cathol. ab antiquis temporibus ita distribuit; sitq. vnus Augustinus promittit:* Et nostra distinctio sit *signum nouum, quod nullo nititur fundamento.*

RESPONDEO. AD I. Ista calumnia est. Omitti aliolet in Catechismis nonnullis, tum breuitatis gratia: tum quia ex Dei vnus cultu mandato lat intelligitur verita omnis idololatria Deo contraria, qualis non est iconolatria: quin leonemachiam vestram hic in prohibitione tantum esse dixerim; quantum Hagiologia est implicite in præcepto.

AD II. Ecclesiæ Romano-catholicæ morem teneo; non disputo. Quia tamen Minister tanquam Magister in Israel ceteros præ se velut pueros in S. Patrum lectione existimans, & quasi triumphans suam, infeliciter distinctionem docet; disceat ex me, quod hac in re & causa vel nescit, aut dissimulat.

De fide est, quod *Exod. 31. Deut. 9. dedit Dominus in monte Synai duas tabulas Testimony lapideas, scriptas digito Dei.* Cæterum, quot, & quæ in alterutra tabula; non liquet. Vnde plures S. Patrum & Doctorum, obortæ sententiæ sunt. Eas ad tres reduco.

Prima Hebræorum, teste Iosepho *lib. 3. Antiquit. cap. 6. & 8.* & Philone *lib. de Decalog. ante medium:* opinantium in priore tabula quinque exarata fuisse, Deum attinentia: homines verè in secunda totidem. Prioris I. *Ego sum. &c. non habebis. &c. II. Non facies tibi sculptile. III. Non assu-*

mes. &c. IV. Memento vt diem Sab. V. Honora Patrem. &c. In secunda, VI. Non occid. VII. Non mæch. VIII. Non fur. IX. Non loqueris fal. X. Non concup. duo vltima in unum contrahunt. Eam sequitur opinionem Origenes *hom. 8. in Exo.* qui tamen in priore tabula quatuor, in secunda sex fuisse arbitratur. Item *Autor quest. V. & N. Test. apud August. quest. 7.*

Secunda sententia est Helychii in *Leu. 26.* tribuentis tabulæ primæ, quæ ad Deum, ista quatuor: I. *Ego sum. II. Non habebis. III. Non fac. si. scul. IV. Non assumes. &c.* Illud de Sabbato, tanquam Ceremoniale tecludit à Decalogo. In quo à D. Thoma, *1. 2. q. 100. a. 4.* aliisque merito reijcitur. In secunda constituit sex, quæ ad proximum: V. *Honora, VI. Non occid. VII. Non mæch. VIII. Non fur. fac. IX. Non loqueris fal. test. X. Non concupisces.*

Tertia sententia est Clementis Alex. *lib. 6. Strō. August quest. 7. in Exod. & lib. de decem chordis cap. 5. 6. & epist. 119. cap. 11. & Conc. 1. in Psalm. 32.* Magistri sentent. *lib. 3. dist. 37.* D. Thomæ ubi suprâ, cæterorumque Scholasticorum Doctorum; estque Communis: In I. fuisse tria tantum quæ nos in Deum dirigant: I. *Ego sum: Non habebis. &c. II. Non assumes: III. Memento vt diem Sab.* In II. cætera septem ordine, IX: *Non concupisces vxorem proximi tui. X. Non concupisces domum, non. &c.*

Huc fauet editio lxx. repetens bis verbum *Non concupisces.*

Fauet & Ratio: Quia factum adulterii in sexto; furti, in leptimo veterat præceptis duobus Deus: ita demum & *Concupiscentiam* alienæ cum vxoris, in nono; tum Rei, in decimo prohibet eleganti cum correspondentia præceptorum quatuor.

Ministro cum Catechesi adlubescit ad opinionem primam Hebræorum: Secundam silentio præterit: exagitat tertiam. Distinguit præceptum primum in duo: opinor, quia Papistæ coniungunt: Et quia ait duplex idololatriæ species est, 1. in Deo colendo, 2. in modo colendi. Ego inquam, maior est causa disiungendi illud geminum *Non concupisces:* Quia duplex *Concupiscentiæ* species est: 1. Personarum, alienæ,

rum. 2. Et Rerum : quæ duo toto genere inter se differunt : at Dei cultus, & Modus colendi solum accidente discrepant. Ideo Communior hæc duo in primo coniungit, illa disjungit rectius. Iam ad singulas Suauitunculas.

AD I. Respondi. In loco Rom. 7. dolum & corruptelam facit hæreticam : non ibi docet Apostolus præcepti huius summam esse, *Non concup.* sed ait: *Concupiscentiam nesciebam, nisi Lex diceret: Non Concup.* Vbi Lex non significat vnum præceptum; sed totum Decalogum, poniturque vox totius pro parte.

AD II. Nos sequimur Ordinem in Exodo positum, vbi recitatur Decalogus, velut ex igne datus est: in Deuteronomio refertur ex occasione: (Recipe responsionem tuam; non tuam; sed meam.) Ideo confusionis metus nobis nullus est.

AD III. S. Ambrosius id ait dubie, *Videtur*: non dogmatice seu affirmate. Et Eph. 6. est pro nobis, esse quartum præceptum, & non quintum.

AD IV. Supra respondi. Concupiscentiæ species sunt duæ: Personæ; & Res quæcunque.

AD V. Pater ex responsione ad secundum.

AD VI. Opinaris? Iam seis secus ex supra dictis: Nostra sententia est communis, ac peruetus illa tertia. *Novate* tamen dico vos distinguere: quia improbabiliorem primam sequimini non ut verior em; sed ne steris nobiscum in tertia. Ideo hæresis dicitur ab *αἰρεσις*. S. Augustinus vero Dogmatice scribit, & asserit cordate: Minister affingit ei Allegoriam. Et, quæstionum illarum S. Augustinus non est autor.

Quare nil mentitur Ioannes Davidis Iesuita; sed Minister mentitur eum mentiri: patet enim supra antiquitas sententiæ tertiæ. Quatenus autem Calvinistæ sunt in hoc Nouatores, Dixi.

Denique (tua recipe verba) *Quis non miretur, Lector in hoc negotio toto Ministri astutiam, audaciam, Mendacium? Astute Augustinum & Antiquitatem suam facit. Audaci quoque & impudentissimo mendacio affirmat contra Iesuitam, O frontem! O impudentiam! sed mirari lector desine: Calvinistæ, non Iesuitæ hæretici sunt: Et ipso etiam Bellarmino indice lib. de Matr. cap. 17. §. 43. recte dixit*

Augustinus, Frontem hæreticorum non esse frontem. Et, ait Demosthenes orat. 1. contra Aristog. quæ ex re impudens appellatus est, nisi quia ista, quæ neque sunt, neque facta sunt, propter impudentiam palam dicere non pudet.

Concludo hanc quæstionem verbis ipsius iterum Bellarmini in Conc. 9. circa finem: Et si vera esset doctrina hæreticorum, num apertis mendaciis eam confirmare debuerunt? Nonne satius est millies obmutescere, quam semel mentiri? Quid erit vnquam opus diaboli; si hoc non est? Et lib. 1. de Sac. cap. 2. §. 1. probat illud Lutheri dictum in libro contra Emserum: Si semel deprehenderet ita mentitus, falsus, & crasse stolidus; iam tota mea doctrina, & honor, & fides, & fidelitas finem penitus haberent; Vnusquisque me pro nequam, & infami nebulone, ut æquum est, habiturus esset.

Huc vsque Ministri inuectiua in Iesuitam; & ego retorqueo in Laurentium Apologistam, & Calvinistam.

Ecce tuam tibi reddo, boni tu consule, pilam.

AD QVÆST. XCIV.

Quid postulat DEVS in primo præcepto?

CALVINVS Inst. 1. 2. c. 8. §. 11. habet similia Catecheci. MINISTER. Pater: huc pro certa fiducia ponit simpliciter credere & sperare. Item, Omnia bona expectanda à solo Deo, addit, ut Deo. De vtroque qq. 21. 26. 19. 30.

Item: Non fugiendam inuocationem Sanctorum; sed caterarum creaturarum. Negat Angelos aut esse Sanctos? aut Creaturas? Sanctos & nos esse dicimus.

RESPONDEO. Dico idem; cum Ecclesia Dei.

An Sancti mortui sint inuocandi adoratione diuina & religiosa?

MINISTER. Negamus, ut prohibitum primo Dialogi. 1. Quia non vult Deus, ut adoremus vllum Deum alienum. i. aliquid Extra vel Præter se: at Sancti & Angeli sunt extra, & præter Deum vnum. Ergo. 2. Quia Matr. 4. Dominum DEVM tantum adorabis, & illi SOLI seruis. Vbi futilis est Poni ficiorum exceptio: quod adoratio conuenit etiam creaturis non anima

sem servitus latria. Et, quod *Vocatur gentilium Deorum adoratio.*

3. Rom. 10. *Quomodo invocabunt eum, in quem non crediderunt?* Atqui non in Sanctos credimus: Quod fateatur Parochus reponens illud, *in ipsum SOLEM credam ac sperem.* Sed ob vim huius argumenti dicunt Pontificii, etiam in Sanctos credere nos & sperare debere. Ita Bell. *lib. de Sanct. cap. 20 §. 5.* & Hofius. Malunt Papistæ fidem in Deum violari, & Scripturam perverte; quam idololatriæ suæ renunciare.

4. Psal. 50. *Inuoca ME. Matt. 11. Venite ad ME omnes.* &c. Et hac de causâ docent Theologi nostri, ipsum Christum non invocari à nobis quatenus Homo est & creatura; sed quia Deus: propriū enim & adæquatum adorationis in Christo subiectum est Deitas, non Humanitas: Itaque adoramus totum Christum, non totum Christum. Proinde hoc sensu non male scripsit ex nostris Lamb. Danæus: *eos, qui invocationem ad carnem Christi dirigunt, ipsius ore Dei esse maledictos.*

5. Fatenur Pontificii, invocationem Sanctorum non esse explicite præceptum in Verbo Dei: & ideo eam ad Traditionem non scriptam referunt: vt *suprà q. 21.* Sic Eckius in *Enchi. art. 15.* Salmeron in *1. Tim. 2. disp. 7.* Accipimus confessionem hanc.

6. Ita Patres: Epiph. 1. 2. hæc. 64. *Omne, quod creatum est, non est adorandum.* &c. Ambrosius 1. 1. de fide c. 7. lib. 2. de Sp. S. c. 6. Aug. 1. de vera relig. c. 55. *Non sit nobis religio cultus hominum mortuorum. Quia si pii. &c. honorandi sunt propter imitationem; non adorandi sunt propter Religionem.* Idem lib. de cura pro mortuis c. 13. *Ibi sunt spiritus defunctorum, ubi non vident, quacunque aguntur.* Hieron. Cyrillus Alex. Epiph. 1. 3. hæc. 79. *Revera sanctum erat corpus Maria; non tamen DEVS. &c. erat Virgo honorata; sed non ad adorationem nobis data; sed ipsa adorans eum, qui ex ipsa carne genitus est. &c.*

RESPONDEO ad istavniuersim in meo Luthero-caluinista par. 1. q. 75. 76. 78. & in Antichristo p. 1. q. 22. In Genealogia p. 1. q. 21. In Antipapista Mendace par. 1. q. 6.

AD I. Maior, absolute sumpta, de Colendis, falsa est; de cultu Latriæ, vera.

AD II. Soli Deo latria. Vbi (tua recipe verba) *futilis est hæreticorum ad nostram Exceptionem garritus, quod Latriam soli dicamus Deo, Adorationem aliquam sc. Dulciæ Sanctis tribuendam.* Dicunt; non docent; everso fundamento in prima obiectione.

AD III. Eadem responsio: *adorabunt Latreuticis:* at non sic adoramus sanctos; neq; Sic in eos credimus, VT IN DEVM SOLEM:

Hoc vero dictum meum rapiens Minister in causam suam, agit Sycophantam, & prodit ino-

piam suam, studiumq; emendicandi fulcimenta desperatæ suæ causæ vndecumq; potest. Dixi; dico: *In vnum solum DEVM credo & spero;* religione latriæ; at & in Sanctos, religione dulcetica. Hanc speciem religionis doceat non esse debere, aut posse: cæteroquin meras nugas nugacissimas nugatur nugaculus. Facit indignatio versum. Tun' nos Idololatriæ infimulabis? (Tua recipe verba:) *Malunt Calvinistæ cum Apologista Laurentio Fidem in Deum negare, blasphemantes eum in Sanctis suis, quam Hagiomachia sua renunciare, ac Theomachia*

AD IV. *Inuoca me, scil. vt Deum vnum.* (Tua recipe verba:) *Et hac de causa, docent: blasphemant nostri Theologi: Theomachi Calvinistæ dicentes: Ipsum Christum non invocari ab nobis Calumnistis, quatenus Homo est. At nos Romano-catholici Christiani Christum nostrum Homine invocamus Hyperdulceticis; ob Vnionem Hypostaticam Humanitatis cum Deitate. Naturam Christi adoramus vt Deum; Personam vero vnam gradu paulo inferiore: atq; hoc etiam inferiore sanctos; ob horum spiritalem cum Deo vnionem, inque Capite vno Mediatore Communionem: qui vt cohæredes sunt Christi hæredis; ita & Commediatores Christo longe inferiores.*

AD V. Sanctorū invocationem non præceptam, sed traditam fatemur: quid igitur? Ergo eliminandam, damnandam: iam maxima pars Bibliorum abiicienda erit, totumq; Nou. Testam. aliaq; in Christianismo complura, quibus nec ipsi Luthero-caluinistæ carere vellent.

AD VI. Eisdem S. Patribus eisdem oppono ex Bellarmino *lib. 1. de Sanct. c. 18. 19.* Quocirca cū de Sanctis non adorandis scribunt, intelligēdi sunt de cultu Latriæ: at de Dulciæ, cum adorādos hortantur. Ita S. August. dicens, *non adorandi propter Religionem* subaudi Latreuticam. Denique, *Sancti res nostras nescire* dicuntur, scil. ex seipsis: at in Deo reuelante & omnia vidente videre possunt ac scire quantum eis reuelatur. Vide in *Luthero-cal. p. 1. q. 77.* De ipara quoque non est data nobis adoranda, scil. cultu Latriæ. Ergo sunt adorandi Sancti ipsis Sactis Patribus ita docētib; (tua recipe tibi vana, vera nobis verba) *Intelligat Lector, vel ipsi etiam tandem aliquando intelligant*

aduersarij, quam nos hic simus veri ac genuini Patrum veterum filij. Quemadmodum sentimus, ita etiam dicimus, cum iisdem S. Patribus apud Bellarminum.

AD QVÆST. XCV.

Quid est idololatria?

CALVINVS Institut. lib. I. c. II § 10. II 16. &c. proclamat Romanocatholicos de proptie dicta idololatria; ethnicorum simili.

MINISTER, Magistri sectarius, ideo suggillat Excaluinizatoem, de infer-tuncula ceu Deum adorare aliud loco Dei: Negatque fieri posse, vt non sit idololatria vel ipsum Adorare aliud præter Deum; tamen si id non apprehendatur vt Deus: quod idololatriam faciat actus; non opinio nostra vel scientia. Sicut Phil. 3. Venter eorum Deus dicitur. Col. 3. auaritia idololatria. Exod. 32. Vitulum aureum Deus manuum hominum &c. dicit appellarent DEVM, non tamen credebant &c. nihilominus vere erant idololatæ. &c. Ita & Papistæ.

RESPONDEO. Verba dat Minister Verbi inania; & suadere nititur, quem Docere deficit. Finis & intentio nostra denominat actum & determinat omnem bona bonum, malum mala; quod vel scholares ethicelli sciunt: norunt quoque theologastri & Calistuli neophyti, posse actum in se esse malum, sed materialiter tantum, si abfuerit agentis intentio mala: posse actum in se bonum materialiter, esse malum formaliter, si ex intentione mala promanarit. Ita res habet cum Adorationis actu, respectu finis: quicquid reclamet Caluinus Inst. I. I. cap. 11. §. 9. 16. Venter & auarus. &c. dicitur idololatra, sicut diuitiæ dicuntur Mammona, & Iudas diabolus: Nisi venter &c. pro fine absolute ultimo habeatur ab atheo.

AD QVÆST. XCVII.

An nulle ergo fingenda sint imagines, aut simulacra?

CALVINVS Institut. I. 2 cap. 8 § 17. contendit secundum Decalogi idola, omnesque imagines excludere. Idem I. I. c. 11 §. 1. 2. Ideoque Papistas infamare. §. 3. 5. 6. 7 &c.

MINISTER cum Catechismo idem pertendit, moxque quaternas quaestiones.

I. An DEVS aliqua ratione effingi possit?

CALVINVS Institut. I. I. c. II toto negat.

MINISTER cum Catechesi negat. Suadet 1. Quia Essentia De est Spirit. lis, immensa, & inuisibilis. Act. 17. 24. 19. Sic & Patres Orig. Aquinas, Bell. idemque ait Damasc. l. 4. de fide cap. 17. infigurabilis.

2. Bellar. l. 4. c. 8. fatetur, Qui Deum perfecta similitudine formæ ac naturæ pingere tentaret, is verum idolum constitueret: pingit tamen posse ad historiam aliquam representandam, aut per analogiam, prout apparuit. Sic & Patochus: Quoad essentiam, effigiari nequit; quoad nostrum intelligendi modum, potest. At sic & Ethnici Deos, Deosque suas pinxerant in forma, qua apparuerant; ad significandum certas eorum proprietates.

RESPONDEO: Minister neutro quicquam vel apparenter cuincit.

AD I. Idem asserimus ipsum.

AD II. Minor est impia, comparans Veri Dei vnus veras apparitiones, cum Gentilium Deorum fictis apparitionibus, aut diabolicis. Iraque in Deo Patre & S. Spiritu: effigando sequimur S. Scripturam, vsusque Ecclesiæ, iuxta nostrum intelligendi modum, phantasmata speculantem.

II. An DEVS aliqua ratione effingi debeat? id est, an liceat?

MINISTER ex Caluino & Catechesi negat; & addit: Ed impietatis in Papatu deuentum est, vt in multis locis, ad Vnitatem scil. in Trinitate magis exprimendam, (cum horrore hæc scribo, & intimo cordis iussu) depictum videas vnum hominem tribus facibus, vel vnum cum duobus capitibus & in medio eorum columbam: Quasi Cerberum quandam tricipitem, vel lanam trifrontem conficias.

Suadet 1. Quia secundo præcepto Deus principaliter verat, ne fiat vlla imago sui. Exo. 20. 23. Deos autem & argenteos non facietis mecum. id est, mihi, vel imagines, que Me representant. Quam interpretationem admittit Bell. l. 2. de imag. c. 8. Et ponit istud, Deut. 4. Vocem verborum audisti, imaginem nullam vidisti. Obserua ergo te ipsum, ne forte deceptus facias tibi vllam similitudinem.

2. Sic etiam quidam Pontificii, test. Bellarmino: & Conc. vi. Generale, can. 82. Ipseque Bellarminus aperte

pete scribit: *Non esse tam certum in Ecclesia, An sint faciende imagines Dei, siue Trinitatis, quam Christi & Sanctorum. Hoc enim consentur omnes Catholici, & ad fidem pertinet: Illud, est de opinione.* Quin etiam ait, rem esse plenam periculi; nisi populus rectè instituat &c.

3. Peccant itaque Pontificii tripliciter contra Deum. 4. *Nefaciatis imaginem Mascule; vt Deum Patrem pingunt: 2. Nec similitudinem omnium Iumentorum: vt Dei filium pingunt in forma Agni: 3. Nec auium: vt pinguat in forma columbæ S. Spiritum. Rutilus committit eisdem quod Erhnicis Rom. 1. Immutant enim gloriam Dei in similitudinem, 1. Corruptibilis hominis: vt Patrem: 2. Volucris: vt Sanctum Sp. 3. & quadrupedis animalis, vt Dei filium pingunt.*

RESPONDEO. Nisi nollet pertinacia Calviniana, forsàn haud difficilis hac in re foret conciliatio partium: Si quidem cæteri prædicantium cum Ministro facerent. Hic enim solidam cum distinctione irrefragabili responsionem Bellarmini in partem accipit suam. Et verò, (tua recipe verba) *Nos equidem accipimus tam liberalem & rotundam Confessionem; Sed ea in testimonium veritatis vt nolumus magis; quã Satanæ Dominus, cui imperabat, Mar. 1. Luc. 4. Obmutescite & exi de homine.*

AD I. Vetat Deus ne fiat vlla imago sui; scilicet, qua Dei: Quia, cum ea non possit secundum Essentiam Dei fieri; nec debet id vel cogitari, minus attentari. Veruntamen cum ipse seipsum ostenderit hominibus sub aliqua imagine; sub qua videri, audiri que voluit, absque idololatricæ periculo; quid obstat, quo minus apparitionis imago, ab ipso data DEO, pariter obseruetur? Et verò sic obseruata est semper, hodieque obseruatur à nobis; qui fingere & speculati meliora phantasmata nequimus, quam de sese elegerit Dominus.

Deinde, dicitur: *Neforte deceptus FACIAS tibi vllam similitudinem.* Tute ipse Tibi ne facias: hoc vetat. Verum similitudinem, quam Ipse fecit, ostenditque semel vni; & consignari in S. Scriptura voluit omnibus; neque frustra; Cur id voluit, nisi vt sciret, factum crederem, autorem que facti Deum sic apprehenderem; cum aliter ego non possim?

Adhæc; Minister S. Scripturæ est interuersor, sequens hæreticam Versionem: Legit, scribit, Deut. 4. *Deos aureos & argenteos non facietis ME-*

CV M; Vulgata, probata habet, VOBIS. Et illic hoc Mecum interpretatur Mihi scilicet. Deo. Falso, verbo. Bellarminum tamen allegat testem verbotim, verè; ad sensum, falso. Quis sic id, Mecum, largitur magis, quam admittit; iuxta quod se explicat, quoad Naturam Dei; quæ effigiari nullatenus potest; neq; aliter debet, quam se ipsum Deus effigiuuit.

AD II. Cum aperte profiteamur illud; nec de imaginibus Dei, sicut de Christi & Sanctorum, quicquam definierit Ecclesia; obseruet tamen vniuersaliter & constanter in praxi, vt dixi; quid igitur tricantur Calvinistæ? Quid? Ecce dolum: Plausibiliter docent Deum effigiari non posse, nec sui imagines ei statui veras vualsq; debere, aut posse; inde vero in Sanctorum ruunt imagines euertendas; vt magis, quã illas Dei, idololatricas. Autor doli Calvinus est *Institut. l. 1. cap. 11.*

AD III. Non igitur peccamus Pontificij tripliciter; vt nec vel simpliciter; sed pie sancteque agimus, quod Deum Patrem, vt Virum senio venerandum: Spiritum S. vt Columbam nobis representemus, à Deo sic data representatione. Christum verò vt Hominem pingi, vt Agnum, vt Pastorem, Peregrinum, dormientem, Crucifixum. &c. rectè sit, ac debite: estque de Fide Christianis; qualiscunque etiam minister sit Christianus id negans: An simul & Christum? Certe, quantum in imagine Sui colendum, adorandumque nos docemus esse Christum: tantum ipse negat. (Tua recipe verba:) *Eo impietatis deuentum est; vt, Dei; nec Christi tollerentur icones ab Calvinianis. Quo de protinus quæritur:*

III. *An ipsas Imagines creaturarum liceat colere, aut honorare?*

MINISTER, eum Catechesi, ex Caluino, negat licere cultu religioso, seu Diuino, coli imagines creaturarum; speciatim Christi, & Sanctorum.

1. At Papistæ docent, ait apud Bell. l. 2. c. 21. §. 1. *quod Christi & Sanctorum imagines veneranda sunt, non solum per accidens, & improprie; sed etiam proprie; ita vt terminent venerationem, vt in se considerantur; & non solum, vt vicem gerunt exemplaris. Proinde falsum eorum effugium, quo imperitis illudunt, se colere Sanctos ipsos; non horum imagines.* 2. Docent, imagi-

nes Christi & Sanctorum adorandas; iuxta Conc. Nycenenum II. *actio* 7. 3. Et adorandis eodem cultu, quo prototypum; iuxta Communem Theologorum consensum: Christi, latia; Deiparæ, hyperdulia; Sanctorum, dulia.

1. Nos id omne negamus; vt 2. præcepto prohibitu: *Non adorabis ea: Neque coles*: Exo. 20. 5. 2. Quia Exemplo erat Vitulus, Exo. 37. Fractio serpentis ænci, iussu Dei licet erecti, Num. 21. quem pie fregit Ezechias, 2. Reg. 18. *Quia adolebant ei incensum*.

3. Ira & Gregorius, lib. 7. *epist.* 109. *Epist.* 9. licet immerito reprehendit Episcopum Massiliæ, quod imagines fregisset; laudat tamen, quod adorari prohibuisset. Ergo Pontificij manifestam committunt idololatriam. Neque fas statuatis parare statuas idololatriæ istis: Nosq; calumniantur, cum docere nos dicunt; Parare imagines simpliciter esse idololatriam; Quia parare licere afferimus; sed non ad cultum vllum; hinc idololatriæ dicimus.

4. Dicunt effugii gratia: Ipsos colimus Sanctos, non horum imagines. Falsum hoc: 1. quia Comuni Theologorum contrarium dicit: 2. Ipsum hoc, adorare alios, præter Deum, est idololatriæ; 3. Sic & ethnici sese excusabant.

5. Nota processum eorum: 1. Gregorius dicit imagines habendas in templis; non adorandas. 2. Conc. Nicænum II. adorandas; sed non latia. 3. Theologi, adorandas proprie, & per se, eademque adorationis specie, qua prototypum.

RESPONDEO AD I. Liquido, & distincte ista singula enodauit Bell. lib. 2. *de imag.* c. 12. Imagines Christi & Sanctorum rectè colit: c. 21. Coli per se, & proprie: c. 22. Non tamen cultu latia: c. 23. Christi tamen imagines improprie, & per accidens posse honorari cultu latia: c. 24. Nulas vero per se, & proprie colendas eultu, quo prototypum. c. 25. Qui tamè cultus imaginibus per se, & proprie debetur; esse eum imperfectu, pertinereq; analogicè, & reductiue ad speciem eius cultus, qui debetur exemplari. Hæc, in qua liquide docentur ab Bell. & distinctè, & inuicè: Sed eadem sic implicat Minister, inuoluit, misceat, remisceatque prima vltimis, media vtrisque; quo vndeunq; sibi speciem conciliet probabilitatis. In quo Boni Viri Candorem Vir Bonus nemo non iuxta necum in eo desiderabit.

DICO AD II. Nihil istorum est secundo Dialogi prohibitum. Esse vero prohibita ea, docere incubit aduersariis. Minister docere videri cupit; sed non ferit scopum. Vt, *Non Adorabis; non*

Coles: cultu, inquam, latia; sicut Vitulus, & Serpens æneus adorabantur. *Quid enim clarius: (tua recipere verba) quid manifestius dici potest?*

AD III. S. Gregorius vetuit adorari, latreuticis inquam. Ergo (tua recipere verba) non idololatriam Pontificij; sed Calvinistæ manifestam committunt in nos Calumniam: In Deum iniuriam, cum suis interdicunt statuas, ne statuas nobis subministrent Neq; Vos Cultum duntaxat imaginu; sed has ipsas execramini, & exterminatis. Hæcine tibi calumnia est? patebit ad *quest.* 98.

AD IV. Liqueat Ministeri strophæ, dolusq; ex responsione ad primum; dum (tua recipere verba) *distincta confundit*, ordinataque conturbat. 1. Theologi vero dicunt sanctos colendos proprie Dulia: imagines autem analogicè & reductiue eodem genere cultus; sed improprie. Quæ hic contradictio? Quod effugium? 2. Ipsum hoc adorare imagines improprie nulla est idololatria; sed Religio. 3. Ethnici, Dan. 5. *laudabant Deos suos aureos.* &c. Seq; eos excusasse, sicut nos, Ministeri calumnia est. Vide Bellarm. lib. 2. *cap.* 13. *de imagin.* contra tuum Caluinum *Institut.* lib. 1. *cap.* 11. §. 9.

AD V. Liqueat processus noster ex responsione mea ad primum; non ex Ministeri sycophantia.

IV. An liceat DEVM colere per imagines?

MINISTER cum suo Caluino negat. Suadet 1. Quia præceptum duo iubet; & Dei cultum; & Modu colendi, scil. *in spiritu & veritate*; ergo non per imagines: Quippe quas expresse prohibuit: *Non facies tibi sculptile* &c. non quidem omne sculptile; sed vltim in cultu diuino: *Nam Neg. adores ea*: sicut in vitulo peccarunt Israelitæ.

2. Ethnici negabant se ad imaginem ipsam diuinum honorem deferre: teste de Valentia, Aug. Arnobio, Clemente, Cassander ait, *initio Evangelij inter Christianos vsus imaginum non fuit.* &c.

RESPONDEO AD I. Si ista valeret consequentia; iam cætera omnia externa Cultus diuini externi facessant pariter exercitia. Quia
Modus

Modus colendi Deum præceptus est in spiritu & veritate: ergo non per Sacramenta, non per Verbum Dei scriptum, aut prædicatum; non in psalmis & canticis; non per templa & organa. &c.

DICES. Hæc non sunt prohibita, sicut scilicet. *Respondeo:* Neque hoc omne censetur prohibitum Calvinistis: At ubi permissum est: ubi scriptum est: Vitulus autem expresse ac principaliter factus est in idolum contra Deum vnum: At imagines fiunt ad maiorem Dei gloriam, laudandi etiam in Sanctis eius.

AD II. Idem de idolis ethnicorum dico, ad honorem veri Dei tollendum factis, & usurpati. *Cassander* in eo errat manifeste; cunctis retro sæculis vsus imaginum in Ecclesia testantibus.

AD QUÆST. XC VIII.

An in templis imagines tolerari non possint quæ pro libris sint imperitiæ multitudinis?

CALVINVS *Inst.* l. 4. c. 9. § 9. negat.

MINISTER cum Catecheci negat. Suadet 1. ex supra dictis præsuppositis, & tanquam demonstratis. 1. Non licet in templis collocare imagines, 1. Trinitatis; quia nec fingere eas licet. 2. Non Christi aut Sanctorum ratione Cultus diuini: quia sic nec eas facere licet. 3. Non eos, uti Pat. onorum templi aut loci; quia hoc manifesta idololatria est. 4. Nec Christi & Sanctorum imagines tolerari possunt in templis, quæ pro libris sint populo: uti primus dixit Gregorius Papa sub annum 600. & sancit Synodus vi. Generalis anno 680. & sub annum 730. scribit Damascenus Monachus.

2. Ratio. 1. Quia omnis imaginum vsus in Cultu diuino simpliciter est prohibitus. 2. Deus vult Ecclesiam erudiri Prædicatione sui Verbi; non muris simulacris. 3. Nil valet imago per se ad instruendum imperitam, nisi prius de re significata edoctum; ceteri valent ad reminiscendum. 4. Quia imagines sunt magis mendacii & vanitatis doctores, quam veritatis. *Ierem. 2. 5. Eruditio vanitatum lignum est. Habac. 2. Mendacium est conflatile, vanitas sunt, & opus irrisorium. &c.*

3. Et *Bellarminus* l. 2. cap. 8. § 14. ait *picura Dei vix sine periculo queunt imperiti exhiberi.* Ergo falsum scribit cap. 10. § 8. *Melius interdum docet picura, quam scriptura.* Sed bona est picura illa concionatoria, Ga-

lat. 3. *O in sen. Galata, ante quorum oculos Christus præscriptus est:* non in parietibus, sed concionibus.

4. *Patres* 27. quatuor vsus imaginum in diuino cultu. *August. Epist. 49. quæst. 3. & in Psalm. 113. Conc. 2. Origen. l. 4. cont. Celsum: Simulacra potius memoriam à Deo auersunt, & ad contemplanda terrena animi oculos detorquent.* *Polydorus lib. 6. c. 13. Eo insana deus utuntur est, ut hæc pietatis pars parum differat ab impietate. Sunt enim multi rudiores, &c. qui imagines colant, non ut figuras, sed perinde quasi ipsa sensum habeant, & eis magis fidant quam Christo, vel Diuis, quibus dicata sint.*

In Concilio Eliberitano, anno 305. cap. 36. *Placuit picturas in Ecclesia non esse debere; ne, quod colitur & adoratur, in parietibus depingatur.*

5. Ex nullis probatis auctoribus probari potest in primitiua Ecclesia per annos 300. in templis imagines receptas fuisse. *Epiphanius. epist. ad Ioan. Hierosol. con. pectam pro foribus templi in velo picturam Christi vel sancti scidit.* Gentilium fuit eadem exceptio, ait *Athanas. orat. contra gentes: imagines esse rudioribus pro elementis literarum; ut ita Deum inuisibilem agnoscere discant.*

RESPONDEO ex *Bellarmino. lib. 2. de imagin. capit. 9.* In templis collocari & tolerari debent Sanctorum imagines. 1. Quia, *Exod. 25. & 3. Reg. 6.* in templo, Iudæis licet ad idololatriam propensissimis, erant imagines Cherubina.

2. Quia primis quingentis annis fuerunt in templis: ut in calicibus, Christus ouem baiulans, *Tertull. lib. de pudicitia. Sozomen. lib. 5. c. 20. prodit, statuam Christi apud Paneadem, sub Iuliano Apostata, fuisse ab Christianis introductam in templum. Eusebius lib. 3. & 4. in templis, per Palaistinam à Constantino extractis, magnam imaginum copiam fuisse, &c.*

3. In Oriente Synodus VII. & VIII. generales totæ sunt pro imaginibus: item in Occidente Conc. Rom. sub Gregorio II. Episcopo, fere mille, damnantium Iconomachiam hæreticorum. &c. 4. Ratioque fauet; nec vna *ibidem.*

DICO AD I. Ex falsis nil nisi falsum sequi necesse est: & talia sunt illa quatuor Ministri, ut liquet ex iam dictis, & doctis.

AD II. Ratio prima est simpliciter falsa. Liquet ex dictis: & patet ex istis apud *Bellarmino. lib. 2. c. 7. 1. Quia, Exo. 25. iussit Deus fieri Cherubim super arcam;*

arcam; idque in diuino cultu; neque tamen vt adorarentur: Item, Num. 21. serpentem æneum, vt aspectaretur in salutem corporis: Item, 3. Reg. 6. 7. in Salomonæo imagines Cherubim, boum, leonum. &c. Ergo non sunt simpliciter & absolute prohibita in cultu diuino.

Neque abstinuit Deum ab iis periculum idololatriæ, vel occasio: quia hanc non infert secum necessario sculprilium permissio in diuino cultu: ne enim inferret, iam ante cauerat isto, *Non habebis Deos alienos.* &c. Et isto, *Non adorabis ea, neq. coles.* Ergo cum hac caurela permissus est imaginum in ipso Dei cultu. Sol, luna, stellæ, &c. erant multis o. casio idololatriæ futura; non idcirco tamen ea Deus exclusit è numero creaturarum.

Deinde, Primæ tabulæ præcepta sunt de cultu diuino: Atqui ex hoc non est omne sculprile exclusum absolute; sed per accidens, scilicet, quatenus IESVM Adoraretur, fieretque adoratione idolum. Nam alioquin omne, vbique, & semper prohibitum foret sculprile: quod negant ipsi nobiscum aduersarij.

3. Accedit, quod eodem recidit: Nunquam censetur prohibitum lege, quod non aduersatur fini legis, vt est cultus solius, vniusque DEI in præceptis primæ tabulæ: at imago, non facta vt adoretur, non etiam legi aduersatur: ergo permissa est.

Rationis secundæ pars prior est vera; falsa altera: quia NVS QVAM prohibuit, vt iam docui; sed permisit.

Tertia item falsa est. Quia imago pia est ex se significatiua rei piæ; & de hac ipsa in genere, confuse licet, excitat spectatorem sui ad aliquam pietatem: Si que rei significatæ explicatio accesserit; iam tum altius in animum descendit res visa, quam audita; fecitque memoriam acutius.

Quarta de imaginibus sacris, falsa; vera de idolis: de quibus Scripturæ.

AD III. Minister vane captiosus est, facitque calumniam Bellarmino: cuius utrūque dictum verum, nec implicant contradictionem. Lique se ipso.

AD IV. S. Patres in locis culpant abu-

sum: nihil autem tam sanctum, quod non corruptelæ subiaceat: ergo omne Sanctum exterminandum? Non; sed corruptelæ semouenda. Deinde: quidam loquuntur de idolis geatium: alii de putantibus perfectam formam Dei, aut spirituum esse expressam iconem. *Conc.* vero *Eliberitanum* loquuntur de imaginibus Dei; & errore putantium factas iuxta Essentiam Dei: teste ipso Caluino.

AD V. Falsum est: nam contrarium probauimus supra in responsione. Epiphanius autem fuit ipse eximus imaginum cultor; scidit tamen illam accidentali quorundam errori medendo. Quasi vero gentilium instituta, dicta, facta fuissent omnia idololatrica; moraliter bona nulla. Nil obstat eandem eis rationem nobiscum fuisse. &c.

AD QVÆST. CII.

Estne licitum iurare per Sanctos, aut alias creaturas?

CALVINVS Instit. lib. 2. c. 8. §. 25. negat. MINISTER cum Catechesi item. Suadet 1. Quia legitimum iuramentum est inuocatio DEI, iuxta Deut. 6 & 10. 2. Cor. 1. 1er. 4. At soli Deo, non Sanctis, illa debetur.

2. Vetat Deus iurare per Deos alienos: Exo. 23. Ios. 23. &c. sed per se solum, vt vnicus cordium inspector; qualis Sanctorum est nullus.

3. Quia merum humani cerebri figmentum est, Sanctos mortuos scire res nostras; idque vel ex speculo Trinitatis, vel ex speciali reuelatione; vel ex Angelorum relatione.

4. Parochus, i. est aperte blasphemus in Deum, cū dicit: *Honos iste iuramenti non solum Deo competit, sed et Sanctis, vt amicus Dei.* Quia is honor intelligitur, quo asseritur Deus vnicus cordium inspector. 2. Contradictionem manifestè implicat: Si n. Deus est vnicus inspector cordium; ergo non etiam Sancti.

5. Dicent: Licet iurare per Sanctos, qui sunt amici Dei; ideoque non per Deos alienos. At ratio vetiti de Diis erat, quia non erant Di: at neq. Sancti sunt Di: ergo par ratio vetiti est.

6. Dicent: Iuramentum per Sanctos est simul per Deum. At De. vult per se solum iurari Matt. 6. *Nemo potest duobus Dominis seruire Viquequo,* Papistæ 1. Reg. 13. *claudicatis in utramque:* Si Dominus est Deus; iuratae pereum: si Sancti sunt Di; iurare per eos.

RESPON-

RESPONDEO. Per Sanctos iurare licet; pari modo, ac ratione; sicut eos invocare fas vt secundarios Mediatore, & saluo Dei, Christi- que honore; imo ad maiorem vtriusque glo- riam.

DICO AD I. Inuocatio debetur aliqua San- ctis: patet supra ad quest. 98.

AD II. & III. Sunt cordium inspectores in DEO reuelante; sciuntque res nostras, dicto- rum à ministro modorum vno, vel pluibus. patet supra, ad q. 94.

AD IV. Minister captiosus est, & in San- ctos, Diuosque iniurius. Iam dixi quatenus ho- nor iuramenti etiam secundario Sanctis rite com- petat: non igitur blasphemauit. Nec contradi- ctionem implicanti: quia inspector cordium est DEUS per se: at Sancti subinde per Deum, & per accidens. Iam doce contradictionem, si possis.

AD V. Dispar ratio: Quia Dii gentili- um erant inimici DEO; Sancti vero sunt amici: Ho- norque Sanctorum est Dei.

AD VI. Seruire duobus Dominis inuicem aduersariis nemo potest: at potest subordinatis sibi in Monarchia; quod est eò cordatius; quò concordantius, procedere; non claudicare in vtramque; vt pueriliter insultat Minister.

AD QVÆST. CIII.

Quid precipit DEVS in Tertio (Quarto) precepto?

MINISTER & Catechisus ex CALVINO, *Instit.* l. 2. c. 8 § 28. & *epist.* 51. & 278. conformia conso- ne tradunt.

1. Additio illa Parochi: *remotis peccatis*, n. l. erat o- pus: Quia peccatorum odium, fugamque nos magis docemus, quam aduersarij.

2. Deinde pro voce, *Schola*, tepoluit *Ecclesia Festa*. Si per ea intelligeret diem Dominicam, Natiuitatis, Resur. est. Ascensionis, Pentecostes, Precum & ieiunij. &c. non multum contradicemus: vt quorum etiam apud nos solennis est observatio: Non vi præ- cepti diuini, aut expressæ legis; sed ad ædificationem tantum Ecclesiæ, cum Christiana libertate.

3. Sed quia intelligit festa Papistica; quæ Ecclesia Rom. extra, & contra Dei Verbum Sanctis mortuis

instituit, ea merito repudiamus: quia omnia falso ni- tuntur fundamento. Falsum B. Mariam sine pecc. ori- ginali conceptam: ita Mel. Canus in *Theologicis* l. 7. c. 1. n. 2. Bern. *epist.* 174. Falsum, eam, velur Enoch; vel E- liam, in cælum sublatam. Falsum, in M. ssa præsens esse per substantialem panis & vini in Corpus & Sang. Christi conuersionem: vt *supra* q. 75.

4. Mortuis festa instituta sunt, quorum historiae a. poc. yphæ sunt: teste Cassandro Pontificio, in Consul. art. 21. c. 2. 3. *Quorum anima*, vt Augustinus ait, *cre- mantur in igne*.

5. Posito; omnia vero niti fundamento, repudi- anda sunt tamen & damnanda; quia per se manifestam idololatriam continent: cum Durandus in *Rationali* l. 4. c. 39. fateatur Festa soli Deo deberi.

6. Denique *Schola* in hoc præcepto continentur; neque Spongia Parochi vllatenus vox illa erat digna. Vbi enim præcipitur effectus, ibi & causæ præcipi- untur: sunt autem *Scholæ* causæ instrumentales, in quibus erudiantur iuuenes in doctrina pietatis & li- teris.

RESPONDEO. AD I. Excaluinizatione ea per opus erat; quin pluribus opus erat excal- uinizationis, ni molli brachio clementer vti sta- tuissem. En ita Catechismus: *vt à prauis actioni- bus vacem, Domino concedens, in serui* (remotis pec- catis) *vt per Spir. Sanctum in me suum opus faciat.* Causa insertionis est; quia Lutheri- caluini- stæ fingunt, quod homo post iustificationem maneat peccator & iniustus, remaneantque peccata; non tamen imputentur. &c. Vide in *Luthero-calui. meo par.* 4. qq. 64. 69. inq; *Antichristo par.* 4. q. 38.

Deinde, ad illud, *Domino concedens*, addidisse me oportuit, *non passim à Deo necessitatus, sed cooperan- do eidem libere*: quia vtrumque pernegant Calui- nistæ.

NOTA autem quod minister veteratorie di- uerrat sensum additiunculæ meæ, *remotis pecca- tis*; & interpretetur de odio fugæ; peccatorum futurorum; gloriaturque suos eam magis do- cere, quam aduersarij: Scilicet: Cum ego de patris peccatis remouendis loquar: nam ante- iam monuit Catechismus, *vt à prauis actio- nibus vacem*, proinde ego tautologiam admittere caueri.

AD II. Minister sibi & Catechisi suæ ipse contradicit. Supra affirmat ambo, in hoc præcepto mandari Festa: hic negat: *non vi præ- cepti diuini,*

k

pti diuini,

pti diuini, aut expressa legis: cum Christiana libertate. &c. quod vtrumque hereticum esse docui ex Bellarmino in *Luthero caluinista* pat. r. q. 88.

AD III. Ecclesia Romana festum nullum vnquam instituit Extra, vel contra S. Scripturam: vnde calumniatur Minister. Nam festorum Christi & Mariæ plerorumque mentio materialiter fit in Scriptura: Cætera sunt iuxta Scripturam; non contra, neque extra simpliciter: Nam in tertio Decalogi implicite præcipiuntur: per Traditionem, quæ ipsa est fundata in scripturis, præscribuntur: In Euangeliis ac Epistolis, ad cuiusque Sancti festum ordinatis, velut arbor in semine, continentur. Proinde falsum dicit Minister, *Omnia falso niti fundamento.*

Verum est, B. Mariam vel sine pec. or. conceptam, aut in momento conceptionis sanctificatam fuisse: vt Cano, & S. Bernardo, & S. Patribus, ac optimis quibusque Doctoribus placet: non improbabiler. Hoc certum; Conceptionem omnino sanctissimam, velut auroram solis Christi orituri præuiam, ritè, sanctè que celebrari festiue.

Verum est, Deiparam Magnâ Animâ in celos assumptam esse: Corpore quoque sublatam multi, & graues, & sancti autores fiunt apud Pet. Canisium in *Mariâli*, & Ioan. Bonifacium in *Virginali lib. 2. cap. 20.* S. Augustinus, Andreas Cretensis, Cosmas hymnorum scriptor, Metaphrastes. &c.

Verum est, in Missa realem, corporalem, &c. præsentiam Christi adesse totius, inque Sacramento: patet *suprà ad q. 75.*

AD IV. Falsum est, Sanctorum festis celebratorum apocryphas historias esse: nominasset vel vnâ. Callander, vt Pontificius; non tamen vndique sanum sapit, verumque scribit; vt in illo ipso. S. Augustini vox ea cecidit occasione pseudoreliquiarum cuiusdam nefarij, errore vulgi cultarum, donec constaret casus.

AD V. Festa Sanctorum manifestam testantur gloriam, laudemque mirabilis DEI in Sanctis suis; & nullam in se continent idololatriam, vt calumniatur Hagiomachus Minister; Atque

sicut Adoratio soli Deo debetur Latreutica; & sanctis tamen: alia item Duleutica: ita & Festorum honos.

AD VI. Scholarum instituta, vt nunquam dilaudari sat queant; non tamen ad tertium Decalogi de Festis; sed ad quartum, de honore parentum, rectius pertinere videntur: esseque puerile reor, eas vt causas Instrumentales subtrudere effectui cultus festiui: quasi non sua etiam parentibus ac ludimagistris sit, debeatque Pietas secunda ab illa debita Deo, Diuisque cœlitibus.

AD QVÆST. CXIII.

Quid prohibet Nonum & decimum præceptum?

CALVINO suo Instit. l. 2. cap. 8 §. 46. &c. consona canit Minister cum Catechesi.

MINISTER etiam ad illa Care. hismi, *omni iustitia delectemur*, addidit à Parocho, *& eam operemur*; ait; Nil hic erat necesse: nam & nos studium iustitiæ ac bonorum operum requirimus; quin & ipsam iustitiam. &c.

2. Concupiscentia duplex est. 1. Naturalis & licita, vt appetere cibum. &c. Sic desiderium fuit Dauidi ad præcepta Dei, *Psal. 119. 40.* Salomoni. *Psal. 43. 12.* Reges & Propheta *videro desiderarunt, qua vos, Luc. 10.* Gal. 5. *Spiritus concupiscit aduersus carnem.* 1. Tim. 3. *Si quis Episcopatum appetit, &c.* 2. Mala & illicita, rerum aut per se malarum, aut prohibitarum, à Deo: Sic, Gal. 5. *caro concupiscit aduersus spiritum.* Hæc, que rursus duplex: Deliberata, cum consensu voluntatis, Iac. 1. *Concup. cum concepit, parit peccatum.* Inde liberata, sine consensu; sed in sola cogitatione consistens: Ma. 15. *De corde exeunt cogitationes mala.*

RESPONDEO. Et verò multum erat necesse: *tum* vt solidam iustificationem exaluinizarem: *tum* vt opera iustitiæ esse inuenerem; *tum* & hæc iustificationem exaugere: & salutis esse meritoria amplioris: *tum* denique ea ratione opera bona non esse duntaxat indicia gratitudinis.

DE II. Nota: Ministrum sibi contradicere: Hic asserit, naturalem esse concupiscentiam Dauidis, & Salomonis ad præcepta Dei. *Suprà quæst. 5. Sect. 2.* asseruit, Nos natura propensos

fos ad odium Dei & proximi. Et *quæst.* 8. Nos adeo corruptos, ut ad bene agendum PRORSVS simus inidonei; At concupiscere est actus internus. Porro quærit:

cite comprehensis: idcirco demum in vltimo etiam exprimit cogitationis secretae volitionem alienæ personæ, aut rei; ut quæ perinde peccet. Hanc ex præcedentibus Decalogi necessent expresse; etsi implicite nosse poterant; nisi in postremo lex dixisset explicite. Non igitur loquitur de Concupiscentia non volita, seu motu primò primo; sed de volita intus, etsi foris non prodita.

- I. An in decimo præcepto prohibeatur concupiscentia, quæ est absque consensu?

MINISTER: Parochus negat: Nos affirmamus, & probamus.

1. Quia de concup. cum consensu actum est in præcedentibus præceptis; ac vel bis idem reperi, absurdum est; aut alius actus seu species concupiscentiæ in decimo prohibetur.

2. Quia Rom. 7. *Concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret, Non concupisces.* At eum sciuisse illam, quæ est cum assensu voluntatis, quis ambigit? Ipsi namque ethnici eam probe norant. *Nam scelus intra se posuitum qui cogitat vllum; Facti crimen habet;* ait Luuenalis.

RESPONDEO AD I. Quia Voluntarium positiuum est de natura peccati; nam habituale ad peccatum non sufficit: (Voluntarium, inquam, liberum, quod proprium est rationalis creaturæ, & liberum à Necessitate vocatur: non Voluntarium spontaneum, quod est irrationalis creaturæ, estque liberum à Coactione:) Idcirco ad peccatum contra præceptum, *Non concupisces*, voluntarium rationale necessario requiritur: Ergo Concupiscentia indeliberata, seu sine consensu Voluntatis, in sola consilientis cogitatione, non prohibetur in eo, *Non concupisces*; sed concupiscentia solum deliberata.

Deinde: Non repetitur in, *Non concupisces*, quod in præcedentibus fuerat prohibitum: nam in illis vetatur homicidium, adulterium, furtum, falsum testimonium: in horum altero, concupiscentia Personarum: Rerum, in altero. At perpetratum peccatum; & concupitum, longe differunt: proinde & præcepta differunt.

AD II. Quia Iudæi ad occidentem literam Facti ibant solum, de interna cogitatione volitis parum solliciti; Decalogus autem, quæ erant facti, iam expresserat; etsi cogitatis impli-

- II. An concupiscentia praua sine consensu, sit vere peccatum?

MINISTER affirmat. Suadet I. Quia ea est in Legge Dei prohibita.

2. Quia, Rom. 7. 7. Apostolus hanc concupiscentiam vocat expressè peccatum; non metonymice, ut causam pro effectu, quia, ait Trid. Conc. sess. 5. *ex peccatis est, & ad peccata inclinatur*; sed vere & proprie; ut patet ibidem *vers.* 5. 7. 11. 13. 14. Vtideo illud Tridentini glossema sit merè Pelagianum, ab S. Augustino refutatum; Et hic eam concupiscentiam sæpe *malum, & peccatum* appellet, teste Azorio; Ambrosius *viti-um, iniquitatem, ut delectationem mandato Dei aduersam*; teste Bell. l. 5. de amif. gra. c. 22 § 15.

3. Quia concupiscentia hæc, testibus aduersariis, est non bona, non recta, vel ordinata: ergo peccatum est. Adeoque hic distinguere inter *malum, & peccatum*, ut distinguunt Pontificii, absurdum est, & implicat. Nam Rom. 7. eam nunc *malum, nunc peccatum* vocat; vti synonyma, & alia talia. Et Aug. 1. 6. *contra Iulianum cap. 5. a. 1. Qui baptizatur, omni peccato caret; non omni malo, scilicet concupiscentiæ, id est, ibidem, omni reatu omnium malorum, non omnibus malis.* Idem, l. 2. ad Valerium cap. 24. *Hoc est non habere peccatum, Reum non esse peccati.*

4. Quia sic Augustinus, l. 1. de nuptiis, & concup. c. 27. *Neg. enim nulla est iniquitas, cum in vno homine vel superiora inferioribus turpiter seruiunt, vel inferiora superioribus contumaciter reluctantur; etiam si vincere non sinantur. &c.*

5. Pontificii, ut Aquinas in Rom. 8. l. 1. Pererius, statuunt, motus primos inuoluntarios esse in infidelibus vere peccata, & mortalia etiam: quomodo non simul nobiscum asserunt; concupiscentiam omnem illicitam, etiam sine consensu inuoluntariam, esse vere peccatum? &c.

RESPONDEO vniuersè. Concupiscentia est lex membrorum, repugnans legi mentis; fons tentationum; pœna peccati; & simul fomes; naturæ contraria, & languor naturæ;

naturæ; relicta in nobis ad agonem, & via ad peccatum; Cuius principium est à natura; male tamen concupiscere, est à voluntate. Vnde Concupiscentia, non carnis, sed cordis, est voluntaria, & prohibita: estque peccatum in carne materialiter, in mente formaliter. Post baptismum quoque non peccatum, sed vitium est; at tamen sub ratione, vti residens in inferiore hominis parte ea, quæ malorum est; at in superiore, ea quæ bonorum est. Vocatur peccatum, quia ex peccato ducit originem; eiusque causa est. In renatis remanet quoad actum; reos tamen non facit. Multa paucis asserta hæc. Vide in *Luthero-calui. par. 4. q. 22.*

D I C O A D I. Prohibita est cordis; non carnis.

A D II. Voluntaria est peccatum proprie; at non inuoluntaria; nisi materialiter. Proinde per calumniari arguit Pelagianismi Tridentinum Minister. Nam Pelagiani negabant vllum trahi ab Adamo peccatum; ideoque nullam concupiscentiam esse peccatum. At nos asserimus, inuoluntaria non esse; voluntaria, esse peccatum: estque vtraque malum; pœnæ, inuoluntaria; culpæ voluntaria.

A D III. Inuoluntaria est inordinata; non tamen peccatum; nisi materialiter, & tropicè. Neque malum & peccatum dicuntur reciproce de sese, nec synonyma sunt: Ideo S. Augustini citata loca stant pro nobis contra aduersarios eodem abutentes.

A D IV. Liqueat ex dictis

A D V. Rectè statuunt, eo quod in irregnitis hæreat peccatum orig. at in regnitis non: ideo omnis illicita inuoluntaria, seu motus primo primus in baptizatis non est peccatum; est autem in existentibus in peccato originali. Demum vide *Bellarmin. l. 5. de amiss. gra. c. 15. vbi exacte, & prolixè omnia.*

AD QVÆST. CXIV.

Possunt ne illi, qui ad DEVM conuersi sunt, hæc præcepta perfectè seruare?

MINISTER. D regnitis quæritur; de que perfectè ont. absol. a 1. Paruum, scil. OMNIVM præ-

ceptorum 2. Graduum, quæ sit ex tota anima, & omnibus viribus. 3. Temporis, id est, in obseruatione nunquam interrupta.

Illa autem Parochi, *vestellun stri, pro mensura gratiæ, quantum humana fragilitas patitur, secundum quid, non est perfectio, sed imperfectio, seu perfectio imperfecta, id est nulla. Adeoque paradoxon hic defendit ad Phil. 7. 21. dicens: Stat possibile as obseruandis præceptis, & absente eo, quod subinde violantur. Nos igitur spondemus. Minime.*

1. Quia in regnitis perna tet. pec. originale, causa omnium actualium peccatorum. Dimittor quidem, sed non, ut non sit; sed ut in peccatum non imputetur; ait Aug. l. 1. de Nupt. 25. Hinc regnitus David Ps. 51. Cor mundum crea in me. &c. Rom. 7. 19. Video aliam legem in membris &c.

2. Qui ipse manet in regnitis caro concupiscens aduersus spiritum, Gal. 5. vt non semper faciant bonum, quod volunt.

3. Quia regnatio in hac vita est: x parte & imperfecta, non perfecta. 1. Cor. 13. Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus. &c.

4. Quia nullus vixit, vult, videt, qui non peccet: teste Scriptura, Patribusque, & sanctorum exemp. is. Vnde iussu orate, *Dimitte nobis debita nostra: & iustus aduersariis; adeo Nemo sine crimine viuere.*

RESPONDEO vniuersè: Perfectio triplex est: Beatitudinis, Consilii, & Præcepti. 1. *Beatitudinis*, est, quæ Deum semper actu diligit, omniaque in Deum actu refert, pura ab omni peccati veniali. Phil. 3. *Non quod iam acceperim, aut perfectus sim: sequor. a. si. &c.* Et hæc non imperatur, non consultitur hic; sed proponitur ac promittitur. 2. *Consilii* est eorum, qui non semper actu Deum cogitant ac diligunt; sed totos se Deo consecrant votis: Matt. 19. *Si vis perfectus esse, vende, & vende. &c.* Et hæc consultitur, non præcipitur: vt docet S. Aug. *epist. 89. q. 4. S. Ambr. lib. de Viduis. S. Hieron. lib. contra Vigil. 3. Præcepti* est eorum, quæ Deum super omnia diligunt, omniaque perdere malunt, quam Dei amicitiam, ita mandatorum Dei obseruantes, vt nil committant, quo repugnet charitati, quæ est finis præcepti. Et hæc præcipitur omnibus: Matth. 5. *Estote perfecti.*

Duo gradus posteriores non excludunt necessitatio omne peccatum, nisi quod caritati repugnat. Nam Apostoli perfecti erant; iuxta Phil. 3. *Quicumque perfecti sumus, hoc sentiamus: Et tamen dicebat Ioan. Si dixerimus, quia peccatum non*

non habemus. &c. Tac. In multis offendimus omnes. Orabant, Dimittite nobis debita, peccata.

AD I. Ministri partitio perfectionis est beatorum seu Comprehensorum; non Viatorum. quo vno omnis eius corrumpitur structura, conatus evanescit: & Romanocatholica perstat assertio. In regenis autem permanere peccatum orig. est heresis Origenistarum, & Massalinorum. Vide in mea Genealogia Lutherocaluinismi p. 3. q. 7. Ad S. Augustinum responsum supra. Hic addo, loqui eum de Concupiscentia dominio, quod per baptismum ligatur, non tollitur: sicque permanens etsi tentet hominem, ei nil assentientem; non citamen imputatur in peccatum; non ut non sit aliquid peccati, id est, effectus peccati orig. & causa actualis. Cætera patent ex dictis.

AD II. Concupiscentia permanet in renatis ad agonem, & ad mercedem gloria superata. Permanet quo ad actum sui; at non facit reos permanendo, aut se mouendo.

AD III. & IV. Liqueat ex vniuersim responso. Quia omnis perfectio Viatorum est imperfecta, donec euacuetur, quod ex parte est.

AD QUÆST. CXXIV.

Quæ est tertia petitio?

MINISTER. P. O. Fiac voluntas tua, quemadmodum in celo, sic etiam in terris; Parochus ponit sicut in celo, & n. &c. Quid differunt, Parochus, Sicut, & Quemadmodum? Quid &, & sic etiam? Nodam in sermo quærit, ut magis videatis Criticus.

2. Ad hoc; quemadmodum faciunt Angeli in celo, ad d. & sancti; exequimur mandatum nobis a d. n. Christus prope respexit in hac petitione Angelos, qui ante creatum hominem executi sunt voluntatem Dei in celis: Quia & Maldonatus restringit illud Matt 24. Nemo scit, neque Angeli caelorum, ad solos angelos, non ad sanctos. Item S. Patres hanc petitionem exponunt de Angelis. Hier. Aug. Bern.

RESPONDEO AD I. Quid differunt, Minister, (tua recipe verba) sicut & Quemadmodum? Quid ET, ac sic etiam? Cur ergo Versioni Caluinistica libuit pro Sicut supponere suum Quemadmodum; pro ET suum sic etiam. Nec apex vel iota unum peribit de Verbo DEI, quod manet in

æternum. Impia tamen Caluiniana temeritas nil non ausa est in S. Scripturas. Excaluinizate volui, debui & in hoc Caluinismum non ferendum.

AD II. Ad voluntatis Dei executores in celis Angelos addidi & Sanctos: Quia ita post ascensionem Christi tota Ecclesia Triumphans exequitur Voluntatem Dei; quæ ex Angelis iam constat, & Sanctis: qui Lutherocaluinistis Hagiomachis sunt ut fides in oculis. Itaque volui cornicum oculos configere.

Quid; quod S. Cyprianus & Augustinus per celum intelligunt iustos ac fideles in terris, aut CHRISTVM in celis? Sed hic mysticus est sensus: Literalis verò apud Hieron. Chrysof. Nyssenum, Cyrillum; qui per celum ibi intelligunt Angelos & Homines in celo, beatos. Cæteri S. Patrum de Angelis exponunt per prius; ut administratoris spiritibus ab initio creatura.

AD QUÆST. CXXVIII.

Quomodo concludis precationem tuam?

MINISTER CUM CATECHESI: Quia tuum est regnum. &c. Parochus est. Ser. Dom. in esario vi Verbi Dei; Nec mandata. Quia tuum. &c. Potuisset hanc animaduersionem sine vilo periculo omittente: Quia nec Amen in quibusdam codicibus graecis legitur; nec apud Augustinum lib. 2. de serm. Dom. in monte. cap. 11. 2. Maldonatus in Matt. 6. 13. Bellarm. lib. 2. de Verbo Dei cap. 7. §. 2. latentur eam clausulam in omnibus codicibus graecis inueniri: & apud graecos Patres, & in Hebræo, & Syriaco euangelio.

RESPONDEO AD I. (Tua recipe verba) Quia in Vulgata Latina Versione, qua Pontificis est autentica, non legitur apud Mat. 6. & Lucam 11. hac clausula; ideo solent eam in Oratione Dominica omittere: illamq. finire per, Amen. Ego vero Solenne Ecclesiae tenere volui, ut debeo, ireq; via communi, Quia & om. Amen, S. Hieron. in Mat. 6. Oratione Dominica signaculum vocat. Et quia per frequens in ore Domini fuit; ut honorem velamento secreti haberet, sanctioremque auctoritatem: ideo placuit Spiritui sancto in Ecclesia retineri: ut norant S. Augustinus lib. 2. de doct. Christiana cap. 11. & in Ioan. tract. 41. & S. Basilius

lib. 2. contra Eunomium. Quo religiosius mihi debuit, ac cuius etiam debet placere ut retineatur. Hocque amplius: Quia in Missæ Sacrificio, pronunciata Oratione Dominica, Sacerdoti vox *Amen* relervatur eo, quod vice Christi respondeat populo, Deum exoratum esse; Et Christum, Heb. 5. *qui semper exauditus fuit pro sua Reuerentia*, communes omnium preces offerre Deo, *Amen*, id est, LXX: *Fiat: Aquilæ fideliter: aliis, Vere.*

AD II. Nec ego diffiteor: sectariis tamen singularitatis amantibus, & clausulam eam affectantibus, non ad stipulor: idque vel ob hoc ipsum.

AD QVÆST. CXXIX.

Quid sibi vult particula Amen?

MINISTER cum Catechesi aiunt; 1. Rem certam Macratam esse: 2. Meam precationem certius exauditam; quam ego in corde sentio, me cupere. Pa-

rochus mutot in *Esse posse*, docetque perpetuam dubitationem; in qua omnis fiducia in precibus proliis tollitur; aperteque contradicit Apostolo, & promissiones Dei vel irritas facit, vel incerras.

Si quando non exaudiamur, ratio nulla est alia, nisi, quod Iac. 4. *petitis, & non accipitis; eo quod male petatis.* At 1. Iohan. 5. *Hac est fiducia, quam habemus ad eum; Quia quodcumque petierimus secundum Voluntatem eius, audivit nos.* &c. tamen si aliquando, ait Augustinus, *videtur non exaudire; ut sanet & parcat in æternum.*

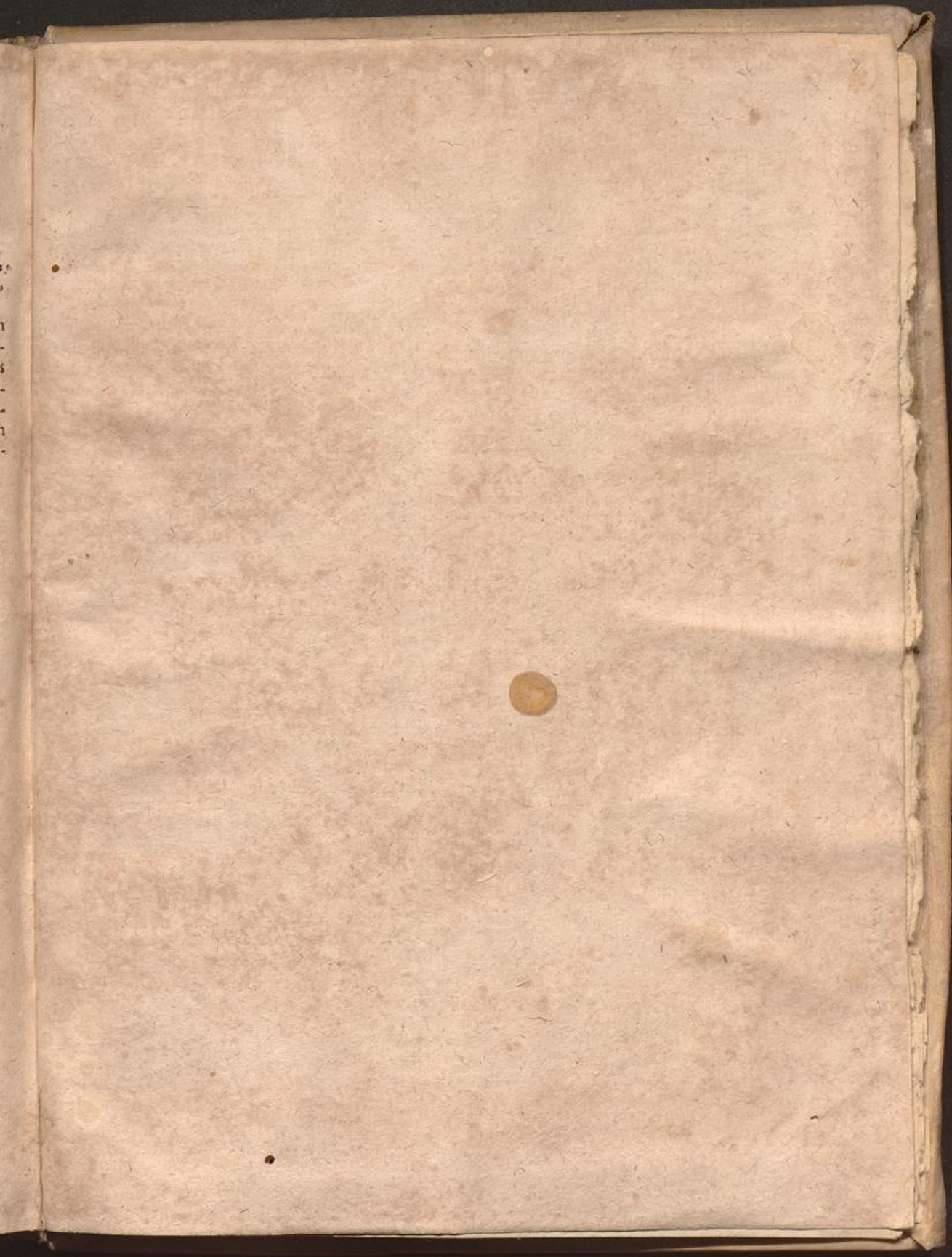
RESPONDEO. Eundem vsque cuculatum cuculat cuculus; & corniculatorem cornicula corniculatur: & Luthero-caluinista specialis fidei certitudinem affectate crepat, & præsumtuose spirat, dum ter infelix expirat: (Tu accipe verba) docetque perpetuam Præsumtionem pharisaicam; in qua omnis spes & gratia Dei precibus proliis tollitur: aperteque contradicit S.

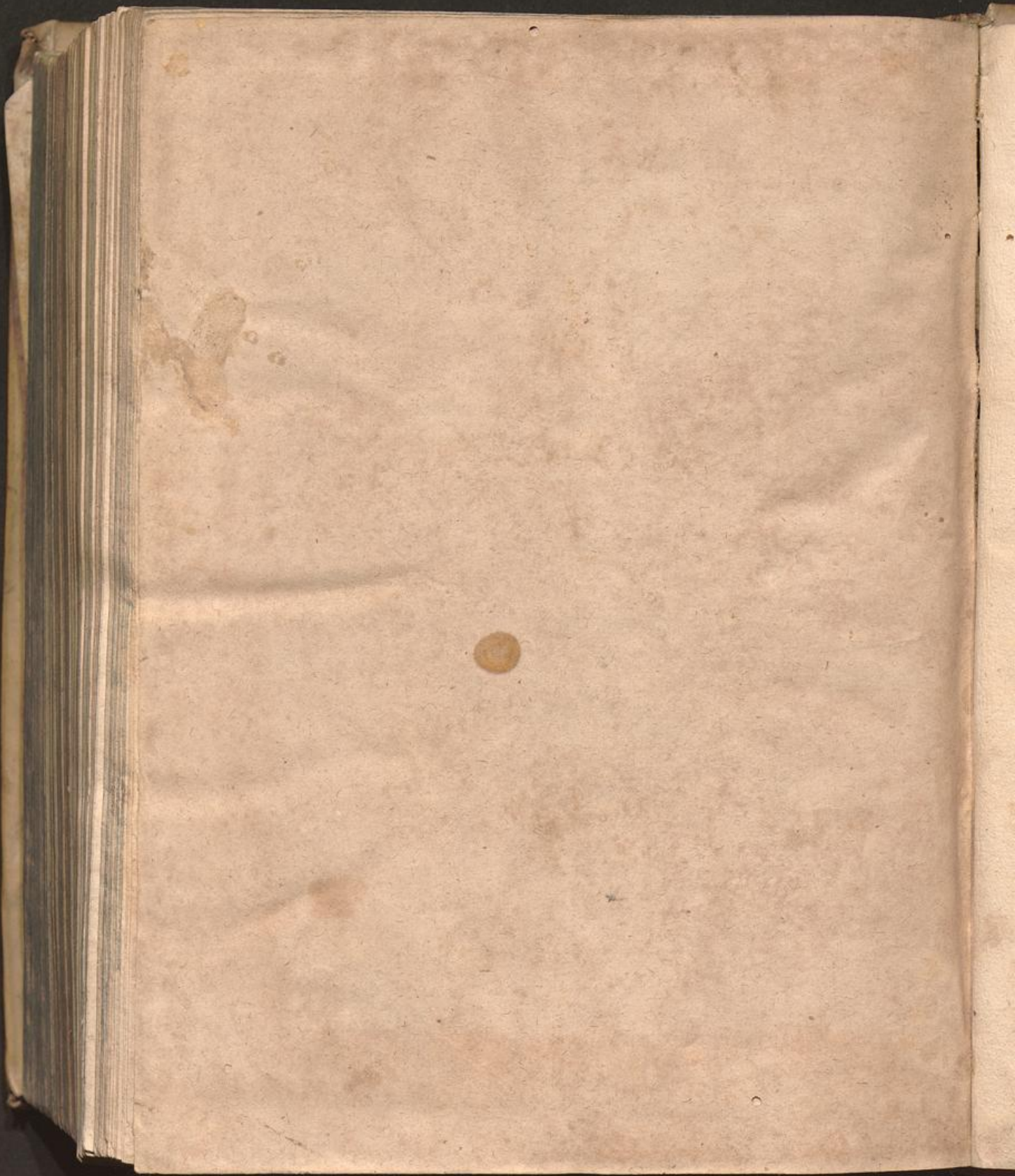
Scripturæ; & promissiones Dei Conditionales irritas facit.

Gloria sit Triadi, Diuisque; & Gratia Viuis.

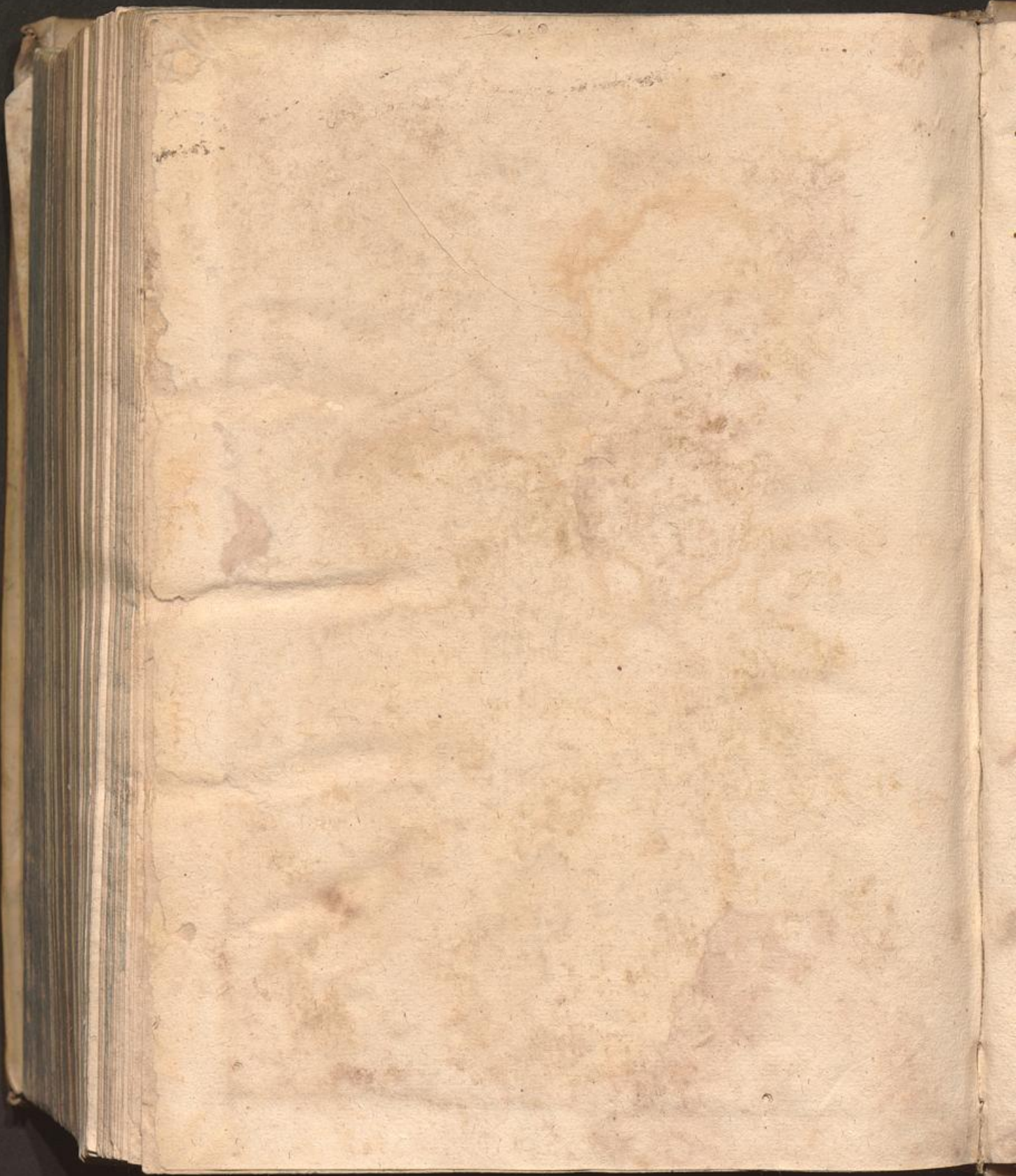
F
I X I
S,

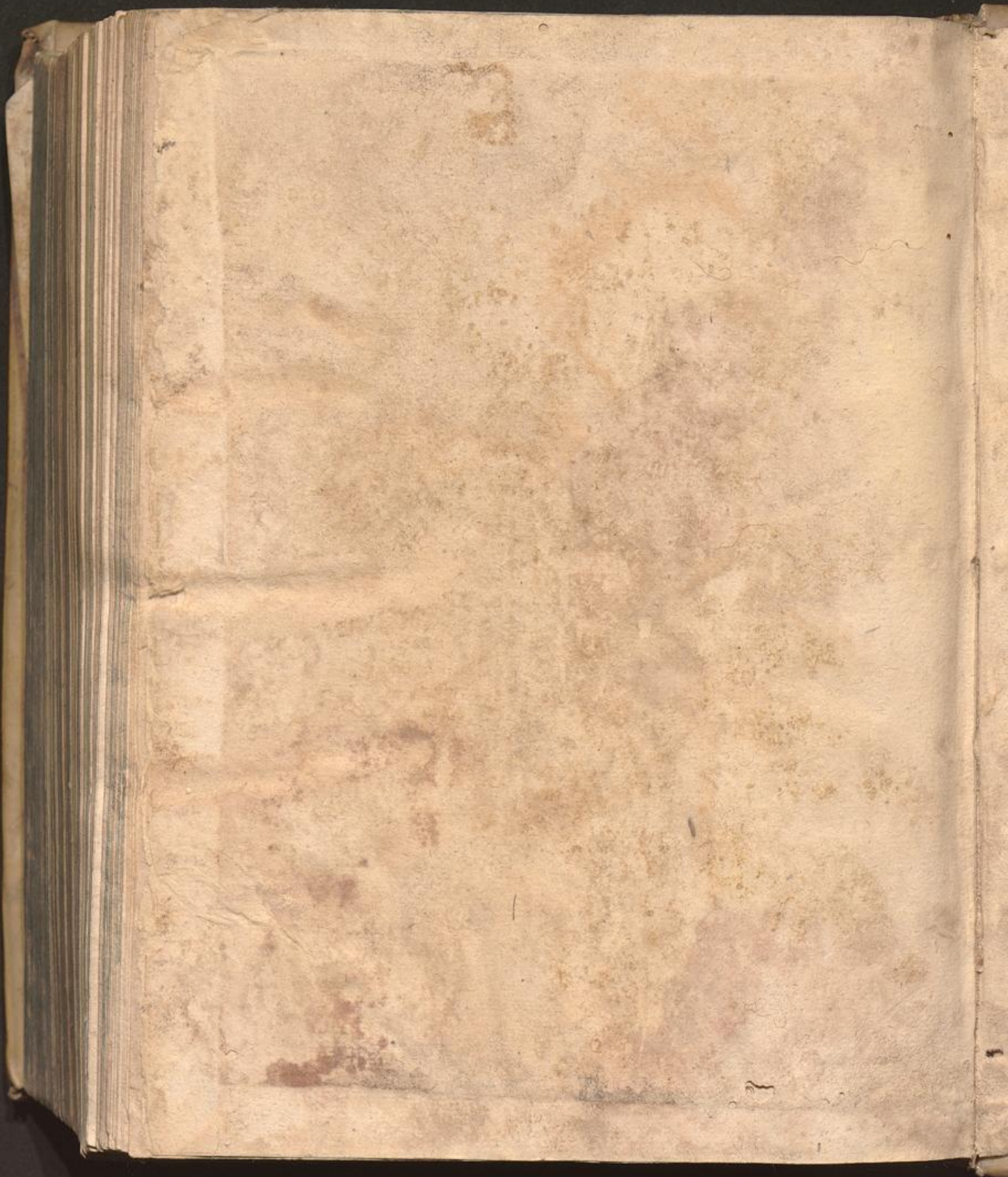

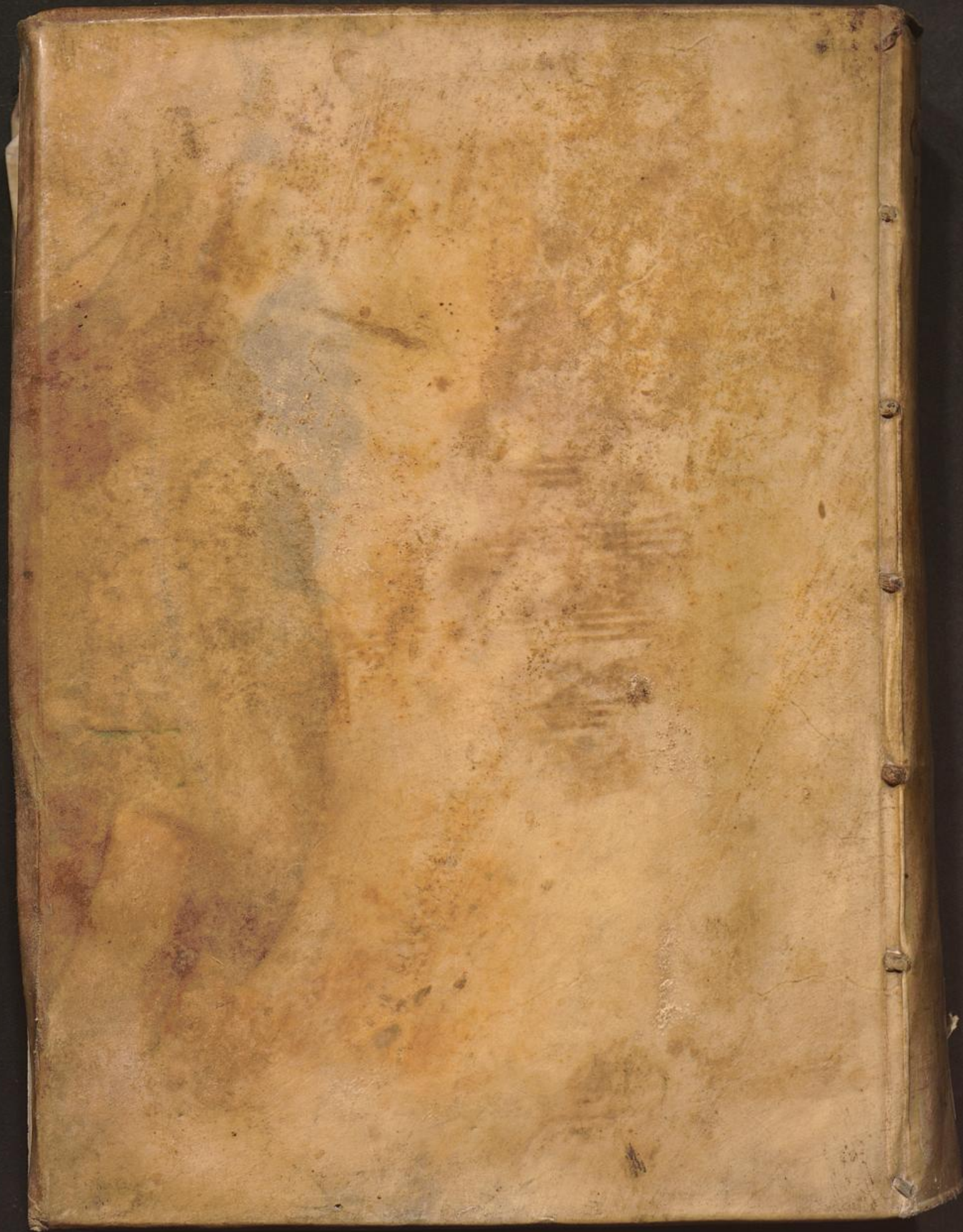

Epitome
Controuerſiarū
P. I. And. Coppēſtein.

E
186

Th III

Th
4984